

III. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2014

Kiadó: PTE Doktorandusz Önkormányzat (Kósa Balázs, dr. Springó Zsolt)

ISBN 978-963-642-597-5

ABSTRACT

Szeretettel köszöntöm a III. Interdiszciplináris Konferencia (IDK2014) minden résztvevőjét, előadóját, érdeklődőjét!

Rendkívüli öröm számomra, hogy harmadik alkalommal is megrendezésre kerülhet egyetemünkön a fiatal kutatók által elindított, most már hagyományosnak mondható esemény. Nem csak a név, hanem az előadások sokszínűsége és interdiszciplináris jellege is mutatja, hogy a Pécsi Tudományegyetem napjainkban Magyarország egyik legnagyobb és legkülönbözőbb kutatási palettával rendelkező felsőoktatási intézménye.

Büszkeséggel tölt el a tény, hogy doktoranduszaink és graduális képzésben résztvevő hallgatóink is világszínvonalú, versenyképes kutatásokat folytatnak a felelősségteljesen gondolkodó oktatói gárda, a mestereik vezetésével. Az ilyen rendezvények pedig lehetőséget biztosítanak arra, hogy a felhalmozott tudásról számot adjanak szélesebb közönségnek is, építő jellegű kritikákat kapjanak, valamint szakmai vitákba bocsátkozzanak. Mindez elengedhetetlen része a fejlődésnek. Szintén nagy öröm számomra, hogy a 2014-es évtől a rendezvényhez csatlakozott a nagy múltra visszatekintő Mandulavirágzás napok és a még gyermekcipőben járó, de sok reménnyel kecsegtető I. Pécsi Szakkollégiumi Napok elnevezésű rendezvény is. A paletta így teljes. Ez a fajta együttműködés, összefogás a fiatal és idősebb generációk között alapelve Egyetemünknek, hiszen így tudjuk elérni azon célunkat, hogy a Pécsi Tudományegyetem kutatási-, fejlesztési- és innovációs aktivitásával a magyarországi élvonalba tartozzon és a nemzetközi porondon is méltó partnere legyen a kutató világnak. Kérem Önöket, legyenek nyitottak és érdeklődők azokra az előadásokra is, amelyek esetlegesen nem kötődnek olyan szorosan tudományterületükhöz. Ne csak a rendezvény neve foglalja magába az interdiszciplinaritást, legyen ez igaz a felelősségteljes résztvevők gondolkodásmódjára is. Kívánom, hogy mindenki találja meg a számítását a konferencián és érezze nagyon jól magát Egyetemünkön, városunkban!

Prof. Dr. Bódis József

A Pécsi Tudományegyetem rektora

Az IDK2014 fővédnöke

I would like to welcome all participants, speakers and guests at the III. Interdisciplinary Conference (IDK2014).

It is a great pleasure for the University of Pécs to be the host for the third time of this prestigious event organized by young researchers. Not only the Conference's name but also its interdisciplinary nature implies that University of Pécs is one of the biggest and most versatile higher education institutions in Hungary. I am proud to witness our PhD- and undergraduate students taking part in world-class, competitive research projects led by their distinguished mentors. Conferences as IDK2014 provide excellent opportunity to disseminate the obtained knowledge among a wider audience, to receive feedback and to initiate professional debate – all being fundamental components of progress.

From this year on the Interdisciplinary Conference is joined by the prestigious Blossoming Almond Trees Science Days and the 1st Special College Days of Pécs as well, the latter being a new but promising initiative. The three events add up to a complete, thorough scientific forum. This type of cooperation between the younger and more experienced generations is a fundamental principle of our University, and also a cornerstone in reaching our goal: to make University of Pécs a first-class Hungarian institution in terms of research, development and innovation while being a highly acclaimed partner in the international research network.

I encourage you to be open and inquisitive even for presentations in disciplines far from your own. Hoping that is is not only the Conference's name but also the participants' thinking that incorporates interdisciplinarity, I wish you an edifying and enjoyable symposium and a very pleasant stay at our University and in Pécs.

Professor József Bódis

Rector of University of Pécs

Patron of the III. Interdisciplinary Conference

Nagy tisztelettel és szeretettel köszöntöm a III. Interdiszciplináris Konferencia (IDK2014) valamennyi résztvevőjét, előadóját, vendégét!

Örömteli számomra, hogy harmadik alkalommal is megrendezésre kerülhetett a Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzatának már hagyományosnak mondható rendezvénye, amelyen fiatal kutatók adhatnak számot tudásukról, folytathatnak szakmai vitákat, baráti beszélgetéseket. Azt gondolom, hogy programunk színvonalát mutatja a több mint 400 regisztrált résztvevőnk, akik közül közel 300-an előadásukkal is az érdeklődők elé állnak. A Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzatának vezetőjeként fontosnak gondolom ezeket az interdiszciplináris eszmecseréket, hiszen minél több oldalról vizsgálunk meg egy problémát, annál komplettebb, kerekesebb, teljesebb válaszokat tudunk adni azokra. Ez a fajta gondolkodásmód véleményem szerint elengedhetetlen napjainkban. Külön örömmel tölt el az is, hogy idén több rendezvény is csatlakozik programunkhoz. A Mandulavirágzás napok nagy múltra visszatekintő programsorozat mellett a World Voice Day és az I. Pécsi Szakkollégiumi Napok nevet viselő rendezvények is színesíteni fogják a 2014-es év IDK konferenciájának programját. Mindez jól mutatja, hogy Egyetemünk nagy hangsúlyt fektet a fiatal tehetségek támogatására is. Ezen felül rendezvényünkön számos pécsi és régióbeli ipari- és szolgáltatói szektorának képviselői számára biztosít prezentációs lehetőséget, hidat képezve ezzel a fiatal kutatók és a versenyszférában tevékenykedők között.

Soraimat egy számomra nagyon kedves idézettel zárom és kérem minden kedves vendégünknek, hogy ezen sorok szellemében, legyenek nyitottak, érdeklődők kutatótársaik tudományára is, ne csak a nevében legyen interdiszciplináris a konferenciánk. Kívánok mindenkinek hasznos és kellemes időtöltést, előremutató szakmai vitákat és eredményes munkát!

"Ha valaki egyedül álmodik, az csak egy álom. Ha sokan álmodnak együtt, az egy új valóság kezdete." (F. Hundertwasser)

Dr. Kósa Balázs

A Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzatának elnöke

I would like to kindly welcome all participants to the III. Interdisciplinary Conference (IDK2014) at University of Pécs.

It is a great pleasure and honour for the doctoral student community of our University to host the by now traditional event of the Doctoral Student Association of University of Pécs for the third time, where young researchers have the opportunity to share their knowledge and participate in scientific debates and discussions. I believe that the 400 registered participants and the 300 presentations indicate the high quality of our Conference. As the president of the Doctoral Student Association of University of Pécs I find these interdisciplinary discussions incredibly important since the more aspects of a problem we are able to understand, the more appropriate, complex and fulfilling answers we are able to provide. I believe that this way of thinking is crucial and inevitable nowadays.

I am also very happy to announce that two other events join our conference this year: the very prestigious Blossoming Almond Trees Science Days, the World Voice Day, and the 1st Special College Days of Pécs. This cooperation clearly shows what a great emphasis University of Pécs puts on the support of young talents. Furthermore, our event provides an excellent opportunity for local and regional businesses to build connections with academia, building a bridge between young researchers and the business sector.

Please allow me to add a quotation, which will hopefully describes the Conference's tone. I wish all guests a great time, inspiring debates and effective work!

" When we dream alone it is only a dream, but when many dream together it is the beginning of a new reality." (F. Hundertwasser)

Balázs Kósa, PhD

President of the Doctoral Student Association of University of Pécs

Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzata
Doctoral Student Association of University of Pécs

HUNGARY 7622 Pécs, Vasvári street 4.

E-mail: ptedok@pte.hu

Balázs KÓSA

Elnök, Pécsi Tudományegyetem

President, Doctoral Student Association of University of Pécs

E-mail: kosa.balazs@pte.hu

Orally given capsaicinoids do not modify the absorption, metabolism, and excretion of aspirin and its platelet aggregation in human male healthy subjects (human clinical pharmacological phase.i examinations).

Mozsik Gy.¹, Past T.¹, Habon T.¹, Keszthelyi Zs.¹, Szabó IL.¹, Sándor B.¹, Szolcsányi J.¹, Szalai M.²

¹*First Department of Medicine, Department of Pharmacology and Pharmacotherapy, Medical and Health Centre, University of Pécs*

²*PannonPharma Pharmaceutical Ltd., Pécsvárad, Hungary*

Backgrounds: 1. The acetylsalicylic acid (ASA, Aspirin) is very frequently used in the every day medical practice as platelet aggregation, analgetic, antipyretic agent in patients with myocardial infarction, prevention of stroke,different thrombophylic events and in different groups of patients and healthy subjects, however, it produces frequently serious gastrointestinal mucosal damage (bleeding, ulceration,perforation); 2. The gastrointestinal mucosal protection was proved by capsaicin(oids), when it (those) was (were) orally given in the doses , which are able to stimulate the capsaicin-sensitive afferent nerve fibres in animal experiments and human observations. **Aims** of this study were: 1.To evaluate the different pharmacokinetic parameters of capsaicin(oids) (given in doses in stimulatory doses of capsaicin-sensitive afferent nerves) in healthy male volunteers; 2.To study the action of capsaicin(oids) on the co-administration of ASA pharmacokinetic parameters and some pharmacological effect of ASA on the epinephrine-induced platelet aggragation, and 3.To follow strictly the internationally and the human clinical pharmacologically accepted pathway of the pharmaceutical production of a new drug combination [ASA + capsaicin(oids)] for the human medical therapy.

Materials and Methods. 1.15 human healthy male subjects were included into this human classical clinical pharmacological phase I., 2.The observations were carried out according to the „Protocol of Study „(protocol number: 1.4.1; EudraCT number : 2000-007048-32), which was permitted by the Hungarian Institute of Pharmacy (dated by June 4, 2009) and by the Hungarian Ethics of Committe for Clinical Pharmacology, Hungarian Medical Research Council (dated by March 1, 2009); 3.The criteria of inclusion and exclusion of healthy male subjects for this study were very strictly identified, 4.The screening and collection of the healthy males were maximally 2 weeks before the starting of study. 5. The phase I. examination covers 5 different sequences (7 days in each), and one week was the post study period, 6. The time-table of examinations (including a short hospitalization time, 3 days for washout, post-study examinations, food and fluid intakes, etc.) were determined, 7.The schedule of the administration of drugs [ASA alone, ASA + capsaicin(oids) –

given orally in doses of 400 and 800µg, or placebo] was fixed by the protocol, 8. The human healthy male subjects were randomly treated, 9. The blood samples were obtained from the brachial vena (pre-dose, 0:10, 0.20, 0.40 1.00, 1.30, 2, 4, 6, 10, 12, 16 and 24 hours post dose), 8. The capsaicin and dihydrocapsaicin (by HPLC), ASA and salicylic acid (by HPLC) were measured from the plasma of healthy volunteers (during the first 24 hours period) and the effects of capsaicinoids alone, ASA alone, and their combinations were studied on the epinephrine-induced platelet aggregation, 10. Different pharmacokinetic parameters (C_{max} , T_{max} , $AUC_{0-tlast}$, $AUC_{0-\infty}$, **mean residence time, MRT**) of ASA and salicylic acid were calculated and these results and were compared in treated groups [ASA alone vs ASA plus capsaicin(oids) 400µg vs. ASA plus capsaicin(oids) 800 µg], 11. The extents of platelet aggregation procud by ASA alone and in different combination with capsaicin(oids) on the epinephrine-induced platelet aggregation.

Results: 1. The healthy male volunteers tolerated well the of the different drug candidate combinations, and their applications were safety, 2. Neither capsaicin nor dihydrocapsaicin could be detected in any samples of plasma volunteers after oral application of of capsaicin(oids) (given orally in doses of 400 µg and 800µg) in time period of 0 to 24 hours; 3. The pharmacokinetic parameters of ASA and salicylic acid did not differ in groups treated with ASA alone vs. ASA plus 400 µg capsaicin(oids) vs. ASA plus 800 µg capsaicin(oids), 4. The capsaicin(oids) does (do) not modify the epinephrine-induced platelet aggregation by ASA, meanwhile the different doses of capsaicin(oids) alone have no direct effet of the epinephrine-induce platelet aggregation.

Conclusions: 1. The capsaicin(oids) acts(act) locally in the gastrointestinal tract (indicating that we did a good selection of bioadhesive compounds in the pharmaceutical preparation of our ASA + capsaicin(iods) combination, 2. The results of these phase I. examinations offer us a further possibility to carried out the forthcoming phase II. and III. examinations in patients.

This study was supported by the National Office for Research and Technology, („Pázmány Péter Programme, Hungary, RET-II-08-2005), by BAROS GÁBOR Programme, Hungary (REG_DKI_O, CAPSATAB) and by SROP-4.2.2.B-10//KONV-2010-029 (TAMOPT 4.2.2./B).

Mitől függ az újszülött súlya?

Dr. Tamás Péter

Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ, Szülészeti és Nyőgyógyászati Klinika

Ismeretes, hogy adott gesztációs hétre születő magzatok súlya jelentős eltérést mutathat. A jelenség hátterében számos anyai, lepényi és magzati ok mellett még környezeti tényezők is szerepet kapnak. Az átlagtól mindkét irányban nagymértékben eltérő esetekben többféle kóros tényező (pl. anyai cukorbetegség, dohányzás) tárható fel. Az újszülött súlya az egyik legszorosabb összefüggést az anyai testsúllyal mutatja. A PTE Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikáján végzett centrális hemodinamikai vizsgálatok szerint egyenes korreláció van az anyai testtömeg és perctérfogat között, így nem meglepő, hogy az anyai perctérfogat és a magzat születési súlya között is. Ez utóbbi összefüggés igazolható volt intrauterin retardatio syndroma és praeclampsia esetén is, ahol az anyai testtömeg jelentős szórást mutatott. Az eredmények alapján joggal feltételezhető, hogy a magzati súly alakításában az anyai perctérfogat döntő szerepet játszik mind egészséges mind egyes patológiás esetekben.

A sikeres prezentáció

Dr. Berényi Károly

Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Népegészségtani Intézet

Miért érzünk egy előadást jónak? Mi határozza meg, hogy emlékezetes lesz-e a mondanivalónk vagy a feledés homályába merül? Hogyan tehetjük érdekesebbé, figyelemfelkeltőbbé mondandónkat? Vajon a jó diasor szükséges hozzá? A megfelelően megválasztott szemléltetőeszközök? A modern audiovizuális eszközök készségi szintű alkalmazása? Vagy inkább a retorikai eszköztárunk széleskörű használata?

Hogyan függ az előadásunk sikere annak témájától? Lehet-e mindenki kiváló előadó? Hogyan függ az előadói siker az előadó személyiségétől? Mely képességeink fejleszthetők könnyebben és melyek nehezebben?

Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre keresi a választ az előadás, amely magáról az előadásról szól. Hiszen a jó prezentáció több mint egy jól összeállított diaszorozat, több mint egy érdekes téma megvitatása, több mint egy kimagasló tudással rendelkező előadó. A jó prezentáció elsősorban az előadó képességeiből, készségeiből, technikájából tevődik össze, mely tanulható, fejleszthető.

About The Blue Economy

Kiss Tibor

The name of Blue Economy is derived from the blue planet, the Earth: based on the same operational principles.

Nature operates by its ecosystems, where these systems connect; create networks of networks, cascading nutrients and energy by the laws of physics. If we could design our human made systems in accordance with the laws of ecosystems, we could design a permanently sustainable system.

There are no trees without job. The environment around us needs our work as well. This type of work could fit to ecosystems, useful, rewarding work and definitely right for the planet. This type of work needs entrepreneurship, adaptation to our physical environment and a new type of thinking.

Green business thinking emerged as a useful and sustainable method. However, in the meantime mainstream entrepreneurs tailored the part from it to mainstream solutions, which are greener, but closer to the traditional business as to the planet' needs. Green business thinking eventually did not result in breakthrough in the business life. The emission of greenhouse gases, the gap between the poor and rich is increasing, and there is no sign of a really sustainable world.

Standardization processes are stronger and stronger, local initiatives fade into the big system of world economy and society. Green initiatives proved to be expensive, needed continuous support, and as such, they slowly became out of the business. A cheaper and better solution is needed, which serves both purposes: it is profitable and fits to Nature. This type of solution could be provided by the Blue Economy, which produces revenue, jobs and economic value which could be a basis for sustainable businesses.

The Blue Economy thinking is based on a set of principles. One central principle is to cascade nutrients and energy between biological kingdoms.

This way there is no waste, because waste of one kingdom is a food (or feed) for another kingdom. Ecological systems use entirely renewable energy; they have built on solving this problem first. Waste is only an inefficient use of materials

Nowadays a lot of effort is directed to the sequestration of the CO₂, produced by carbon-based electrical generation. However CO₂ is a useful ingredient of a lot of product, but we did not involve yet to the circulation of goods. There are already several useful production cycles where CO₂ has its own role in the process.

A well known example for the Blue Economy innovation is the vortex technology, which can remove air, salt and other impurities using only the force of gravity. Our chemical-oriented thinking cannot easily cope with such a solution, which does not fit to our current mindset.

The Blue Economy evolves when Blue Economy innovations and entrepreneurs around the world will be widespread; they find ways to use natural physics and biochemistry to build in to the value chain of our technological systems. This could be a really sustainable system, where value generation comes true through working with what is locally available. This way we could eliminate the exploitation of the Earth, and start a series of technological cycles in accordance with the operation of ecosystem in order to achieve a really sustainable world.

A 2014. évi országgyűlési képviselőválasztás tapasztalatai

Dr. habil. Fábán Adrián PhD.

PTE ÁJK

A demokratikus, jogállami döntési folyamatok között a legfontosabb az országgyűlési képviselők megválasztása. A 2014. évi országgyűlési képviselőválasztás több újdonságot is mutatott a korábbi választásokhoz képest. Az új választási eljárási törvény – többek között – megváltoztatta az ajánlás rendjét, a jogorvoslati rendszert, a mandátum-szerzés szabályait, megszüntette a kampánycsend intézményét és átalakította a kampányfinanszírozás rendszerét. E törvény 2014. április 6-án átesett a „tűzkeresztségen”, már összegezhetők az új szabályozás alkalmazásának következményei, buktatói, tapasztalatai, valamint tanulságai.

A gendernyelvészet jövője

Huszár Ágnes

Az alkalmazott nyelvtudománynak az az ága, amely a férfiak és a nők nyelvhasználatának a biológiai nem (szexus) és a társadalmi nem (gender) következtében létrejött különbözőségekkel foglalkozik, körülbelül ötven éve létezik. Ez alatt óriási nyelvtipológiaiilag, kommunikációelméletileg és kulturológiaiilag értelmezhető anyag gyűlt össze.

A kutatási terület jövőjét egyrészt ennek a tudásanyagnak a bővítésében látom. A kiháló nyelvek-kultúrák esetében ezt az utolsó pillanatban történő leletmentés. Hasonlóan fontosnak gondolom az összegyűlt tudás megosztását azokkal, akiktől származik – a társadalom tagjaival, a nőekkel és a férfiakkal. A nemi és a foglalkozási szerepek találkozási pontján születő kutatásokból levonható tanulságok segíthetnek abban, hogy férfiként, nőként, főnökként, beosztottként jobban, sikeresebben kommunikáljunk. A közélet terein, az oktatási, egészségügyi, igazságszolgáltatási intézményekben folyó kommunikáció megismerése és kritikai leírása pedig egy kis lépés egy derűs és demokratikus beszélő közösség létrehozásának irányában.

Alapkutatás – alkalmazott kutatás – gyakorlat (Az anyanyelvi nevelési paradigma tanulságai)

Medve Anna

Előadásomban a tanszékünkön folyamatosan működő kutatások kapcsolatát és eredményeit (visszhangját, produktumait és azok alkalmazását), valamint folyamatát szeretném bemutatni. Kutatási kérdésünk az, hogy egy ismeretanyagában és módszereiben egyaránt elavult gyakorlati terület – az anyanyelvi nevelés – a tudomány eszközeivel miként modernizálható. Abból a hipotézisből indultunk ki, hogy a modernizáció jelentős eszköze lehet a tanárképzés – általánosítva: a szakemberképzés. Modellként a társadalmi praxis tartalmában közel 150 éves, módszereiben 50 éves lemaradást mutató egyik területe, az anyanyelvi és irodalmi nevelés anyanyelv komponense szolgál. A folyamat minden állomását érinteni kívánom, a hozzájuk tartozó elvekkel együtt: az alapkutatások eredményeinek feldolgozását egyetemi tananyaggá, a közoktatási tananyag készítésének lépéseit (alapfokú és középfokú képzés) és eddigi tanulságait, valamint az új szemléletű tananyaggal együtt természetes módon változó módszertan

kidolgozását. A munka mögött álló képzési struktúrák szerepét is szeretném felvázolni: a szaktanszék sajátos szerveződését, a munkamegosztást a magyartanár mesterszak szaktárgyi és a módszertani képzése közt, valamint a doktori képzés és a felnőttképzés (továbbképzés és másoddiplomás képzés) helyét és szerepét a folyamatban, kitérve az informális képzésre is. A különböző típusú képzésben résztvevő hallgatók produktumaiból reményem szerint tanulsággal szolgáló részleteket tudok bemutatni.

Depopulation - the Main Threat to the Sustainability of the Nation: Example of Latvia

Ilmārs Mežs, Dr.hist.

The demographic situation creates and will create many problems in most if not all the EU, at the same time the size of the population continues to grow in a majority of countries. In the last two decades, most EU member states populations have increased; only in 7 countries the population has gone down. New EU member states experienced different developments – their populations have increased insignificantly (Poland, Slovakia, Czech Republic and Slovenia), or registered a decrease. Four countries have lost 15-23% of the population – Estonia, Bulgaria, Lithuania and Latvia. The most noticeable decrease in population has been observed in Latvia, where the population decreased from 2,66 million in 1991 to 2,01 million in 2013.

There are two sources of population change – natural change (birth and death balance) and change due to migration (the balance between emigrants and immigrants). In most EU countries both –are usually positive, but there are more countries with a positive natural increase. Migration balance is subject to larger fluctuations – depending on economical development, the labour force is attracted or departs to find better opportunities. New EU member states, in particular the Baltic countries, Bulgaria, Croatia and Romania have a negative natural increase and migration balance.

In this article EUROSTAT projections are used, which has estimated the population for each EU country up to 2060. Comparing the population projections with de facto changes, one can notice many similarities – about half of EU countries will most likely have larger populations. The largest increase is predicted for the same 3 countries, which already had the fastest growth of population in the last two decades – Ireland, Luxembourg and Cyprus. The UK, France, the Scandinavian countries and Belgium will have a

modest increase of population. But there will be quite a few EU countries where population will decrease. Countries such as Hungary, Estonia, Poland and Germany will face a decrease of their population by 15%-20%, but Latvia and Bulgaria have the fastest rate of depopulation – 26 and 27% respectively. EUROSTAT has predicted the population change in these two countries from 1990 to 2060: Bulgaria's population will decrease from 8,8 million to 5,5 million, and Latvia's population will decrease from 2,67 million to 1,67 million.

If birth rates among the European Union countries are compared, then large differences become obvious – some countries have around 2 children per female, or even above 2 children, but others barely 1,3 – 1,4 child per female. The countries with birth rates close to 2 children will have much fewer demographic problems in the future, but those countries with the lowest birth rates will face those problems faster and on a much larger scale.

The differences in birth rates within Europe does correlate with the amount of money which a government invests in its young families with children. On average, EU countries invest around 2,1%-2,5% of their GDP in family support policies, in some countries it approaches 3%, peaking at almost 4% in Denmark. On the other hand, many countries with lower birth rates also have the lowest payments to their families – just 0,8-1,5% of their total GDP.

In conclusion it can be stated, that Latvia, with a persistence of current demographical trends, will most likely face drastic changes in its population such that descendants of current residents could in fact become a minority by around 2070, and might even become a small minority of 25-30% by 2110.

Such fundamental changes in the origin of the population will be a challenge to Latvia's statehood. Questions will arise concerning one official language, support for national culture and traditions and, in the long run, Latvia may no longer exist as a nation state. Meanwhile, the example of Estonia clearly demonstrates that this type of threat to a nation's sustainability can be eliminated by well-targeted and sufficiently-funded demographical support policies.

O1.1**Quantitation of DEFA1A3 gene copy number polymorphism by allele specific amplification and realtime PCR**

Szekeres M., Somogyvári F.

SZTE-ÁOK Orvosi Mikrobiológiai és Immunbiológiai Intézet

Some of the PCR based genotyping methods are faster and less expensive than sequencing in population-wide studies. One of the cost effective solutions is the allele specific amplification (ASA). We applied this method for quantitative analysis of defensin $\alpha 1$ (DEFA1) and defensin $\alpha 3$ (DEFA3) genes which are known to have copy number polymorphism in the human genome. The proteins encoded by these genes are human alpha defensins / human neutrophil peptides 1 and 3. Their antimicrobial mechanisms have an important role in the function of innate immune system. Our aim was to improve the reproducibility of ASA using 14 different mastermixes (MMX). Unfortunately, not all MMX-s are suitable for ASA investigations due to their different characteristics of polymerase activity. Here we investigated 14 commercial MMX-s whether they are capable for ASA test.

O1.2**Application of multiplex real-time PCR and FRET in the diagnosis of bloodstream infections**

Horváth Á.¹, Vadovics M.¹, Pető Z.², Somogyvári F.¹

¹*Szegedi Tudományegyetem ÁOK Orvosi Mikrobiológiai és Immunbiológiai Intézet*

²*Szegedi Tudományegyetem ÁOK Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás Osztály*

Polymerase chain reaction-based techniques allow more rapid and sensitive identification of bloodstream infections compared with the conventional blood culturing techniques. Application of culturing techniques are time consuming and in case of fungi often yield false-negative results due to low sensitivity. However, the complete determination of antibiotic resistance is not attainable from a multiplex PCR yet, recently there is a burst in the number of molecular based pathogen identification. Several studies report

about new real-time PCR-based approaches in the diagnosis of sepsis although the possible clinical impact of these techniques are unknown.

The parallel detection of the fungal and bacterial infection in a single tube was an unresolved problem. Nevertheless, invasive fungal infections are less rare, these infections have emerged as major causes of morbidity and mortality among critically ill patients.

Our study focuses on the differentiation of the most common 44 bacteria and seven fungi which are the main causative agents of sepsis. Here we introduce a short cut to differentiate the Gram-positive and Gram-negative bacteria and fungi in the same tube. Detection and differentiation of the bacteria take place with Gram-positive and Gram-negative specific F RET probes and consecutive melting point analysis. In the same time, it is easy to separate the seven clinical most relevant *Candida* species with melting point analysis due to the extreme variability of the amplified region.

The novelty of our prototype system is the nonspecific SybrGreen dye excites the acceptor dyes on Gram specific probes instead of labeled anchor probes or primer. This method takes an advantage of the three detection channel of the LightCycler capillary PCR 1.5. Thus we used the upper channels (640 and 705 nm) of the LC for the bacterial detection while the fungal identification happened on the lower one (580 nm).

We found an easy and rapid diagnostic tool to detect the most frequent *Candida* species, G+ and G- bacteria in one single tube. The sensitivity of the PCR reaction is up to five genomic units per reaction. Definitive identification of bacterial species with this modified F RET technique is specific, and faster than the gold-standard culture-based method. The whole procedure takes place less than an hour without the DNA preparation. Our method provide fast and earlier evidence-based management for clinical sepsis in the future.

This research was supported by the European Union and the State of Hungary, co-financed by the European Social Fund in the framework of TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 'National Excellence Program'

O1.3

A ventrális pallidum neurotenzin-1-receptorainak szerepe a pozitív megerősítésben és a szorongásban

Olmann T., Péczely L., László K., Kállai V., Kovács A., Lénárd L.

PTE ÁOK Élettani Intézet

A neurotenzin (NT) egy tridekapeptid, mely neurotranszmitter és neuromodulátor funkciót tölt be a központi idegrendszerben. A ventrális pallidum (VP) a bazális előagy területén található struktúra, amely fontos szerepet játszik a motivációs, jutalmazási és memória folyamatokban, a szorongás, valamint a motoros aktivitás szabályozásában. A VP-ban főleg NT-1-receptorok találhatóak, melyeknek a pozitív megerősítésre, illetve szorongásra gyakorolt esetleges hatásait eddig még nem vizsgálták.

A pozitív megerősítést kondicionált helypreferencia teszt (CPP), a szorongásra gyakorolt hatást emelt keresztpalló teszt (EPM) segítségével vizsgáltuk. Mindkét paradigmában 2 kísérletet végeztünk. Először a NT 100 ng-os, illetve 250 ng-os dózisát injektáltuk bilaterálisan a VP-ba. Ezt követően a NT 100 ng-os dózisa, az ezzel ekvimoláris mennyiségű, önmagában alkalmazott NT-1-receptor-antagonista SR48692 (35 ng), illetve az antagonista előkezelést követően 15 perccel alkalmazott 100 ng NT hatásait vizsgáltuk. A kontroll csoport mindkét kísérletben csak vivőanyagot kapott. A CPP során mértük a kezelő kvadránsban töltött időt, az EPM során pedig a zárt és nyitott karokon, illetve a nyitott karok végén töltött időt, illetve az ezekre való belépések számát.

A CPP során a 100 ng NT szignifikánsan növelte a kezelő kvadránsban töltött időt. Az EPM során NT 100 ng-os dózisa szignifikánsan növelte a nyitott karokon, illetve az azok végein eltöltött időt, ezzel párhuzamosan csökkentette a zárt karon eltöltött időt. A 250 ng-os dózis egyik paradigmában sem volt hatásos. A 2. kísérletsorozat mindkét paradigmában megerősítette a 100 ng NT-nel kapott eredményt, az antagonista önmagában egyik paradigmában nem volt hatásos, az antagonista előkezelés pedig mindkét paradigmában kivédte a NT hatását.

Eredményeink alapján a NT a VP-ban pozitív megerősítő és anxiolitikus hatású. Ez a hatás specifikusan NT-1-receptorokon keresztül valósul meg, mivel specifikus antagonistával kivédhető.

A kísérleteket a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029 és a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0002 támogatta.

O1.4

A ventrális pallidum D2 dopamin receptorainak szerepe a memóriakonzolidációban

Péczely L., Ollmann T., László K., Kállai V., Kovács A., Lénárd L.

PTE-ÁOK Élettani Intézet

A bazális előagy területén található ventrális pallidum (VP) reciprok kapcsolatban áll a ventrális tegmentális areával, melyből kiinduló dopaminerg rostok kiemelkedő szerepet játszanak a motivációs és a tanulási folyamatok szabályozásában. A VP-ban D1, illetve D2 dopamin receptorok is megtalálhatóak, melyek funkciója a fentebb említett folyamatokban még kevésbé ismert. Jelen kutatásaink célja az volt, hogy megvizsgáljuk a VP D2 dopamin receptorainak szerepét a térbeli illetve a büntetéses tanuláshoz kapcsolódó memóriakonzolidációs folyamatokban.

A műtétek során sztereotaxikus technika segítségével bilaterális vezetőkanült építettünk hím Wistar-típusú patkányok VP-a fölé 0,5 mm-rel. A D2 dopamin receptor agonista quinpirol beadása a vezetőkanülbe helyezett beadókanülon keresztül történt három eltérő dózisban (0,1 µg, 1,0 µg, 5,0 µg). A kontroll állatok a vivőanyagot, fiziológiás sóoldatot kaptak bilaterálisan. Kísérleteinkben a negatív megerősítés vizsgálatára a passzív elhárító szituációt (PAV), míg a térbeli tanulási folyamatok vizsgálatára a Morris-féle úsztatási tesztet (MWM) alkalmaztuk. Az PAV-ban a belépési latenciát, míg az MWM-ben a céltalálási latenciát mértük az ülések során.

Eredményeink alapján a PAV-ban a quinpirol legkisebb dózisa elősegíti a memóriakonzolidációt és a hosszútávú memória kialakulását, míg MWM-ben az agonista 1,0 µg-os és 5,0 µg-os dózisa fokozza a memóriakonzolidációt, és a kialakult memórianyom extinkcióval szembeni stabilitását. Az MWM-ben a paradigma felépítéséből adódóan ki tudtuk mutatni azt, hogy az összes csoport esetében kialakult a rövidtávú memória, melyet az agonista konszolidált, míg erre a PAV esetében egy külön kísérlet keretében került sor. Előadásomban ez utóbbit is szeretném ismertetni.

Kísérleteink jelentősen hozzájárulnak a VP dopamin receptorainak tanulási folyamatokban betöltött szerepének feltárásához.

A kísérleteket a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001, a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029 és a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0002 támogatta.

O1.5**mRNS érési folyamatok szabályozási zavarai pikkelysömörben**Szlávicz E.*SZTE ÁOK Bőrgyógyászati és Allergológiai Klinika*

A pikkelysömör krónikus, gyulladással járó bőrbetegség, melynek patogenezisének még napjainkban is csak részben ismerjük. A különböző széles skálájú génexpressziós vizsgálatok azonban nagyban segítettek újfajta megközelítések kidolgozását. Egy nemrég elvégzett cDNS microarray vizsgálatban kutatócsoportunk 3 olyan gént is azonosított (serine/ arginine-rich splicing factor 18 (SFRS18), peptidilpropyl isomerase G (PPIG), luc-7 like 3 (LUC7L3), amelyek szerepet játszhatnak az mRNS érési folyamatok (splicing) szabályozásában.

A splicing eltéréseit pikkelysömörben idáig kevesen tanulmányozták, ezért döntöttünk a három splicing gén további jellemzése mellett. A három gén expressziója szinkronizált, immortalizált keratinocita sejtvonalakban rendkívül hasonlóan mutatkozott, ami közös upstream regulátorok jelenlétére utal. Egy másik kísérletes elrendezésben pedig leírtuk, hogy a LUC7L3 és a PPIG siRNS csendesítése a fibronectin EDA+ illetve EDA- splice variánsainak egymáshoz viszonyított arányát megváltoztatja. Ezek az eredmények arra utalnak, hogy a LUC7L3 és PPIG közreműködnek a pikkelysömör patogeneziséhez igazoltan hozzájáruló EDA+ fibronectin izoforma kialakulásához.

A splicing reguláció tanulmányozása egy egészen új irányvonal lehet a pikkelysömörrel kapcsolatos kutatásokban és egyúttal segíthetik a splicing mechanizmus mélyrehatóbb megismerését is.

O1.6**A D-homoösztrom antriproliferatív hatásának mechanizmusa HeLa sejten**Bózsity N.*SZTE - GYTK, Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet*

Korábbi vizsgálatainkkal meghatároztuk több, D-gyűrűben módosított ösztrom származék antiproliferatív hatását különböző humán daganatos sejtvonalakon. Ezek közül a D-homoösztrom rendelkezik kifejezett és

selektív sejtsztódásgátló tulajdonsággal, HeLa (cervix karcinóma) sejtvonalon. Áramlási citometriás vizsgálatokkal a sejtciklus G2/M fázisában bekövetkező blokádot tapasztaltuk.

Ezek alapján célunk volt a sejthalál mechanizmusának meghatározása valamint a G2/M fázisban végbemenő változások feltérképezése.

A D-homoöszton által előidézett apoptózis igazolására kaszpáz-3 és -9 aktivitást mértük kolorimetriás módszerrel. Majd egy specifikus, immunhisztokémiai jelöléssel kiegészített áramlási citometriás módszer segítségével elkülönítettük, a sejtciklus G2 és M fázisában lévő sejteket. Vizsgáltuk vegyületünk *in vitro* direkt mikrotubulus képződést gátló hatását, tubulin polimerizációs teszttel. Meghatároztuk továbbá a G2/M fázisátmenetet szabályozó fehérjéket kódoló gének expresszióját, mRNS szinten, polimeráz láncreakcióval, valamint a mikrotubulus destabilizáló stathmin aktív és inaktív formájának expresszióját Western-blot technikával.

A D-homoösztron szignifikánsan növelte mind a kaszpáz-3, mind a kaszpáz-9 enzimek aktivitását, ami az apoptózis intrinsic útjának indukcióját jelzi. Eredményeink azt mutatják, hogy vegyületünk egyértelműen a G2 fázisban állítja meg a sejtciklus folyamatát. A tubulin polimerizáció mértéke nem változott *in vitro* körülményeink között nagy koncentrációban alkalmazott tesztanyag hatására sem. A G2/M fázisátmenetet szabályozó fehérjék közül a végrehajtó CDK1 mRNS expressziója nem változott számottevően, ám az aktivitásához szükséges regulátor fehérjék kifejeződése szignifikánsan csökkent a kezeletlen kontroll mintákhoz viszonyítva. Kimutattuk továbbá az aktív CDK1 által szabályozott mikrotubulus destabilizáló stathmin inaktív formájának csökkenését 48 órás inkubáció után.

Az eredmények alapján megállapíthatjuk, hogy a vizsgált D-homoösztron gátolja a G2/M fázisátmenetet szabályozó fehérjék mRNS expresszióját, emiatt a sejtek megrekednek a G2 fázisban, és nem képesek belépni a mitózisba. Ezt támasztja alá az is, hogy vegyületünk nem képes befolyásolni a tubulin polimerizáció mértékét. Végül mindezek hatására aktiválódik az apoptózis intrinsic útvonala.

Támogatók: Richter Gedeon NyRT; TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0035; OTKA: K109293.

O1.7

Lipidek időbeli és térbeli változásainak feltérképezése a korai embriogenezis során

Pápai Z., Schmidt J., Maász G., Avar P., Márk L.

PTE-ÁOK Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet

A mátrix-segített lézer deszorpciós ionizációra (MALDI) épülő képképzési tömegspektrometria lehetővé teszi komplex biológiai struktúrák jelölésmentes képképzését. Segítségével közvetlenül a szövetmetszetekből származó lipidek, peptidok és proteinek térbeli eloszlását lehet viszonylag nagy térbeli felbontással (10-20 mikrométer) vizsgálni.

Munkánk során a különböző fejlődési fázisban lévő egérembriók lipid összetételének változásait vizsgáltuk annak érdekében, hogy jobban megérthessük az implantáció és a korai embriogenezis során bekövetkező molekuláris változásokat. Vizsgálataink során számos LPA2 és COX2 által szabályozott lipid összetételében mutattunk ki szignifikáns különbséget. A legjelentősebb eltéréseket a foszfolipidek lokális eloszlásában tapasztaltuk, ahol a foszfatidiletanolaminok, foszfatidilkolinok és foszfatidilinizitolok térbeli és időbeli változásai az embriogenezis során kiválóan követte az embrió és az endometrium enzimatikus változásait.

Eredményeink hozzájárulnak a korai embrionális fejlődés jobb megismeréséhez és a kifejlesztett metodika új lehetőségek teremt meg a további kutatás számára.

O2.1**A RhoA / Rho-kinázok expressziójának és farmakológiai reaktivitásának vizsgálata terhes patkány uteruson**

Domokos D., Ducza E., Falkay G.

*Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar,
Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet*

A RhoA egy monomer fehérje, mely GDP-t kötve inaktív, azonban GTP-t kötve kinázokat aktivál (ROCK I és ROCK II), melyeknek szerepük van számos sejten belüli folyamatban, többek között a sejtproliferációban, a sejtmozgásban, illetve a miozin könnyűlánc és miozin foszfatáz foszforilálásán keresztül a simaizom kontrakcióban. Ez utóbbi alapján feltételeztük, hogy a RhoA/Rho-kináz jelátviteli útvonal gátlásával a kontrakció mértéke befolyásolható. Célunk volt, hogy megállapítsuk ezen útvonal kulcsfontosságú alkotóelemeinek az expresszióját a kontraktilis funkciókkal együtt nem terhes állapotban illetve a terhesség során.

Az uterus kontraktilitását izolált szervi rendszeren vizsgáltuk nem terhes, 18, 20 és 22 napos terhes patkány uteruson. Oxitocinnal végzett előinkubációt követően Rho-kináz inhibitoroként Y27632-t és fasudilt, RhoA inhibitoroként simvastatint használtunk. A RhoA és Rho-kinázok messenger RNS és fehérje expresszióját a terhesség több, különböző napján RT-PCR és Western blot módszerrel határoztuk meg (nem terhes, 5, 9, 13, 15, 18, 20, 22 nap). Az RhoA mRNS és fehérje expressziója nem mutatott szignifikáns eltérést a terhesség során. A Rho-kinázok esetében viszont nem terhes uterusban a legintenzívebb az expresszió, mely a terhesség előrehaladtával a terminusig csökken. Ezzel ellentétben a cervixben a ROCK aktivitása fokozatosan emelkedik. A ROCK aktivitásának csökkenése relaxációt eredményez a corpusban, miközben a fokozott aktivitás a cervixet zárt állapotban tartja. Szoros korreláció van a ROCK aktivitása és farmakológiai reaktivitása között, mely farmakoterápiás lehetőséget adhat az uterus kontraktilitásának befolyásolhatóságára.

O2.2

A terbutalin simaizom relaxáló hatása tocopherol jelenlétében: Az oxidatív stressz index jelentősége

Hódi Á.¹, Földesi I.², Ducza E.¹, Hajagos-Tóth J.¹, Gáspár R.¹

¹SZTE Gyógyszerésztudományi Kar

²SZTE ÁOK Laboratóriumi Medicina Intézet

Előzmények: A béta receptor aktiváció megemeli a reaktív oxigén intermedierek képződését, ezzel fokozódik a Ca^{2+} kiáramlás, ami nagyobb kontrakciókat eredményez. Ennek alapján feltételezzük, hogy antioxidánsokkal ez a hatás csökkenthető.

Célkitűzés és módszer: Célul tűztük ki a béta-mimetikus hatás változásának vizsgálatát antioxidáns jelenlétében. A kísérleteket nem vemhes (trachea) illetve 22 napos vemhes (myometrium, cervix) Sprague-Dawley patkányokból származó szerveken végeztük *in vitro*. A myometrium és a cervix esetében *in vivo* progeszteron (P4), míg a trachea esetében *in vivo* 17 β -ösztradiol valerát (E2) kezeléssel béta-adrenerg jelátvitel fokozást eredményezve is vizsgálatokat végeztünk. A β_2 -adrenerg receptor altípus mRNS és fehérje expresszióját RT-PCR és Western blot analízissel határoztuk meg az egyes szövetekben. Immunoassay kit segítségével meghatároztuk a szöveti cAMP tartalmat, a total antioxidáns kapacitást (TAS), illetve a total oxidáns kapacitást (TOS). Ezek alapján kiszámítottuk a szövetek oxidatív stressz indexét (OSI = TOS/TAS).

Eredmények: Tocopherollal (10^{-7} M) előinkubációt követően a terbutalin (10^{-10} - 10^{-5} M) myometrium relaxáló hatása nem változott. A cervix esetében a terbutalin (10^{-6} M) rezisztenciafokozó hatása tocopherol előkezelést követően nem változott, azonban a P4 kezelés okozta terbutalin hatás-növekedést jelentősen csökkentette. A bronchus simaizom tónus terbutalin (10^{-9} - 10^{-4} M) hatására csökken, melyet a tocopherol előkezelés mérsékel. E2 kezelést követően a tocopherol tovább csökkentette a terbutalin hatását. A szövetek cAMP tartalma korrelációt mutat az izolált szervi kísérletek eredményeivel. Az OSI a trachea esetében volt a legmagasabb, míg a legalacsonyabb a vemhes myometriumban.

Következtetések: A magasabb OSI nagyobb tocopherol érzékenységet jelent, a terbutalin által kiváltott relaxáció nagyobb mértékben csökken. Ezek alapján feltételezzük, hogy a béta-mimetikus jelátvitel közvetítésében elengedhetetlen szerepet játszanak a szabadgyökök. Egyidejű tocopherol kezelés csökkentheti az aszthmaterápia hatékonyságát, azonban a tokolitikus hatást nem befolyásolja.

O2.3**Gyógyszerek és kiegészítő termékek közötti kölcsönhatások szűrése és elemzése kórházi betegeknél**Végh A.*PTE ÁOK Gyógyszerészeti Intézet*

A kiegészítő termékek (gyógytermékek, étrend-kiegészítők, gyógynövények, stb.) népszerűsége jelentősen megnőtt az elmúlt évtizedekben, új kihívások elé állítva ezzel az egészségügyi szakembereket. Ezen termékek széles körű és általában kontrollálatlan használata számos veszélyt rejt. Gyógyszerészi nézőpontból a káros gyógyszerinterakciók veszélye ad okot leginkább aggodalomra: a fel nem ismert gyógyszer-kiegészítő kölcsönhatások „a háttérből” ronthatják a terápia biztonságosságát és/vagy hatékonyságát, előidézhetnek nem kívánt hatásokat.

Munkánk során célul tűztük ki, hogy felmérjük és elemezzük a kórházi körülmények között előforduló és kiszűrhető gyógyszer-gyógyszer, valamint gyógyszer-kiegészítő termék kölcsönhatásokat. Ennek érdekében személyes interjúkat készítettünk 200, a PTE KK I. sz. Belgyógyászati Klinikáján kezelt járó- és fekvőbeteggel. Az elemzés során felhasználtuk továbbá a medikai rendszerben rögzített gyógyszerelési adatokat is. A megkérdezett betegek 85,5%-a alkalmazott kiegészítő termékeket (beleértve a vény nélkül kapható gyógyszereket is) a felírt gyógyszerei mellett a megelőző két hétben, ennek következtében a betegek 45%-ánál azonosítottunk potenciálisan súlyos kölcsönhatást. A kiegészítő termékek 88%-a nem szerepelt a medikai rendszerben, továbbá minden öt készítményből kettőt gyógyszerháron kívül szerezték be, ami tovább csökkenti az egészségügyi szakemberek rálátását a termékkörre. Az interakciók tekintetében jellemzőek voltak a különböző adatbázisok közötti jelentős eltérések, ami jól tükrözi a kölcsönhatások többségének ellentmondásos megítélését.

Eredményeink arra utalnak, hogy a kiegészítő termékek gyógyszerterápiára kifejlesztett potenciális hatásai nem elhanyagolhatóak, továbbá szükség lenne az interakciók egységes szempontok alapján történő, bizonyítékokon alapuló értékelésére és kategorizálására.

O2.4

Pszicho-akusztikai eljárás halláskárosodás megelőzésére

Bagdán V.¹, Máthé K.², Czimerman L.², Pytel J.³

¹Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola

²Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar

³Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Központ, Fül-, Orr-, Gégészeti és Fej-, Nyaksebészeti Klinika

Bevezetés: Napjainkban egyre nagyobb probléma a magas hangnyomás szint okozta halláskárosodás, amely az elterjedt fülhallgatók/fejhallgatók médialejátszók miatt elsősorban a fiatalokat érinti. Léteznek olyan pszicho-akusztikai eljárások, amelyek a szubjektíve érzékelt hangerőt úgy növelik, hogy a fül nem lineáris frekvenciaérzékenységét használják ki.

Vizsgálat célja: A vizsgálat célja olyan eljárás és elektronikai eszköz működésének tesztelése, amely segítségével megnövelhető az érzékelt hangerő, a hangnyomás szint alacsony értéken tartása mellett.

Módszer: A prototípust úgy készítettük, hogy szubjektív összehasonlító hangosságérzet-tesztet lehessen vele végezni. Az adatokat egyénenként kérdőív segítségével gyűjtöttük, és a válaszokból számtani átlagot számolva, az eredményt decibelben adtuk meg.

Eredmények: A vizsgálat eredményeként átlagosan $2,73 \pm 2,19$ dB hangosságérzet növekedést kaptunk ugyanazon hangnyomás szint mellett.

Konklúzió: Az eredmények arra engednek következtetni, hogy megfelelő torzítást alkalmazva, a fül nemlineáris viselkedését kihasználva, elérhető, hogy hangosabbnak érzékeljünk ugyanolyan hangnyomás szintű hangot. Mivel az eredmény 3 dB SL alatti, további kutatások szükségesek az elmélet bizonyításához. Az újdonság tárgyát képező berendezés legnagyobb haszna a fülhallgatók/fejhallgatók zenehallgatás elterjedése miatt egyre gyakoribb halláskárosodás megelőzése.

Támogató: Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola

Psycho-acoustic method for preventing hearing-loss

Introduction: Hearing-loss caused by high sound pressure level is huge and growing problem nowadays, which affects mainly young people, because of the use of world-wide spreading media-players with

earphones/headphones. There are methods which can increase the perceived volume sensation using the inner ear nonlinear frequency-characteristic.

Purpose of the study: The purpose of this study is to test a new method and an electronic device. By the help of the device the volume sensation can be increased, without increasing the sound-pressure level.

Method: The prototype had been made for being able to test the method with a subjective volume-sensation comparison test. We collected the data with questionnaires, and the average result is shown in decibel.

Results: The result of the study shows 2.73 ± 2.19 dB sensations level increase in average at the same sound pressure level.

Conclusion: The results points to the very possible fact that the nonlinear behavior of human hearing cause volume sensation differences. If we use an appropriate distortion to the sound, the same sound pressure level can be heard louder. Our results are under the 3 dB SL, so further research has to be made for correctly proving this method. The main benefit of the new arrangement is to prevent the nowadays increased hearing loss, caused by the world-wide spreading music listening with earphones/headphones.

O2.5

Szívesen költünk egészséges, de drága élelmiszerre? Élelmiszerárak és fogyasztói attitűdök

Vági Z.

PTE ÁOK Népegészségügyi Intézet

Célkitűzés: A népegészségügyi termékadóval súlyított élelmiszerek és a fogyasztók által egészségesnek vélt élelmiszerek árainak a fogyasztói magatartásra gyakorolt hatásának vizsgálata.

Módszer: Szerző kérdőíves felméréssel (n=690, 26,1% férfi, 73,9% nő) vizsgálta az adónem ismertségét és a bevezetéssel kapcsolatos szubjektív véleményeket, annak várható szokásformáló hatását, valamint azt, hogy a magyar lakosság körében csekély mértékben fogyasztott számos jótékony hatással rendelkező olívaolaj fogyasztási szokásaiban milyen mértékben játszik szerepet a termék ára.

Eredmények: A megkérdezettek 92,5%-a hallott a népegészségügyi termékadóról, és 70,1% állította azt, hogy tudja, mely termékeket fogja érinteni. A férfiak 100%-a hallott a tervezett adónemről, és 83,3% tudta, hogy

mely termékeket terveit érinti; míg a megkérdezett nők 89,8%-a hallotta a hírt, és 65,3% tudott a termékköréről. A várható áremelés hatására a férfiak 16,7%-a gondolta úgy, hogy minden érintett termékkörből kevesebbet fog fogyasztani az adó bevezetését követően, 44,4% néhány terméknel (termékkörnél) tervezte ezt, míg tíz férfiből négy (38,9%) táplálkozására ezen adó bevezetése ily módon – úgy gondolták – nem fog hatni. A nők fele ilyen arányban (8,2%) gondolták, hogy minden termékkörből kevesebbet fognak fogyasztani, de minden második (49,0%) néhány termék kapcsán ezt gondolta. A nők 42,9%-a gondolta úgy, hogy a várható áremelés hatására nem fog kevesebbet fogyasztani az érintett termékekből. Összességben a tervezett adó bevezetése előtt kb. két hónappal a megkérdezettek 41,8%-a gondolta úgy, hogy a várható áremelés hatására nem (sem) fog kevesebbet fogyasztani az érintett termékekből. A férfiak kétharmada (66,7%), míg a nők ennél kisebb arányban (49,0%) vélekedtek úgy, hogy a bevezetni tervezett adó változtatni fog a lakosság táplálkozási szokásain (az összes megkérdezett 53,7%-a). A saját táplálkozási szokásokra hatással kapcsolatban ennél szignifikánsan ($p < 0,05$) kisebbek voltak a változtatási „tervek”. A férfiak 11,1%-a, a nők 14,6% vélekedett úgy, hogy a bevezetésre kerülő adó változtatni fog a saját táplálkozási szokásain (az összes megkérdezett 13,6%-a). Az olívaolaj fogyasztása hasznos egészségünk megőrzéséhez, de ára nem megfelelő” állítással a megkérdezettek mindössze 10,2%-a nem értett egyet, árát a megkérdezettek 56,9% túl drágának találta.

Következtetés: A lakosság táplálkozási szokásainak változásáról vélekedők szerint a férfiak 83,3%-a, a nők 69,9%-a a javulás irányába gondolja ezt. Az összes megkérdezettre vonatkozóan: a változásról gondolkodó minden negyedik személy szerint ez a változás negatív irányú lesz, azaz a bevezetésre kerülő adó a lakosság táplálkozási szokásait rontani fogja. Elmondható, hogy az olívaolaj ára valóban akadálya a kívánatos fogyasztási mennyiségnek vagy/és gyakoriságnak.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O2.6**Az orvosok büntetőjogi felelőssége, az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények**

dr. Fáskerty Éva

Nyilvánvaló, hogy az egészség minden ember számára a legnagyobb kincs, amelynek elvesztése vagy sérülése esetén kizárólag az orvosok és egészségügyi dolgozók tudására és tapasztalatára támaszkodhatunk.

Bár ez az egyetlen esélyünk a gyógyulásra, az orvosi tevékenység sajnos nem mindig éri el a kívánt célját legyen szó bármilyen gondos ellátásról. Felelős-e az orvos ezért? Lehet-e egyáltalán valakit kizárólagosan felelősségre vonni? Más a megítélés akkor, ha az orvos gondatlanul járt el? Ennek megállapítása nem mindig egyszerű. Természetesen érdeke az egészségügyi dolgozóknak is, hogy a betegek elérjék a legteljesebb egészségi potenciájukat. Ezért fontos, hogy mind a betegek, mind a hozzátartozóik megfelelő tájékoztatást és ellátást kapjanak minden orvos-beteg találkozás alkalmával, ellenkező esetben a jelentkező orvosi kockázatok könnyen (büntető) jogi kockázatokká válhatnak.

Megállapíthatjuk, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenységet, fokozott figyelemnek kell kísérnie. Az állam ennek betartatására köteles olyan szabályrendszert alkotni, amely megfelelően védi a az életet, egészséget és testi épséget. Ezt több jogágon keresztül valósítja meg: közigazgatási dokumentációs kötelezettség, polgári jogi kártérítési felelősség és végül ha elkerülhetetlen büntetőjogi eszközöket is felhasználhat.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tényállását az 1978. évi IV. törvény eredeti szövege is tartalmazta, a büntető törvénykönyv napjainkban befejeződött pályafutását megvizsgálva megállapítható, hogy az egyik legstabilabb tényállásnak tekinthető. Az elkövetési magatartások, elkövetési módok, az eredmény és a minősített esetek az évtizedek során változatlanok maradtak, csupán a büntetési nemek és az alkalmazható büntetési tételek vonatkozásában következett be minimális változás.

A kutatás és a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Tehetséggondozás az egyetemen: a Tudományos DiákkörMikó A.*PTE ÁOK Kórélettani és Gerontológiai Intézet*

A Tudományos Diákkör (TDK) Egyetemünk és Karunk egyik legfontosabb tudományos értékteremtő szervezete. A TDK keretében a graduális képzés hallgatói közvetlenül vehetnek részt intézeteink, tudományos műhelyeink kutatómunkájában, amelynek nagyon sok előnye van: tapasztalatot szerezhetnek, rálátásuk nyílik egy tudományos kutatási terv kidolgozására és megvalósítására, kreditpontot szerezhetnek, illetve természetesen a tudományos előadásokért kapott pontokkal előnnyel indulnak a különböző ösztöndíjakért, külföldi gyakorlati lehetőségekért és doktori iskolába vagy rezidens képzésbe való jelentkezés során.

Tanulmányaim során én magam is évekig voltam TDK hallgató, szeretnék beszámolni személyes tapasztalataimról és a szakmai előmenetelemben játszó szerepéről. Jelenleg PhD hallgatóként dolgozom és feladataim közé tartozik a témavezetőm TDK hallgatóinak mentorálása is. Bemutatom, hogy nálunk a PTE ÁOK Kórélettani és Gerontológiai Intézetében milyen módon zajlik a TDK-sok gyakorlati és elméleti képzése. Első lépésként a kutatási területünkkel, az anyagcserét és hőszabályozást befolyásoló neuropeptidekről kapnak általános cikkeket, majd a kísérletek kivitelezéséhez szükséges műtéti technikákat sajátítják el: sztereotaxiás rendszerrel agykamrai kanül beépítése, amelyen keresztül a vizsgált anyagot adjuk; biotelemetriás transzmitter hasüregi beültetése, amely mérési adatokat szolgáltat a kísérleti állat szívfrekvenciájáról, maghőmérsékletéről és lokomotoros aktivitásáról. Kiemelt szerepet kap nálunk a TDK-sok karrierjének támogatása is, ahogyan én is, úgy TDK-saink is a Grastyán Endre Szakkollégium tagjai és számos konferencián szerepelnek kitűnő eredménnyel.

A TDK inspiráló mind a kutatómunkát végző egyetemi hallgató, mind az öt irányító témavezető számára. Jelentősége elsősorban nem is egy-egy új tudományos eredmény megszerzésében, hanem egy szakterületre való rálátás és a tudományos kritikus gondolkodás elsajátításában rejlik.

O3.1**Új irányok és módszerek a társadalmi krízis területi vizsgálatában: társadalmi/gazdasági fragilitás**Alpek B. L.*Pécsi Tudományegyetem*

A XXI. század régi/új trendjei a globalizálódó/lokalizálódó világ egyre szerteágazóbb kapcsolatrendszerén keresztül gyorsan és közvetlenül transzformálódnak a különböző – területi – szintek kihívásaivá, amelyekre nemcsak országos, de települési léptékben is szükséges kézzelfogható, reális választ adni. Azok a városok, illetve falvak, amelyek erre képtelennek bizonyulnak, könnyen elindulhatnak a társadalmi lecsúszás lejtőjén, amely (épített) környezetük és – sok egyéb mellett – lakosaik szociális helyzetének leromlásához vezet. A társadalmi felelősségvállalás fényében nemzeti érdek a depressziós, kevésbé reziliens települési terek felkészítése a – kedvezőtlen irányú változásokból fakadó – válsághelyzetek átvészelésére, amelynek megvalósításához ezen struktúrák – és hatásrendszereik – feltárása kulcsfontosságú.

Jelen előadás tárgya egy új, a társadalmi sérülékenységet mérő módszer bemutatása, amelynek a segítségével hazán foglalkoztatási viszonyainak olyan új aspektusai tárulnak fel, amelyek ez idáig – bár a foglalkoztatási depressziók szempontjából kulcsfontosságúak – rejtve maradtak. Az új adatelemzési eszköz és index a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat és a Központi Statisztikai Hivatal adataira, illetve primer adatgyűjtésre – kérdőívvezés – alapozva járul hozzá a foglalkoztatási térszerkezet mélyebb, átfogóbb megismeréséhez. A kutatás országos kontextusban vizsgálja a 2008-as pénzügyi/gazdasági válság, illetve a közfoglalkoztatási eszközök térszerkezetre gyakorolt hatásait, kiemelt figyelmet fordítva hazánk leghátrányosabb helyzetű kistérségeire.

A települések szenzitivitásának, vagy annak egyik speciális – kedvezőtlen irányú – típusának, a fragilitásnak, sérülékenységnek felmérése/megismerése lehetőséget ad nemcsak a háttérhatások és következmények pontosabb megértésére, de arra is, hogy a jövőben a hasonló társadalmi-gazdasági változásokra megalapozott „katasztrófa megelőzési” tervvel lehessen előállni, és annak romboló hatásait kompenzálni.

New guidelines and methods for the study of social crisis: social/economic fragility

The old/new trends of XXI. century, across the contacts of globalized/localized world is quickly and directly transformed a variety of challenges of the local levels. The towns and villages, which are unable to adapt to the new situation, it is easy to start a social slide down, which brings about environment and social disaster. In the case of the social responsibility it is national interests preparing the less resilient urban areas to survive crises.

The subject of this presentation is a new measuring method of the social vulnerability, which can help get acquainted with a new aspect of the labour market, and reveal a lot of new factors which was so far hidden. The new data analysis tool and the index, on the base of the National Employment Service and the Central Bureau of Statistics data, and primary data collection - survey - contribute to the deeper and more comprehensive understanding of the employment and spatial structure. The regional base of the research is the national level, but it is prominently focusing on the most disadvantaged micro-regions.

The assessment of the settlements sensitivity and its special type, the fragility provides an opportunity not only for the more accurate understanding of the background effects and consequences, but also making a "disaster prevention" plan for the similar socio-economic changes in the future.

O3.2

Migrációs változás Magyarországon 2013-ban

Csege Gy.

Gondolatok a bukovinai székely örökségrőlGatti B.

PTE BTK

A bukovinai székelység történetét áttekintve látható, hogy a 19. század végén és a 20. század első felében végbemenő migrációjuk során komoly nehézségekkel néztek szembe, úgy mint az életmód gyökeres megváltozása, az állandó létbizonytalanság vagy a más etnikumokkal való együttélés okozta problémák. Annak ellenére, hogy ma a népcsoport (vagy leszármazottak) szétszórta él(nek) a Kárpát-medencében és a tengeren túl, a közös múlttól szóló történetek napjainkban is elevenen élnek az emlékezetben, kulturális kódokként működnek az igen élénk hagyományőrző diskurzusban és gyakran normatív erővel bírnak a mindennapokban. Emellett az anyaország való kapcsolatuk, az „elszakadt testvéreiről” való, gyakran politikai vetülettel is rendelkező gondolkodás és gondoskodás a 19. század végétől kezdve folyamatosnak mondható, és leggyakrabban egy-egy tragikus esemény kapcsán erősödött fel. Mindezek mellett a néprajztudomány, a folklór- és népművészeti mozgalmak hatására rendkívül erős hagyományőrzés figyelhető meg a bukovinai székelység körében.

Előadásomban ezekre a nagy folyamatokra kívánok mikroszinten példát hozni egy bukovinai székely család elősorban fényképeket és a írott dokumentumokat tartalmazó, több generáció által létrehozott gyűjteményének bemutatásával és elemzésével. A gyűjtemény kontextualizált vizsgálata során a tartalmi elemzés mellett figyelek a létrejöttét meghatározó körülményekre, valamint mai használatára. A család számára a gyűjtemény nem pusztán az emlékezet kihelyezett alakzataként működik, hanem folyamatosan kiegészítik azt a kanonizált, közös múltra vonatkozó ismeretekkel, számos kulturális gyakorlat kapcsolódik hozzá. Vizsgálódásom így a populáris írás, az emlékezetkultúra és az örökség, örökségesítés fogalmi és elméleti – módszertani keretei mentén szerveződik.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O3.4

Szlovákia városhálózata a 21. századbanHoreczki R.

MTA KRTK RKI

A kutatásom célja, hogy egy-egy térség gazdasági, társadalmi és politikai életét erőteljesen befolyásoló kisvárosok hosszú távú fejlődésének törvényszerűségeit és sajátosságait feltárja és bemutassa. Magyarország az 505 millió fős Európai Unió része, s hosszú távon nyilván egyre szervezesebben fog beilleszkedni ebbe a gazdasági és politikai keretrendszerbe. A szakmai kutatási program éppen ezért a komparatiztika lehetőségeivel is élni kíván, ami elsődlegesen a hasonló adottságú és struktúrájú, jelentős kisvárosi hálózattal rendelkező országok fejlődését és lehetőségeit vizsgálja. Az teljesen egyértelmű, hogy szomszédos országok között több olyan is található (Ausztria keleti részein főleg a burgenlandi, a stájer és a karintiai; illetve Románia erdélyi részein a hátártól a Királyhágóig terjedő vidék, Szlovákia Felvidéki területei), ahol a kisvárosi fejlődés az egész társadalom és gazdaság működése szempontjából fontos entitás (lásd: konzervatív értékek kialakulása, a kisvárosi mentalitás fontossága, a gazdasági és politikai rugalmasság létrejötte stb.). Ennek a vállalásnak eleget téve elsőként Szlovákia városhálózatát kívánom áttekinteni elsődlegesen statisztikai adatok, elemzések alapján: várossá válások éve, városi funkciók léte, népesség, foglalkoztatási szerkezet, stb. A szlovák városok száma az elmúlt húsz évben nem mutat olyan kiugró növekedési adatokat, mint a magyarországi. A városok funkcióik, hierarchiában elfoglalt pozíciójuk stabilnak mutatkozik. Arra keresem a választ, hogyan lehetséges ez, a kialakult városhierarchia és városszerkezet megfelelő-e, illetve található-e olyan kisvárosi struktúra, mint a Dél-Dunántúlon.

A tanulmány elkészülését az OTKA (NK 104985) „Új térformáló erők és fejlődési pályák Kelet-Európában a 21. század elején” kutatási projekt támogatta.

O3.5

Elméleti potenciál a rokkantsági ellátások rendszerében

Kemény P.

ELTE Társadalomtudományi Kar Szociálpolitika Doktori Iskola

Az elmúlt években sokszor lehetett hallani a rokkantsági nyugdíj rendszerének, különösen az ellátást igénylők minősítési rendszerének átalakításáról, a rokkantsági nyugdíjasok magas arányáról, a rendszerben feltételezett visszaélésekről. A 2011 évi törvényi változások jelentős változást hoztak az egészségkárosodott személyek életében: nagy tömegekben vizsgálta felül a korábbi évek minősítéseit a szakhatóság, ami több százezer ember életét befolyásolta.

Az intézkedés eredményeként a nyugdíjkorhatár alatti rokkantsági ellátásokban részesülő személyek száma a 2010-es 339 ezerről 2013-ra 419 ezerre emelkedett, miközben az ellátásokra fordított állami kiadások 46%-kal csökkentek. Milyen intézkedések segítették ebben az időben a megváltozott munkaképességű munkavállalók elhelyezkedését? A munkaerő-piaci változások hogyan befolyásolták az érintettek esélyeit?

Mi történt volna, ha a pénzbeli ellátások helyett valódi humán szolgáltatások keretében foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást kapnak az érintettek?

O3.6

Az autonómia-potenciál földrajzi elemei

Léphaft Á.

Pécsi Tudományegyetem

A lehetséges etnikai alapon szerveződő területi autonómiák egyik fontos feltétele a megfelelő földrajzi helyzet. Ez a meglehetősen összetett fogalom nehezen mérhető vagy osztályozható, ugyanakkor a kedvező földrajzi adottságokkal rendelkező, működő autonómiák jellemzői alapján felállítható egy vizsgálati rendszer.

Lehetséges területi autonómiákról akkor beszélhetünk, ha egy kisebbségi közösség rendelkezik megfelelő politikai képviseléssel, közös koncepcióval és

vannak olyan erőforrásai, amelyek életképessé teszik a terület gazdaságát. A legtöbb ilyen közösség valamilyen oknál fogva olyan nemzetállamban él, melynek keretei nem adnak a többségéhez egyenrangú lehetőséget a kulturális, politikai vagy gazdasági életének megélésére. A területi autonómiák kialakításának egyik elengedhetetlen része a közigazgatási keretek kisebbségi szempontból is megfelelő kialakítása. A nemzetiesítő államok rendszerint adminisztratív úton is gondoskodnak arról, hogy a fent leírt etnoregionális egységek ne jöhessenek létre, ezért gyakran olyan közigazgatási egységekbe „szervezik szét” a kisebbségek által lakott területeket, amelyekben azok már nem alkotnak többséget. Az adminisztratív átszervezés nehezebb, ha a kisebbség szállásterületének merev földrajzi keretei vannak, vagyis rendelkezik olyan természetföldrajzi akadályokkal, amelyek azt nehezebbé, vagy rendkívül költségessé teszik.

Ideáltípusok azonosításával, azok földrajzi adottságainak elemzésével és rangsorolásával pontosabb képet kaphatunk. A földrajzi helyzet és az autonómia sikerességének vizsgálata választ adhat a különböző elemek fontosságára. Megtudhatjuk, hogy ténylegesen gond-e ha nem a kisebbség alkot helyi többséget a terület központjában, mint Dél-Tirol esetében, vagy, hogy működhet-e egy olyan entitás, amely nem összefüggő területi egység, mint Gagauzia. A tényezők rangsorolásával összehasonlíthatóvá válik pl. a földrajzi- és közigazgatási töredezettség, a belső- és külső települési hierarchia vagy a domborzat viszonya a területhez. Az így kialakított osztályozási rendszer választ adhat arra, hogy a különböző, esetünkben délkelet-európai törekvéseknek milyen a földrajzi autonómia-potenciálja.

O3.7

Az etnikai diverzitás ideáltípusai: fragmentáció, polarizáció és a "vegyes típus"

Németh Á.

Pécsi Tudományegyetem, Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék

Az elmúlt évtizedekben nemcsak a tudományos szféra, hanem a politika és a laikus közvélemény oldaláról is megfigyelhető az etnikai, nyelvi, vallási diverzitás iránti fokozódó érdeklődés, különösen Európában. A figyelem éppoly gyakran fordul Közép- és Kelet-Európa, ill. a Balkán hagyományosan soknemzetiségű területei felé, mint a modern értelemben vett multikulturalizmus nyugat-európai „sikerei” és/vagy „kudarcai” felé. Mivel a Föld országainak döntő többsége különböző származású, anyanyelvű, vallású közösségek otthona, a társadalmi diverzitás ügye nemzetstratégiai kérdés

szinte mindenütt. Ez a tény már önmagában is reflektorfénybe állítja a multietnicitás problematikáját, amelynek adekvát kezelése szinte mindenütt stratégiai kérdésnek számít.

A szakirodalomban eddig alapvetően két mérési módszer terjedt el. Míg a valószínűség-számításon alapuló „fragmentációs index” (Taylor & Hudson 1972) azt mutatja meg, hogy egy adott terület két, véletlenszerűen találkozó lakója mekkora eséllyel eltérő származású, addig az ún. „polarizációs index” a maximumát akkor éri el, ha a társadalom két egyenlő létszámú csoportra oszlik (Reynal-Querol 1998). Mindkét mutató átalakítható továbbá úgy, hogy a csoportok közötti, valamilyen szempontrendszer szerint súlyozott distancia is belekerüljön a képletbe (pl. Desmet & Oruño-Ortín & Weber 2009).

Van azonban ezeknek a módszernek egy komoly fogyatéka. A fragmentáción és polarizáción túl nem képesek megjeleníteni az etnikai diverzitás harmadik ideáltípusát: a „vegyes típust”. Ha például egy 100 fős közösség 50 tagja egyetlen etnikai csoporthoz tartozik, a többi 50 közül pedig minden egyes individuum más és más csoporthoz, akkor ez az összetétel mind a polarizáció, mind a fragmentáció jellegzetességeit magán viseli. És hiába lesz a diverzitási indexek értéke magas, a közösség mindennapi életét alapvetően nem a nagyfokú fragmentáció fogja meghatározni, hanem elsősorban az 50%-os többség dominanciája. Azonban ha felhelyezzük grafikonunkra e hipotetikus társadalmat szimbolizáló pontot, az nem fog „kilógni” a pontthalmazból.

Előadásomban kelet- és közép-európai példák segítségével az etnikai diverzitás mértéke helyett annak minőségi attribútumaira koncentrálok, és arra keresem a választ, hogy milyen lehetőségek állnak a kutatók rendelkezésére a fogalom pontosabb definiálásához.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A rurális térségek jelene és jövője

Weber E.

PTE KTK

Magyarország régióinak többsége alapvetően vidéki jellegű. Ezekben a régiókban a legmagasabb a mezőgazdaság részaránya a bruttó hozzáadott értékből és a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya is. Ezen kívül alacsony népsűrűségűek is a térségek, ami szintén a vidékiség egyik jellemző vonása. Településhálózatuk azonban eltérő. Míg a Dél-Dunántúli és Észak-Magyarországi régió sűrű településhálózattal rendelkezik, addig a Dél-Alföldi és Észak-Alföldi régiók ritkább településhálózattal rendelkeznek, azonban sűrű a városhálózatuk, városainak egy része viszont csak városi ranggal bír, de funkcióikban elmaradnak a fejlettebb városoktól és lakosságszámuk is alacsony a megyeszékhelyek és megyei jogú városoktól eltekintve. A vidéki térségek, a falvak létét, fejlődési lehetőségeit azonban mégis ezek határozzák meg elsősorban.

A tanulmányban elsősorban a falu-város kapcsolatával és a vidéki-városi térségek viszonyával foglalkozom, mert ezen kapcsolatok határozzák meg alapvetően a települések helyzetét. A globalizáció hatására a falu-város, vidéki-városi térségek kapcsolata jelentősen átalakult. Céloom a kapcsolat átalakulásának folyamatát megvizsgálni és ezek alapján a jövőre vonatkozó következtetéseket levonni.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Egy interdiszciplináris kutatás tanulságai Csurgó komplex társadalmi problémáinak háttérérőlBedő V.*Magyar Nemzeti Múzeum, Nemzeti Örökségvédelmi Központ*

Tanulmányom célja bemutatni Csurgó társadalmi-gazdasági folyamatait, a rendszerváltást követő évtizedek változásainak tükrében. Feltevésem szerint a főként a fiatalok elvándorlásával magyarázható demográfiai krízis a gazdasági helyzet kilátástalanságával és a történelmi-földrajzi (településszerkezeti) adottságokkal szoros kapcsolatban áll. A rendszerváltás óta eltelt negyed évszázad beleillik abba a társadalmi folyamatba, amit – kis kitérőkkel ugyan de – a stagnálással illetve lassú, de biztos fogyással jellemezhetnénk. Kutatásom során lehetőség nyílik arra, hogy a statisztikai adatok, a történelmi-gazdasági hagyományok és a földrajzi adottságok ismeretében megvizsgáljam az egyén motivációját, mely arra készítette (készíteti), hogy közösségéből kilépjen, és ezzel hozzájáruljon települése demográfiai eróziójához.

A részletek megismeréshez a kulturális antropológiai mellett több tudományág módszereit lehet és szükséges alkalmazni. A lehető legszélesebb kontextust vizsgálva, a történelmi, gazdaságtörténelmi áttekintéstől kiindulva, de közben figyelembe véve a társadalmi és gazdálkodási hagyományait, fel kell használni minden releváns és mérhető forrást, hogy megfelelő háttérrel biztosítsunk a települést érintő demográfiai trendet okozó egyéni döntések értelmezéséhez. A legnagyobb mintát érintő primer forrásanyagot egyszerű kérdőívek eredményei képezik, míg a részletek megismerését különböző mélységű interjúk biztosítják, így a lehető legszélesebb szempontrendszer szerint lehet felmérni a migrációt kiváltó okokat.

Ugyanakkor figyelmet szentelek az adott mikrotörténelmi kontextusnak, mert azok formálják egy közösség identitását adott korban, valamint a külső-belső gazdaság kihívásokra adott lokális válaszoknak, mert azok az előbbiekből táplálkoznak. Következésképpen tanulmányomban megvizsgálom a kistérségi központ oktatási potenciálját, annak a vizsgált időszakban történt átalakulását, mert azok befolyással lehetnek az egyes fiatal közösségek, kapcsolati hálók szerveződésére, a csoportdinamikára, és véleményem szerint közvetve az elvándorlásra is.

A kutatás azért különösen aktuális ma, mert a negatív demográfiai trend megfordítására törekvő központi erőfeszítések ellenére a folyamat nem lassul,

hanem erősíti a gazdasági regresszió hatását. Ahhoz hogy e két korrelációban álló jelenség pozitív irányt vegyen, fontos megismerni a demográfiai krízist előidéző egyének személyes döntéseinek hátterét.

O3.10

Vállalati alkalmazkodás az alsó középosztály társadalmi lecsúszásának hatására megváltozó vásárlási és fogyasztási szokásokhoz

Rideg A.

Pécsi Tudományegyetem

Tanulmányomban a társadalmi lecsúszás eredményeként fellépő változásokat mutatom be az magyarországi alsó középosztály vásárlói magatartásában és fogyasztásában. Az érdemi tagláshoz először tisztáznom kell a szegénység és a középosztály fogalmait, majd a vásárlási szokások és a fogyasztás változásának megértéséhez meg kell vizsgálni a lecsúszás folyamatának kiváltó okait és a változás mibenlétét is. Ezt követően a jelenséghez történő vállalati alkalmazkodás lehetséges megoldásait mutatom be.

O4.2**Egyéni, szervezeti és regionális szempontok integrálása a felsőoktatási tehetségmenedzsmentben a PTE KTK példája alapján**Balogh G.*Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar
Gazdálkodástudományi Intézet*

A tehetséges szakemberek hiánya egyre nagyobb gondot okoz a globális munkaerő-piaci trendek miatt is, és a leszakadó magyar régiók gazdasági teljesítményét, innovativitását és versenyképességét tovább ronthatja a tehetséges fiatal pályakezdők időleges vagy végleges távozása a régióból. A kvalifikált szakemberek iránti kereslet egyre növekszik a prosperáló térségekben, míg a tehetségek kínálata nem bővül kellő mértékben.

Az előadásomban három szinten vizsgálom a képzett migráció okait és következményeit: egyéni kompetenciák és karrierutak szintjén, szervezeti (vállalati) szinten és regionális, azaz társadalmi (makro) szinten. A három szint összefüggéseit tárom fel, és a tehetségek menedzselésének (vonzásának, fejlesztésének, motiválásának, megtartásának) alapkérdéseivel foglalkozom. A felsőoktatás összekötő szerepet tölt be a tehetséges hallgatók és szervezetek között, és a hatékony érvényesülésben, fejlesztésben kulcsfontosságú a felsőoktatási intézmények szerepe.

A célom egy olyan integratív modell és szempontrendszer bemutatása, amellyel egyidejűleg kezelni lehet az egyéni-szervezeti és regionális szintű döntéseket, azaz a tehetséghasználás és tehetségvesztés problémakörét ötvözöm a nemzetközi migráció, elvándorlás kérdéseivel. Alapkérdésem, hogy mely esetekben célszerű arra ösztönözni a felsőoktatási intézmények hallgatóit, hogy itthon maradjanak, és mikor érdemes külföldi "kiküldetésre" biztatni őket. A felsőoktatás tehetséggondozó (azonosító, fejlesztő) szerepe rendkívül fontos a legtehetségesebbek kompetenciáinak kialakításában, és a coaching stílusú tehetségmenedzselés során felelőssége is van abban, hogy a hallgatók hol és hogyan érvényesítik kompetenciakészletüket. A tehetségmenedzsment kurrens téma a nemzetközi szakirodalomban, így további célom az új módszerek adaptálási lehetőségeinek bemutatása a felsőoktatásban.

A Dél-Dunántúl fejlesztésében alapvető adottság a régióban jelenlévő humán tőke kapacitás, ill. az emberi erőforrásban meglévő jellemzők és a potenciál. „Legértékesebb természeti kincsünk az emberi tehetség.” (Czeizel, 2004) A régió számára rendkívül fontos, hogy kinevelje, fejlessze, megtartsa, és vonzza a legtehetségesebb szakembereket. A Dél-Dunántúl régióban

kulcsfontosságú szellemi központ a Pécsi Tudományegyetem, hiszen nagy létszámú minőségi, szakképzett munkaerőt bocsát ki. Ugyanakkor a régióban kevés olyan munkalehetőség van, amely teljes mértékig lefedné a képzési kínálatot. (Baranya megyében 2012-ben a 15-24 évesek korcsoportjában 29,3%-os volt a munkanélküliségi ráta a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai alapján.)

Empirikus kutatásomban a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar hallgatóit kérdeztem le, így a három kérdéskört (egyéni-szervezeti-területi) egyszerre kezelni képes adatbázis alapján vontam le következtetéseimet a tárgykörben.

In the development of regions an essential feature is the available human capital of the regions and the existing potential of human resources. Our most valuable natural treasure is the human talent. For the regions is extremely important to seek out, develop, retain and attract the best experts, because their individual and group performance and skills can determine the efficiency of the organization and thus the region's effectiveness.

My empirical research analyses the competency inventory of students at University of Pécs Faculty of Business and Economics. This study asks that how the students and their talent factors are located geographically in Hungary and abroad, what is the motivation of migration, and where would be the students concentrated in Europe after the professional practice on the labour market.

O4.3

Az alumni rendszer szerepe a felsőoktatási intézmények versenyképességének javításában

Duga Z.

*PTE ÁOK Dékáni Hivatal - PTE KTK Regionális Politika és Gazdaságtan
Doktori Iskola*

A mai Magyarországon a felsőoktatás rendszere átalakulóban van. A hazai intézményeknek számos problémával kell szembenézniük. Egyrészt az állami finanszírozás forrásai folyamatosan csökkennek, másrészt a képzési struktúra is átalakulóban van, harmadrészt a beiskolázás előtt álló népesség lélekszáma is folyamatosan csökken, a hallgatók igényei is változóban vannak. Az intézményeknek a hatékony működésükhöz szükséges

feltételeket viszont biztosítaniuk kell. E miatt egyre nagyobb szerepet kap az egyetemek szolgáltató, vállalkozó jellege. Egyre több hazai felsőoktatási intézmény kínál különféle szolgáltatásokat (karrierközpontok, tanácsadás, tudományos együttműködés a vállalati szférával... stb.) a hallgatóknak, vállalatoknak. Az, hogy egy felsőoktatási intézmény milyen kapcsolt szolgáltatásokat képes nyújtani hallgatói, végzett hallgatói, az üzleti-, társadalmi élet szereplői részére ma már az intézmények versenyképességét jelentősen alakító tényezőnek tekinthetjük. Az egyetem jó hírnevének megőrzését, javítását alapvetően befolyásolja az adott intézményről a társadalmi tudatban kialakított kép minősége. A legjelentősebb minőségfejlesztő „eszköz” megítélésem szerint az elégedett hallgató, aki az intézménye jó hírnevét viszi szerte a világban. Éppen ezért a hallgatókkal való „foglalkozást” egy komplex, egész életpályán átívelő feladatok halmazának tekintem.

Tanulmányomban az Alumni-rendszernek, mint szolgáltatásnak a jellegzetességeit, szerepét szeretném bemutatni az egyetemek által nyújtott szolgáltatások köréből kiemelve.

Témaválasztás aktualitását az adja, hogy a hazánkban működő egyetemek döntő többsége az alumni - rendszer kialakításának kezdeti lépéseinél tart. Ami pozitív változásnak tekinthető, hogy napjainkra gyakorlatilag majd minden hazai felsőoktatási intézmény végez Diplomás Pályakövető vizsgálatokat, melynek eredményei támpontot nyújthatnak az alumni- rendszer, az alumni - szolgáltatások fejlesztéséhez. Az, hogy ez a folyamat hazánkban még csak gyermekcipőben jár, mi sem bizonyítja jobban, mint a feldolgozható hazai szakmai cikkek alacsony száma.

O4.5

Karbantartások mátrixos projekttervezése – Karbantartástervezés új köntösben

Németh A.

Pannon Egyetem

Nagyvállalatokra ma már az jellemző, hogy a karbantartási feladatok nagy részét projektek keretében realizálják. Ez esetben a műszaki, technikai paraméterek mellett azon menedzsment módszerek és technikák kerülnek a középpontba, melyek támogatják a feladatok hatékony és eredményes végrehajtását. A projektszemléletű karbantartási tevékenység során olyan területekre helyeződik a hangsúly, mind a projekt kialakítása, a projekt

résztevők kiválasztása, irányítása és motiválása; a projekt részletes tervezése és nyomon követése stb.

A betervezett karbantartási tevékenységek sorozatát tekinthetjük speciális karbantartási projektnek. Azonban mely tevékenysége(ke)t végezzük el elsőként? Hogyan folytassuk tovább? A karbantartás technológiai folyamata kötött, akkor mely végénél is kezdjük el enni az elefántot? Elegendő részünkre, ha csak egy-egy berendezésre összpontosítunk? A kiválasztott berendezés nincs összefüggésben a vállalatnál használt többi berendezéssel? A karbantartási tervet hogyan állítsuk össze, ha a berendezések kapcsolódásának figyelembe vétele mellett szűkös erőforrásokkal rendelkezünk? A kialakított karbantartási projekttervet hogyan tudom egyszerű formában bemutatni, hogy a vállalat karbantartói könnyen eligazodjanak benne?

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O4.6

Versenyképesség és együttműködés a magyarországi kkv szektorban

Szűcs Krisztián

A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán a TÁMOP 4.2.2.A kutatási projekt keretein belül a Magyarországon működő vállalatok, és azon belül is a kis- és középvállalati (kkv) szektorra fókuszálva, a vállalatok versenyképességét vizsgáltuk. A vizsgálat egy komplex, kérdőíves felméréssel történt. Ebben a felmérésben a vállalatok több oldalról történő megközelítését tűztük ki célul, aminek köszönhetően nagyon differenciált képet kaptunk a magyarországi kkv szektorban működő vállalatokról. A vizsgálatban egy fajta rendszerszerű megközelítést alkalmaztunk. Nem úgy tekintettünk egy adott vállalatra, mint több tényező egymás mellé rendeléséből felépülő gazdasági alapegység, hanem a tényezők összességéeként, amelyek egymásra hatva – és egymástól nem elválasztva – szinergikus módon működnek. Az egyes tényezők, a vállalat bizonyos fajta működési alapegységeit, funkcionális egységeit jelentik, amelyekből felépül egy vállalat. Többek között ilyen alapegységnek lehet tekinteni például a vállalati finanszírozást, a stratégia-alkotási készséget, a vállalati innovativitást, a humán tőkét, a marketinget és számos egyéb vállalati funkcionális egységet. A kutatás során kapott információkból indikátorokat képeztünk, amelyekből változókat hoztunk létre és végül a változókból ún. pilléreket

építettünk föl. Az előbb említett funkcionális egységek képezik a különböző pilléreket. Egyfajta módszertan alapján számszerűsíteni lehetett az egyes pilléreket, amik így egy meghatározott nagyságú pillérértékeket kaptak. Ezeket a különböző pilléreket nem egymástól elkülönülve, hanem komplex módon, egymással szoros összefüggésben, holisztikus megközelítésben vizsgáltuk.

A kutatásunkban nem csak arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen tulajdonságokkal írhatóak le az egyes vállalatok és azoknak milyen minőségi paraméterei vannak, hanem a különböző pilléreket egymáshoz viszonyítva, meghatároztunk egy fókusz is. Ez a fókusz a versenyképesség. Azaz azt is felmértük, hogy a különböző tényezők külön-külön milyen versenyképességi mutatóval rendelkeznek, de azt is megvizsgáltuk, hogy az adott vállalat mennyire versenyképes. Jelen tanulmányban nincs lehetőség arra, hogy minden tényezőt megvizsgáljunk, de a különböző pillérek közül kiemeltünk egyet, ez pedig az együttműködési készség. Vagyis olyan kérdésekre kerestünk választ, hogy milyen a vállalatok egymással való együttműködése? Csak egymással működnek együtt vagy vannak egyéb gazdasági szereplők is, ahol megtörténik ez a fajta partneri viszony? Ha van együttműködés, akkor az mennyiben járul hozzá ahhoz, hogy a vállalat versenyképes legyen? Ebben a dolgozatban ilyen típusú kérdéseket vizsgálunk és próbálunk választ is találni a felmerülő kérdésekre.

A tanulmány a TÁMOP 4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0058 „Energiatermelési, energiafelhasználási és hulladékgazdálkodási technológiák vállalati versenyképességi, városi és regionális hatásainak komplex vizsgálata és modellezése” projekt, „A vállalati versenyképesség és az energiafelhasználás hatékonyságának elemzése az energiát előállító és felhasználó cégek körében” c. alprojekt keretében készült. Kutatás vezetője: dr. Szerb László.

Tudományos segédmunkatárs, Pécsi Tudományegyetem
Közgazdaságtudományi Kar – Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori
Iskola, szucsukrisztian@ktk.pte.hu

O4.7**Fine Art Education – Will fine artists be educated on how to become successful self-employed?**

Thom M.

London South Bank University

The starting points of each fine artist's professional career are artistic talent and the art idea, which shall be transferred into a successful unique art story and identity. However, the realisation of that unique art story and identity demands the deployment of various resources by the fine artist, like time and capital as well as a comprehensive set of skills. While artists often have very sound subject specific and art technical skills linked to the idea, they mostly lack the complementary business-related and entrepreneurial skills to increase their market presence effectively and earn a living. This is a serious circumstance. The lack of business-related and entrepreneurial skills is one of the most important reasons for the relatively low probability of commercial success of fine art practioners and art entrepreneurs.

Entrepreneurship education is therefore becoming a crucial success factor for fine art practioners. Recent labour market statistics show evidence that up to ninety per cent of fine artists in Europe act as individual self-employed practioners. They must be an all-rounder, acquiring competence in various commercial, business-related, artistic and personal fields to meet successfully the challenges of their professional life.

Fine art degree programmes at higher education institutions (HEIs) are the primary training for students to prepare them on how to become successful fine art practioners after graduation. However, HEIs still do not stress the increasing relevance of entrepreneurial skills for the most chosen career path to a sufficient extent. The study explores the curricular and institutional issues in fine art education in the UK and Germany in the academic year 2013/14. By analysing regular fine art curricula of eighty-seven HEIs, their in-house business-related and entrepreneurial extra-curricular offerings and by using self-developed key performance indicators this study shows for the first time clear evidence that crucial skills, particularly required to acquire customers and sell artwork, to build up market presence and personal networks to members of the art industry, to negotiate contracts with gallerists or to make business-related decisions are only taught to a very low extent or not even at all.

Based on these findings the study presents an innovative and practice-oriented conceptual framework for an effective development and management

system for fine artists to systematically facilitate and increase their market presence, development of business-related and entrepreneurial skills, time capacities for producing artwork and income. The conceptual framework may be used by professional art incubators and is characterized by its open access and high transparency through systematically and effectively bringing together fine artists, galleries, art consultants and dealers, critics, art consumers, investors, and other experts in various fields around the art industry.

Support: Prof Dilip Patel; dilip@lsbu.ac.uk

O5.1

A Polling és a valóság – „Politikai Korrekciós Index”

Hoffbauer Márk

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar; Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola

4 P, 7 P, 5 M, mindannyian hallhatták már ezeket a betű-szám kombinációkat, melyek a mindegyike a marketing szakterületéről érkezett. Nincs olyan marketing óra, ahol első alkalommal ne a 4 P (product, price, place, promotion) mágikus mixével ismertessék meg a diákokat. A marketing egyes szakterületi azonban a marketing mix elemeit saját igényeiknek megfelelően továbbfejlesztették, így történt ez a technikai fejlesztésekkel párhuzamosan, rohamtempóban fejlődő politikai marketing esetében is, mely a mixet következőképpen fogalmazza meg: product, pull marketing, push marketing, polling.

Célom, hogy bemutassam, hogy a közvélemény kutatások, miként vannak jelen, és hogyan hatnak a 2014-es tavaszi választásokra, valamint, hogy ízelítőt adhassak a „Politikai Korrekciós Index” (PKI) nevet viselő mérőszámból, mely felhasználja és korrigálja a kutatási adatokat a választási eredmények pontosabb előrejelzése érdekében. A négy közvélemény kutató (Nézőpont, Tárki, Medián, Ipsos) éves (és speciálisan márciusi) adatainak felhasználásából összeállított PKI eredménybecslése szembeállíthatóvá válik a választási eredményekkel. A PKI módszertana így igazolhatóvá (vagy éppen korrigálandóvá) válik.

O5.2

City branding of a small city in Hungary. The case of Harkány.

Nitu F.

PTE KTK

This paper deals with the problem of city branding in the case of a small Hungarian spa. The town of Harkány is famous both domestically and internationally, and its medicinal spring waters are effectively concentrated in a bath complex and in a specialised hospital. The medicinal waters were earlier popular in the general treatment of rheumatism, but more recently have

been acknowledged as especially effective in treating psoriasis and related disorders. These are essentially difficult to treat successfully but complex techniques such as balneotherapy have produced excellent results. The foundation of the city and its expansion are due to the existence of these springs. Tourism contributed enormously to the town's economy, but recently, contrary to national trends, the industry locally has, at best, stagnated, and has even declined slightly in terms of tourist numbers and spa visitors. Consequently, an effective city marketing policy is becoming a matter of crucial importance for the local economy and for the future of the town and its residents. Using quantitative and qualitative synthesized data, our research focuses on assessing the actual state of the town's city marketing policy, benchmarking it and, finally, offering recommendations in line with the findings.

O5.3

A vásárlói vadászmezők evolúciója, és az üzlettípus-választási döntések kiterjedése

Pál E.

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

Az előadás célja, hogy egy szakirodalmi áttekintést nyújtson a kiskereskedelmi üzletek fejlődéstörténetéről, valamint ismertesse a kereskedelmi típusok átalakulásával foglalkozó legfontosabb elméleteket. A kutatás érintőlegesen azzal is foglalkozik, hogy milyen fogyasztói trendek játszottak szerepet az üzletválasztási-, üzlettípus-választási döntések és kereskedelmi egységek megváltozásában, átalakulásában, és ezek tükrében mutatja be a hazánkban megtalálható jellegzetes kiskereskedelmi csatornák típusait. Ezek mellett bemutatásra kerülnek az üzletválasztási- és az üzlettípus választási döntések közötti lényeges különbségek, valamint a legfőbb külföldi, s néhány kiemelkedő hazai üzletválasztási modell. Az előadás éppúgy foglalkozik az információs-technológiai fejlődés következtében mindinkább elterjedt és egyre nagyobb forgalmat lebonyolító virtuális kereskedőkkel, mint a jelenleg már érett, megszokottnak tekinthető, úgynevezett offline „vásárlói vadászmezők” elemzésével. A kutatás fókuszaként vizsgálatra kerül a napjainkban egyre több vállalatnál és iparágban megfigyelhető „Long tail” jelenség, mint a korlátlan választék megtettesítője, s ezen elmélet elemzésén keresztül további, a kiskereskedelem szabályaira ható és azt gyökeresen megváltoztató lehetséges következmények, tényezők kerülnek felsorakoztatásra. A kutatás

legfőbb eredménye a virtuális és a „valós” vásárlói vadászmezők közötti – a vásárlók és a kereskedők szempontjából egyaránt értelmezett – jelentős különbségek, előnyök és hátrányok felsorakoztatása, valamint az üzlettípusok sajátos elemzési szempontjainak ismertetése az offline és az online közegben.

The goal of my presentation is, to give an overview about the literature related to the retail store development history and to explain theories describing the evolution of these store types. My research partially touches the question of: „Which consumer trends took part in the changing of preference choices in the store and market types segment; and it will show how our different retail store channels evolved with this phenomenon. Beside these factors I wil highlight the main differences between „retail store type choices”, as well as some Hungarian models about these choices. The presentation also describes the change indicated by the development of IT technology, with its virtual retailers, as well as the apostrophed as „mature”, common and so called offline „hunting ground”. My focus with this research is to show, the ever growing „Long tail”phenomenon, as the epitome of limitless product selection, and by analysing this theory, I will descibe other factors, which are a „game changer” for normal retail rules. The greatest achievement of this research is that we can describe real differences, pro’s and contra’s between the virtual and real hunting ground, as well as we can analyze these retail types in their own working online and offline (where applicable) ecosystem.

O5.4

Intercultural business communication – Cultural features in German business presentations in the tourism industry

Pozdena E.

Pannon Egyetem

The study investigates if there can be any differences detected among business presentations from three different cultures (Hungarian, German and Anglo-Saxon) comparing samples from the tourism industry in the corresponding countries (Germany, Hungary and the United Kingdom/United States of America). If there are any significant differences, to what extent can they be explained by the cultural backgrounds of the presenters. As the present paper is a pilot study to test the corpus for a more extensive

investigation, this present analysis is limited to a German sample collected at selected German tourism trade fairs.

It is a presumption of the the research that the examined native presenters can represent the corresponding cultures. The author searches for indications and differences in the selected business presentations which can be explained by the cultural model dimensions created by Hofstede and Trompenaars. Moreover, it is assumed that the German samples coincide with the cultural standards described by Thomas regarding the German culture. In a globalizing economy understanding the underlying cultural differences between the parties of international business is essential for better cooperation which justifies the relevance of the study.

The corpus is based on videotaped business presentations which have been recorded at tourism trade fairs and industry-specific exhibitions in a natural setting, i.e. with potential customers as the audience. These oral promotional and sales presentations have been delivered by local companies, business people and other exhibitors or invited professionals participating in the selected fairs. The audience of these business presentations is the circle of potential customers (exhibition visitors), including both private individuals (B2C) and businesses (B2B).

The research method is a qualitative analysis of the corpus, based on content, structure and other aspects (pragmatics, discourse analysis). These results are compared and contrasted to the above mentioned models of cultural dimensions and to the cultural standards described by Thomas. Through numerous examples the study shows that there is a significant number of distinguishing features which can be attributed to the presenters' cultural backgrounds.

O5.5

Etika a marketingben

Szakó T.

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

Az etika kérdése egyre többször merül fel gazdasági vonatkozásokban is. Tanulmányomban az etika kérdését járom körül, azt vizsgálva, hogyan kapcsolódhat össze az etika a közgazdaságtudománnyal, az üzleti étellel. Napjainkban többféle nézőpont létezik azzal kapcsolatban, hogy lehet-e, kell-e egyáltalán az üzleti folyamatok kapcsán etikáról beszélni. Lehet-e, kell-e

egy piacorientált vállalatnak etikusnak lennie, miközben piaci versenykörnyezetben kell talpon maradnia? Munkám során bemutatom ezeket a nézőpontokat, és választ adok a következő kérdésekre: miért kap az etika egyre nagyobb hangsúlyt az üzleti folyamatok kapcsán is; miért van szükség gazdasági etikára az üzleti életben; illetve milyen motivációja lehet egy profitorientált vállalkozásnak arra, hogy etikusan működjön.

Külön kitérek arra is, hogy az etikának milyen létjogosultsága van a marketing vonatkozásában. A vállalati funkciók közül a marketing az, amit a laikusok a leginkább vádolnak etikátlansággal. Munkám során bemutatom, hogy a marketing kapcsán is van létjogosultsága etikáról beszélni.

O6.1**Peptide deliberation achieved by thermogenetic tools**

Karsai G.¹, Pollák E.¹, Molnár L.¹, Wegener C.²

¹*Department of Comparative Anatomy and Developmental Biology, Institute of Biology, Faculty of Science, University of Pécs, Pécs, Hungary*

²*Neurobiology and Genetics, Biocenter, Theodor-Boveri-Institute, University of Würzburg, Würzburg, Germany*

Background: Peptidergic interneurons are now in the focus of interest, since they can communicate through gap junctions, chemical synapses and volume transmission. Although synaptic transmission is spatially restricted, peptide signaling through open chemical synapses or volume transmission can diffuse tens of micrometers in the neuropile. The strength of peptide signal is limited by factors, such as dilution of the peptide in the extracellular space, digestion by peptidases or physical barriers such as glial processes segmenting the neuropile. We were interested which of these mechanisms are involved in the Crustacean cardioactive peptide (CCAP) signaling.

Results: We genetically expressed a fluorescent protein (Venus) tagged to a peptide and the TRPM8 ion channel in the CCAP neurons. Shifting the temperature from 25°C to 18°C the CCAP cells depolarize which leads to peptide release and loss of Venus fluorescence. To decide, whether the loss of fluorescence is due to dilution, pH or peptidase activity, we also carried out immunohistology against Venus. Our data showed that, after loss of Venus fluorescence, Venus immunoreactivity in the abdominal ganglion can be detected at the same location. Immunoelectron microscopy data showed that the CCAP neurons in the abdominal ganglia are tightly surrounded by glial processes.

Conclusion: We demonstrated that CCAP release can be manipulated and detected by applying thermogenetic tools. We could investigate the spatial and temporal changes in the peptide release associated to previously identified pre-, post- or mixed synaptic surfaces, by plotting the fluorescent intensities and visualizing the pixels with low Venus and high antiVenus fluorescence we could determine specific release sites. However it is still unclear, whether the loss of Venus fluorescence is due to the extracellular milieu or peptidase activity and if the remaining Venus immunoreactivity is in the extracellular space or the peptide is taken up by closely located neuronal/glial processes.

This research was realized in the frames of TÁMOP 4.2.4. A/2-11-1-2012-0001 „National Excellence Program – Elaborating and operating an inland student and researcher personal support system”. The project was subsidized by the European Union and co-financed by the European Social Fund.

O6.2

UV keltette ROS specifikus antioxidáns válaszok növényekben

Czegény G.¹, Majer P.², Sándor G.², Wu M.³, Dér A.⁴, Eriksson L.³, Dix P.⁵, Strid A.⁶, Hideg É.¹

¹*Biológia Intézet, Pécsi Tudományegyetem*

²*Növénybiológiai Intézet, MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont*

³*Department of Chemistry and Molecular Biology, University of Gothenburg*

⁴*Biofizikai Intézet, MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont*

⁵*Biology Department, National University of Ireland Maynooth*

⁶*Örebro Life Science Centre, School of Science & Technology, Örebro University*

Az ultraibolya sugárzás (280-400 nm) laboratóriumi körülmények között nagy dózisokban alkalmazva reaktív oxigénszármazékok (ROS) produkcióját indukálhatja, úgy mint szinglett oxigén (1O_2), szuperoxid gyök anion (O_2^-), hidrogén-peroxid (H_2O_2) vagy hidroxilgyök ($\bullet OH$) (Barta és mtsai, 2004). Az UV alacsonyabb, kevésbé károsító dózisban is eltolhatja a prooxidáns-antioxidáns egyensúlyt. A környezeti UV sugárzás fontos szabályozó tényezője a növényi életfolyamatoknak, így az antioxidáns tartalmaknak is. A napfény UV sugárzásának önmagában általában nincs jelentős károsító hatása a növényi szervezetekre, viszont ha más környezeti tényezőkkel (pl.: szárazság-, vagy ozmotikus stressz) együttesen jelentkeznek, akkor ezek hatása szinergikus lehet, és oxidatív stresszt idézhet elő (Hideg és mtsai, 2013).

Kísérleteinkben dohánynövények alacsony dózisú kiegészítő UV-B megvilágítás hatására 15-20%-os fotoszintetikus aktivitás csökkenés mellett megnövekedett antioxidáns kapacitást mutattak. Többféle ROS specifikus antioxidáns összehasonlító vizsgálata után kimutattuk, hogy a peroxidáz enzim mennyisége növekedett legintenzívebben, így arra következtethetünk, hogy a növények hidrogén-peroxid elleni védelme a legerősebb.

A hidrogén-peroxid metabolitként, normál fiziológiás körülmények között is jelen van a növényi szövetekben (Cheeseman, 2006). Arabidopsis növényeken rövid idejű 308 nm-es UV-B besugárzás után DAB festéssel

(Šnyrychová és mtsai, 2009) megnövekedett H₂O₂ szintet detektáltunk, ami a csökkentett antioxidáns tartalmú mutánsok leveleiben intenzívebb volt mint a vad típusában (Czégény és mtsai, 2014).

A hidrogén-peroxiddal szembeni fokozott védelem szükségességét a H₂O₂-sokrétű szerepe magyarázza az UV-B okozta növényi válaszreakciókban. Egyrészt jelátviteli molekulaként detektálható alapszintje UV-B besugárzás hatására megemelkedik, másrészt in vitro kísérleteink és modell számítások bizonyítják az UV-fotolízis lehetőségét. Ez utóbbi során a napsugárzásban is előforduló ultraibolya hullámhosszak hatására átalakulhat erősen oxidáló hatású hidroxilgyökké.

Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA NN-85349) és Örebro University's Faculty for Business, Science and Technology támogatásával.

O6.3

A viharsarki kunhalmok állapota, védelmük helyzete

Rákóczi A.

Szent István Egyetem, Természetvédelmi és Tájökológiai Tanszék

A kunhalmok több ezer éves ember alkotta képződmények, nemzeti értékeink, melyek számos jelentőséggel bírnak. Kiemelkedő a botanikai, talajtani, vízrajzi, tájképi, régészeti, vallási és szakrális jelentőségük, valamint kultúrtörténeti vonatkozásuk. Nagy számban fordultak elő az alföldi tájon, de számuk az utolsó néhány száz évben jelentős mértékben csökkent. A jogi szabályozás későn a kilencvenes évek közepén jelent meg, de nem volt kellően hatékony. 2010-ben egy közösségi agrárszabályozás hatására a kölcsönös megfeleltetés, és így az agrártámogatások kifizethetőségének feltételül szabták a kunhalmok védelmét. Ennek következtében azonnal pozitív változás állt be a meglévő halmokon. A kutatás bemutatja a halmok múltját, a pusztulásuk okait, kitér a védelmük szabályozására, azok hatásaira, és kompromisszumos megoldásokat keres a tájvédelmi feszültségek oldására.

A Békés megye területén fekvő – a kölcsönös megfeleltetés által módosított védelmi rendeletbe beépült – 185 db kunhalom állapotában beállt változásokat követjük nyomon 2010 óta területbejárásokkal. Ennek során teljes vizsgálattal évről-évre a még művelt területű halmokat vizsgáljuk, és az adataikat elektronikusan és papír alapon is rögzítjük. Emellett mintavétel

alapján monitoring tevékenységet is végzünk a korábbi években felhagyott halmok körében, mellyel a változások stabilitását mérjük. Az új előírás hatására a gazdálkodó – kunhalom – szabályozás háromszögben esetlegesen felmerülő konfliktusok kiderítésére, a feszültség detektálására, megoldási lehetőségeire empirikus kutatást, mélyinterjú módszerrel szociológiai felmérést végeztünk a megyei gazdálkodók, valamint a téma szakértői körében. A megkérdezettek előre meghatározott szempontok szerint lettek kiválasztva.

A közösségi védelmi rendelet életbe lépésekor 2010-ben 185 db halomból 98 db állt művelés alatt, 2014 évre ez a szám 24 db-ra esett vissza. Elmondható, hogy az új szabályozás az eddigi kevésbé sikeres védelmi intézkedésekkel ellentétben hatékonynak bizonyul, bővül a megmenekülő kunhalmok száma. Az monitoring vizsgálataink eddigi eredményei alapján megállapítható, hogy a változás stabil, a szabályozás hosszú távon is eredményes.

A mélyinterjúk eredményeiből kitűnik, hogy a gazdálkodó társadalom alapvetően elfogadó az agrárterületeinken található kultúrtörténeti emlékeink, nemzeti értékeink iránt, másrészt megállapítható, hogy a kunhalmokról többségükben kevés ismerettel rendelkeznek. A kunhalmok pusztulásának okai – az előzőeken túl – a megjelenő agrárigazgatási, természetvédelmi jogszabályok ismeretének, naprakész követésének a hiányára is visszavezethető. Az eredményeink arra is rávilágítanak, hogy a jogszabályok mélyebb tartalmi ismereteire, csak az esetleges szankciók kiszabása után kerül sor. Megállapítható, hogy a halmok művelése és pusztulása nem tudatos tevékenység eredménye, mindinkább a témával kapcsolatos mélyebb ismeretek hiányára vezethető vissza. Eredményeink láttán javasolnánk a szabályozásba bevitt halmok körének újragondolását, illetve minimális többlet támogatás megítélését és a hatóságok gazdálkodókkal való kapcsolatfelvételét, szoros együttműködésüket a halmok megmenekítése érdekében.

O6.4**A model study of the spread of macrolides-lincosamides-streptogramin B (MLS_B) resistance *in vivo***

Marosevic D., Cervinkova D., Vlkova H., Videnska P., Babak V., Jaglic Z.

Veterinary Research Institute

Introduction: The gastrointestinal tract of animals has already been defined to harbour a rich microbial community, with a variety of resistance genes. Such animals can serve as reservoirs of resistant bacteria or genetic determinants of resistance that can be transmitted to humans. Therefore the extensive use of antimicrobial agents in animal husbandry can pose a risk for the selection of resistant microorganisms.

Methods: In this model study, we treated four week-old chickens colonized with *Enterococcus faecalis* carrying pAMβ1 (the challenge strain) per orally with three different antibiotics (tylosin, lincomycin and chlortetracycline) over a period of one week. Faecal samples and cloacal swabs were taken at four different time points and isolates of resistant *E. faecalis* and *E. faecium* were subjected to PFGE (pulsed-field gel electrophoresis) and plasmid isolation. The *erm(B)* gene was quantified in the DNA isolated from faeces by qPCR. We examined the same DNA with 16S-rDNA pyrosequencing in order to gain better insights into the faecal microbiota composition and changes induced by the different antibiotics administered.

Results: A total of 77 enterococci and 22 streptococci were isolated. Two PFGE clones of each *E. faecalis* and *E. faecium* were observed, which were all different from the challenge strain. All isolates of enterococci and streptococci harboured a plasmid the same size as that of pAMβ1. qPCR revealed an increase of *erm(B)* in all treated groups during the whole monitored period, whereas the challenge species *E. faecalis* rapidly declined over time. The impact of a non-specific antibiotic pressure represented by TET was similar to that of TYL and LIN. Furthermore, in two out of five chickens from the NCO group a significant increase of *erm(B)* was detected at the last sampling point. This is an interesting finding indicating that the spread of genetic determinants of MLS_B resistance may be independent not only of the specificity of antibiotic pressure, but also of the antimicrobial pressure *per se*. A similar phenomenon was also observed under field conditions where MLS_B resistant bacteria were isolated from piglets which had never before been treated with macrolides or lincosamides. The relative composition of faecal microflora was dependent on the antibiotic administered and the sampling time point. These results do not

supply the exact information on the spread of MLSB resistance; however, as observed for enterococci, these correlated with the qPCR results.

Conclusions: The *erm(B)* gene increased in all the treated groups, therefore, it could be speculated that those bacterial taxons which prevailed under certain conditions might be considered as potential recipients. Thus it could be presumed that MLSB resistance can spread in different ways depending on the particular antibiotic pressure.

O6.5

A napfény ultraibolya sugárzásának hatása szőlőlevelek másodlagos anyagcseretermékeire – különös tekintettel a flavonoidokra

Csepregi K.

Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Biológiai Intézet

A fénynek rendkívül fontos szerepe van a növények életében. Amellett, hogy az élővilág jelentős részének táplálékforrást biztosító fotoszintézis hajtóereje, szabályozza a növények fejlődését is. A napfényben tartalmazott UV (280-400 nm) sugárzás, azon belül is a nagy energiájú UV-B (280-315 nm) komponens reaktív oxigén származékok (ROS) keletkezéséhez és ezzel, sejtkárosodáshoz vezethet. Annak ellenére, hogy ezek káros hatások, a legtöbb növény jól alkalmazkodott a napfényhez. Ennek az alkalmazkodásnak egyik legfontosabb komponensei a másodlagos anyagcseretermékeként keletkező polifenolok. Ezek egy része ROS semlegesítő, antioxidáns tulajdonságú, míg mások csökkentik a sejtekbe jutó UV sugárzást, UV szűrőként funkcionálva.

A tanulmányunkban egy széles körben elterjedt, napfényhez rendkívül jól alkalmazkodott növényt, a szőlőt (*Vitis vinifera*) választottuk. A kísérleteinket a Pécsi Tudományegyetem Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetében végeztük.

A szőlőnövény leveleinek adaxiális oldalára júliusban szűrőfóliákat helyeztünk el. Műanyag fóliát használtunk a napfény UV-B komponensének szűrésére, míg az UV-t átteresztő cellulóz-diacetát fóliával takartuk a kontroll leveleket. 21 nap eltelte után a leveleket begyűjtöttük és etilalkoholos kivonatot készítettünk belőlük teljes antioxidáns kapacitás, UV abszorbeáló pigment és fenolos anyag tartalom vizsgálatához. Eredményeink azt mutatták, hogy a csökkentett UV sugárzást tartalmazó napfényben tartott levelekben a teljes napfényben fejlődöttekhez képest csökkent mind az UV abszorbeáló

pigmentek mind az antioxidáns hatású vegyületek mennyisége, ami ezek napfényhez történő alkalmazkodásában játszott szerepét igazolja.

A munkát támogatta az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA K101430 és NN85439 pályázatok).

O7.1**Esélyek és korlátok. Köznevelési hídprogramban résztvevő tanulók sajátos nevelési/oktatási szükségletei.**

Pékné Sinkó C.

Hazánkban a hátrányos helyzetű tanulók többségének iskolai végzettsége jelentősen alulmarad az átlagtól, s nagyarányú lemorzsolódás tapasztalható. E helyzet előremozdítását célozza a Köznevelési Hídprogramok létrehozása, mely a tanulók komplex, sokoldalú fejlesztését, és a középfokú oktatásba való bekapcsolódásuk segítségét tartja szem előtt. Fontos kérdés azonban, hogy milyen módszerek és stratégiák szükségesek a pedagógiai eszköztárból ahhoz, hogy a program hatékonyan működhessen. A megfelelő módszerek kiválasztásához ismerni kell a diákok tanulási stílusát, mely befolyásolja azt, hogy a tanulók milyen módon dolgozzák fel a tanulási környezetből származó információkat. Ennek feltárását végeztem Híd II. programban résztvevő tanulók körében Szitó Imre kérdőíve alapján, melynek segítségével képet kaphatunk az érzékelés módozata, az emlékezet típusa, a társas környezet és a gondolkodás sajátossága szerint elkülöníthető jellemzőkről.

In Hungary, the majority of disadvantaged students educational level is far below the average, and high attrition experienced. „Public Education Bridge Programmes” aims to change these statistics and support the complex, multi-faceted development of the students, and help to get into secondary education. However, an important question is: which methods and strategies are needed to make this program efficient?. The selection of functional methods, to understand the students learning styles is influence the individual experience with the learning environment and his/her relationship with the others. I made a research among the students in Bridge II. program by Imre Szitó's questionnaire.

O7.2

A felsőoktatás Képzési és Kimeneti Követelményei és az Országos Képesítési Keretrendszer kapcsolatának modellezési lehetőségei

Bánhalmi Á.

Budapesti Gazdasági Főiskola, Külkereskedelmi Kar

Vizsgálatunk célja, hogy egy jól definiált relációt adjunk a képzési és kimeneti követelményekben (KKK) rögzített kompetenciák alapján a felsőoktatás képzési területei, képzési ágai, szakjai és szakirányai között, és gráfok segítségével vizualizáljuk azt. A rendelkezésre álló dokumentumok feltárásával elkészített rendszerezés és e rendszer konzisztenciájának elemzése alapján rámutassunk azokra a kérdésekre, amik a KKK és az országos képesítési keretrendszer (OKKR) viszonyában tisztázásra szorulnak, és amik irányt szabhatnak a KKK és az OKKR további harmonizációjának.

O7.3

A mélyszegénységben élő gyerekek oktatásának új kihívásai a TÁMOP 5.4.1-12. projekt mélyszegénység kutatása alapján

Ébl Z.

Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet

Országos mintázatkutatásunk során a hazai településvezetők mélyszegénységgel kapcsolatos tapasztalatait vizsgáltuk, célként tűzve ki, hogy helyben működő modelljeik, megoldási javaslataik az országos döntéshozók elé kerüljenek. A kapcsolódó kérdések közül az oktatás köré szerveződők bizonyultak a legkevésbé megosztóknak. Válaszadó polgármestereink, családgondozóink és általános iskolai igazgatóink azonban többnyire a helyi viszonyoktól távol élő és dolgozó szociálpolitikai szakemberek általános álláspontjával szembemenő véleményeket fogalmaztak meg úgy a megváltozott tankötelezettségi kor, mint az integrált oktatás kapcsán

A mélyszegénységben élő gyerekek életében az otthoni és az iskolai elvárások között feszülő ellentét miatt – egyre gyakrabban – jelen lévő kettősség éppen azokban az esetekben nehezíti meg az őket körülvevő

felnőttek közötti párbeszédet, melyekben utóbbira a legnagyobb szükség lenne. A feszültség alapjául szolgáló és az azokból következő problémák természetesen nem új keletűek, a korábbiaknál is nagyobb kihívást jelentenek azonban annyiban, amennyiben a hazai alapfokú oktatás jelen – most még megváltoztathatatlanak tűnő – struktúrájának utolsó óráit éljük; a következő struktúra kialakításában pedig minden bizonnyal fontosabb szerep hárul majd az oktatáspolitikai képviselői mellett a helyi tapasztalatokkal rendelkező szociális szakemberekre, valamint a – remélhetőleg utóbbiak javaslataira a későbbiekben nagyobb mértékben támaszkodó – országos döntéshozókra is.

O7.4

A kommunikáció és a természettudományi múzeum, különös tekintettel a múzeumpedagógiára és -andragógiára.

Dominek D.

MTA KRTK - ELTE TTK

Az előadás során bemutatjuk, hogy a természettudományi múzeumok milyen kommunikációs eszközök birtokában vannak arra vonatkozóan, hogy a múzeumpedagógiai és -andragógiai foglalkozásokat élményszerűbbé változtassák. Ennek során a múzeumi nevelés területén végzett kutatások alkalmával gyűjtött ismeretekre építünk, mely kutatás kiterjedt a foglalkozásokon résztvevőkre illetve a foglalkozást vezetőkre.

A kommunikáció a múzeum előszobájának tekinthető, hiszen ennek segítségével lehet a különböző múzeumpedagógiai és -andragógiai foglalkozásokra a leendő látogatók figyelmét felhívni. A múzeumoknak feladatuk az oktató - nevelő munkában résztvenniük így az intézménykötöttség miatt is alkalmazniuk kell a kommunikációs eszközöket. Az előadás fő kérdésköre, hogy bemutassa, mennyiben más kommunikációs eszközöket használ a természettudományi múzeum az általános iskolában használtaktól, illetve hogyan integrálják be egy más intézményi rendszerébe a különböző technikákat.

07.5

Nemi erkölcs és a nevelésügy Magyarországon a 20. század első évtizedeibenHavancsák A.*PTE BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola*

A nemi erkölcsök átalakulásáról alkotott nézetek formálódása már a 19-20. század elején több irányú változást mutatott, melyet az első világháború eseményei tovább erősítettek. Az első világháború eseményei és az azt megelőző évek változásai, ahogy világszerte, úgy Magyarországon is átfomálták a társadalom szerkezetét, az egyén szemléletmódját, a világ megítélését, és többek között az olyan alapvető fogalmak tartalmát, mint például az erkölcs, ezen kívül nagyban hozzájárultak a nemiséggel kapcsolatos kérdések nyíltabb véleményformáláshoz.

Ezen változások mibenlétét akkor érthetjük meg, ha betekintünk az 1900-as évek elejének, és a világháború utáni időszaknak erkölcsi és nemi nevelésügyébe. Továbbá meg kell vizsgálnunk, hogy a nevezett időszakban miként definiálódott a női és a férfi nem társadalmi megítélése és fejlődésének befolyásoltsága a nevelés által.

A 20. század első évtizedeiben olyan előadások és esszék születtek Magyarországon, melyek az erkölcsi nevelés és a nemi nevelés új – esetenként a régihez visszanyúló – útjainak bemutatását és értelmezését tűzték ki célul az oktatási rendszer különböző szintjeihez kapcsolódóan. Ezen források értekeznek a lányok neveléséről erkölcsi, nemi, egészségügyi vonatkozásban, továbbá fontos megemlíteni, hogy a világháború idején több ízben a prostitúcióról is.

A történeti forráselemzés módszere a tartalomelemzés, amely lehetőséget ad arra, hogy a korabeli források alapján átfogó képet kaphassunk Magyarország kapcsán a nemi és az erkölcsi nevelésügy változásairól. A változások vizsgálata mindemellett magában hordozza a lehetőséget, hogy egy összehasonlító elemzés is létre jöhessen, melynek során választ kaphatunk arra a kérdésre, hogy milyen irányú változások történtek a nemi nevelésben és a nemek társadalmi megítélésében.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

XIX. század eleji tudományos folyóiratok mint a nevelési gondolatok közvetítő csatornái

Hüber G.

PTE BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

Magyarország művelődéstörténetében kiemelkedően fontos időszak a felvilágosodás és a reformkor pedagógiája. A 18. század második és a 19. század első felében az irodalom, a művészet és a tudomány mellett egyre fontosabb szerephez jut a nevelés általában, különösképpen az iskolai oktatás. A 19. században meginduló folyóiratok már egyre nagyobb részt vállaltak a nevelési gondolatok közvetítésében. Ilyen periodikák voltak többek között az *Erdélyi Muzéum* és a *Tudományos Gyűjtemény*, melyek nem kifejezetten neveléstudományi folyóiratok, azonban találhatóak benne nevelési relevanciával rendelkező értekezések. Előadásom során a két megjelölt periodika pedagógiai üzenetét helyezem górcső alá. A téma elemzését azért tartom fontosnak, mert szeretném bebizonyítani, hogy nem helytállóak azok a kritikák, melyekkel az 1870-es évek előtti magyar elméleti pedagógiai irodalmat bírálták. Több kutató is azon az állásponton volt, miszerint hazánk nem rendelkezett a neveléstudomány területén eredeti magyar művekkel. Általánosságban elmondható, hogy az utánpótlás és a kompiláció vádjával illeték a megjelent hazai írásokat. Tény, hogy a korszak pedagógiai gondolkodói építettek külföldi eszmékre – ahogyan ez bármely más korszakban is előfordult – azonban ez nem von le az értekezések értékéből. Úgy vélem, hogy az *Erdélyi Muzéum* és a *Tudományos Gyűjtemény* neveléstudománnyal foglalkozó tanulmányai, elkezdtek egy olyan alapnak a megteremtését, melyre a század további teoretikusai építhettek. A tanulmányok elemzésével kívánom alátámasztani, hogy a folyóirat pedagógiai gondolkodói igyekeztek saját gondolataikkal a hazai nevelésügy helyzetét előmozdítani, és nem csupán interpretálták a külföldi tudósok nézeteit.

The education history of the Age of Enlightenment and the Reform Age plays a crucial part in Hungary's cultural history. During the second half of the 18th and the first half of the 19th century general education theory, especially public education became more and more important along with literature, arts and science. Journals that started in the 19th century began to play increasingly larger roles in transmitting theories concerning education. *Erdélyi Muzéum* and *Tudományos Gyűjtemény* were among such periodicals and although they weren't specifically about education theory, many articles

published in them are relevant to the subject. During my presentation I intend to analyze the pedagogical messages of these two periodicals. I find it important to analyze the topic, because I intend to prove that criticisms concerning pre-1870 Hungarian education theory are ill-founded. Many researchers claim that our country did not possess original Hungarian works concerning education theory. Generally, it can be said that local studies have been accused of being imitations and compilations. It is true that members of the Hungarian intelligentsia at the time usually based their theories on foreign ideas concerning education theory – just like in every other country – but this does not lessen the worth of their dissertations. I believe that the studies concerning educational theory published in Erdélyi Muzéum and Tudományos Gyűjtemény helped to lay the foundation on which the theoreticians of the century could build on. Analyzing the published studies, I wish to prove that the writers intended to advance Hungarian education with their own thoughts and they weren't merely interpreting the views of foreign scientists.

07.7

Természettudományos nevelés kisiskolás korban

Molnár M.

Szent-Györgyi Albert Agóra

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi doktori iskola

Az előadásunk a természettudományos nevelés egyik legégetőbb problémájával, a tanulói attitűdök helyzetével foglalkozik. Néhány külföldi és hazai vizsgálat alapján elemezzük az attitűdök változásait. Magyarázatokot keresünk az alacsony fizika és kémia tantárgyi attitűdökre. A számos lehetséges magyarázat közül kiemeljük a természettudományos nevelés kisgyermekkorai alakulását, jelentőségét. Megvizsgáljuk, hogy miért szorul háttérbe a természettudományos szemlélet az általános iskola alsó tagozatában. Saját példáink alapján bemutatjuk, miképpen lehet ebben a korosztályban, a szemléletformálás igényével, természettudománnyal foglalkozni, az életkori sajátosságokhoz igazodva tanítani. Beszámolunk egy előkészítés alatt álló programról, melynek keretében empirikus vizsgálatokkal szeretnénk az óvodás és kisiskolás gyerekek természettudományos attitűdjét, hozzáállását vizsgálni. Az általunk kidolgozott módszerek hatását is ezen program keretein belül tervezzük mérni.

A program keretében kidolgoztunk konkrét foglalkozásokat, melyeket különböző iskolás és óvodás csoportokkal próbáltunk ki, és egy egész

tanévre szóló szakköri tematikát is, amit saját szakkörünk keretében tökéletesítünk. Mindkettő egyszerű olcsó, és veszélytelen eszközökkel elvégezhető kísérleteket tartalmaz. A módszer lényege a kísérletezés. A gyerekek maguk végzik el a kísérleteket, és maguk vonják le a következtetéseket. Fontos a kíváncsiság, a próbálkozás megerősítése, ezért ezek a foglalkozások és szakköri alkalmak rendkívül rugalmas felépítésűek. Az előadás mindezt képekkel illusztrálva mutatja be.

07.8

„Női iparoktatás”, avagy a szakoktatás egy útja a dualizmuskori Magyarországon

Vörös K.

PTE „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Iskola

A dualizmus kora a gyors gazdasági növekedés, a kulturális fejlődés és a polgárosodás kiemelkedő időszaka. Az ipar fejlődése, a tömeges városba áramlás a nők helyzetét is megváltoztatta a XIX. század vége felé, a nőkre új szerepek vártak. A létrejövő új szakképző intézmények a kiépülő modern iskoláztatás fontos elemeit képezték, melyek egyszerre kívánták a hagyományos női szerepekre és az új kihívásokra is felkészíteni az ott tanuló lányokat.

A szakképzés és a szakiskolák történetének vizsgálata ugyan nem tartozik a történeti és neveléstörténeti kutatások fő áramlatába, de az idők során több olyan könyv, illetve tanulmány is napvilágot látott, amelyek ha nem is minden esetben kielégítő módon, de foglalkoznak a kérdés bizonyos aspektusaival (Orosz Lajos, Györfványi Sándor, Szűcs Pál, Nagy Péter Tibor, Fericsán Kálmán stb. munkái). A nők iparoktatása azonban eddig sem a neveléstörténeti, sem a gender szempontú munkáknak nem került a fókuszába; pedig a női iparoktatás történetének feltárása a modernizálódó társadalom, az átalakuló női szerepek és az emancipációs folyamatok megértéséhez érdekes új adalékokat adhat.

Az előadás a 19. század második felében létrejövő női ipari szakképzést vizsgálja, különös tekintettel a női ipariskolákra. Jelen kutatás alapvetően történeti forráselemzésen alapul. Az Országos Iparoktatási Főigazgatóság, a Statisztikai Évkönyvek adatai, korabeli sajtóanyagok, illetve a női ipariskolai évkönyvek vizsgálatán keresztül képet kapunk arról, hogyan képzelték el több, mint 100 évvel ezelőtt a női ipari szakképzését. Milyen nehézségekkel kellett megküzdeniük az iskoláknak? Milyen ismeretanyagot sajátíthattak el a

diákok? Milyen szerepet töltött be az adott iskolatípus a magyar oktatási rendszerben?

O7.9

A felsőoktatás egyszerű tanulási modelljeinek vizsgálata konjunktív Bayes-hálóok segítségével

Bánhalmi Á.

Budapesti Gazdasági Főiskola, Külkereskedelmi Kar

A felsőfokú tanulási-tanítási folyamatok vizsgálatában a tudástérelmélet (knowledge space theory – KST) és a Bayes-hálóok (Bayesian network – BN) együttes használatára tettünk kísérletet. A poszteren áttekintjük a tudástérelmélet alapfogalmait, ezen belül az egyszerű tanulási modell meghatározását; majd megadjuk a konjunktív Bayes-hálóok fogalmát. A két modell kapcsolódási pontja, hogy a tanítási és értékelési folyamatok leírása mindkét esetben az ismeretek előfeltétel-relációjára alapozható. Ezek a megközelítési módok egyaránt az előismeretek konjunktív kapcsolódását feltételezik: egy későbbi ismeretet csak akkor teljesíthet a hallgató, ha a későbbi ismeret összes előismeretét teljesíti A Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Karának 2013/2014-es tanévében elsőéves hallgatói körében egyszerű véletlen mintavétellel ($n = 64$) vizsgáljuk a Gazdasági matematika 1. tárgy teljesítését. Az itemek előfeltétel-relációját a tantárgy tematikája alapján határoztuk meg, az egyes itemek teljesítési valószínűségét a minta alapján becsültük. A modell felírása után ellenőriztük annak konstrukciós validitását, a függetlenségi feltételek teljesülését egzakt próbákkal igazoltuk. E kutatás eredményét szemlélteti a poszter.

GARCH modellek a pénzügyi kockázatok észlelésébenNémeth K.*PTE KTK*

Dolgozatunkban a 2008. őszi részvénytőzsi válság visszatekintő, retrospektív elemzésével foglalkozunk. Célunk olyan jellemző tőzsi körülmény azonosítása, melynek a 2008. őszi eseményeket megelőző változása a strukturális törés előjeleként értelmezhető. A pénzügyi idősorok tipikus statisztikai tulajdonságainak ismeretében, vagyis tisztán elméleti alapon döntünk az időben változó volatilitású modellek alkalmazása mellett. Olyan ökonometriai modell illesztésére teszünk kísérletet, melynek becsült paraméterei felhasználásával alkalmas, intuitív kockázati mértékhez jutunk. A gördülő GARCH^[1] regresszióra alapozott technikai elemzésünkben kimutatjuk a kockázati szint, mint alapvető tőzsi körülmény, 2008 őszét megelőző fokozatos növekedését. 2008 nyarán pedig a strukturális törés egyértelmű jeleként a variancia nem-stacionaritás jelenségét tapasztaljuk. Megállapítjuk, hogy a GARCH modellben keletkezett feltétel nélküli varianciák idősorát vizsgálva, legalábbis néhány hónappal a drasztikus áresést megelőzően, érzékelhetővé vált a kockázati szint számottevő növekedése.

^[1]A mozaikszó az általánosított autoregresszív heteroszkedaszticitású modell eredeti angol elnevezéséből származik (Generalised Autoregressive Conditional Heteroscedasticity).

Támogatók: PTE KTK Gazdaságmódszertani Intézet; Dr. Mellár Tamás; Dr. Rappai Gábor

GARCH models in the perception of financial risks

In our paper we will focus on the retrospective analysis of the share market crisis dating back to the autumn of 2008. We aim to identify the distinctive market environmental feature the change of which could have indicated the appearance of the dramatic fall in prices. Having been aware of the typical statistical characteristics of financial timelines that is based purely on theoretical grounds we have decided on the application of time-varying volatility models. We attempt to fit such an econometric model using the parameters estimated which will lead to the appropriate, intuitive risk measure. In our technical analysis based on the rolling GARCH regression we have regarded the gradual increase in the risk level as a basic market

environmental component before the autumn of 2008. In fact, in the summer of 2008 we experienced the phenomenon of non-stationary variance as an evident sign of structural break. While observing the timeline of unconditional variances occurring in the GARCH model we claimed that a massive increase in the risk level could be felt at least a couple of months before the massive fall in the rate of exchanges.

O8.2

Túlélési analízis eszköztárának, és alkalmazási területeinek bemutatása

Keresztúri J.

Budapesti Corvinus Egyetem

Bevezetés: A nemzetközi közgazdaságtudományi szakirodalomban egyre nagyobb népszerűségnek örvend a statisztikai eljárások közül a túlélési analízis eszköztára. Túlélési analízist akkor célszerű alkalmazni, amikor arra a kutatási kérdésre keressük a választ, hogy melyek azok a tényezők, amelyek egy adott esemény bekövetkezésére hatással vannak.

Cél: A tanulmány célja a túlélési analízis eszköztárának bemutatása, különös tekintettel a semiparaméteres Cox modellre, valamint annak főbb közgazdaságtudományi alkalmazási területeinek ismertetése.

Módszertan: A túlélési analízis egy olyan statisztikai eljárás, amely esetében egy adott esemény bekövetkezéséig eltelt időtartamra ható tényezőket vizsgáljuk meg. Fontos kiemelni, hogy olyan esetekben használhatóak ezek a modellek, amikor nem visszafordítható eseményt vizsgálunk. A túlélési analízis vizsgálatára alkalmazott modelleket három fő csoportra oszthatjuk: nem-paraméteres, paraméteres és semi-paraméteres modellek.

A nem-paraméteres modellek segítségével csak a túlélési idő eloszlásának alakját tudjuk vizsgálni. Az eljárás előnye, hogy nem kell különböző feltételezésekkel élni a túlélési idő eloszlásáról. Legelterjedtebb változata Kaplan és Meier [1958] modellje. A paraméteres modellek már sokkal jobban hasonlítanak a regressziós eljárásokra. Legelterjedtebb fajtái azok, amikor a túlélési függvényről exponenciális, Weibull, Gompertz, vagy lognormális eloszlást feltételeznek.

A semi-paraméteres modellek közül Cox [1972] regressziós modellje a legismertebb. Cox regresszió alkalmazásával arra a kérdésre kapunk választ, hogy egy adott esemény mikor következik be az ismert változók

függvényében. Alkalmazhatjuk a modellt konstans, illetve időtől függő magyarázó változók esetében is. A becslés eredménye megmutatja, hogy az esemény bekövetkezésére milyen hatással van a magyarázó változó, annak esélyét növeli, vagy éppen csökkenti. A Cox regressziós modell előnye a paraméteres modellekkel szemben, hogy nem feltételez semmilyen eloszlást a túlélési időről, illetve a baseline hazardfüggvény sem előre meghatározott, hiszen az minden kovariáns esetén újra meghatározásra kerül. Emellett a Cox regressziós modell kezelni tudja az adatok cenzorálását is.

A Cox modell klasszikus alkalmazási területe az orvostudomány. Napjainkban a modell alkalmazása már túlmutat az orvostudományon, hiszen minden olyan elemzéshez használható, ahol egy adott időpontban létrejött folyamat okait, időzítését kívánjuk statisztikailag tesztelni. A tanulmányban bemutatásra kerül az alkalmazási lehetőségek széles spektruma, különös tekintettel a közgazdaságtudományban található publikációkra.

Survival analyses: methodology and application areas

Introduction: Survival analyses are becoming an increasingly popular statistical method in economics. The purpose of a survival analysis is to determine the factors which have a significant impact on the occurrence of a specific event.

Objective: During the presentation my aim is to introduce the methodology of the survival analyses, with special focus on the semi-parametric Cox model, as well as its main application areas in economics.

Methodology: The survival analysis is a branch of statistics which identifies factors that affect the time duration until the occurrence of a specific event. It is important to note that this method can only be used in cases of irreversible events. The models of survival analysis can be classified into three main groups: non-parametric, parametric and semi-parametric models.

With non-parametric models we can only analyse the form of the distribution of the survival time. The advantage of this method is that it free of assumptions about the distribution of the survival time. The most popular non-parametric model is the model of Kaplan and Meier [1958]. Parametric models, on the other hand, are much more similar to the regression methods. The most widely used models estimate the survival function to have an exponential, Weibull, Gompertz or lognormal distribution.

The most well-known semi-parametric model is the regression model of Cox [1972]. With the Cox regression we can relate the time that passes before some event occurs to one or more covariates that may be associated with that quantity of time. We can use the model both with constant

and time-dependent explanatory variables. The model results show which kind of impact the explanatory variable has on the occurrence of the event, and whether it increases or decreases the chance of occurrence. Compared with the parametric models, the advantage of the Cox regression model is that it does not assume any distribution for the survival time, and the baseline hazard function is not determined previously, either, as it is specified every time a new co-variant is used. In addition, the Cox regression model is capable of handling the censoring of data.

The Cox model is widely used in medical science. Nowadays, the application areas of the Cox model extends beyond medical sciences, as it can be used for any analysis where the causes of a process occurring at a given point in time and its timing needs to be statistically tested. In my talk I will present the wide spectrum of the possible application areas, with special focus on studies published in the field of economics.

O8.3

Sustainable investment decision making process. Part two: Quantitative Analysis of decision making factors in renewable energy investments in Hungary.

Pikler B.

Kaposvári Egyetem

Renewable energy technologies, such as photovoltaics, geothermal or biogas, are potential cost-saving and even money earning opportunities for homeowners and businesses like farmers. While the decision to invest in renewable is not alone based on return on investment but also social and environmental criterias also matters. This study attempts to renewable resources, especially biogas plants investment decision making factors. The study will shows different investment calculations based on the Hungarian feed in tariff system, EU investment incentive schemes, market based models. The input factors are already in the pre study determined. They are listed here:

1. Energy prices
2. Income and revenue determination
3. Biogas and methane yields
4. Policy objectives
5. Economic arguments
6. Feed-in tariff in Hungary

7. Green Certificate Mechanism
8. Revenues from byproducts and fertilizers revenues
9. Cost of Capital
10. Depreciation
11. Interest rates
12. Staff costs
13. Substrate costs
15. NPV (Net Present Value)

Simple payback method is an attractive and easy to turn out, but not considering all factors and uncertainty. It shows how quickly an investment might pay back and whether the investment pays back in certain lifetime of the project. However, the simplicity has limitations when assessing the economic feasibility, social factors and political uncertain factors. There are factors which cannot be ignored. Like time value of money, energy price escalation, variable rate of interest rates, electricity price and the outlook after the project lifetime.

The study will turn out calculation on a biogas plant and shows different scenarios based on two major decision making factors, the feed-in tariff under the Hungarian KÁT system and the last utility cost cutting program by the government in Hungary. Furthermore, it will go into details how the best practice is in Germany look like. In Germany biogas is already an integrated part of agriculture and the energy production.

O8.4

A számviteli beszámolóknak rejlő kockázat

Denich E.

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

A jövőbeli adatokra, kétséges jóslatokra vonatkozó állítások bonyolult becsléseken, nehezen megjósolható eseményeken, egyéni megítélésen alapulnak. Az elmúlt néhány évben emelkedtek a kockázatok a nagyobb fokú szubjektivitás és a becslési bizonytalanságok növekedése miatt. A beszámoló minden lényeges eleme tulajdonképpen tartalmaz egy implicit valószínűségi tesztet a megjelenített összeg vonatkozásában, ez a teszt azonban vagyonelemenként eltérő. Lehetőség szerint az ellenőrzés terjedjen ki az egyes folyamatok, folyamatok szintek lényeges hibáinak kockázatára, amelyek előfordulhatnak a tranzakciók kezdeményezéséből, regisztrációjából, feldolgozásából és rögzítéséből. Ezért szükséges egy folyamatintegrált

ellenőrzés, amelyet manuálisan vagy automatikusan be lehet állítani. Ezzel szemben vannak vállalati szintű ellenőrzések, amelyek átfogó jellegűek és nem rendelhetők egy meghatározott folyamathoz hozzá. A folyamatok szintjén az ellenőrzés dokumentálása annak létezése miatt. Azért, hogy a kockázatkezelés-mátrix ne legyen komplex és ezzel együtt átláthatatlan, zavaros, ezért szükséges a közvetlen ellenőrzéseket részletesebben, külön-külön dokumentálni.

A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében valósult meg.

O8.5

Brand Value and Stock Market Performance During Global Financial Turmoil in Case of Listed Banks: OTP Bank and PKO BP

Godyn J.

Warsaw School of Economics

The main purpose of this empirical study is to investigate the relation of brand value change and stock market performance of two blue chips banks: OTP Bank and PKO BP from Hungary and Poland in era of financial turmoil. This study is prompted by increasing evidence that the major drivers of value creation focus on a firm's intangible assets rather than its physical tangibles. Brand valuations data since the peak of global financial crisis in 2008 reflected continuing recovery of European banks from emerging markets like Hungary and Poland. Brand value of listed banks was calculated based on discounted cash flow technique to discount estimated future royalties at an appropriate rate to arrive at a net present value of a bank's trademark and associated intellectual property – brand value. Royalty relief approach methodology determines the value of the brand in relation to the royalty rate. The royalty rate is applied to future revenue to determine an earnings stream that is attributable to the brand. The brand earnings stream is then discounted back to a net present value. The study also uses empirical data from Bloomberg Terminal Platform for data management that cover 2008-2014.

O8.6

Costs of using European Funds.

Pędziwiatr B.

The Robert B. Zajonc Institute for Social Studies

The member states of European Union, regions, communities, NGO or entrepreneurs have an opportunity to achieve economic increasing and regional development, by i.a., use of European Funds - European Regional Development Fund, European Social Fund and Cohesion Fund. It should be noted that a subsidy, which can be awarded to an entrepreneur, NGO, communities etc., is not wholly financed from the European Union resources.

This rule is one of causes, problem with budgets of institutions financing through the European Funds. In Poland in a lot of cases, local authorities take a bank loan for own contributions for investment or projects, because without – it is impossible to get a subsidy. The next problem, which is related with the European Funds, is implementation of projects which are not corresponding to the needs of, institution, community, etc. and costs resulting from this. For example – build or modernization of the sewage treatment plant, which capacity is greater than the local community needs.

O8.7

A reálopció elmélet alkalmazása a beruházások időzítésében

Posza A.

Pécsi Tudományegyetem

Jelen tanulmány célja, hogy kiemelje a reálopció elmélet vállalati hatékonyságra gyakorolt pozitív hatását, valamint a beruházás-időzítésben betöltött szerepének jelentőségét. A reálopció elmélet biztosítja a menedzsment rugalmas döntéshozatali képességén keresztül a gyors reagálás lehetőségét a jövőben bekövetkező eseményekre. A beruházások optimális kivitelezésében kiemelkedő szerepe van a beruházások megfelelő időpontban történő megvalósításának, melyhez a reálopció elmélet támogatást nyújthat. A reálopció elmélet alkalmazása révén lehetőség nyílik a beruházási projektek elhalasztására és a rugalmasság figyelembe vételével az értékteremtés realizálására. A reálopció értékelés a jövő bizonytalanságát

feltételezi, az irreverzibilis döntéshozatal, valamint a menedzsment halasztási képessége mellett. Ezen feltételek szem előtt tartása mellett olyan előnyre tehetnek szert vállalatok a reálopció elmélet révén, amely a hatékony vállalati működés szempontjából kiemelkedő jelentőségűnek tekinthető. A tanulmány a terület releváns szekunder forrásainak szintetizáló munkája, valamint további empirikus lehetőségek feltárási fókuszával készült.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

O8.8

A beruházási döntések torzulásai

Tóth-Pajor Á.

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

A kutatás célja, hogy bemutassa a beruházási döntések torzulásaival kapcsolatos elméleti és módszertani megközelítéseket, amelyek segíthetnek az alul-beruházottság problémájához vezető okok feltárásában és a hazai reálgazdasági vonatkozások megfogalmazásában. A tanulmány a beruházási döntések torzulásainak viselkedés alapú megközelítését hasonlítja össze a racionális döntéshozókat feltételező elméletekkel. Az aszimmetrikus információk és a megbízó-ügynök problémák szuboptimális beruházási döntésekhez vezethetnek, amely döntéseket a vállalkozás pénzügyi helyzete és a kilátásban lévő növekedési lehetőségei befolyásolnak. A finanszírozási korlát szintén torzulásokat okoz a vállalati beruházási politikában. A finanszírozási korlát veszélye esetén értékesebbé válik a finanszírozási flexibilitás fenntartása, a vállalkozások a gyorsabb megtérülésű, likvidebb, materializáltabb beruházások felé fordulnak, nő a beruházások halasztási opcióinak értéke. A vállalkozások a pénzáramok volatilitásának csökkentésére és a likviditás fenntartására törekuszenek. A viselkedés alapú megközelítés szerint a menedzseri optimizmus légkörében a beruházási döntési paraméterek értelmezése és értékelése sajátos kognitív elhajlások mentén zajlik. A jó növekedési lehetőségekkel rendelkező vállalkozások számára a menedzseri optimizmus előnyt jelent, míg ellenkező esetben értékromboló döntésekhez vezethet. A beruházások cash flow érzékenységének növekedése negatív cash flow sokkok esetén alul-

beruházottságot eredményez, míg pozitív sokkok esetén a túl-beruházottság problémája erősödik.

In this research, the theoretical and practical approaches of investment distortions are presented, which can help to identify the reasons and the consequences of the underinvestment problem in the case of the Hungarian economy. The research compares the behavioural approach of the investment distortions with the approaches which assume a rational decision maker. The asymmetric information and the principal-agent problems lead to suboptimal investment decisions, which decisions are influenced by the financial situation of the companies and the available growth opportunities. The financial constraints also cause some distortions in the corporate investment policies. Due to the financial constraints the value of the financial flexibility increases, the companies turn towards investments which are more liquid, more materialized, and can produce quicker returns. Under the threat of financial constraints the value of the deferral options increases, the companies try to decrease the volatility of their cash flows and try to maintain the liquidity. According to the behavioural approach due to the managerial optimism the valuation of the investments is influenced by cognitive distortions. For companies with available growth opportunities the managerial optimism means an advantage, but under the opposite circumstances the managerial optimism can lead to value destructive decisions. In the case of negative cash flow shocks the increase of the investment cash flow sensitivity results underinvestment problems, while in the case of positive shocks the overinvestment problem is dominant.

O8.9

Mekkora legyen a lakossági hitelek kamata?

Vonyó Péterné Szabó R.

PTE KTK

A hitelkamatok nagysága fontos kérdés az elméleti közgazdaságtanban és a mindennapi életben egyaránt. A tanulmány a lakossági hitelek árazási kérdéseivel foglalkozik, elsősorban a fogyasztási hitelekre koncentrálva. Az elméleti árazási lehetőségek - piaci és költségalapú - áttekintése mellett megfogalmazzuk az etikai oldalról felmerülő aggályokat, és az erre adható válaszokat, többek között az esetleges jogi szabályozást. Ezt követően egy, mai magyarországi tényadatokat felhasználó példaszámítás segítségével

megvizsgáljuk, hogy milyen árazási és egyéb feltételek mellett lehet fenntartható és eredményes a fogyasztási hitelek nyújtása. A gondolat kísérlet konklúziójaként megfogalmazhatjuk, hogy az etikus és mindenki által elfogadható hitelkamatokhoz elengedhetetlenek a nemfizetést minimalizáló hitelezési megoldások, az alacsony működési költségek és a forrásköltségek csökkentése. Eredményünk részben egybecseng a Magyar Nemzeti Banknak a napokban megjelent vitaindító elképzeléseivel a magyar bankrendszer jövőjéről, ugyanakkor ellentétben is áll annak elvárásaival a realitásokat tekintve.

O8.10

How much can the Hungarian National Bank's 'Funding for growth scheme' (FGS) boost the economic growth?

Zsombori Z.

Miskolci Egyetem

This paper analyses how much the MNB's two FGS schemes can boost the economic growth of the Hungarian economy. As a result of my calculations, the one year lagged real GDP growth determines the SME credit volume change and in addition it does Granger cause the SME credit volume change, so when the GDP grows the SME credit volume will follow it some time later. This means that MNB's credit facility may not induce GDP boost or at least not as much as expected. There is some probability that the 2.5% interest rate may motivate SMEs to borrow FGS credit instead of other previously intended credit and not additionally. For the contrast I recalculated the figures with the large enterprises' data and as I expected, in this case the Coefficient of Determination is lower, furthermore there cannot be found cause and effect relationship between the credit volume changes and the real GDP growth as large corporates often get intercompany loans from the group leader company and due to their export, they are less exposed to the Hungarian GDP growth.

Pollenanalitikai vizsgálatok egy régészeti lelőhelyen

Tövískes R., Sümegi P.

Szegedi Tudományegyetem, Földtani és Őslénytani Tanszék

A pollenelemzés önmagában is jól alkalmazható környezetrekonstrukciós módszer, de más tudományágakat segítségül hívva szélesebb körű ismeretekre tehetünk szert a vizsgált területen. Régészeti ásatásról származó minta esetén az emberi letelepedést mutató tárgyi eszközöket is elemezve kaphatunk komplexebb képet az egykori vegetációról, az ember tájalakító hatásáról.

A pollenelemzéshez első lépésben egy 40 cm hosszúságú zavartalan magmintát vettünk, egy szentélyként használt kivájt tölgyfa törzséből a Rábapatoná (Magyarország) mellett található mintaterületen. A 38 cm-es mélységben elvégzett radiokarbon kormeghatározás kimutatta, hogy a minta legidősebb része egybeesik a Kárpát-medence késő-bronzkorával. A tőzeges kitöltés már előre utalt arra, hogy a pollenek jó eséllyel megőrződtek a mintában. Röntgenes vizsgálat után 2 cm-enként mintát vettünk, elhagyva a legfelső szintet, 0 cm-nél, a recens pollenszennyezések miatt, így összesen 20 minta elemzését végeztük el. A laboratóriumi feltárás során első lépésként *Lycopodium* spóratablettát adtunk az üledékekhez, majd HCl-os, NaOH-os kezelést kapott a minta, mely után 160 µm-es átmérőjű szita segítségével távolítottuk el a még meglévő felesleges anyagokat. A HF-os kezelést követően safranin oldattal színeztük a mintát, végül glicerinbe ágyaztuk. A pollenek elemzése 400x-os nagyításon történt, a megjelenítést PsimPoll programcsomag 4.27-es verziójának segítségével végeztük el.

A pollenanalitikai, valamint a területről származó egyéb környezetrekonstrukciós módszerek segítségével megkíséreltük meghatározni, hogy szerepet játszott-e a környezet alakulásában az ember, és ha igen, akkor milyen jellegű változások mentek végbe. Továbbá megvizsgáltuk, hogy az esetleges vegetációs változások milyen klimatikus vagy környezeti hatásra jöhettek létre.

Mecseki uránbánya rekultivált zagyártározójának fedőrétegében a Rn-222, Ra-226 és Pb-210 radionuklidok meghatározása, a mérési paraméterek optimalizálása

Jónás J.¹, Somlai J.¹, Várhegyi A.², Kovács T.¹

¹*Pannon Egyetem, Radiokémiai és Radioökológiai Intézet*

²*MECSEK-ÖKO Zrt.*

Magas rádium tartalmú meddő- és zagyártározóknál jelentős radon exhalációval kell számolni. A radon kiáramlás különböző rétegrendű és vastagságú talajfedéssel csökkenthető. A kővágószőlősi zagy és meddő fedésénél alkalmazott talaj radon-visszatartó képességét vizsgáltuk a radon és leányelemeinek mérésén keresztül. Munkánk során 20 cm-ként vett talajgáz radonkoncentrációját határoztuk meg AlphaGUARD Radonmonitorral, illetve Pylon AB5 Radiation Monitors-al. Ezek a mérések és a matematikai modellek is azt mutatják, hogy a fedőréteg egyes szelvényei nem egyenlő mértékben járulnak hozzá a radon visszatartásához. A különböző időpontokban, évszakokban mért pillanatnyi talajgáz radonkoncentrációk jelentős szórást mutatnak, ezért a radon bomlásából származó hosszú életű leányelem koncentráció jobban jellemezheti a fedőtalaj radon-visszatartó képességét. A fedőréteg teljes egészéből fúrással talajmintát vettünk, és HPGe detektoros gamma spektrométerrel vizsgáltuk az Pb-210 koncentrációjának vertikális eloszlását. Az Pb-210 egyrészt a fedőréteg Ra-226 tartalmából másrészt a zagyból feláramló Rn-222 bomlásából származik. Eredményeink igazolására egy másik Pb-210 meghatározási módszert is alkalmaztunk ahol a Po-210 alfaspektrometriás mérésén keresztül határoztuk meg a Pb-210 aktivitáskoncentrációját. A különböző kémiai feltárások közül kiválasztottuk azt, ami esetünkben a legnagyobb kihozataalt eredményezi. Továbbá a depozíciós paraméterek és a levált Po-210 mennyisége közötti összefüggést vizsgáltuk. Eddigi méréseink alapján a zagyból feláramló radon aktivitáskoncentrációja a 150 cm-es fedőréteg alsó 40 cm-én áthaladva eredeti értékének 10 %-ára csökken, az Pb-210 többlete az alsó 20 cm-ben mutatható ki, valamint kisebb mértékben a felső 20 cm-es talajrétegben, ami feltehetően a kihullás eredménye.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt által nyújtott személyi támogatással valósult meg. A projekt az

Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O9.3

Alsó-jura feketepala a Mecsekből, mint kiváló szénhidrogén anyagközet

Podobni A., Kovács J.

Pécsi Tudományegyetem, Földtani és Meteorológiai Tanszék, Szentágotthai János Kutatóközpont

Előzetes kutatásokból ismeretes (Varga et al. 2007), az alsó-jura Óbányai Aleurolit Formáció Réka-völgyi feketepala szelvényének (~10m) alapos szerves anyag vizsgálata, melyből tudjuk, hogy a pala teljes szerves széntartalma 2,14-8,12%. Ugyanezen kutatásban Rock-Eval pirólízis módszerrel megállapították, hogy a vizsgált szelvény (Réka-völgyi feketepala alsó 5,5 m-es szakasza) II. típusú éretlen kerogént tartalmaz, továbbá a részletes optikai vizsgálatok alapján arra következtetésre jutottak, hogy a szerves anyag döntően tengeri eredetű, a szárazföldi szerves anyag a teljes mennyiség mindössze 3,2%-át teszi ki.

Doktori kutatásom részeként a Réka-völgyi feketepala szelvény szerves anyagát vizsgáljuk, a már meglévő adatokat, további analitikai módszerekkel egészítjük ki, mint pl. a GC, GC-MS vagy HPLC-MS. Ezen kutatások a szerves anyag (bitumen) molekuláris elválasztására adnak lehetőséget, különös tekintettel a lipidekre és hopanoid molekulákra. Ezen (geológiai) biomarkerek (fossilis molekulák) különböző mennyiségi eloszlásából és egymáshoz viszonyított arányukból számos geológiai kérdés, mint például a leülepedési és betemetődési környezet jellege (prisztán/fitán arány), a szerves anyag eredete (*n*-alkán jellemzők), a termikus érettség vagy a biodegradáció foka (izoprenoidok/*n*-alkánok hányados) következtethető.

Az utóbbi években megnövekedtek a (fekete)palákat érintő szénhidrogén kutatások, a fent említett analitikai módszerekkel karöltve, mely főként az USA-ban kirobbant palagáz forradalomnak köszönhető. A világban sok helyen egyre nagyobb az érdeklődés a palagáz és a hasonló nem konvencionális szénhidrogének iránt, ezért a kutatási téma időszerű, és útmutató lehet a hasonló potenciálokkal rendelkező területek megismerésében.

**Potenciális geomorfológiai veszélyforrások hegységi környezetben.
Esettanulmány: Tétouan, Marokkó**

Prokos Hedvig

Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola

Jelen tanulmány kiindulási alapját az adta, hogy 2013 során lehetőségem volt részt venni egy háromhetes szakmai gyakorlaton Marokkóban, ahol a marokkói Tétouan város természeti veszélyeit vizsgáltuk egy speciális lakossági tájékoztató dokumentum létrehozása céljából, ami a francia DICRIM (Dossier d'Information Communal sur les Risques Majeurs) mintájára készült.

Tétouan városa Marokkó északi területének, a Tanger-Tétouan régió egyik jelentős központja. Földrajzi helyzetét jelentősen befolyásolja a Rif-hegységhez tartozó két vonulat, a várost északról és délről elhatároló Dersa és Ghorghiz. A város a két vonulat lejtőire települ és keleti irányban a Földközi-tenger felé nyitott medencében fekszik. Ebből az erősen hegyvidéki, illetve a meredek lejtőket felszabdáló sűrű völgyhálózatból adódóan a városon átfolyó Martil folyó ártere kiadósabb esőzések alkalmával árvíz által erősen fenyegetett. A másik főbb problémát pedig – terület, és építési engedélykorlátozások hiányában – a csuszamlásveszélyes területeken való építkezés jelenti. Tekintve, hogy a helyi lakosság nincs teljesen tisztában az őket érintő/érinthető veszélyekkel, a helyi egyetem Földtan Tanszékével együttműködve egy tájékoztató jellegű dokumentum létrehozása volt a cél, amiben részleteztük a különböző veszélyforrásokat, valamint a különböző helyreállítási és megelőzési tevékenységeket.

Jelen rövid összefoglaló azonban elsősorban a geomorfológiai veszélyforrásokra és az azokból eredő veszélyforrásokra fókuszál, azokra hívja fel a figyelmet, bemutatva, milyen természeti veszélyforrások érinthetik egy mediterrán éghajlatú fejlődő ország területét.

The basis of this study is given by the research results of a working group I was participating in as a volunteer, last year. The aim of this short study is to present the geomorphologic hazards affecting the city of Tétouan, Morocco through a few examples. The city is one of the most important ones in northern Morocco. Its geographical situation is strongly determined by the two mountains – Dersa (N) and Ghorghiz (S) – on which slopes it has been developed and spread during the last centuries. These slopes relatively abrupt make the valley quite narrow, so the channel of the river Martil, too.

This river with its only 22 km length flows into the Mediterranean sea while developing a relatively wide plain, the plain Martil. Given the geographical and geological setting of the above mentioned area, the precipitation causes several problems during the humid period (November - April); hence the torrential rainfalls can have devastating effects on the community. The other, crucial problem lies in the perception of danger by the habitants and their lack of information, as a consequence of what they do not stop constructing on the hillslopes. Therefore, this working group I was participating in, had its target to prepare this informational document about the hazards to facilitate the way of letting people know about their environmental vulnerability.

O10.1

Határterületi problémák a gazdasági magánjogban – különös tekintettel a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőivel kapcsolatos felelősségi kérdésekre

dr. Werner Petra

A polgári jogi viszonyok összetett jogviszonyok, Grossschmid Béni szavaival ékeskedve, olyan kötelmi, vagy kötelmi szálakkal átszőtt dologi jogviszonyok, melyeket leginkább *bonyolult szövetként* lehetne jellemezni, mely szövet valamennyi szálán végiglátni aligha lehetséges. E gondolat tökéletesen illeszkedik a gazdasági magánjog jellegéhez.

A piacgazdaság-centrikus világban, napjaink meglévő és folyamatosan növekvő problémái közé tartozik a gazdasági élet bonyolultsága, bővülése, ami az ipar, a technika rohamos fejlődésének tekinthető. A gazdálkodó szervezetek, illetve vállalkozások befolyása hatalmas méreteket ölthet és keretein belül elkövetett bűncselekmények száma is növekszik.

A gazdaság és jog nem egymás mellett, hanem csakis egymással létező "jelenségek". Gazdasági szempontból, a vállalkozások létrejöttének célja mindig valamilyen gazdasági folyamat megvalósításához szükséges erőforrásoknak a megszervezése.

A *társasági jog* szűkebb értelemben tradicionálisan a kereskedelmi-gazdasági társaságokra vonatkozó jognak felel meg. A privátautonómia egyik fontos elemének minősülő vállalkozási szabadságnak a jogi garanciáival az üzletszerű gazdasági tevékenység végzésének szervezeti kereteit, a működés feltételeit, a tagok egymáshoz való, továbbá a társasághoz való viszonyát, felelősségét és a társaságon kívüli harmadik személyek és a közérdek védelmét biztosítja.

A felelősségi kérdéseket érintő területekre a bíróságok ítélkezési gyakorlata és a jogirodalom is kiemelt figyelmet szentel.

A *polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (új Ptk.) hatálybalépésével bővült a jogi személyekre vonatkozó rendelkezések száma, ilyen formában e kérdések egy része magasabb szinten, a jogi személyek általános szabályaiként jelenik meg, továbbá a vezető tisztségviselők felelősségét a jogi személyekről szóló Harmadik Könyvben, valamint a deliktális felelősségi szabályokat tartalmazó Hatodik Könyvben helyezi el.

O10.2

Az új Polgári Törvénykönyv munkajogot érintő kérdései

Békési László

2014. március 15-én lépett hatályba az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.), amely alaposan átformálja jogviszonyainkat a munka világában is. Aktuális ezért az új Ptk. és a munka törvénykönyve (a továbbiakban: Mt.) közötti összefüggések, kérdéses változások áttekintése.

A munkajog nézőpontjából az Mt. „különös” háttérjogszabálya az új Ptk., ezért szükséges megvizsgálni, hogy az Mt. megállapításai alapján, a Ptk.-ból mely szabályok, milyen eltéréssel alkalmazandók ezután. Emellett lényeges az olyan intézmények – és várható hatásuk – figyelembe vétele is a munkajogra vonatkozóan, amelyeket a Ptk. vezetett be (pl. káresetek során alkalmazott sérelemdíj). Az előadás mindezek részletezését tűzi ki célul.

O10.3

Fogyasztóvédelmi kérdések és megoldások az új közös európai adásvételről szóló rendelettervezetben

dr. Vincze Gabriella

A körülbelül két évtizedes múltra visszatekintő közös európai magánjog eszméjének egyik legújabb, a jelenlegi politikai realitásoknak megfelelő eredménye az Európai Bizottság rendelettervezete a közös európai adásvételi jogról¹ (*Common European Sales Law*, a továbbiakban: CESL). Ezzel a rendelettervezettel a Bizottság egy olyan opcionális jogi eszközt hozott létre, amely ugyan az eredeti célokhoz képest, főleg a tervezetszöveg legújabb, 2013-as módosítási javaslatai fényében, távol áll egy kötelező erejű, hatékony egységesítést megvalósító Európai Polgári Törvénykönyv ideájától, de mérföldkő lehet az európai szerződési jogi jogegységesítés terén.

A Bizottság 2011-es javaslatában megfogalmazott közös európai adásvételi jog azokra a határon átnyúló kereskedők közötti (B2B) és fogyasztói (B2C) szerződésekre lenne alkalmazható, amelyek tárgya

¹ Javaslat: Az Európai Parlament és Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról. COM (2011) 635 végleges (2011/0284COD).

adásvétel, digitális tartalom szolgáltatása, valamint kapcsolódó szolgáltatás nyújtása. A javaslat ebben a formájában számos korlátozást halmaz a hatályt illetően, kezdve azzal, hogy nem foglalja magában a kereskedők közötti minden ügyletet, kizárólag azokat, amelyeknél legalább az egyik fél kis- és középvállalat (továbbiakban: kkv.)

A javaslat vegyes természetű, tekintve, hogy mind európai, mind-a tagállamok jogán belül, párhuzamosan létező rendszerként- nemzeti sajátosságokkal rendelkezik.

A tervezet célja általánosságban a határon átnyúló kereskedelem növelése, ezt pedig az adásvételre vonatkozó szabályok mellett számos fogyasztóvédelmi rendelkezéssel kívánja biztosítani, mivel az egyik legnagyobb akadályt a kötelező nemzeti fogyasztóvédelmi jogok eltéréseiben fedezi fel. Azonban a tervezetben kidolgozott, „teljes körűen összehangolt” fogyasztóvédelmi rendszer, amely a felek választásával a nemzeti fogyasztóvédelmi szabályokat kizárva hatályosulna, számos kritikát és módosító javaslatot kapott, elsősorban a nemzetközi fogyasztóvédelmi szervezetek (pl. BEUC) részéről.

Előadásomban az újfajta fogyasztóvédelmi megoldások sajátosságait, az Európai Parlament Jogi Ügyek Bizottságától érkezett egyes módosító javaslatokat, a közös európai adásvételi jog előnyeit, és a vele szemben megfogalmazott kritikákat tekinteném át.

O10.4

Challenges of online gambling legislation and regulation in Croatia

Mijatovic Tihomir

Significant economic impact of foreign online gambling industry on Croatian national budget as well as market position and status of state-owned betting and gambling company resulted in a (belated) response of Croatian Government by regulating online gambling and allowing Croatia-based gambling companies to participate in the growing market of online gambling in Croatia and enabling the Government to supervise the flow of money to and from gambling companies and enable easy potential taxation practices. This regulation, along with other bills that regulate gambling is a matter of constant dispute between the Government and Croatian gambling companies as well as users of such services and general public due to its way of allowing monopoly of state-owned betting and gambling company as well as taxation issues. Current issues include possible introducing high(er) tax rates on

winnings and allowing monopoly on lottery to state-owned betting and gambling company but implementation of these measures is yet to be seen.

O11.1**Lineáris terahertzes spektroszkópia**Unferdorben M.*PTE-TTK*

Az elmúlt néhány évtizedben a terahertzes (távoli infravörös) tudomány egy gyorsan fejlődő tudományterületté vált a 0,1-30 THz frekvenciájú elektromágneses sugárzás újonnan felfedezett speciális tulajdonságainak és alkalmazási lehetőségeinek köszönhetően. A terahertzes hullámokat mára széles körben alkalmazzák az orvostudományban, biztonságtechnikában és anyagvizsgálatban (pl. az élelmiszeriparban).

A terahertzes anyagvizsgálati módszerek egyike a lineáris terahertzes spektroszkópia. A time-domain spektroszkópiai módszer más spektroszkópiai vizsgálati eljárásoktól eltérően nem a vizsgált anyagon áthaladó sugárzás intenzitását méri, hanem az áthaladó terahertzes impulzus elektromos terének amplitúdóját. Emiatt a többi spektroszkópiai eljáráshoz képest több információt nyújt a vizsgált anyagról, többek között lehetővé teszi az abszorpciós együttható és törésmutató frekvenciafüggésének meghatározását is.

A PTE TTK Fizikai Intézetében 2013 nyara óta – a PTE TTK Kémiai Intézetével és a PTE ÁOK Biofizikai Intézetével együttműködve – lineáris terahertzes spektroszkópiai mérések folynak. A vizsgált anyagok többek között a terahertzes tudományban alkalmazott nemlineáris kristályok (pl. lítium-niobát, gallium-foszfid) és a szupramolekuláris kémiai minták (szerves oldószerekben oldott rezorcinarén-alapú kavitand molekulák).

Előadásomban a mérések eddigi eredményeit mutatom be rávilágítva a mért adatok kiértékelésének nehézségeire és ezek megoldási lehetőségeire.

O11.2

Jódtriazolok előállítása és Pd-katalizált reakcióik vizsgálata

Fehér K., Skodáné Földes R.

Pannon Egyetem

A réz-katalizált azid-alkin cikloaddíciót elterjedten alkalmazzák triazolok előállítására. A triazolok jelentős biológiai aktivitással rendelkeznek, kedvező hatásukat elsősorban a gyógyszerkémia területén vizsgálják. Nagy szelektivitásának köszönhetően az anyagtudományok területén, a polimerkémiaiában, valamint biokonjugátumok előállítására is alkalmazzák.

A reakció terminális alkinekkel hajtható végre, melynek eredményeként 1,4-diszubsztituált triazolok képződnek. 5-Jód-1,2,3-triazolok előállíthatók réz-katalizált cikloaddícióban jóddalkinek mint reakciópartnerek felhasználásával, vagy terminális alkinekből sztöchiometrikus mennyiségű rézvegyületek jelenlétében.

Az 5-jód-1,2,3-triazolok sokoldalúan felhasználható intermedierek. Palládium-katalizált reakciók során (pl. Suzuki, Sonogashira) a jód különböző funkciós csoportokra cserélhető. Ennek következtében triazolok széles skálája szintetizálható. A módszer előnye, hogy tetszőleges funkciós csoportok helyezhetők a triazolgyűrű 1,4,5 pozícióiba, így eddig nem ismert vegyületek is egyszerűen szintetizálhatóak.

Munkám során alapvető célom ferrocéntartalmú származékok előállítása volt. Többféle reakciókörülményt vizsgálva ferrocéntartalmú 5-jód-1,2,3-triazol-származékokat nyertem, majd palládium-katalizált keresztkapcsolási reakciókkal különféle funkciós csoportokat építettem az 5-ös pozícióba. A termékek szerkezetét spektroszkópiai módszerekkel igazoltam.

Copper-catalyzed azide-alkyne cycloaddition is widely used for the preparation of triazoles. These compounds have significant biological activity, the beneficial effects are mainly investigated in the field of pharmaceutical science. The reaction can be carried out with different functional groups with high selectivity. Due to this, the reaction can be used also in the field of material science, in polymer chemistry and for the preparation of bioconjugates. By this method, terminal alkynes are converted to 1,4-disubstituted triazoles.

5-Iodo-1,2,3-triazoles can be obtained by the copper-catalyzed reaction of iodoalkynes, or starting from terminal alkynes in the presence of a

stoichiometric amount of copper. 5-Iodo-1,2,3-triazoles are versatile intermediates. Via Pd-catalyzed cross-coupling reactions (eg. Suzuki- and Sonogashira-coupling) iodine can be substituted with various functional groups, so a wide range of triazoles can be prepared. Different functional groups can be introduced to positions 1, 4 or 5 of the triazole ring, so unknown compounds can easily be synthesized.

The main goal of my work was the synthesis of ferrocenyl-triazoles. First, various reaction conditions were tested for the synthesis of iodo-triazole derivatives of ferrocene. Then these compounds were converted to fully-substituted triazoles via Pd-catalyzed coupling reactions. The structure of the products have been proved by spectroscopic methods.

O11.3

Evaluation of the mass-transfer properties in chromatographic columns

Lambert N.¹, Felinger A.²

¹*MTA-TKI MISS*

²*PTE-TTK Analitikai és Környezeti Kémia Tanszék*

In the previous years, various sub-2- μm packing materials with different silica structures have been introduced. Next to the HSS (High Silica Strength) and BEH (Ethylene Bridged Hybrid) packings, partially-porous packing materials dedicated for UHPLC measurement are available on the market.

The mass-transfer properties of superficially-porous packing materials, with 1.6 and 1.3 μm particle diameter, and of fully porous packing materials with 1.7 and 1.8 μm particle diameter were investigated and compared. The first and the second central moments of the peaks of the homologous series of alkyl benzenes, over a wide range of mobile phase velocities were measured, and used for the calculation of the mass-transfer coefficients.

Theoretically, high efficiency and the simultaneous reduction of analysis time can be achieved by decreasing the particle diameter [1 2]. The use of smaller particles requires elevated operation pressure and optimum mobile phase velocity, which leads to thermal dissimilarities in the column, trough the frictional heat of the mobile phase [3]. For the evaluation of the band broadening caused by the thermal dissimilarities, the measurements were also repeated with the adiabatic insulation of the columns.

Kromatográfias állófázisok anyagátadási együttthatóinak vizsgálata

Az elmúlt években az Ultra Nagy Hatékonyságú Folyadékkromatográfia (Ultrahigh Performance Liquid Chromatography UHPLC) elterjedésével a 2 μ m szemcseátmérő alatti szemcsékkel töltött kromatográfias oszlopok használata általánossá vált. Ennek következtében, számos új típusú teljesen porózus és tömörmagvú szemcsékkel töltött, UHPLC mérésekhez dedikált oszlop jelent meg a piacon.

Munkánk során 1,6 és 1,3 μ m-es szemcseátmérőjű tömörmagvú, valamint 1.7 és 1.8 μ m-es szemcseátmérőjű teljesen porózus szemcsékkel töltött oszlopokat vizsgáltunk. Homológ alkil-benzol sztenderdek mérése során kapott csúcsok első és második centrális momentumait határoztuk meg széles lineáris sebesség tartományban, ezek segítségével számítottuk ki az oszlopokra jellemző anyagátadási együttthatókat.

Folyadék kromatográfias mérések során a hatékonysága növelése a rövid analízis idő fenntartása mellett, az oszlopot töltő szemcsék átmérőjének csökkentésével érhető el [1,2]. A kisebb szemcsélyű töltetek használata, az oszlopon mérhető nyomás esés növekedését, és az ezzel fellépő sűrűlési hő fejlődésén keresztül hőmérsékleti egyenlőtlenségeket eredményez az oszlopban, ami a hatékonyság csökkenéséhez vezethet [3]. Ezen hatások vizsgálatának érdekében kísérleteinket az oszlopok adiabatikus szigetelése mellett is elvégeztük.

O11.4

A sztirol *para*-szubsztituensének hatása az enantio szelektivitásra platina katalizált hidroformilezési reakcióban

Pongrácz P., Papp T., Kégl T., Kollár L.

PTE TTK

A hidroformilezési reakció során, olefinekből állítunk elő aldehideket, szintézis gáz és katalizátor jelenlétében. A reakciót homogén katalizátorokkal (Co, Rh, Pt) foszfor donor atomot tartalmazó ligandumok jelenlétében végzik. Királis ligandumokkal aszimmetrikus reakció valósítható meg, optikailag tiszta termékeket nyerve. A reakciómechanizmus soklépéses, számos részletében még kérdéseket rejtő folyamat, mely egy részletének kutatását végeztük.

Az enantioszelektív hidroformilezési reakció komplexitását jól reprezentálja, hogy - néhány ligandum esetében - sztirol platina katalizált hidroformilezése során a hőmérséklet függvényében szokatlan módon változik a termék enantiomerjeinek aránya. Széles hőmérséklettartományban az ún. konfigurációváltás jelnsége is bekövetkezik^[1]. Például (2S,4S)-2,4-bisz(difenilfoszfino)pentán ((S,S)-BDPP) mint királis ligandum alkalmazásával alacsony hőmérsékleten a 2-fenil-propanal (S)-, míg magasabb hőmérsékleten az (R)-enantiomer keletkezik túlsúlyban. Deuterioformilezési kísérletekkel bizonyították, hogy a katalitikus ciklus első lépése (a sztirol platina-hidrogén kötésbe történő beékelődése) alacsony hőmérsékleten irreverzibilis folyamat, míg magas hőmérsékleten reverzibilissé válik^[2]. Ebben a lépésben kialakuló alkil-komplex már determinálja a termék abszolút konfigurációját, így amennyiben a lépés irreverzibilis, szelektivitást meghatározó lépésnek tekinthető.

Az elágazú formájú alkil-komplex képződésének reverzibilitása, függ a sztirol szubsztrátum *para* helyzetben lévő szubsztituensének elektronikus tulajdonságaitól. A szubsztituensek Hammett konstansokkal jellemzett donor és akceptor tulajdonságai korrelációt mutatnak az enantioszelektivitás változásával, így azzal a hőmérséklettel, ahol a konfigurációváltás megtörténik.

^[1]L. Kollár, J. Bakos, I. Tóth, B. Heil, *J. Organomet. Chem.*, **350** (1988) 277.

^[2]C. P. Casey, S. C. Martins, M. A. Fagan, *J. Am. Chem. Soc.*, **126** (2004) 5585.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program - Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

O11.5**Introducing the effect of polydispersity into the stochastic theory of size-exclusion chromatography**

Sepsey A.¹, Bacskay I.², Felinger A.^{1,2}

¹*MTA-PTE MISS*

²*Department of Analytical and Environmental Chemistry and Szentágotthai Research Center*

The pure effect of the polydispersity can only be investigated via a mathematical model, because its contribution to an experimental chromatogram cannot be separated from other band-broadening effects.

We investigated the impact of polydispersity of the solute molecules on the separation process and on the efficiency of size exclusion chromatography. The polydispersity was integrated into the stochastic model of chromatography and the characteristic function, the band profile and the main moments of the elution profiles were determined by mathematical formulas for several kinds of pore structures. We investigated the effects of various parameters affected by polydispersity.

Our results clearly show that even a narrow distribution in the molecular size can contribute substantially to the total width of the chromatographic peak.

O11.6**Modelling the 2D correlation in chromatography with exponentially modified Gaussian peak shape**

Simon J., Felinger A.

Pécsi Tudományegyetem Kémia Intézet Analitikai és Környezeti Kémiai Tanszék

Two-dimensional correlation analysis is a method of long standing in spectroscopy. It has provided countless unique information about a huge variety of chemical phenomena. Due to its achievements in the recent years it was spread to numerous other analytical fields such as microscopy or gel permeation chromatography. Despite its wide success it hasn't gained a foothold in liquid or gas chromatography yet.

The two-dimensional correlation spectroscopy's (2D-COS) theory and the calculations of the synchronous and asynchronous spectra are well defined for spectral intensities, whether it is in discrete data or matrix form. Using the same algorithms in chromatography, the two methods necessarily have both similarities and differences. Chromatographic data are normally digitalized and stored in matrices, thus it is evident to use matrix calculations for producing the correlation maps. Chromatographic peaks can often be modeled by exponentially modified Gaussian (EMG) curves, thus it is reasonable to build the calculation with them for discrete data. In this case chromatograms are represented by a sum of EMG curves, and correlation maps, like two-dimensional chromatograms, are represented by the sum of two-dimensional EMG curves. The EMG function can be described with four parameters. In this study the parameters are extracted from chromatograms and correlation maps for further analysis. Comparing these data will lead to a deeper insight of the correlation method.

O11.7

Kiegészítő víztisztítási módszerek hatékonyságának összehasonlítása fenilurea peszticideket tartalmazó vizek utókezelésére

Simon G.¹, Alapi T.², Arany E.¹, Dombi A.¹, Farkas J.¹, Hernádi K.³, Kovács K.⁴, Méreg A.¹

¹Szegedi Tudományegyetem, Környezetkémiai Kutatócsoport

²Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék

³Szegedi Tudományegyetem

⁴MTA Izotópkutató Intézet

Az emberi tevékenységek nyomán a környezetben kerülő antropogén környezetszennyező anyagok különféle káros humán és ökotoxikológiai hatásokat váltanak ki, melyek közül az elmúlt évtizedben főleg az endokrin rendszert zavaró hatások kerültek a figyelem középpontjába. Az endokrin rendszert befolyásoló anyagok skálája kémiai értelemben igen széles, melyek közül a forgalmazott termékek mennyiségét és ökotoxikológia hatását is figyelembe véve kiemelkedő jelentőségűek a peszticid hatóanyagok. Sok

esetben a hagyományos víztisztítási módszerekkel ezen vegyületek és metabolitjaik nem távolíthatók el teljes mértékben, ezért egészségünk, valamint a következő generáció védelme megköveteli az e célra is alkalmas, gazdaságos és hatékony kiegészítő víztisztítási módszerek kidolgozását.

Az általunk kiválasztott célvegyületek a diuron, monuron és fenuron volt. Mindhárom vegyület a fenilurea peszticidek közé tartozik, szerkezetük csupán az aromás gyűrűhöz kapcsolódó klóratomok számában tér el. A diuron széles körben, nagy mennyiségben használja a mezőgazdaság egyényári gyomok irtására, több esetben kimutatták ivóvizekből, illetve szennyvizekből, valamint bizonyítottan hatással van az endokrin rendszerre. A monuront és a fenuront hasonló módon, általános gyomirtóként használják, endokrin hatásuk egyenlőre még ismeretlen, a monuron a feltételezett endokrin hatású együletek közé tartozik.

Munkánk során különböző Nagyhatékonyságú Oxidációs Eljárást vizsgáltuk a választott peszticid hatóanyagok vizes közegű, oxidatív lebontása során. Ebbe a csoportba tartozik az általunk is vizsgált ultraibolya fotolízis, ózonos kezelés és heterogén fotokatalízis, valamint ezek kombinációi. Az egyes módszerek hatékonyságát azonos energiabefektetés mellett hasonlítottuk össze a kiindulási vegyület átalakulásának, dehalogéneződésének és mineralizációjának sebessége, valamint a képződött köztitermékek minősége és mennyisége szempontjából. Munkánk másik célja az egyes peszticid hatóanyagok átalakulása során képződött több komponensű elegyek toxikológiai hatásának vizsgálata volt, melyhez Daphtoxkit FTM Magna tesztet használtunk, illetve LUMIStox lumineszcens baktériumvizsgálatot (LCK 484) végeztünk.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt által nyújtott személyi támogatással valósult meg. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. A szerzők köszönik a Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0047) anyagi támogatását.

O12.1**A felsőoktatásban részt vevők belső migrációs folyamatai a DPR 2012-es országos felmérés adatai alapján**Sipos N.*Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar*

Az utóbbi években megfigyelhető a magyar felsőoktatásba beiratkozók és az összes rendszerben lévő hallgató számában is egy erőteljes csökkenés. Az ezzel párhuzamosan kommunikált finanszírozási változások is jelentős mértékben befolyásolják a hazai felsőoktatási intézmények helyzetét. Noha a nagy intézményösszevonások elmaradtak, a képzések racionalizációja továbbra is fontos feladata a felsőoktatásban érdekelteknek.

Jelen tanulmányban a felsőoktatásban részt vevő hallgatók vándorlásával kapcsolatos modell segítségével lehetőség nyílik a tanulmányi és a végzést követő hallgatói elvándorlás vizsgálatára a Diplomás Pályakövető Rendszer 2012-es országos felmérés eredményeire támaszkodva. Regionális szinten természetesen alakulnak ki területi különbségek, érdemes megvizsgálni Budapest és a nagyobb szellemi központok hatását a hazai a felsőoktatásbeli kapacitások egyenlőtlen eloszlása szemszögéből. A végzettként történő elvándorláshoz – ezzel párhuzamosan – figyelembe kell venni a munkaerőpiaci kereslet jellemzőinek széttagoltságát is. A modellben öt csoport azonosítható: helyben maradok, képzés helyén maradok, többlépcsős elvándorlók, végzettként elvándorlók és végzettként hazatérők. Az egyes kategóriák közötti különbség vizsgálatára keresztábrák elemzéseket is bemutatunk.

O12.2**Eltérő klaszterfinanszírozási lehetőségek**Hartung Katalin*Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar; Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs*

A klaszteresedés folyamata Magyarországon a 2000-es évektől kezdődött el. Ez a kezdeményezés javarészt az állami ösztönzéseknek köszönhető, így 2013-ban 200 klasztert tartottak nyilván, melyek közül 21 volt akkreditált

innovációs klaszter. A számbeli növekedés dinamikus fejlődést feltételez, hiszen ez a fajta együttműködés túlmutat a beszállítói kapcsolaton, konzorciumon. A klaszter tagok kölcsönösen függő vállalatok és intézmények csoportja, melyek együttműködnek és versenyeznek, földrajzilag egy vagy több régióban koncentrálnak, meghatározott területre-ágazatra specializálódnak. A klaszter támogatások és katalizálások hátterében a gazdaságélénkítő folyamatok állnak. A kutatásomban megvizsgálom, hogy Magyarországon milyen területi koncentráltág figyelhető meg a klaszter csoportok között, ennek milyen pénzügyi, gazdasági hatásai figyelhetők meg a régióban, továbbá az Európai Unióban alkalmazott területi példák tükrében a hazai klaszter-támogatási eszközöket hogyan tudjuk csoportosítani és megfelelően kihasználni. Három fő típust különböztethetünk meg: az állami, magán és vegyes finanszírozású modelleket. Ezek előnyeire és hátrányaira is kitér a tanulmány.

O12.3

Piaci orientáció a helyi közműszolgáltatásokban

Józsa T.

Pannon Egyetem, GTK, Alkalmazott Gazdaságtan Intézményi Tanszék

A Magyarország jelenlegi konvergencia programját meghatározó Széll Kálmán Terv a 2013-14-es időszakra az önkormányzatok működési hatékonyságának a fokozását tűzi ki célul. A magyar közigazgatás alsó szintjén ugyanakkor már a rendszerváltás óta uralkodik az Új Közmenedzsment filozófia, amely abban hozott újat, hogy a hatékonyság fő kritériuma mellé beemelte az ellátottak (fogyasztók) igényeinek való jobb megfelelést is, mint a hatékonyságot kiegészítő eredményességi mutatót a kimeneti oldalon. Az előadás célja annak vizsgálata, hogy mennyiben sikerült a hazai önkormányzatok által nyújtott közműszolgáltatások kapcsán meghonosítani a vevőorientációs eszközöket. Kutatási kérdésünk, hogy az eddigi eredmények tükrében mekkora mozgástér rajzolódik ki a Széll Kálmán terv további hatékonyságfokozó célkitűzéseinek a megvalósítására? Az előadás során az önkormányzati tulajdonban álló közműszolgáltató társaságok gyakorlatát vizsgáljuk, miközben teszteljük a marketingelmélet piaci orientációs modelljét a kötött piaci viszonyok között.

O12.4

A magyar pénzügyi szolgáltató szektor térszemléletű elemzése

Kovács S.

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

A pénzügyi szolgáltatások a gazdaság fontos tényezői, legyen szó akár nemzeti vagy helyi, regionális szintű gazdaságról. Ezek a szolgáltatók biztosíthatják azt az anyagi háttérrel, amelyből a gazdasági fejlődéshez szükséges intézkedések, akciók megvalósíthatóak lesznek. Fontos szerepet játszanak a lakosság számára, mert az emberek egyre több és több szolgáltatást kapnak ezektől az intézményektől, ami segít növelni a lakosság pénzügyi műveltségét is.

Az előadás fő célja a hazai pénzügyi szolgáltatási szektor vizsgálata a regionális és a közgazdaságtudomány módszertanának segítségével. Az elvégzett vizsgálatok fókuszát, területi, regionális, és olyan mutatókat vizsgál, mint a térségi szinten értelmezhető pénzügyi elérhetőség és kirekesztés, a bankfiókák és ATM-ek sűrűségének regionális, térségi elemzése.

A pénzügyi földrajz elméleti keretei adják az előadás alapját, az azokban feltárt mutató és modellrendszerek segítségével kívánom elemezni a hazai banki szolgáltatások területi kérdéseit.

O12.5

Valós térábrázolás az új gazdaságföldrajzi modellekben: módszer és alkalmazás

Longauer D.

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

A Paul Krugman (1991) nevéhez fűződő új gazdaságföldrajzi irányzat elméleti jelentősége nem vitatott: Krugman centrum-periféria modelljével bemutatja, hogy a koncentráció olyan gazdasági folyamatok eredményeként valósul meg, mint a modern ipari termelés dominánssá válása, a termékek és a fogyasztók igényeinek differenciálódása, valamint a szállítás költségeinek csökkenése.

Az új gazdaságföldrajz bírálóinak legfőbb érve az, hogy annak ellenére, hogy magát térbelinek nevezi és a gazdasági tevékenység regionális dimenzióját emeli be a közgazdasági elemzésbe, mégiscsak teljes mértékben nélkülözi a valós földrajzi helyeket (Martin, 1999). Az új gazdaságföldrajzi modellek térértelmezése túl absztrakt, elméleti jelentőségű és nem a valós földrajzi adottságokat tükrözi.

Éppen emiatt van különösen fontos jelentősége azoknak a módszereknek, melyek az új gazdaságföldrajz absztrakt modelljeit valós jelenségek magyarázatára is alkalmassá teszik. A tanulmányban egy ilyen módszert ismertetek Dirk Stelder (2005) nyomán. A módszer lényege, hogy lehetővé teszi a térbeli koncentráció jelenségének valós földrajzi térben való modellezését, vagyis a centrum-periféria problematikára eddig jellemző absztrakt térmegeközelítést felváltja a térbeliség valós megeközelítése.

A tanulmány elsődleges célja az, hogy az imént bevezetett módszer ismertetésével és alkalmazásával hozzájáruljon az új gazdaságföldrajz gyakorlati jelentőségének bizonyításához. Ennek érdekében a módszer egy lehetséges alkalmazását mutatom be a legkézenfekvőbb módon egy magyarországi térszerkezeti példán keresztül. A kapott eredmények azon túl, hogy kiemelik a térbeli tényező fontosságát Magyarország térszerkezetének alakulásában, a módszer eredményességéről is tanúskodnak. Mindez megerősíti annak alkalmasságát az új gazdaságföldrajzi irányzat empirikus megalapozására.

The theoretical significance of the new economic geography is unquestioned: Paul Krugman's core-periphery model shows that the spatial concentration is caused by the domination of the modern sector, the differentiation of the industrial products and the consumers' needs, and the reduction of the transportation cost (Krugman, 1991).

The main criticism about the new economic geography is that despite being spatial and adding the regional dimension to the economic analysis, it still misses the real geographical locations (Martin, 1999). The representation of space is too abstract, has only a theoretical evidence and doesn't mirror the real geography.

This is, why methods, that make the abstract models of the new economic geography eligible of explaining the real world's phenomena, have special significance. In this study I introduce such a method by Dirk Stelder (2005). The main point of the method is to enable the modelling of the spatial concentration in real geographical space, that is the abstract space is replaced by the real one.

The aim of this study is to contribute to the empirical literature of the new economic geography by reviewing and applying the former method. For this I show one possible application of the method on a Hungarian example. The results, besides showing the importance of the spatial factor in Hungary's spatial structure, witness the efficiency of the research method. All this strengthens the eligibility of the method to empirically found the new economic geography.

O12.6

Az információs társadalom területi különbségei Magyarországon

Páger B.

Pécsi Tudományegyetem

Az információs társadalommal kapcsolatos tényezők és az információk feldolgozása, felhasználása és továbbítása a társadalmi és gazdasági folyamatok kiemelkedő szereplőivé nőttek ki magukat az elmúlt 2-3 évtizedben. Azonban az információs társadalomban lejátszódó folyamatok sem tudták érdemben csökkenteni a különböző régiók és térségek között meglévő társadalmi és gazdasági különbségeket. Az info-kommunikációs technológiák használata és ezek előnyeinek kiaknázása terén a fejlettebb régiók jobban teljesítenek a kevésbé fejlettekhez. Feltételezhető, hogy az info-kommunikációs technológiák és lehetőségek hiánya tovább szélesíti a társadalmi és gazdasági különbségeket a fejlett és a kevésbé fejlett régiók között, ezért fontos, hogy felmérjük a különbségeket és ezek alapján megoldási javaslatokat készítsünk. A kutatásunk távlati célja, hogy a megfogalmazottak szerint azonosítsa azokat az információs társadalommal kapcsolatos tényezőket, amelyek fejlesztése révén csökkenteni lehet a kevésbé fejlett kistérségek elmaradottságát az információs társadalom és az info-kommunikációs technológiák elérhetősége terén.

Hová Túnt a Pécsi Kesztyű? – A pécsi bőr- és kesztyűgyártás történeteHaffner T.*Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar*

„Ez mind, mind pécsi kesztyű” az 1970-es, 1980-as évek talán legismertebb hazai reklámszlogenje. Ezzel reklámozták Magyarországon és a keleti blokk országai mellett nyugaton is kedvelt pécsi kesztyűt. A pécsi bőr- és kesztyűgyártás története azonban több száz évvel korábban kezdődött. A pécsi bőrparipar a Tettye patak völgyében jött létre, ahol egy időben tucatnyi kisebb nagyobb tímárműhely működött egymás mellett. A 19. századi iparosodás során a nagyobb, gőzgépeket alkalmazó bőrgyárak háttérbe szorították a kisebb tímárságokat, mellyel megkezdődött a pécsi bőrgyártás koncentrációja. A város két legjelentősebb bőripari cége a Hamerli János által 1861-ben alapított kesztyűgyár és a Höfler- testvérek által irányított, családi tímárságból felfejlődő Pécsi Bőrgyár volt. A dualista konjunktúra idején mindkét gyár folyamatosan fejlődött, melyet az az I. világháború és az azt követő szerb megszállás évei törtek meg. A háború után folytatódott a fejlődés, a belföldi forgalmazás mellett a háború előtti kereskedelmi kapcsolatok felélesztésével folyamatosan nőtt kesztyűexport volumene is. A II. világháború alatt a termelést nehezítette a nyersanyaghiány, valamint az, hogy a gyárak férfi dolgozóit sorra behívták katonai szolgálatra. A háborút követő államosítás után jelentősen visszaesett a termelés volumene és csökkent annak minősége. A Hamerli kesztyűgyárból létrejött Hunor Kesztyűgyárban az 1960-as években a mennyiség mellett egyre nagyobb figyelmet fordítottak a termékdiverzifikációra. 1966-ban került sor a gyárban a mintaműhely felállítására, ahol 1996-ig több mint 26 ezer modellt terveztek. Ez teremtette meg arra, hogy a keleti blokkból kitörve világhírnévre tegyen szert a „Pécsi Kesztyű”. A rendszerváltás vihara azonban oly sok más sikertörténethez hasonlóan ennek is véget vetett. A romló piaci környezet, a beszükülő értékesítési lehetőségek, továbbá a balul sikerült privatizáció egy évtized alatt szinte teljesen véget vetett az évszázados hagyományokkal rendelkező pécsi bőr- és kesztyűgyártásnak, melynek felelevenítésén és a hagyományok ápolásán jelenleg a Pécsi Kesztyű Klaszter dolgozik.

Konzulensek: Dr. Mellár Tamás intézetigazgató, egyetemi tanár; Dr. Kaposi Zoltán egyetemi tanár

O12.8**Web agro market – instrument of local development strategy for regional development**Mario Marolin*Local action group „Papuk“, Orahovica*

World is currently changing more rapidly than it was in any other time in history of human civilization. This is mainly because current technology can provide us easier work, networking, establishing new connections and many other things much faster than it was possible in past. The most responsible media resources which enabled us these possibilities is internet. More than 1 billion people today are using internet and this media became the main cause of global economic growth and opportunity for new businesses, cooperation and development.

In the same time, regions of Eastern part of Croatia are undeveloped, young people don't have job and they are leaving or they left their homes, economy is mainly based on agriculture and continental tourism and regions are becoming unworthy for normal living in them. Most of working population who works in agriculture and tourism are still reeling on traditional marketing and they are not competitive because their skills are based on older principles of marketing and they aren't using new technologies for providing new tourist or selling their products. This problem is not only problem for Eastern part of Croatia, it's problem of all undeveloped regions in EU. Strategy 2020, one of the most important document of EU, recognize this problem and puts it on highest list of priority. That is why European union initiated Leader program which main effort is to start up regional and rural development.

In this work I will try to present available measures which will support my theory that web agro market in combination with EU strategy measures on local level can make difference in future development of those regions. In this work, I will show not only possible opportunities of this service provider but I will also present opportunity of this program to establish new jobs for young people and replace old fashion way of marketing.

And what will be the key point of my theory? One of important goals of Leader program is to establish local action groups - organization with task to establish local regional strategy and mission to help entrepreneurs, local municipality, civil associations and other people from appointed territory jurisdiction. For this purpose I will use example of Osijek Baranja county. This county currently has three LAG's which are accredited for implementation of Leader program. Their task is to submit all private and

other kind of organizations and to coordinate their future activities. This information is fundamental for elaboration of my future work because they are important part of this kind of project. Computer skills and IT education of people from this region are very low. It means that internet usage as a tool for presentation of products on world market and visibility of those products are not possible if these projects doesn't contain work labor which will gather information, inform producers or providers of service, enhance visibility and try to arrange possible purchase of their products. Organizations like LAGs in Croatia currently have good position to employ volunteers who can combine elementary purpose and task of their organizations and put it in use for web agro market service. Producers and service providers will have help in this way to keep up with their current work, to gain new knowledge about EU funds, for promotion of their products and services on internet, and to become competitive and visible on European market. Agriculture in this regions have problem even with fragmented and divided production capacities which make agricultural production less competitive and more expensive. In that case we need service which will provide post products to be visible for all consumers, unite production sector of same interest who will be willing to work together, create base of information about how much different and same agricultural products are on market and to become a good information service for all users of this service.

For the current understanding of my future work "Web agro market - instrument of local development strategy for regional development" it was and it will be necessary to explain the role of internet in current world, local action groups as a lowest service organizations which can be used to coordinated future local development, and web agro market - as a tool which will contain information of quality and quantity of products, list of all producers and information about possibility for them to invest and become more competitive on world market. My opinion is that if we use internet as a market, software as a tool for placing produced products on this market and skilled people who are working in local action groups and who are in daily contact with people from their authority this can be beneficial for regional and rural development. Independent market which will not be controlled by any other mechanism except mechanism of free market will be beneficial not only for people who are producers and who are still trying to survive on Croatian and EU market, but for the people who consume this products every day as well. This abstract is only beginning of something which can be carried out and determine new possibilities for regions who have all resources and capabilities but don't have wisdom to use it for the benefit of people who lives there.

Igazságügyi szakértői tevékenység akkreditációja Európában

dr. Nogel Mónika

Bevezetés

A globalizálódó világban a bűnözés határokon átható jellege és természete arra a felismerésre készteti az egyes országokat, hogy nemzetközi méretekben is fejlesszék bűnüldözési módszereiket, és növeljék a bizalmat az egymás által végrehajtott bizonyítási cselekmények iránt. Ennek záloga többek közt az egységes folyamatok, módszerek és standardok bevezetése a büntetőeljárás keretében lefolytatott szakértői bizonyítás során.

Kutatás tárgya, módszere

A kutatás tárgyát az egységesítés lehetséges eszközeinek bemutatása, az eddigi eredmények értékelése képezi. Fel kívánja továbbá vázolni az igazságügyi szakértői tevékenységek akkreditációjának jelentőségét, kiemelt figyelemmel az Európai Forenzikus Térség 2020 koncepció megvalósítására gyakorolt hatásra. A kutatás támaszkodik a releváns nemzetközi dokumentumokra, az államok jelentőségeire, felhasználásra kerültek a nemzeti bűnügyi laboratóriumok és az ENFSI jelentései, tájékoztatói. Kiemelt jelentőséggel bír az európai szakértői intézmények akkreditációs eredményeinek értékelése is.

Eredmények

Európában jelenleg két területen kötelező a szakértői tevékenység akkreditációja: a DNS-alapú azonosítás és daktiloszkópiai területen. Az EU Tanács 2009/905/IB kerethatározata értelmében 2013. november 30. napjáig kötelezően le kellett zajlania e folyamatnak. Az európai szakértői intézmények vizsgálata alapján összeállításra került, mely országok milyen lépéseket tettek, s mennyiben tudtak eleget tenni a kötelezettségnek.

Részletes vizsgálat tárgya az EN ISO/IEC 17025 számú, a vizsgáló és kalibráló laboratóriumok felkészültségének általános követelményei c. szabvány, mely a fenti akkreditáció alapját képezi. A 17025-ös szabvány kiterjed a teljes szakértői tevékenységre, az ügy beérkezésétől a szakvélemény kiadásáig. Széleskörű dokumentációs kötelezettséget állapít meg, magában foglalja a rendszeres önellenőrzést és külső felülvizsgálatot is. Az akkreditált státusz megszerzése tehát önmagában is nagy lépés az igazságügyi tárgyú együttműködésben.

Kiemelkedő szerepe van az „Európai Forenzikus Tudomány 2020” elképzelésnek is. Az elképzelés zászlajára tűzte a forenzikus tudománnyal

foglalkozó intézetek és laboratóriumok akkreditációját, közös kézikönyvek kidolgozását a bevált gyakorlatról, és azok alkalmazását a forenzikus laboratóriumok és intézetek mindennapi munkája során; minőségi minimumkövetelmények alkalmazását a bűncselekmények helyszínén végzett nyomozások, valamint a bizonyítékoknak a bűncselekmény helyszínétől a tárgyalóteremig tartó kezelése kapcsán; a bűnüldözés keretében végzett forenzikus tevékenységek egyenértékűségének elismerését.

Következtetés

Európában több szervezet aktivitása is megfigyelhető az utóbbi években olyan európai (vagy akár nemzetközi) standardok kidolgozása és elfogadása érdekében melyek az egyes államok gyakorlatába beépülve biztosíthatják a szakértői működés egyenértékűségét. A szabványok szerinti akkreditáció e folyamat sarokkövének tekinthető.

O13.2

A szegénység kriminalizálódása? – a hajléktalanság rendészeti oldala

dr. Mátyás Melinda

A válság hatására felerősödtek a különböző társadalmi problémák, így többek között az otthon nélküli emberek száma is egyre növekszik hazánkban. A kiváltó okok összetettek, mely komplex kezelési technikákat igényelnek. A hajléktalanság és ehhez kapcsolódóan a mélyszegénység elleni küzdelem kiemelt hangsúlyt kapott az állam kormányzati politikájában. Az állami beavatkozás azonban kétirányú. A gazdasági helyzet folytán csökkenő források a szociális háló gyengítését eredményezték, ezzel egyidőben pedig erősödött a rendészeti beavatkozás, mint problémamegoldás. A közterületen élés fokozatosan kriminalizálódott, és olyan rendelkezések születtek, amelyek a hajléktalanságot, mint státuszt büntetendővé tették. A rendészet feladata a közrendet, közbiztonságot fenyegető veszélyek közigazgatási jellegű elhárítása. A hajléktalanság, mint közrendet veszélyeztető állapot jelenik meg a jogalkotásban. A társadalmi perifériára szoruló, emberi kapcsolatok nélküli személyek nem kezelhetők egységesen, és nem lehet önmagában ez az állapot társadalomra veszélyes. Az életvitelszerű közterületen tartózkodás szabálysértési tényállássá válása, a hajléktalanság kezelésének lehetőségei közül az állami büntetőhatalom gyakorlását realizálja. Ez az eszköz pedig elsősorban a társadalom védelmét szolgálja, nem jelenti a hajléktalankérdés megoldását. A rendészetnek nem a hajléktalanság megszüntetése a célja, a cél a közbiztonság, és a közterületek rendjének, tisztaságának, használhatóságának fenntartása. A

szabálysértési tényállás vonatkozásában a védendő érdeket kell vizsgálni, a jogalkalmazónak is a jogalkotói célból kell kiindulnia. Az állam és az önkormányzat feladata azonban nem merülhet ki a kriminalizálásban. Az állami kényszer alkalmazása nem a hajléktalanság megszüntetését célozza, csupán a kriminalizált magatartás mögötti társadalmi értéket védelmezi. Az otthontalanság komplex megoldásra vár, így a kezelés eszközeinek vizsgálata sem lehet egyoldalú. Jelen tanulmány nem a hajléktalanság kezelési technikáját taglalja, hanem annak rendészeti oldalára világít rá.

O13.3

Természettudományok szerepe a szagazonosításban

dr. Horváth Orsolya

A kriminalisztika, mint a hatékony bűnüldözés tudománya alkalmazott tudományterület. A természettudományos módszerek szakszerű felhasználása a bűnfelderítést új magasságokba emelte a 21. században. A kriminalisztikai szagazonosítás példáján keresztül a természettudományok széles skálájának alkalmazása mutatható be. Az ember akaratlanul hagyja hátra maga után lépten-nyomon az egyedi szagát, biológiai anyagmaradványát. Ennek a láthatatlan bizonyítéknak a beszerzése komoly feladat elé állítja a bűncselekmény helyszínén dolgozó technikusokat. Megvizsgálva a kriminalisztikai azonosítás tárgyát, a szagot, kémiai fogalmakkal és vegyületekkel ismerkedhetünk meg. A legfrissebb kutatások kimutatták, hogy közel 300 kémiai vegyület, köztük aldehidek, ketonok alkotják az emberi szagot. Az egyediséget, mint az azonosítás feltételét, alátámasztja, hogy primer, szekunder és tercier szagok keveréke végtelen számú elegyet hoz létre, biztosítva nemcsak a csoport, hanem az egyedi azonosítás elvégzését adott egyénre, esetünkben bűnelkövetőre nézve. A primer szagok tekintetében örökletes tulajdonságokról is beszélhetünk, melyek összefüggésben állhatnak egyes betegségekkel, így elképzelhető, hogy az emberi szag összetevőinek pontos meghatározása, a szagkibocsátás mibenlétének és befolyásolási tényezőinek meghatározása a gyógyításban is szerepet kaphat a jövőben. Az azonosítást végző alany, mint biodetektor alkalmazása, a kutya fiziológiai felépítésének köszönhető. A kutyák szakszerű kiképzése számos feladat elvégzésére teszi őket kompetenssé, többek között nyomkövetésre, speciális anyagok (kábitószerek, robbanóanyagok) felkutatására, valamint – utalva a fent említett összefüggésre – daganatos betegségek korai felismerésére is. A nazális szerv anatómiája az emberrel szemben biztosítja azt a speciális tudást, melynek birtokában elvégezhető az identifikáció, a potenciális gyanúsított és a helyszínen az elkövető által

hátrahagyott szag összehasonlítása. A 21. század tudománya azonban napról napra fejlődik, így már nem meglepő olyan műszerek, speciális műorrok kidolgozásáról olvasni, melyeket speciális vegyületek detektálására fejlesztenek. Mint minden szakértői területen, itt is felmerül az igény az eljárás hibaszázalékának a meghatározására. A matematika, statisztika segítségével hívása a fent megfogalmazott igény számszerű megválaszolására ad lehetőséget. A jelenlegi jogi szabályozás olyan rendelkezéseket fogalmaz meg, melyek empirikus kutatásokkal nincsenek alátámasztva, így elsődleges feladat azok tanulmányozása és a szabályozásnak mind a gyakorlathoz, mind a tudomány jelen állásához való adaptálása. A célhoz elengedhetetlenül hozzátartozik az eljárás, a szagazonosítás során alkalmazott tudományok relevanciával bíró ismerete.

O13.4

A kriminalisztikai őszinteségvizsgálatok

dr. Huba Lilla Luca

A kriminalisztika egyik alapvető funkciója az azonosítás, ezáltal a tudományterület hét fő kérdésének (Mi? Mikor? Hol? Hogyan? Ki? Kivel? Miért?) megválaszolása az adott bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban, melyhez a felderítés során minél több és hitelesebb bizonyíték beszerzése szükséges a büntetőjogi felelősség megalapozása érdekében. A személyi bizonyítékok körében a *vallomások* megbízhatósága, pontossága és hitelessége a büntetőeljárás egyik sarokköve, ezért a *megtévesztés felderítése*, azaz a *hazugságvizsgálat* (szakszerűen: őszinteségvizsgálat) újra és újra a büntetőeljárás középpontjába kerülő kérdés.

Az emberek tudatában a hazugságvizsgálat=poligráf képlet él, mely képlet azonban a technika vívmányaira és az egyéb tudományterületek fejlődésére is tekintettel, hibás. A poligráfnak számos műszeres alternatívája létezik, így például a szemhőmérséklet vizsgálat, a hang stressz analízis, továbbá az EEG, mint agyi ujjnyom, valamint az fMRI készülék, melyek szintén a vizsgálat alá vont személy testének különböző reakcióit mérik, ezzel lehetőséget nyújtva az egyén által elmondottak valóságtartalmának még pontosabb és széleskörűbb ellenőrzésére. Az a készülék azonban, mely Magyarországon is a poligráf méltó ellenfele lehet és akár kivívhat egy olyan fajta szakmabeli elismerést, mely által a vizsgálat eredményének bizonyítékként történő felhasználása is lehetővé válik, a *grafometer*.

A vallomások valóságtartalmának ellenőrzésére szolgáló másik „eszköz” a műszeres őszinteségvizsgálókon túl, a 21. század technikai vívmányoktól

túlfűtött világában is maga az ember, azaz az igazságszolgáltatás résztvevői, mint „élő hazugságvizsgálók”. Ahogy a mondás tartja a kérdezés módja meghatározhatja a választ is, ez nem csupán a mindennapokban igaz, hanem a büntetőeljárásban is. Erre tekintettel a kihallgatások pszichológiai háttere, így a *kihallgatás* taktikája nagy szerepet játszik a vallomások befolyásolásában, a *hamis vallomások* létrejöttében. A helyes kihallgatási taktika megválasztásához elengedhetetlen a kellő gyakorlat és bizonyos pszichológiai ismeret, készség. A kognitív interjú technikával kapcsolatos amerikai kutatások alátámasztják, hogy képes a *szuggesztibilitás* megnövelése nélkül mennyiségileg és minőségileg is megnövelni a kihallgatott személytől szerezhető információkat, azonban ismertsége és alkalmazása hazánkban nem gyakori, melynek többek között oka lehet a nem megfelelő képzés, felkészültség, leterheltség.

A terhelt, a tanú, illetve a sértett által tett vallomás a leggyakoribb és a legközvetlenebb személyi bizonyíték a büntetőeljárásban, ezért a vallomások valóságtartalmának ellenőrzése örök társadalmi és jogi probléma a justizmordok elkerülése érdekében.

O13.5

A szervezett bűnözés napjainkban

dr. Nyitrai Endre

A legveszélyesebb bűnözői formák között található a szervezett bűnözés, melynek tagjai összehangoltan, szervezeten követik el a bűncselekményeket, gyakran igénybe vesznek szakembereket, illetve jogi apparátust.

Az Európai Unióba történő belépéssel a határok nyitottá váltak, az egyik tagországból, a másik tagországba átléphetünk „szinte ellenőrzés” nélkül.

Ahhoz, hogy a szervezett bűnözéssel szemben hatékonyan fel tudjunk lépni, ahhoz magát a jelenséget kell elemezni, illetve megismerni és a későbbiekben a szükséges intézkedéseket megtenni.

Vizsgálendő, hogy a bűnszervezet és a szervezett bűnözés alatt ugyanazt lehet-e érteni, vagy a szervezett bűnözés egy tágabb kategória, mely magába foglalja a bűnszervezetet.

A szervezett bűnözés tanulmányozása során lehet elkülöníteni, hogy milyen megnyilvánulásai, fő fajtái vannak (pl.: klasszikus, speciális, illetve a terrorista szervezett bűnözés).

Fontos kérdés, hogy a szervezett bűnözés elleni fellépés során, milyen eljárás jogi eszközök állnak a rendelkezésre.

A tanulmány során a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés eszközeit vizsgálom, valamint a felépítését, formáit, jeleit, illetve áttekintem a szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevő nemzetközi szervezeteket.

O13.6

Szoftverrendszer fejlesztési költségeinek igazságügyi informatikai szakértői vizsgálata a büntetőeljárásban

Máté István Zsolt

Az igazságügyi informatikai szakértő munkája során gyakran dolgozik célszoftverekkel, illetve szakértői módszertanok mentén, melyek segítik az információk hiteles kinyerését egy vizsgálat alá vett számítógépes rendszerből. Előfordulnak ugyanakkor olyan ügyek is, melyek megoldásához új módszereket, vagy módszertant kell alkalmazni. Ezek közé tartozik az egyedileg fejlesztett informatikai rendszerek fejlesztési költségének vizsgálata is.

Jelen írásban bemutatásra kerül egy módszertan és annak kifejlesztési folyamata, mely segítségével jól közelíthető egy rendszer fejlesztési költsége abban az esetben, ha a vizsgálatot végző szakértőknek a fejlesztés során keletkezett iratok alapján kell munkájukat elvégezniük.

A módszertan kidolgozásának folyamata esettanulmány keretében kerül bemutatásra, mely az 1978. évi IV. törvény 319. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés d. pontja szerint minősülő különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntettének gyanúja miatt ismeretlen tettes ügyében folytatott nyomozással összefüggő szakértői vizsgálat körülményeit részletezi, kitérve a szakértői vélemény módosításának lehetőségére új adat felmerülése esetén, a tartalom vizuális bemutatására és a minősített iratokkal történő szakértői munkára is.

Az adatok felhasználását az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény teszi lehetővé, melyben a 12. § (3) szerint: „Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az (1) bekezdésben foglaltak nem zárják ki a szakértői vizsgálat során feltárt tényeknek és adatoknak tudományos vagy oktatási célra – személyazonosításra alkalmatlan módon – történő felhasználását”.

O13.7**Equality of arms in criminal proceedings**

Rosianu Cocos Iulia Georgia

In this article, the author, first, underlines the relevant rules, concerning equality of arms, existing in the most important international instruments guaranteeing human rights and then, analysis this complex human rights principle as part of the fair trial and talks about procedural equality and substantive equality in international criminal law. Equality between the parties entails equal opportunities to prepare for a trial.

The redactors of the European Convention of Human Rights have subscribed the right to a fair trial between the fundamental rights. Even if the expression “equality of arms” is not found in the body of the Convention, this principle is stated by default and express trust in equity, independence and impartiality and is a component of the fair trial.

The principle demands that each party to proceedings must be given a full opportunity to present its case and no party should be put at a significant disadvantage vis a vis the other and has been described as the central element of a fair trial.

The need for equality of arms between the prosecution and accused is a basic and fundamental requirement in the criminal procedural contest. The principle of equality of arms was developed by the European Court of Human Rights and is central to the search for truth in the adversarial context. It is a fundamental minimum requirement for any judicial proceedings to be considered fair and consistent with human rights standards.

O13.8**Hatékonyság a nyomozásban**

dr. Vári Vince

A bűnüldözéssel szemben egyre erőteljesebben jelentkezik a hatékonyság társadalmi elvárása. Indokoltá vált a kérdés feltétele, hogy miben is rejlik a különbség a valós hatékonyság és a „belső” nyomozási eredményesség értelmezése között, amennyiben a nyomozások kimenetelét tekintjük. A nyomozások hatékonyságát az eredményesség egzakt kritériumainak – humánerőforrás igénybevétel, és felderítési minőség – feltárásán túl az ügyekre fordított időintervallum és a büntető-eljárásjogi szabályok gyakorlati

alkalmazásán keresztül tárhatjuk fel. Nem kétséges, hogy a nyomozóhatóságok az eredményességi célkitűzéseiket kizárólag a büntető-eljárásjogi törvényesség garanciának betartásával, és biztosításával, illetve a nyomozások során megszabott szakmai, protokolláris belső előírások és szabályozók betartásával teljesítik. Ebben a formában a büntető-eljárásjog belső jogforrásai sok esetben a hatékony munkavégzés akadályát jelenthetik – ha a nyomozáseredményesség a favorizált teljesítési követelmény – amelyek gyakorlati realizálódásának analizálása és feltárása az egyes munkaelemek, ezzel egyetemben a teljes nyomozások hatékonyságát javítaná. Önmagában a joggyakorlat analógiája és a „helyi” szinten kiforrált és szokásjogi úton „átöröklődő” belső rutin is jelentős szemléleti akadályát képezheti a hatékony nyomozásoknak. Az eredményességi szemlélet nem proponálja a nyomozóhatóságot a nyomozások hatékonyságának átgondolására, sokkal inkább az eredményesség kimutathatóságát szolgáló belső adminisztrációs terhelés növekedésének irányába hat, ellenben az érdemi munkafolyamatok egyszerűsítésének és gyorsításának elemi szükségyszerűségével. A nyomozások statisztikai eredményessége és a teljesítményértékelés összekapcsolása ugyancsak revideálásra szorul, hiszen ez is eltereli a figyelmet olyan jelentős kérdésekről, mint a nyomozások elvi és gyakorlati hatékonysága. Vagyis az egyes nyomozási munkafolyamat elemek racionalizálhatóak-e önmagukban, illetve a többi részhez viszonyítva? Az időtényezők és a ráfordított munka konzisztens-e az eredményesség kritériumaival? Fennáll-e korrespondencia a humán erő munkavégzési színvonalával és az elvégzett munka minősége között? Továbbá az eljárások lefolytatásának időigénye milyen tényezőkre vezethető vissza. A felmerülő nyomozási költség tényezők csökkenthetőek vagy racionalizálhatóak-e? Azok inkább jogalkalmazási vagy jogszabályi okokból vezethetőek le? Számos ilyen és hasonló olyan további kérdést indukál a büntető eljárásjog nyomozási hatékonyságának kérdése, amely a közelgő új Büntetőeljárás kódex előkészületei során jogos megfontolást igényelnek. Ezek átgondolása olyan büntetőeljárás, ezzel bűnüldözés mellett tenné lenne a voksot, amely összhangban van azzal a társadalmi igényekkel, hogy a büntetőeljárások gyorsabbak, egyszerűbbek, és olcsóbbak és nem utolsó sorban méltányosabb irányba mozduljanak el. Mindehhez viszont végképp ki kell szorulnia az olyan szemléletnek, amely hátrányos konzekvenciákat ró a bűnüldöző szervezetre, amennyiben az az elvárt egzakt nyomozás eredményességi mutatóit nem megfelelően teljesíti, tekintet nélkül a bűnözési és társadalmi viszonyok trendjének, és tendenciáinak komplex értékelésére összhangban a szerv kondícióival.

O14.1**Az épületinformációs modellezés bemutatása két AEC CAD szoftver alkalmazásának összehasonlításával**

Etlinger J.¹, Zagorác M.¹, Kócsó D.², Máder P.², Kiss S.²

¹*Pécsi Tudományegyetem - Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar
Építéskivitelezési és Mérnöki Menedzsment Tanszék*

²*PTE-PMMIK hallgató*

Tapasztalataink alapján, amikor az épületinformációs modellezés (BIM = Building Information Modeling) kerül szóba a technológiát nem, vagy kevésbé ismerő építőipari körökben, a költségek és a megtérülés mellett két további kérdés hangzik el leggyakrabban. Azon szakemberek, akik a hagyományos tervezési folyamatban hisznek inkább, a BIM-et általában egy új szoftverként értelmezik és a nevére kíváncsiak. Ezzel szemben a technológiai újításokra fogékonyabb mérnökök megértik a BIM lényegét és a létező CAD szoftverek használhatóságáról érdeklődnek.

Az első kérdésre viszonylag egyszerű a válasz: A BIM nem egy új programot jelent, hanem egy eljárást, ami a meglévő programok használatát definiálja egy-egy cél elérésének érdekében. Ilyen célok lehetnek pl. anyagkimutatás, ütközésvizsgálat, költségelemzés, látványtervezés. A második kérdésre már kicsit nehezebb válaszolni, mivel szinte bármely (AEC) CAD alapú szoftver felhasználható BIM modell készítésére, amennyiben a felhasználó elegendő jártassággal rendelkezik adott szoftver kezelésében és képes a BIM elveket alkalmazni a munkája során. Fontos megjegyezni, hogy a modellben tárolt információ minősége, mélysége és részletessége a választott szoftver függvényében változhat, így a folyamat végén kinyerhető adatok is korlátozottak.

Ez utóbbi kijelentés alátámasztására egy összehasonlító kísérletet végeztünk a két legelterjedtebb AEC CAD szoftver között. A kísérletben ugyanazt az eredményt kellett elérni ArchiCAD és Revit szoftverekkel. Mivel mindkét alkalmazásban eltérő technikát szükséges alkalmazni a modellezés során, az analízis és az adatok kinyerése is különböző logika szerint történik. Az előadás során bemutatásra kerülnek az eljárások közötti különbségek, a modellezési idő és a modellből kinyert adatok tekintetében.

O14.2**Szakágak koordinációja az épületinformációs modellben és annak segítségével a tervezési folyamat során**Kiss S.*PTE-PMMIK*

Az épületinformációs modellezés során előállított termék felhasználási célját tekintve igen sokrétű lehet. Az egyszerű költségvetés előkészítéstől, a tervezési hibák kiszűrésén át, az intelligens épület üzemeltetésig, a modellben tárolt adatok mennyisége és minősége alapján az építőipari beruházási tevékenység számos fázisában hasznosítható.

Az előadásban a felhasználási területek közül az előbbieken nem említett modell-koordinációs eljárás alkalmazása kerül bemutatásra. Mit értünk modell-koordináció alatt? A folyamatot a résztvevő szakágak tervdokumentációjának elemzésével és feldolgozásával kezdjük, majd a modellezés során feltárjuk a bennük található esetleges tervezési hibákat. A hibákat pontosan dokumentáljuk és az érintett szakágak tervezőivel együttműködve, a különböző rendszereket összefésülve megoldjuk a köztük lévő összeférhetetlenségeket. Kidolgoztunk egy módszert, amellyel a fenti folyamat optimalizálható. A módszer alapját többek között a megfelelő prioritások felállítása, valamint a gyors és hatékony kommunikáció képezi. Az eljárás alkalmazásával a problémák kezelése már a tervezés fázisában megtörténik, így a kivitelezés során nem keletkezik a rendszer-ütközések elhárításából fakadó többletköltség és késedelem.

Az építési beruházások méretétől függetlenül kijelenthető, hogy a legtöbb esetben problémát okoz a különböző szereplők munkájának összehangolása a tervezés folyamatában. A projekt méretével minden esetben a résztvevők száma is nő, és kommunikációjuk döntő szerepet játszik abban, hogy az adott projekt megfelelő minőségben és adott határidőn belül elkészüljön. Ebben a kommunikációban összekötő kapocsként tud funkcionálni az épületinformációs modell. A modell-koordinációra általunk kidolgozott módszer segítségével a koordináció kiterjeszhető a szakági tervezők közötti kapcsolatok kezelésére és tökéletesítésére is.

O14.3**QA és RFI dokumentációk előállítása közvetlenül az épületinformációs modellből Microsoft Excel VBA feladat automatizálással**

Kócsó D., Etlinger J., Máder P., Kiss S., Zagoracz M.

PTE-PMMIK

Az épületinformációs modellezés (a továbbiakban: BIM) folyamatában szükség van különböző dokumentációk készítésére, melyeket az egyeztetések, ellenőrzések alkalmával többször aktualizálni kell. A leggyakoribb ilyen dokumentumok a *Request For Information*, röviden: RFI, illetve a *Quality Assurance*, röviden: QA. Ezen dokumentációk manuális előállítása, aktualizálása és összefűzése a BIM munkafolyamat sajátosságai miatt időigényes feladat. Tartalmukat tekintve mindkét esetben táblázatokról beszélünk, melyek a modell egy adott részével kapcsolatos szöveges és képi információkat tartalmaznak. BIM szempontból az az ideális, ha minden információ közvetlenül a modellterben található, a táblázatos forma inkább a megrendelővel és a BIM technológiát még nem használó szakági tervezőkkel való kommunikáció, a problémák és megoldásaik rögzítésére szolgál.

A gyakorlatban kidolgoztunk egy eljárást, mellyel a modellterben helyezhetünk el információkat, és amennyiben szükséges, részben automatizált módon exportálhatjuk őket táblázatos formátumban. Ehhez elkészítettünk egy objektumot, melyet a modellterben elhelyezve a kívánt részt megjelölhetjük, és ezen kívül szöveges információt is képesek vagyunk benne tárolni. Minőségellenőrzési folyamatban (QA) ez nagyon hatékony, hiszen mind a vizsgálat, mind pedig a modellezés azonos helyen történik, így a hibák könnyen értelmezhetőek és a javítás is rögtön ellenőrizhető. Hiányzó információ igénylése (RFI) esetén a külső kommunikáció elkerülhetetlen, a vizuális információt kép formájában kell a megrendelőhöz eljuttatni. Ebben az esetben képernyőfelvételeket készítünk, grafikus magyarázattal kiegészítve, melyeket RFI azonosítóval látunk el.

Az objektumok által tárolt adatokat exportálva, majd ezeket MS Excel programban egy általunk készített munkafüzetben feldolgozva automatikusan elkészül a kitöltött, formázott táblázat, melyet a megfelelő helyeken megfelelő képekkel egészít ki a táblázatkezelő VBA Script alapján.

O14.4**Az építőipari Anyagjelölés fejlődése és kiterjesztett funkciója az épületinformációs modellezésben**

Máder P., Etlinger J., Zagorác M., Kócsó D., Kiss S.

Az építészeti tervezés során az építőanyagok kezdeti grafikus és egyedi értelmezés szerinti ábrázolása az építési tevékenység felgyorsulásával alkalmatlanná vált a megnövekedett igények kielégítésére. A grafikus jelölések stilizálásával kialakultak a mindenki számára érthető, átlátható, egységes jelrendszerek, amelyek biztosították a szükséges műszaki információ átadását a tervezők és a különböző szakmai szinten álló szakági kivitelezők között.

A számítógépes tervezés megjelenésével az anyagjelöléseket is digitalizálták és önálló rajzi elemekké, ún. kitöltésekké alakultak. A kitöltések minden esetben egy, látható vagy láthatatlan kontúrok által közbezárt terület grafikai megkülönböztetését tették lehetővé, így azonosítva a különböző anyag típusokat. A szoftverek fejlődésével azonban egy új funkció, a kitöltések területének automatikus és pontos meghatározása is elérhetővé vált és ez újfajta alkalmazási lehetőségeket hozott. Az épületinformációs modellezés megjelenése és elterjedése során további sajátos tulajdonságot rendeltek a kitöltésekhez a grafikai megjelenésen felül. Létrejöttek az anyagkönyvtárak és a prioritásokon alapuló kapcsolatok. A legutóbbi időkben tervezőprogramok fejlettsége eljutott arra a szintre, hogy a két dimenziós, síkbeli rajzi elem már elégtelennek bizonyult a kapcsolt adatok tárolására, ezért szükségessé vált a valós építőanyagok virtuális, térbeli szimulációja.

Az új megoldásoknak köszönhetően a helyes ábrázoláson túl műszakilag és csomópontilag is helytálló modellek építhetők, amelyekben az alkalmazott anyag fizikai tulajdonságai megegyeznek az eredeti anyagéval. A virtuális építőanyagok tulajdonságai alapján a modelltől valósághű látványtervek készíthetők, szerkezeti és energetikai szimulációk futtathatók, geometria adataik alapján pedig a bekerülési költségek is meghatározhatók.

O14.5**Építőipari anyagnormák mennyiségi tényezőjének vizsgálata épületinformációs modellezési (BIM) eljárással**

Zagorác M.¹, Etlinger J.¹, Kiss S.², Kócsó D.², Máder P.²

¹*PTE-PMMIK Építéskivitelezési és Mérnöki Menedzsment Tanszék*

²*PTE-PMMIK hallgató*

Az építőipari beruházási folyamatban a kivitelezés előkészítése során tételes költségvetés készül a pénzügyi források ütemezett és nyomon követhető felhasználása érdekében. Adott tétel megszövegezése után annak mennyiségi kalkulációja következik. Az anyagmennyiség meghatározása minden esetben a tervezett szerkezeti mennyiség számításával, majd ennek egységre vonatkoztatott normaértékkel történő felszorozásával történik. Az építőanyag-specifikus normaértékeket általában normagyűjtemény, esetenként gyártói műleírás tartalmazza. A kapott anyagmennyiség szolgál ezután az anyagköltség és a munkai igényesség meghatározására is.

Fentiekből következik, hogy az anyagmennyiség pontos kalkulációja mind a pénzügyi, mind az időbeni tervezést alapvetően befolyásolja, hibás értékkel számolva a kivitelezés során váratlan kellemetlenségek érhetik az építési folyamatban résztvevőket. Az előkészítés során a költségvetés kiírójának munkája döntő többségében az épületben található szerkezetek geometriai méreteinek számítása. Az építőipari normák ellenőrzése nem feladata, erre a legtöbb esetben nincs is ideje. Hagyományos építőipari folyamatokban legfeljebb a műszaki előkészítő mérnök tapasztalata szűrheti ki anyagrendelés előtt az esetleges hibákat.

Az előadáson bemutatásra kerül egy épületinformációs modellezéssel (BIM) előkészített épület, ahol az eljárásnak köszönhetően felfedeztük a normagyűjtemény pontatlanságát és bizonyos épületszerkezetek esetében új mennyiség-meghatározási szabályokat vezettünk be. Az alkalmazott technológiával rendkívül precíz értékek kaphatók, de a hagyományos költségvetés készítés során is jelentősen csökkenthető a valóságtól való eltérés. Kutatásainkkal további esetleges pontatlanságok ellenőrzését és feltárását tervezzük.

O15.1

Lefúvóvezeték áramlástechnikai szimulációs vizsgálata porrobbanás hasadópaneles védelme eseténMikáczó V.*Miskolci Egyetem*

Az ipar számos területén előforduló robbanóképes porok felhalmozódása komoly veszélyeket rejt magában. A felgyülemllett porok esetleges robbanásának kivédésére számos módszer jelent megoldást.

A hasadópaneles védelem jó alternatívát nyújt a szerkezetek megóvására. A szerkezeten kívüli üzemszerek és a dolgozók testi épségének megóvása indokolja a lefúvató csatornák használatát. A lefúvató csatornák feladata a lefúvatott robbanás továbbítása egy olyan területre, ahová a lángokat biztonságosan el lehet bocsájtani. A robbanási nyomás és a (dp/dt) időbeli nyomásnövekedés (nyomásemelkedés sebessége) határozzák meg azt a hevességet, amellyel a tetszőleges koncentrációjú por/levegő keverék gyulladás esetén reagál. Mivel a lefúvató csatornák gátolják a lefúvatósi folyamatot, a maximális redukált robbanási túlnyomás a védelmi eszközökben jelentősen megnövekszik.

Az egyes szabványi előírások a lefúvató csatornák geometriájára vonatkozóan eltérően rendelkeznek. A kialakítás főleg a robbanás során fellépő, a csatornára ható erők és nyomatok függvénye. Mivel az egyes berendezések nagy részére csak a telepítés után kerül föl a védelem, így gyakran a lefúvató csatornák alakját a környezet beépítettsége is meghatározza. Ám sokszor a lehetőségek adta csatorna-alak a szabványi korlátozások miatt mégsem valósítható meg.

Jelen írásom célja, hogy a lefúvatósi folyamatot minél valóságghűbben modellezve számítógépes szimulációk segítségével vizsgáljam meg a különböző lefúvató-csatorna kialakítások során a szerkezetben fellépő nyomáshullámokat, valamint feszültségeket. Az egyes szimulációkhoz az SC/TETRA áramlástan szimulációs szoftvert használom.

Magát a robbanást, mint egyfázisú rendszerben végbemenő folyamatot modellezem. A közeg összenyomható és instacionér módon áramlik. A modellezés során fix időlépték használatára van szükség, mely meglehetősen kicsi (10^{-5} s nagyságrendű). A számítások során az időátlagolt Navier-Stokes egyenletet felhasználó modellek közé tartozó $k-\epsilon$ turbulencia-modellt használom.

Egyik peremfeltételként egy korábbi publikációból származó, laboratóriumi kísérletek során meghatározott (dp/dt) robbanási nyomásemelkedés görbéjét veszem fel, így szimulálva a robbanás közben fellépő nyomásterjedést. A felhasznált irodalomban publikált laboratóriumi mérési eredményeket vetem össze a saját szimulációs eredményeimmel.

O15.2

A prosztatarák diagnosztizálásában használt PSA-szint alakulását előrejelző algoritmus statisztikai elemzése

Molnárné Nagy M.

Debreceni Egyetem

Statistical Analysis of the Predictive Algorithm for PSA-level, Used in Prostate Cancer Diagnosing

The Prostate-Specific Antigen-level (PSA) measurement has an important role in prostate cancer diagnosing. The increased PSA-level can imply cancer, this value can be affected by other factors (age, infection, examination). Usually multiple tests and Digital Rectal Examination are necessary, for the medical practitioner to make a well-founded decision, whether he/she recommends the more risky biopsy, which can detect cancer cells.

The developed algorithm's purpose is the description of the individuals PSA-level change, and the prediction of the future values if it is possible. This helps to decide the medical practitioner and the patient about further examinations, interventions.

After the first implementation of the algorithm we made tests on a test database. On the data was performed several mathematical statistical tests and this lecture presents their results. We inspected the occurring entities in the sample according to age and PSA intervals.

We analysed the reliability of the algorithm, as well as the accuracy of the prediction for the expectation value of PSA, when the case is evaluable. We try to introduce a method, which can determine, whether during the examination period not only measurement but intervention was performed.

O15.3**Pécsi Tudományegyetem Formula Student csapatának megvalósítása**

Pap Z., Fröhlich B.

PTE - PMMIK

Formula Student? Első hallásra kicsit ellentmondó lehet. Hallgatók versenyautót építenek? Igen, a megmérettetés alapja egy mechanikailag és technológiailag a versenyszabályzatnak megfelelő "versenyautó" építése. De a Formula Student több ennél, egy olyan komplex fejlesztési projektmunka amely integrálható lenne akármelyik világvállalat projektjei közé. Értékelés során nem csupán a fejlesztett jármű tulajdonságait, hanem a projekt felépítését, annak lefolyását, a költségvetések felépítését és pontosságát, s sorolhatnánk a további kritériumokat melyek alapján eldönti a szakmai zsűri a helyezetteket.

A 2013-as évben is megrendezett Educatio Oktatási Szakkiállításon a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai karának képviselőiként vehettünk részt. Ezúton kerültünk kapcsolatba azokkal a felsőoktatási intézményekkel, és képviselő hallgatóival akik már egy ilyen csapatnak tagjai. A kiállítás ideje alatt azt az információt kaptuk, hogy a jelenlegi három magyar csapat (BME, Széchenyi István Egyetem, Kecskeméti Főiskola – GAMF) mellett a Szegedi Tudományegyetemen a Miskolci Műszaki Egyetemen és a Debreceni Egyetemen is zajlanak az előkészületek. Mivel a Formula Student versenysorozat nem volt ismeretlen számunkra, ezért elhatároztuk, hogy megalapítjuk a Pécsi csapatot. Már a kezdetekben számos nehézségbe ütköztünk, de ezeket leküzdve eljutottunk arra a szintre, ahol már egy tettere kész tudásszomját csillapítani kívánó csapattal nekiláthatunk a legfontosabb, fejlesztési szakasznak.

Előadásunkban bemutatásra kerül a Formula Student múltja és jelene. Beszélünk a megmérettetésről mint versenysorozatról, és bemutatjuk milyen komplex feladat megoldásáról, előkészítéséről és megvalósításáról van szó. Ismertetjük a pécsi csapat kialakulását és jelenlegi helyzetét.

Támogatók: B2 Szakkollégium; PTE PMMIK Pollack HÖK

O15.4

Az eCall fontosabb célterületei és a mentési lánc összetevői

Fáskerty P.

Széchenyi István Egyetem

Az e-Call , vagy az e-segélyhívó rendszer egy európai kezdeményezés, alapvető célja, hogy az Európai Unió tagállamaiban közúti balesetet szenvedők gyors segítséget kapjanak, abban az esetben is, ha a baleset bekövetkezéséről a hatóságokat az érintettek nem képesek értesíteni. A rendszer alapötlete Németországból származik. Az eCall-rendszer gyakorlatilag egy járműbe épített, folyamatos készenlétben álló intelligens telefon. Egyes gépjármű márkák most is kínálják ezt a funkciót, de egy EU direktíva 2015-től kötelező szabvánnyá teheti az eCall megoldást minden új gépkocsiban Európa szerte.

Az Európai Parlament és Tanács a 2010/40/EU irányelv határozta meg az intelligens közlekedési rendszerek alkalmazásához kapcsolódó kiemelt területeket és intézkedéseket. A közúti közlekedésbiztonsághoz tartozó egyik nevesített intézkedés az EU egész területére kiterjedő egységes európai vészhívó-rendszer, az eCall szolgáltatás.

Az e-Call bevezetésétől az alábbi területekre történő hamarabb kijutást várják a szakértők: ha a baleset mellékúton, külterületen, éjszakai órákban vagy magános területen történt.

A leadott vészjelzés alapján megtudható, hogy pontosan mikor, hol és ki szenvedett balesetet, továbbá a beépített szenzorok jelzései alapján a baleset súlyossága is körvonalazható.

Különböző statisztikák alapján megállapítható, hogy a halálos balesetek száma folyamatos csökkenő tendenciát mutat, de a legtöbb azokra a területekre vezethető vissza, mely az e-Call fontos célterületei közé tartozik. Természetesen a vizsgálatok az össze járműkategóriára kiterjednek.

A mentési lánc összetevőit tíz féle időcsoportra osztották a szakemberek, melyek közül az első öt vonatkozik a baleset bekövetkezése és a mentés elkezdése közötti időszakra. Ezeket részletesebben a cikkben ismertetem.

O15.5

A műszaki felsőoktatás versenyképességének javítását segítő oktatási módszerek

Horváth Ildikó

PTE PMMIK; ELTE IK Informatikai Doktori Iskola

A globalizálódó gazdaság, a munkahelyi mobilitás, a technikai technológiai fejlődés felgyorsulása napjainkra a felsőfokú intézményeket is versenyhelyzetbe hozta. A Műszaki felsőoktatás piacorientáltságából adódóan megjelent, majd felerősödött a felsőoktatás szolgáltató szerepe. Szolgáltatás a hallgatók, mint leendő munkavállalók felé, mind a piaci cégek, mint munkaadók felé. Elkerülhetetlenné vált az új típusú piaci kihívásokra, új megoldási módokat adni az iskoláztatás rendszerének egészében, így a műszaki felsőoktatásban is.

Az Európa Tanács lisszaboni bizottságának kezdeményezése nyomán 2001. júliusában az OM kezdeményezésére Magyarországon is elindult egy projekt az európai és magyar gyakorlathoz illeszkedő munkaerő piaci készség-igény felmérésére, amelyben közel négyszáz magyar vállalatot kérdeztek meg a munkavállalókkal szemben támasztott kompetencia elvárásokról.

A vizsgálat tanúságai szerint egyértelművé vált, hogy különböző a képző intézmények és a vállalatok kompetencia felfogása, ugyanis amíg a képzőintézmény kompetencia alatt valamilyen értékelhető, meghatározott szakmai referenciakeretbe illeszkedő tudást ért, addig a vállalatok inkább műveleti, cselekvő, tevékenységben és eredményben megjelenő tudást fogadnak el kompetenciaként.

A megoldást egyrészt a modern pedagógiai módszerek bevezetésében, ezáltal a tanulás aktívvá tételében,- másrészt az informatika által nyújtott lehetőségek kihasználásban látom.

Az előadás célja konstruktív pedagógiai módszerek bemutatása konkrét példákon keresztül, amelyek alkalmazásával a tanulók kreativitása, problémamegoldó gondolkodása fejleszthető, így az oktatási intézmény versenyképessége növelhető.

O15.6**A System for Automated Functional Verification of Touchscreen-based Devices**Kastelan I.*University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences*

Capacitive touchscreens have become a standard in the industry of smartphones, tablets, etc. They detect the user's touch by continuously scanning the screen surface and looking for distortions in the electric field which appear during the touch. When such a distortion is detected, sensors detect the coordinates of the altered electric field. This information is sent to the controller which calculates the touch coordinates. Electric field changes by the introduction of the user's finger, which is conductive, within the electric field formed by device's electronics. Conductive finger distorts the electric field which leads to the capacitance change measured by screen's sensors. Capacitance change is detected by sensors and transformed into touch coordinates.

Increasing demand for consumer electronics devices with touchscreens has led to the increasing demand for fast, reliable and efficient systems for their verification on the final production line, after they are built. In order to achieve the high level of efficiency, speed and reliability, this system needs to be fully automatized, which in turn brings its lower price.

Topic of research presented in this paper is finding the solution for the mentioned problem of automated functional verification of consumer electronics devices with touchscreens. The main challenge is to find a reliable and efficient way of electric stimulation of touchscreens, without mechanical movements. The second challenge is to design an algorithm for analysis of content on the touchscreen, observing it from the user's perception, with the help of a camera.

Result of the research is the integrated system with the stimulation board for controllable electrical stimulation of touchscreens, without mechanical movements. The system consists of: (1) a personal computer which controls the execution of test cases, sends commands to the rest of the system, accepts and analyzes the image representing the content on the device screen and stores the test results in a database, (2) a stimulation board which contains the control part based on a microcontroller and CPLD and the stimulation part which controllably touches the screen on the device under test using a novel electric approach, as opposed to mechanical approaches which were dominant in the industry before, (3) device under test (mobile

phone, tablet) and (4) camera which captures the state on the device screen before sending it to PC for analysis. The image of the screen content is analyzed using an algorithm for extraction of screen content and comparison with the referent content, developed as one of the results of the research presented in this paper.

Verification of devices is performed by black-box methodology – the device is finalized and tested, i.e. used, just as the end-users would use it. The integrated system verifies whether the device and its software behave as expected.

This work was partially supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, under project No. 32014, year 2011-2014.

O15.7

Fiatlok közúti baleseteinek elemzése, különös tekintettel a gépjárművezető-képzésben bekövetkezett változásokra

Kiss D.

Széchenyi István Egyetem

Az Európai Unióban a három fő halálozási indok a szív-, és érrendszeri megbetegedések, rákos daganatos megbetegedések, és a közúti közlekedési balesetek. A fiatalok körében a vezető halálozási indok a közlekedési baleset.

Nem csak Magyarországon, de az Európai Unió szinte összes tagállamában a fiatalok részaránya a közlekedési balesetekben kiemelkedően magas. Ennek hátterében több tényező is áll. Az egyik legmeghatározóbb ilyen tényező a gépjárművezető képzés.

A gépjárművezető-képzés Magyarországon több mint 100 éves múlttal rendelkezik. Az elmúlt években a képzés folyamata és a vizsgáztatási rendszer jelentős változásokon ment keresztül. Ezen változások jelentős hatással vannak többek közt a gépjárművezető-jelöltek vizsgájára is, és így egyben a közlekedésbiztonság alakulására.

A főbb változások a következők:

2012. január 1-jét követően az elméleti képzés során nem szükséges tantermi keretek között részt venni, hanem a képzést el lehet végezni E-learning formájában is.

Az E-learning bevezetése olyan kérdéseket vet fel, mint az oktatás személytelenné válása, önálló tanulási folyamat megléte, azonnali visszajelzés hiánya (megerősítés), költséges.

2012. január 1-ig a tanulóvezetőknek szükséges volt a gyakorlati képzés során két vizsgát tenniük. Az első vizsgára (járműkezelési vizsga) a 9 óra alapoktatás után került sor, amikor különböző alap-, és manőverezési feladatot kellett a tanulóvezetőnek végrehajtania. Ezt követően 20 óra főoktatás után került sor az 50 perces forgalmi vizsgára.

2012. január 1-je után a járműkezelési vizsga megszűnt, és helyette a forgalmi vizsga időtartama 10 perccel megnövekedett, valamint a vizsga során kilenc manőverezési feladatból kellett végrehajtani négyet.

A vizsgarendszer változása természetesen kihatott a vizsgaeredményekre is. A vizsgarendszer változásának hatása a sikeres vizsgaeredményekre jelentős. Igaz, hogy a változást követően csak 1 év adata áll jelenleg a rendelkezésemre, de valószínűsíthető, hogy a megfigyelt tendencia megmarad, illetve a sikeres forgalmi vizsgák aránya 2012. előtti eredményekhez képest a jövőben is alacsonyabb lesz.

A forgalmi vizsga megnövekedett időtartama okozhatja a vizsgák sikertelenségét, mivel a plusz 10 perc vezetési idő a kezdő gépjárművezető-jelölt számára nagy megterhelést jelent.

Tanulmányomban részletes adatsorral támasztom alá feltételezésemet, és kitekintést teszek különböző országok gépjárművezető-képzési rendszerére, valamint a gépjárművezető-képzés jogszabályi hátterét is feltárom.

A közúti közlekedésbiztonság fenntartása és javítása érdekében olyan képzési módszert és struktúrát kell kialakítani, amely a gépjárművezető-jelöltben készség szinten segít elsajátítani a járművezetés folyamatát, valamint tudatosítja, hogy a közlekedés „veszélyes üzem”.

O15.8**Multi-kritériumos döntéshozatal támogató eszközök használata a környezetmérnöki gyakorlatban**Németh J.*Pannon Egyetem, Mérnöki Kar, Vegyészmérnöki és Anyagtudományok
Doktori Iskola*

A környezettudományok fejlődésével egyre világosabbá válik, hogy a környezetünk állapotának és kapcsolatrendszerének ismerete nélkülözhetetlen, hiszen környezetünk állapota folyamatosan változik, nem tekinthető konstans rendszernek. A változást részben a geomorfológiai, valamint bioszféra-formáló események miatt, részben – mára már túlnyomórészt – az antropogén, azaz emberi eredetű hatások következtében mennek végbe. A környezettel foglalkozó mérnöki és a környezetmérnöki tevékenységek egyik meghatározó része a környezetállapot-értékelés. A feladatot a természeti erőforrások és környezeti terhelések meghatározására, és azok ok-okozati összefüggéseinek feltárására irányuló szakértő által végzett felmérés képezi. Célja az állapot alakulását befolyásoló tevékenységek hatásainak megismerése, megszüntetése, korlátozása, valamint a hatáscsökkentő intézkedések támogatása.

A multi-kritériumos döntéshozatali eszközök használata a gazdasági, menedzsment és stratégiai feladatok során napjainkban egyre gyakrabban alkalmazott módszer. Nagy előnyük, hogy statisztikai eszközökkel megalapozott döntések előkészítésére alkalmasak. A környezetmérnöki alkalmazásban azonban még nem elterjedt technika.

Ezek a döntéshozatal támogató eszközök lehetővé teszik, hogy több kritérium, illetve sok esetben egymásnak ellentmondó szempontrendszer szerint is megalapozott döntést tudjunk hozni. Ezek az eszközök két kategóriába sorolhatók. Az első kategória a több tényező döntés előkészítés, vagyis (MADM – Multi Attribute Decesion Making), a másik kategória pedig a több célú döntéshozatal támogató eljárások (MODM – Multi Object Decesion Making).

Egy piacvezető autóipari beszállító példáján keresztül ismertetem, hogy egy hierarchikus döntési eszköz milyen lehetőségeket nyújt a környezetmérnöki gyakorlatban.

O15.9**Síkfalú szerkezetek szilárdságtani vizsgálata porrobbanás esetén**Szűcs I.*Miskolci Egyetem*

A vegyipari berendezések az élet számos területén jelen vannak. Ezek többsége egyszeresen vagy kétszeresen görbült felületekből áll, azonban néhány területen alkalmaznak síkfalú szerkezeteket is.

A síklemez olcsóbb, jobban szerelhető, de a nyomástartó képesség tekintetében elmarad a hengeres szerkezetek mögött. Ebből következik, hogy a síkfalú szerkezeteket olyan technológiáknál alkalmazzák, ahol a berendezések atmoszférikus, vagy azt kismértékben meghaladó nyomáson üzemelnek. Ilyen szerkezetek a szűrő berendezések, az elevátorok, a környezettől elszeparált szállítószalagok, illetve a robbanás védelemmel ellátott készülékek lefűvő vezetékai. Az említett berendezéseket üzemi nyomásra tervezik, azonban számításba kell venni olyan ritka események lehetőségét, mint például egy porrobbanás. Ebben az esetben a legfontosabb cél, hogy a szerkezet megőrizze integritását és bizonyos karbantartási feladatok után tovább tudjon üzemelni. Egy síkfalú szerkezet általában a vázszerkezetéhez erősített lemezekből áll, így célszerű ezeket a lemezeket megfelelő peremfeltételekkel modellezni, mivel a tönkremenetel - egy túlterhelés esetén - itt fog megvalósulni.

A lemezvizsgálatok képezik az alapját az olyan további, bonyolultabb geometriájú szerkezetek modellezésének, mint a lefűvató vezeték, amelyek méretezése nem egyszerű, figyelembe véve a robbanás során kialakuló áramlási viszonyokat, a lefűvató vezeték pozícióját, hosszát, alakját és keresztmetszetét. Az említett paraméterek szükségesek a lefűvató csatornát felépítő elemek vastagságának meghatározásához.

Annak érdekében, hogy megfelelő védelmi intézkedéseket tehessünk, fontos megállapítani a pontos teherviselő képességet. Ezt többféle módon tehetjük meg: szabványi számításokkal határozhatjuk meg a szükséges geometriát, vagy méréseket végzünk és végelelem-módszerrel validálhatjuk a kapott eredményeket. A szabványi számításokat, a végelelemes programok és a mérés eredményeit összehasonlítva nyilvánvalóvá vált, hogy a szabványi számítások túlbecsülik a feszültségek nagyságát, ezért igény van a mérnöki gyakorlatban használható összefüggések felírására.

Kutatásom során mind az elmozdulásokat, mind a lemezben ébredő feszültségeket vizsgáltam az említett módszerekkel: szabványi

számításokkal, végeeselemes program segítségével, valamint mérésekkel. A lemezvizsgálatokon túlmenően lefúvató vezetékek méretezését és szimulációk eredményeit mutatom be előadásomban.

Static Investigation of Planar Plated Structures In Case of Dust Explosion

Chemical machines can be found on several fields of life. Most of them are built up from once or twice curved surfaces however planar plated structures are applied in some cases.

Planar plates are cheaper, easier to assemble but their pressure ability is weaker than cylindrical shells. Consequence of this is that planar plated structures are used for technologies where the operating pressure is atmospheric or near to atmospheric. For example these structures are: filters, elevators, conveyors which are separated from the environment and vent ducts of installations with safety system. These structures are designed for operating circumstances however rare events like dust explosion must be taken into account. In this case the most important purpose is to save the integrity of the structure so - after certain maintenance works – it can operate after this event. Planar plated structures are usually built up from plates which are fixed to a frame so modeling of plates with appropriate boundary conditions is practical because the collapse will occur in these elements.

Examinations of planar plates are the bases of modeling geometrically more complex structures like vent ducts whose design is not simple taking into account the hydrodynamic circumstances during explosion, the position, the length and the cross-section of vent duct. The mentioned parameters are necessary to define the thickness of structure elements.

In order to make appropriate safety measures it is important to know the exact loadability. This can be defined by the following ways: standard equations can be used to define the necessary geometry or by measurements and validation of the measured results by FEM method. In the comparison of measured, standard and simulation results it's obvious that standard calculations overestimate the magnitude of stresses so defining equations – which can be used in industry – are required.

During my researches displacements and stresses as well were examined by the mentioned methods; standard calculations, FEM software and measurements. Beyond the investigation of plates simulation results and design methods of vent duct are shown in the presentation.

O16.1**Alapjog-érvényesítés a polgári perben – messzire mutató következtetések egy esettanulmány alapján**

dr. Hubay Fruzsina Dóra

Napjainkban egyre többször merül fel a jogbiztonság meglétének vizsgálata, illetve az “örök” kérdés; hivatkozhatunk-e sikerrel alapjogainkra egy polgári vagy közigazgatási peres vagy nem peres eljárásban?

A tanulmány célja annak az – utóbbi időben egyre gyakrabban előkerülő – jelenségnek a vizsgálata, amely szerint közigazgatási eljárás keretein belül jegyeznek be különböző terjedelemben, különböző megnevezésű vezetékjogi szolgalmakat az energiaszolgáltatók javára magántulajdonban álló ingatlanokra úgy, hogy erről a tényről a tulajdonos csak a bejegyzés megtörténte után értesül.

A tanulmány végigkísér egy olyan anonim esetet, amelyben az érintett tulajdonos az összes előtte nyitva álló jogorvoslati lehetőségét kimerítette, annak érdekében, hogy az Alaptörvényben is nevesített tulajdonhoz való jogát és ezáltal az őt megillető tulajdon feletti rendelkezési jogát ne csorbítsák, és nem utolsó sorban azért is, hogy a jogbiztonságba vetett hitét végül visszaszerezhesse – sajnos sikertelenül.

Az események kronológia szerinti végigkövetése lehetőséget nyújt a nem jogértők számára is arra, hogy egy olyan általános gyakorlattal ismerkedjenek meg, amely bárkit érinthet, mivel részletesen végigveszi a tanulmány középpontjában álló jogesetet eljárási fokonként ismertetve az egyes közigazgatási aktusokat.

Kitér a tanulmány többek között arra is, hogy a vezetékjog mennyiben számít szolgalmjognak, mi ennek a jogi relevanciája és a tényleges hatása az érintettekre, tekintettel arra is, hogy a vezetékjog a gyakorlatban változó módokon konkretizálódhat, annak terjedelmét, mélységét a szolgalom jogosultja határozza meg. Így jelenthet egy különösebb törődést nem igénylő bejegyzést is csupán, de tényleges tartalma szerint jelentheti az ingatlan használatának korlátozását, érintheti a beépíthetőséget, amely már a rendelkezési jog korlátozását is jelentheti.

A tanulmányban vizsgált esetben az érintett mindvégig hivatkozott arra, hogy a vezetékjog tulajdonára való bejegyzését követő értesítés nem tette lehetővé számára azt, hogy ténylegesen részt vegyen az őt érintő közigazgatási eljárásban, mivel értesítés hiányában jogorvoslati jogával sem tudott élni.

További kérdés, hogy a jogorvoslati jog kiüresedéséről lenne-e szó, mivel a vizsgált esetben gyakorlatilag semmilyen eljárási fokon nem vált lehetővé a hatósági eljárások érdemben való vizsgálata.

Érdekessége a jogesetnek az, hogy nem egyedi ügyről van szó, hiszen a vezetékjogok bejegyzése a tanulmányban részletesen végigkövetett protokoll szerint zajlott feltehetően országszerte úgy, hogy talán erről az érintett ingatlantulajdonosok még ma sem tudnak.

A folyamat lezárását jelentő alkotmányjogi panasz jelenleg még elbírálás alatt áll, de ettől függetlenül is feltehető a kérdés, hogy valóban jelent-e bármilyen jogorvoslatot az egyébként dogmatikai szempontból nem jogorvoslatnak számító alkotmányjogi panasz akkor, amikor az eljárásokban született legutolsó döntést tudja csak alkotmányossági szempontból érinteni, az egész folyamatot nem.

O16.2

Választások előtt, változások után

Cseporán Zsolt, Lukonits Ádám

Cseporán Zsolt és Lukonits Ádám a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának ötöd-, illetve negyedéves hallgatói, ezen felül pedig az Óriás Nándor Szakkollégium Közjogi Tagozatának tagjai. Kétrészes tanulmányuk első állomásaként arra tesznek kísérletet, hogy az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvény (régi Vjt.) és a 2011. évi CCIII. törvény (új Vjt.), a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (régi Ve.) és a 2013. évi XXXVI. törvény (új Ve.), továbbá az 1949. évi alkotmány és az Alaptörvény szabályozásának (Sollen), illetve a régi Vjt., a régi Ve., az 1949. évi alkotmány és az Alaptörvény gyakorlatban való érvényesülésének (Sein) megfelelő áttekintése után következtetéseket vonjanak le arra vonatkozóan, hogy az új Vjt., az új Ve. és az Alaptörvény alapelvekre vonatkozó rendelkezései várhatóan milyen problémákkal fogják magukat majd szembetalálni a tavaszi országgyűlési választások alkalmával (Werden).

O16.3

Repülőtéri küzdelem a terrorizmus ellen: alapjogok vs. Biztonság

dr. Hubay Dalma Gabriella

A tanulmány célja, hogy lehetőség szerint közelebbről szemléltessen egy folyamatot, amely az elmúlt évtizedben jelentősen felgyorsult és amelynek kezdete 2001. szeptember 11-ére datálható. A terrorizmus újszerű megjelenésére adott alapjog korlátozó válaszok közül a tanulmány a repülőtereken üzembe helyezett teljes testszkennerek alkalmazásával kapcsolatos dilemmákat és az ezzel összefüggő alapjog-korlátozási problémákat járja körül.

Központi kérdésként veti fel, hogy a testszkennerek alkalmazása megfelel-e az alapjog-korlátozás szükségességi-arányossági követelményeinek. A csomagvizsgálók mellett felszerelt biztonsági szkennerek olyan technikai eszközök, amelyek alkalmasak arra, hogy az általuk az emberi testre vetített, és arról visszaverődő sugarak segítségével pontos képet alkossanak a testfelületről, így a reptéri átvilágítást végző dolgozók kiszűrhetik a ruha alá rejtett fegyvereket, folyékony, illetve plasztik robbanóanyagokat.

A tanulmány számba veszi azon alap- illetve szabadságjogokat, amelyek érvényesülése veszélyeztetetté válhat a reptéri testszkennerek használatba vételével.

Ezek közül kiemelendő az emberi méltóság; a testszkennerek ugyanis az alanyt teljes mértékben "ívetközteti", ezzel alkalmas arra, hogy az ellenőrzött személyt nyilvánvalóan megalázó helyzetbe hozza, de legalábbis egy ilyen szituáció a megalázottság érzését keltse benne.

A személyes adatok védelme tekintetében a személyes adatokba való jogosulatlan – az információs önrendelkezéshez való jogot sértő – állami beavatkozás illetőleg ellenőrzés lehetősége a testszkennerek alkalmazása révén kitágult, reális veszéllyé vált.

A továbbiakban a tanulmány a muszlim hívők lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogának sérelmét veti fel a reptéri biztonsági testszkennerekre való áthaladás kötelezővé tétele révén.

Kitér az ún. etnikai profilalkotásnak, mint a terrorizmus elleni harc egyik eszközének már sokak által vitatott szabályaira és megkérdőjelezett hatékonyságára.

A szükségesség és arányosság követelményét alapul véve a tanulmány a jogkorlátozások kapcsán a következő megállapításokat teszi: A szeptember 11-ei támadásokat követően „megváltozott nyomatékkal” kell figyelembe

venni a nemzetbiztonság, valamint az alapjogok egymással ütköző szempontjait, kiemelendő azonban, hogy a drasztikus alapjog korlátozásokat csak abban az esetben lehet elfogadni, ha bebizonyosodott, hogy a nemzetbiztonság védelme, mint alapvető cél, más alapjog korlátozásokat nem igénylő eszközökkel nem érhető el.

A tanulmány e körben vitatja az alapjogok kizárólag preventív célból kifolyó korlátozásának ellenőrizhetőségét, és az egyes korlátozások önkényes voltának szankcionálhatóságát.

O16.4

Az Európai Unió vámintézkedései magyar (tagállami) szemmel

dr. Szendi Antal

I. A vámenellenőrzés

Külkereskedelem, behozatal, kivitel, vámfizetés, export-, importkorlátozások, -tilalmak, különféle nemzetközi gazdasági-, kereskedelmi megállapodások – szinte nincs olyan nap, hogy ne találkoznánk a fenti kifejezések valamelyikével az írott-, vagy elektronikus médiában, híradásokban.

Az említett terület – látszólag – egyáltalán nem érinti a mindennapi emberek életét, úgy tűnhet, hogy ezen témakört érintő tudósítások, információk jellege, gyakorisága nem befolyásolja jelentősen az életüket.

A vámhatóság munkatársaival, illetve az általuk végzett munkával összefüggésben is leginkább az a nézet gyökeresedett meg a köztudatban, hogy olyan fegyveres szervről van szó, melynek dolgozóival leginkább csak a nyaralásból hazatérve a határátkelőhelyeken, vagy éppen a repülőtéren találkozhatunk; feladatuk pedig a behozott áruk után megfizetendő vámok beszedésére, illetve különféle veszélyes, vagy tiltott áruk behozatalának megakadályozására korlátozódik.

Mindez kétséget kizáróan igaz, ugyanakkor korántsem nyújt teljes képet a vámszolgálat munkatársainak feladatairól.

The European Union's Customs Measures from a Hungarian (Member State's) Viewpoint

“Foreign trade, import, export, customs duties, export- and import restrictions as well as prohibitions, different international economic and commercial agreements” there is hardly one day not to meet these above mentioned expressions in the written or the electronic media, news.

The referred specialized field apparently does not affect people's everyday life at all and it seems that the characteristic and frequency of the news or information related to this field has no significant influence on our lives.

Also in the context of the work of the customs authority and its colleagues have a persistent label that people when coming back from a holiday can only meet them on the board posts or at the airport as an armed authority and their task only to collect customs duty as well as prevent the importation of different dangerous or prohibited goods.

It is definitely true however it does not give a whole picture about the role of the customs authority.

O16.5

Az Európai Unió és a nemzetközi szervezetek közötti kapcsolat megjelenése az Európai Konvent munkájában

dr. Kocsis Gergő

Az Európai Konvent feladata 2002-2003-ban az volt, hogy kidolgozza a „Szerződés egy Európai Alkotmány létrehozásáról” elnevezésű dokumentumot, közkeletű nevén az Európai Alkotmányt. Az úgynevezett Alkotmányozó Konventet az Európai Tanács hívta életre 2001-ben a Laekeni Nyilatkozat eredményeként.

A Konvent elnöke Valéry Giscard d'Estaing volt, aki két elnökhelyettesével koordinálta a munkát. A Konvent tagjai pedig az akkori 15 EU tagállam és 13 tagjelölt állam kormányainak és törvényhozásainak a képviselői voltak, valamint az Európai Parlament és az Európai Bizottság képviselői. A Konvent munkája a plenáris ülések mellett tizenegy munkacsoportba szerveződött, amelyek közül a VII. számú munkacsoport az Európai Unió külső tevékenységének szabályozásával kapcsolatos kérdések megvitatásával és előkészítésével volt megbízva.

Előadásom során az Európai Konvent VII. munkacsoportjának a munkáján keresztül kívánom bemutatni az Európai Konvent viszonyulását és javaslatait

a nemzetközi szervezetekkel való együttműködés és a nemzetközi szervezetek munkájában való tagállami és uniós részvétel szabályozására vonatkozóan.

O16.6

Járások és kormányablakok a Magyary Program tükrében

Nagy-Gál Eszter

A Magyary Program egyik fő vállalkozása, hogy az általa érintett 4 beavatkozási területen – amely a szervezet, az eljárás, a feladat és a személyzet – érje el a hatékony nemzeti közigazgatás megvalósulását. Természetesen vannak olyan intézkedések, amelyek érintik mind a négy beavatkozási területet, mint pl. a kormányablakok, amelyek létrehozásának előfeltételeként tekinthetünk a járások, a járási hivatalok kialakítására. Magyary Zoltán szerint a közigazgatás hatékony működésének fundamentuma a megfelelő szervezeti, hivatali szisztéma kiépítése. Ezt szem előtt tartva a Magyary Program keretében került sor az államigazgatás átalakítására, valamint a Jó Állam megvalósítása érdekében az államigazgatás helyi szintjén, a modernkori járások kialakítására.

A hatékony nemzeti közigazgatás megvalósítása aligha érhető el, a közigazgatás területi átalakítása nélkül. Ezért is került sor a járási rendszer létrehozására, ahol elkezdődött a funkciók, a státuszok, az illetékességi területek vonatkozásában egy szisztematikus rend kiépítése. Ezért is alakultak meg a járási kormányablakok, ezzel is közelítve az ügyfélbarát közigazgatás ideális világának eléréséhez.

A járások és kormányablakok működésének első éve után összegezhetjük az eddig elért eredményeket és tapasztalatokat. Természetesen sok érvet lehet felhozni az említett átalakítások mellett vagy ellen, de az tény, hogy a járásokat létrehozták, a kormányablakokat kialakították. Ezekkel az intézményekkel meg kell barátkozni, tovább kell őket vinni, meg kell adni a megfelelő időt ahhoz, hogy az eredményeik kimutathatók legyenek.

O16.7**A bíróságok szervezete a tisztességes eljáráshoz való jog tükrében**

dr. Török Dániel Viktor

Jelen tanulmány a tisztességes eljáráshoz való jog szervezeti elemeit helyezte vizsgálati tárgykörébe. Mind az Emberi Jogok Európai Egyezménye, mind az Alaptörvény tartalmaz olyan elemeket, amelyek a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából rendkívül nagy jelentőséggel bírnak, azonban nem magát az eljárást befolyásolják, hanem az eljáró hatóságokkal szemben fogalmazznak meg követelményeket. Ezek a törvényes bíróhoz való jog, a bíróságok függetlensége és pártatlansága. Éppen a szervezetet érintő jellegük folytán a fent említett elemek külön csoportba sorolhatók a tisztességes eljáráshoz való jogon belül.

A tanulmány ezeknek a követelményeknek az elkülönült vizsgálata folytán kívánja bemutatni, hogy a szervezeti elemek megléte és érvényesülésüknek a minősége alapvetően meghatározza a tisztességes eljáráshoz való jogot. Ennek alátámasztására a strasbourgi Emberi Jogi Bíróság és a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatát veszi alapul. Külön célkitűzés, hogy a két fórum gyakorlatában kimunkálódott elvek közötti hasonlóságokat, illetve adott esetben a különbségeket, azaz a magyar szabályozás egyezménykonformitását bemutassa.

O16.8**Szólásszabadság az Amerikai Egyesült Államok iskoláiban**

dr. Rónyai Nóra

Az Amerikai Egyesült Államok Alkotmányának Első Kiegészítése által biztosított szólásszabadsághoz való jog az egyik legerőteljesebben érvényesülő alapjog az Amerikai Egyesült Államokban.

A technológia fejlődésével az iskoláknak új kihívásokkal kell szembenézniük. A diákok másik diákkal szembeni információs és telekommunikációs eszközökön elkövetett zaklatása manapság egyre nagyobb problémát jelent az Egyesült Államok iskoláiban. A jelenségből származó számos gyermek öngyilkosság felveti az iskolák fokozott felelősségének a kérdését, valamint a diákok szólásszabadsághoz való joga újraértelmezésének szükségességét.

Az előadás bemutatja a diákok szólásszabadsághoz való jogának témakörében született négy Legfelsőbb Bírósági döntést. Továbbá bemutatja ezen négy döntés általi sztenderd alsóbb bíróságok általi alkalmazását, különös tekintettel a diákok egymás közötti online zaklatásának tárgyában.

Végezetül a rendelkezésre álló kutatási eredményekkel alátámasztva vizsgálja, mennyire hatékonyan tud reagálni az Amerikai Egyesült Államokban a jogalkotó a zaklatás ezen új formájára.

O16.9

A művészet szabadsága – Az egyes művészeti ágak eltérő (alap)jogi szabályozása

Cseporán Zsolt

Az Alaptörvény alapjogi szinten rendeli szabályozni a művészeti élet legmarkánsabb szegmensét, a művészeti alkotó tevékenységet, annak szabadságának kimondásával. Ennek az általános rendelkezésnek a gyakorlati érvényesülése azonban megannyi kérdést és problémát von maga után – különösen jogosultjainak, tárgyának, valamint az állam szerepvállalásának relációjában. Ez az általános problémakör azonban hatványozottabban előtérbe kerül az egyes művészeti ágak viszonyában: eltérőségük, kifejezési eszköztárak különbözősége miatt merőben különböző módon igazodnak nem csak a társadalmi-művészi élet, hanem az alkotmányjog, és így Magyarország jogi rendszerébe. Éppen ezért indokolt, és a művészeti élet szereplőinek szemszögéből nézve kiemelkedő jelentőségű az egyes, egymástól eltérő művészeti ágak összehasonlítása és vizsgálata alapjogi megközelítésből kiindulva.

O16.10

Living well, within the limits of our planet

dr. Börcsök Tamás

The final assessment of the 6th EAP concluded that the programme delivered benefits for the environment and provided an overarching strategic direction for environment policy. Despite those achievements, unsustainable trends still persist in the four priority areas identified in the 6th EAP: climate change; nature and biodiversity; environment and health and quality of life; and natural resources and wastes. The final assessment of the 6th EAP highlighted some shortcomings. The achievement of the objectives set out in the Seventh Environment Action Programme ('7th EAP') therefore requires the full commitment of the Member States and the relevant Union institutions and the willingness to take responsibility for the delivery of the programme's intended benefits.

Nemesek a Perényiek szolgálatábanNovák Á.*Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar*

A Zsigmond-kor birtoklástörténete elsősorban Engel Pál kutatásainak hála nyitott könyv a történészek számára. Az ország birtokstruktúrájának változása tanulmányain és adattárain keresztül remekül végigkövethető. Hasonlóképpen az egyes családok birtokszerzésének adatai a Zsigmond-kori Oklevéltárból és annak pótlásaiból könnyedén kigyűjthetők. A korszak archontológiai és prozopográfiai munkáiból, valamint a politikatörténeti tanulmányokból az egyes családok felemelkedésének folyamatát könnyű látnunk, amelynek birtokszerzésekkel való összefonódása jól ismert. Annak ellenére, hogy a Perényi család nagyobb birtokszerzéseiről tudomást szerezhetünk, tudatos uradalomépítési politikájuk maradéktalan feldolgozása és elemzése eddig nem történt meg.

Doktori disszertációm témája Perényi János tárnokmester (†1458) tevékenysége. Uradalmi kiterjedésének és elhelyezkedésének ismerete nélkülözhetetlen a politika-, gazdaság-, és társadalomtörténeti vonatkozások vizsgálatához. Ezért egy a család birtoklástörténetét feldolgozó és elemző munka lát hamarosan napvilágot. A kutatás során nyert adatbázis egyben hozzásegít minket a család szolgálatában álló nemesek kilétének meghatározásához is. Ugyanis ha pontosan tudjuk, mely birtokok mikortól voltak a Perényiek kezelésében, megismerhetők a familiáris hálózat tagjai. Az uradalmak várnagyai vagy officiálisai lehetnek az elsők, akiket egyértelműen meghatározhatunk, a további birtok- vagy hatalmaskodási perek pedig adalékokat szolgáltathatnak társaikról. A gyűjtés nem lehet teljes Perényi János egész életére vonatkozóan, hiszen a Zsigmond-kori Oklevéltár az 1425-ös évvel bezárólag teszi hiánytalanná a forrásanyag kutatását. Az azt követő időszakhoz szükséges az részlegesen kiadott forrásbázisokban és az adott levéltári fondokban történő tudatos kutatómunka. Ennek feltárása azonban időigényes feladat, eredményeit csak a későbbiekben kívánom publikálni.

A család birtokaihoz kapcsolódó szolgálattevőkön kívül Perényi János tárnokmester személyéhez köthetők az altárnokmesterek is. Elődeihez képest hosszú időn keresztül, kisebb megszakítással két évtizedig töltötte be ezt a tisztséget, ezért több tárnoki hatáskörben kiadott dokumentumot ismerünk, ami közelebb visz a tárnoki személyzet meghatározásához. Személyéhez köthetők vármegyei tisztségviselők is, mivel több alkalommal

töltötte be az abaúji, zempléni és ugocsai ispáni széket. Alispánjait a kor szokásainak megfelelően saját familiárisai közül nevezte ki, így kapcsolati hálója ezen szintje is vázolható.

Jelen előadásomban a birtoklástörténeti kutatás eredményeinek prezentálását követően, elsősorban Engel Pál világi archontológiáját saját kutatási eredményeimmel kiegészítve mutatom be a megismert familiárisok körét, aszerint hogy milyen tisztségben voltak megtalálhatóak. Gyűjtésemben teljességre törekszem 1425-ig, az ezt követő időszakra vonatkozóan pedig a várnagyok, официálisok személyére koncentrálok. Eddigi kutatásom során összegyűjtöttem a Perényi János által kiadott dokumentumokat, ezáltal elsősorban a tárnoki hivatalában dolgozó személyeket sikerült azonosítanom.

TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program

O17.2

A Duke's Tale. Revealing a few Mysteries from the time of Sigismund of Luxembourg.

Wasiak W.

Institute of Archaeology, University of Lodz, Poland

Louis II (Ludwik II, Ludwig II), duke of Lieginz and Brieg (legnicko-brzeski) was a significant member of a Silesian branch of the oldest polish royal family the Piasts. His close realtions with the Sigismund of Luxembourg started in youth. Maybe even before young Luxembourg become the king of Hungary and Croatia. Sigismund was engaged with Malgorzata (Margaret) who was duke s Luis II sister, but the political situation made this marriage impossible. However, their friendship continued strenghtened by the spirit of knighthood, love of tournaments and feudal splendor, enomerous travels and political issiues. The travels of Louis brought him as much joy as problems, but still we can admire artistic inspirations that they brought into Silesia.

Just like Sigismund of Luxemburg, Louis II used to be shown on the paintings, assisting the oldest „Wise Man” („King”), in the scenes of Visitation of the Magi. Those scenes show the ideal portrait of „Duke Ludwik II and his knights”, but also are realistic enught to tell us much about their true customs and look. Those high quality wall paintings helped to solve the mysteries of several artifacts found on the territory of modern Poland. The more important thing, the strange aramament of the Baltic origins, adopted by Teutonic Order

and used also on the court of Legniz and Brieg, can be seen also in quite surprising localisations, like the church in Sella in the South Tirol.

O17.3

Changes of fashion between the dusk of Gothic and the dawn of Renaissance in Poland

Badowska K.

Institute of Archaeology, University of Lodz, Poland

Fashion of the Middle Ages has been greatly underestimated by scientists in the last few decades. Only recently it has been discovered as a fascinating object of research by historians of art and archaeologists.

I would like to show the variety of clothes worn five hundred years ago in Poland. New trends had been spreading surprisingly fast regarding lack of modern media. Polish fashion had derived inspirations from Western, Eastern and Southern Europe, possibly also from Hungary.

Where do we get information on that subject from? How much do we know about that?

A few words from the view of an archaeologist.

O17.4

Háború alulnézetből – Debrecen város szenátusának iratai a napóleoni háborúkról

Zila G.

Károli Gáspár Református Egyetem

Az 1799-1815 közötti időszak egész Európa történetében meghatározó korszak, melynek hatásai túlmutatnak az 1848-as forradalmakon is. A Bonaparte Napóleon nevével jelzett összeurópai konfliktusból természetesen Magyarország sem maradhatott ki, már csak azért sem, mert a korszak egyik nagyhatalmának alkotta szerves részét. Vizsgálataim és előadásom során a magyarországi hadkiegészítési rendszert mutatom be, azonban nem csupán a katonaiállítást körülményeit vizsgálva, hanem sokkal komplexebb módon. A

kutatásban – a már jól ismert elvek és országgyűlési határozatokat is bemutatva – a hadkiegészítés végrehajtását kívánom bemutatni. Ezt a megyei levéltárak vonatkozó iratain keresztül tárom fel.

A munka során azonban részletesen vizsgálom a gazdasági környezetet is, mely meghatározta – többek között – az ellátmány biztosításának lehetőségeit is. Górcső alá kerülnek a társadalmi viszonyok is, melyek a háború személyi feltételeit is adták. Debrecen város iratai kiragadott példaként kerülnek bemutatásra, melyből jól kirajzolódnak azok az ügyek, melyekkel egy szabad királyi város foglalkozott a történelem eme viharának idején.

Módszeres vizsgálat alá veszem a szenátusi jegyzőkönyveket 1799 és 1815 között, s ezeket több szempontból is bemutatom. Kísérletet teszek az ügyek tipizálására (pl.: ellátmány, szökevény ügyek, inszurrekció), mely a későbbiek során a további kutatások során is irányadó lehet.

Részletesen bemutatom az inszurrekciós iratokat, melyekből számos – eddig figyelembe nem vett – információt kaphatunk a Hazánkban utolsó alkalommal elrendelt ilyen típusú mozgósításról. Rámutatok arra, hogy mekkora anyagi terhet jelentett ez a város számára, s mennyire viselte meg demográfiailag is.

Az előadás kiemelten is érdekes része a háborúhoz kapcsolódó egyéb ügyek bemutatása. Különösen fontos azoknak az ügyeknek a vizsgálata, melyek arról szólnak, hogy a „nagy drágaság miatt” a városi alkalmazottak fizetését meg kell emelni. Ezáltal betekintést kaphatunk a háborús konjunktúra árnyoldalába is, mely nem csak az egyszerű emberek, hanem a közösségek egészét is megterhelte anyagilag.

Szintén érdekes ügykör – első sorban demográfiai és társadalomtörténeti szempontból – a halálozásokkal kapcsolatos jelentések. Itt jól kimutatható az, hogy milyen komoly társadalmi hatásokkal járt az elhúzódó háború, annak ellenére, hogy Magyarország területének csupán igen kicsiny részét érintették a hadjáratok.

Kiemelt témaként részletesen bemutatom még a szökevény ügyek tárgycsoportját. Ebben az ügykörben számos érdekes momentumot láthatunk, melyek szintén a társadalomtörténet, de gazdaságtörténet szempontjából is érdeklődésre tarthatnak számot.

Előadásom során tehát ismertetem Debrecen város háborúhoz kapcsolódó iratait, azonban ezt nem a szűken vett hadtörténeti elemzés, hanem egy komplex a történettudomány több diszciplínáját felvonultató vizsgálat alá veszem. A terjedelmi korlátok miatt a legtöbb esetben csak a kutatási irányokat jelölöm ki, melyek mentén a későbbiekben tovább lehet és kell haladni. A szökevényügyek részletesebb elemzésével azonban

rávilágítok ennek a rendkívül gazdag anyagnak az érdekes és mindeneddig feltáratlan információgazdagságára.

O17.5

Hadfilozófiai paradigmaváltás az 1751-es Új Hadi Regulamentum tükrében

Tálas N.

Károli Gáspár Református Egyetem

Az 1751-ben elfogadott Új Hadi Regulamentum mérföldkövet jelentett az osztrák és magyar hadszemléletben. Előadásom célja az, hogy ismertessem a hazai szakirodalomban felhasznált, viszont egészében nem bemutatott dokumentumot. A Regulamentum szövegezése és megfogalmazása tükrözte a 18. századi szemléletváltások eredményeit, melyek a korábbi gyakorlattal ellentétben igyekeztek a hadsereg működését a polgári lakosság számára elviselhetővé tenni, és rendezett keretek közé szorítani a civil és katonai szféra találkozását. A Regulamentum a polgári hatóságok kezébe számos törvényes lehetőséget adott a katonai alakulatokkal szemben, így szándékozáva elejét venni a súrlódásoknak. Jelenleg nem áll szándékomban megvizsgálni a Regulamentum gyakorlati megvalósítását, mindössze annak elméleti lehetőségeit és jelentőségét kívánom bemutatni.

O17.6

Széll Kálmán és Bosznia 1878-as okkupációja

Schwarczwölder Á.

PTE

A berlini nagyhatalmi kongresszus döntésének értelmében az Osztrák-Magyar Monarchia 1878 nyarán okkupálhatta, azaz katonailag megszállhatta Boszniát és Hercegovinát, a két forrongó török tartományt. A július 29-én meginduló hadművelet azonban roppant népszerűtlen volt a Monarchia mindkét államában, Magyarországon és Ausztriában is. Egyik birodalomfélnek sem tetszett, hogy az új területekkel megnövekedik a Monarchiában a szláv népek súlya, ráadásul mindkét tartomány nagyon

szegény és elmaradott volt. A helyi lakosság pedig fegyveres felkelést indított a Monarchia katonai alakulatai ellen. A tartományokat csak szabályszerű hadműveletekkel, jelentős anyagi és véráldozattal sikerült pacifikálni.

Az okkupáció Ausztriában és Magyarországon is belpolitikai válságot eredményezett, hiszen kénytelen-kelletlen mindkét kormánynak – legalábbis a nyilvánosság előtt – ki kellett állnia az uralkodó által képviselt külpolitika mögött, akkor is, ha az a közvélemény szemében népszerűtlen volt. Ausztriában az 1867 óta kormányzó liberálisok belebuktak a válságba, Magyarországon pedig a képviselőházban csupán néhány főszereplőre olvadt a Szabadelvű Párt korábbi 80%-os többsége.

Széll Kálmán 1875 óta töltötte be Tisza Kálmán kormányában a pénzügyminiszeri posztot, és a három év alatt sikeresen stabilizálta az 1873-as válságban megtépázott államháztartást. Ellenezte az okkupációt, de eleinte még együttműködött a közös katonai és politikai vezetéssel. A folyamatosan emelkedő katonai költségek – melyek ismét felborulással fenyegették az államháztartást – és a Monarchia esetleges további balkáni tervei ellen való tiltakozásként azonban szeptemberben Széll lemondott tisztségéről. Kijelentette az uralkodónak és Tisza Kálmánnak, hogy nem hajlandó a pénzügyi összeomlás következményeiért felelősséget vállalni. Tekintve, hogy Széll a kormány egyik legmeghatározóbb személyisége volt, távozását az egész kormány lemondása követte.

Kérdéses azonban, hogy mennyire voltak indokoltak Széll félelmei, hiszen sem a Monarchia, sem Magyarország nem roppant bele az okkupációba. Ferenc József újra Tisza Kálmánt nevezte ki miniszterelnökké, és az okkupációs válság a tartományok pacifikálása után véget ért. Mennyire voltak komolyak a Monarchia azon tervei, hogy Bosznián és Hercegovinán túl további balkáni területeket szerez? Amennyiben voltak ilyen elképzelések, Széll lemondása mennyiben járult hozzá, hogy ezeket végül elvetették?

Szerencsére az események menetéről számos forrással rendelkezünk. Elsősorban a főszereplő politikai vezetők egymás közti, ránk maradt leveleit, táviratait, valamint a közös és a magyar minisztertanácsi jegyzőkönyveket lehet ide sorolni. Ezen források és a szakirodalom segítségével megpróbálhatunk választ találni a fenti kérdésekre.

A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

O17.7

A korabeli magyar politikai elit véleménye az 1904-1905-ös orosz-japán háború hatásával kapcsolatban, különös tekintettel az Osztrák-Magyar Monarchia és az Oszmán Birodalom balkáni helyzetére

Várnai G.

PTE-BTK

Magyarország a 20. század elején az Osztrák-Magyar Monarchia részeként foglalt állást a világpolitikai események értékelésében. Az ország politikai elitje szempontjából a Monarchia külpolitikája megítélésekor a kérdés az volt, hogy egy adott esemény hogyan befolyásolhatja Magyarország sorsát a Monarchián belül, illetve a Monarchia helyzetét Európában.

Az 1904-1905-ös orosz-japán háború globális hatását már a kortársak is elismerték. A háború egyik következménye az volt, hogy már annak kitörésekor meggyöngült az orosz jelenlét a Balkánon, majd az orosz vereséget követően az Oszmán birodalomban kitört az Ifjútörök forradalom, amely megdöntötte a szultán önkényuralmi rendszerét.

Előadásomban a korabeli sajtó alapján be fogom mutatni a korabeli magyar politikai elit véleményét az orosz-japán háború hatásával kapcsolatban, különös tekintettel az Osztrák-Magyar Monarchia és az Oszmán Birodalom balkáni helyzetére 1903 és 1905 között.

The opinion of the contemporary Hungarian political elite about the impact of the Russo-Japanese war 1904-1905, especially to the state of the Ottoman Empire at the Balkan

Hungary interpreted the events of the world policy like the part of the Austro-Hungarian Monarchy. The question by the discretion of foreign policy was for the political elite of the country, that how can influence an event the fate of the country in the Monarchy and state of the Monarchy in Europe.

The global impacts of Russo-Japanese War 1904-1905 were recognized by the contemporaries. One of the impacts was the weakening of the Russian presence in the Balkan during the war and after the Russian defeat the Young Turk Revolution broke out in the Ottoman Empire, which overtook the autocratic regime of the sultan.

I will show in my presentation – based on the Hungarian press – the opinion of the contemporary Hungarian political elite about the impact of the

Russo-Japanese war, especially to the state of the Austro-Hungarian Monarchy and the Ottoman Empire at the Balkan between 1903 and 1905.

O17.8

Dolgozó nők az első világháború Magyarországn

Czeferner D.

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A magyar közvélemény jelentős része az első világháború kirobbanásáig szilárdan meg volt győződve arról, hogy a nők nem képesek megállni a helyüket a munkaerőpiacon, éppen ezért pedig alkalmatlanok arra, hogy önállóan, a férfi társaiktól függetlenül tartsák fenn magukat. Bizonyos – különösen tudományos, intellektuális, valamint vezető beosztásokkal járó – pályákat igyekeztek a nők elől elzárni, vagyis néhány kivételtől eltekintve szó sem lehetett arról, hogy a kereseti tevékenységet folytató nők a munka világában férfitársaikkal egyenlő jogokat harcoljanak ki maguknak.

A háború kitörése és a központi hatalmak mozgósítása azonban átrajzolta a dualizmus-kori képet. Magyarország női lakossága, s velük együtt a hazánkban – az 1890-es évektől – szerveződött polgári feminista egyesületek mélyen megvetették a fegyveres konfliktust, valamint az azzal járó öldöklést. Ennek ellenére nem igyekeztek a háborús készülődés akadályozására, hanem minden erejüket a hátország problémáinak megoldásába fektették.

Az előadásomban a „gyengébb nem” háborús szerepvállalását kívánom vizsgálni. Ezen belül elsősorban azt igyekszem bemutatni, hogy a dolgozó nők miként vettek részt a hátország háborús gazdaságának működtetésében. A korabeli időszaki sajtó forrásai – *A Nő; Huszadik Század, Szociálpolitikai Szemle, Neues Frauenleben, Arbeiterinnen-Zeitung* – és korabeli női szerzők munkái alapján vázolom azon folyamat legfontosabb állomásait, amely során a női munka értékelésével és megítélésével kapcsolatos nézetek 1914 és 1918 között alapvetően megváltoztak. A fentiek mellett pedig a következő kérdésekre keresem a választ: miként változott a női munkások aránya Magyarországon a hadi események négy éve során? Miként zajlott a női munkások térnyerése a gazdaság ipari és szolgáltató szektorában? Melyek voltak azok az értelmiségi pályák, amelyek végre – fokozatosan – megnyíltak a nők előtt?

A különbségek mellett, amelyek a dolgozó nők béreinek tekintetében a fővárosban és a vidéki városokban tetten érhetőek, górcső alá veszem még a

– nagyon sok esetben – rendkívül sivár munkakörülményeket is, amelyekkel a munkásasszonyoknak napról napra szembesülniük kellett. Alapvető fontosságúnak tartom a fentiekén kívül a nőegyletek szerepének kiemelését, amelyek központi szerepet játszottak a dolgozó nők érdekvédelmi szervezetekbe tömörítésében. A források jellegéből adódóan a Feministák Egyesületének és a Nőtisztviselők Országos Egyesületének tevékenységét elemzem közelebbről, amelyek funkciójukat tekintve hasonló elvek alapján működtek, mint a mai modern munkaközvetítő irodák.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program - Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O17.9

The significance of the airspace of North and South America from British geopolitical aspect (1919-1939)

Deák M.

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar PIKO

The British Empire has never interested in to conquer the northern and southern American airspace until the 1930's, however the british company Handly Page already had a plan in 1919 to operate airmail service between Great Britain and South America. The plans were rejected time to time because the lack of financial background and serious governmental intention. The colonies of the Empire were positioned along an East-West axis – with the exception of South Africa. The principal project was the development of an air route system from London to India and further to Australia. Also the British government tried to reach South Africa using the west-coast of the African continent across the colonial Gambia.

British Gambia was the only african possibility to connect an air route to Brasil and Argentina across the Southern Atlantic as German and French examples showed. Finally the government decided to build the South African air route from London Cape Town across Khairo (Egypt). This fact meant the end of the British plans through the South Atlantic region. The other solution was to cooperate with the US and operate the air mail system using the North Atlantic air routes from London to New York and then to the Bermudas.

Further plans were to reach the airspace of South America from the Bermudas. However the mentioned attempts were failed. The British Empire has never seriously joined to the race for the airspace of South America.

O17.10

Magyarország és Olaszország kapcsolódási pontjai 1927 és 1934 között

Hamerli P.

Pécsi Tudományegyetem

Előadásomban azt vizsgálom, hogy az 1927. április 5-én kötött olasz–magyar barátsági szerződés és az 1934. március 17-én, Ausztria bevonásával létrejött római jegyzőkönyvek aláírása között eltelt időszakban melyek voltak Magyarország és Olaszország kapcsolódási pontjai. Az ez ideig kevésbé vizsgált téma nagy jelentőségű, mivel a szerződés lehetővé tette hazánk számára a nyílt revíziós politika megkezdését, Olaszország pedig Magyarországra támaszkodva igyekezett megvetni a lábát Közép-Európában.

A korszakban intenzív kapcsolatok álltak fenn a két állam között, mind politikai, mind kulturális, mind gazdasági téren. Politikai tekintetben fő szerephez a revízió jutott, mely a magyar határok esetleges kiigazítását és – olasz részről – a versailles-i békerendszer nyomán kialakult európai status quo megbontását egyaránt magában foglalta. Olaszország jelentékeny támogatást nyújtott a magyar revizionista propagandához, viszonzásul pedig az első világháborút követően megalakult Szerb–Horvát–Szlovén Királyság felbomlasztására irányuló törekvéseinek pártolását, segítségét várta. Ennek megfelelően a két állam támogatta a horvát szeparatizmusra törekvő usztasákat, és a Macedónia önállóságát kivívni akaró, Bulgáriában alakult Belső Macedón Forradalmi Szervezetet. De pártfogásukba vették az Ausztriában alakuló, jobboldali Heimwehr-mozgalmat is. A revízióhoz kapcsolódott a fegyverkezés, így Olaszország segíteni igyekezett Magyarország újrafelfegyverzését. Mivel a trianoni békeszerződés értelmében ez tilosnak bizonyult, az olaszok fegyverszállítmányai csak titokban érkezhettek hazánkba, bonyodalmat okozva Szentgotthárdnál és Hirtenbergnél.

Ezeket a törekvéseket a környező országok, főként a nagyhatalmak és a Magyarországgal szomszédos kisantant-államok nem hagyhatták szó nélkül. Utóbbiak egyikével, Romániával Olaszország szintén szövetséget kívánt létesíteni, így közelíteni próbálta egymáshoz Magyarországot és Romániát. Elsősorban a több éve húzódó optáns-perben igyekezett közvetíteni a két

ország között, de nem mondott le régi, olasz bábáskodás alatt megvalósuló magyar–román uniós tervéről sem.

Már 1927-ben élénk kulturális kapcsolatok fejlődtek Magyarország és Olaszország között. 1927-ben a két állam megállapodott a római Collegium Hungaricum, azaz a mai Római Magyar Akadémia felállításáról, és a magyar kultúra olaszországi megismertetésének céljával megalakult a Magyarbarát Olaszok Társasága. Magyarországon bevezették a középiskolákban az olasz nyelv oktatását, és tanulmányozták a faszizmus ideológiáját és működését is.

Gazdasági kapcsolataik kezdetben kétoldalú egyezmények aláírásával öltöttek formát, majd 1929-től, a Brocchi-terv megszületésétől kezdve Olaszország olasz–magyar–osztrák vámunióra törekedett, így a két állam közeledett Ausztriához is. Ezt követően az Anschluss kérdését illetően sem maradhattak közömbösek. Ausztria bevonása a szövetségbe 1934-re sikerült, új korszakot nyitva a magyar–olasz kapcsolatok történetében.

Előadásomban e pontokat mutatom be, elsősorban az olasz diplomáciai iratok, a magyar levéltári források és a korabeli sajtó mentén.

O17.11

Az aktív külpolitikától a német orientációig: Viscount Chilston brit követ megbízatása Magyarországon (1928-1933)

Fürj O.

Debreceni Egyetem

Amikor 1928 nyarán Viscount Chilstont Budapestre helyezték át, elődjétől, Sir Colville Barclaytól öröklött problémaként először az aktivizálódó magyar külpolitika okozta nehézségekkel kellett megbirkóznia. Továbbra is előtérben maradt a királykérdés, amellyel kapcsolatban számos bizonytalan eredetű híresztelés kapott szárnyra. Az angol álláspont viszont változatlanul elutasító volt egy lehetséges Habsburg restauráció tekintetében. Az 1927-ben hirtelen kirobbant Rothermere-kampány lecsendesedését a következő években a budapesti British Legation nyugalommal várta meg. A brit parlament magyarbarát csoportjának aktivitása a gazdasági problémák előtérbe kerülésével ugyan átmenetileg csökkent, de 1933-tól ismét több magyarbarát brit politikus érkezett Magyarországra, akiknek tevékenységétől a hivatalos brit diplomácia élesen elhatárolódott, és Viscount Chilston kapta a feladatot, hogy ezt a magyar politikai és társadalmi körök tudomására hozza. Bár a Foreign Office folyamatosan figyelemmel kísérte Magyarország kapcsolatát a

kisantant államokkal és Olaszországgal, de egyre inkább a német irányvonal keltette fel érdeklődését. Az 1933-as év jelentős eseménye Gömbös Gyula németországi útja volt, amely körüli bizonytalanság számos találgatásra adott okot a brit diplomaták körében.

Mindezek alapján jelen vizsgálat a két világháború közötti brit-magyar diplomáciatörténet egy időben és megközelítésben szűkebb szeletére kíván rámutatni, arra az alapvető kérdésre keresve választ, hogy Viscount Chilston budapesti diplomáciai szolgálata idején hogyan viszonyult a Foreign Office a magyar külpolitikai eseményekhez, amelyekhez azonban szoros értelemben nem kapcsolódik a gazdasági világválság magyarországi hatásainak elemzése. A kutatás alapvető forrásbázisát a budapesti British Legationról küldött követi jelentések alkotják, amelyekből részletesebb információ nyerhető arról, hogyan vélekedtek a brit diplomácia helyszíni és londoni szakemberei a magyar külpolitikai fejleményekről, milyen álláspont formálódott ki körükben a Magyarországgal szemben követendő politikáról, illetve milyen kép alakult ki Bethlen István, Horthy Miklós vagy Gömbös Gyula személyét és munkáját illetően.

From the Active Hungarian Foreign Policy to the German Orientation: Viscount Chilston as British Minister in Hungary (1928-1933)

In the summer of 1928 Viscount Chilston was transferred to Budapest and had to cope with several difficulties, were inherited from his predecessor, Sir Colville Barclay, in connection with the active Hungarian foreign policy. The Kingship question, henceforward, remained in the forefront and several rumours appeared, but the British attitude towards a future Habsburg restoration was always negative. The British Legation in Budapest patiently waited for the subsidence of the Rothermere campaign, which was broken out suddenly in 1927. The activity of the pro-Hungarian group in the British Parliament temporarily declined because of the effect of the Great Depression on Hungary, but in 1933 several pro-Hungarian politicians arrived in Hungary, therefore the official British diplomacy distanced itself from their opinion and Viscount Chilston was supposed to make it clear for the Hungarian public opinion. The Foreign Office permanently paid attention to Hungary's relations with the Little Entente and Italy, however, a large interest began to show towards the German-Hungarian rapprochement. In 1933 the most significant episode was Gyula Gömbös Prime Minister's visit to Hitler, which brought about guessing among British diplomats.

Considering the above mentioned factors, this study tries to outline a smaller segment of the inter-war British-Hungarian diplomatic relations, searching for answers for those question, how developed the Foreign Office's

attitude towards the Hungarian foreign affairs at Viscount Chilston's tenure of office, which does not affect the history of the Great Depression in Hungary. Despatches were sent from the British Legation to London, mean the basis of this study, and contain several details about what the British diplomats in Budapest and London thought about the development of the Hungarian foreign policy, and what was their opinion about István Bethlen, Miklós Horthy and Gyula Gömbös.

O17.12

Az atomerőmű építés politikai döntéshozatala Magyarországon a rendszerváltás előtt

Sipos T.

Pécsi Tudományegyetem

Napjaink számos napirenden lévő témája közül is kiemelt jelentőségű az energiahatékonyság növelése, megfelelő energiastruktúra kialakítása, a fenntartható fejlődés, valamint a térség- és településfejlesztés biztosítása, melyek mindegyikére erőteljes hatást gyakorolhat a Paksi Atomerőmű telephelyére tervezett új atomerőművi blokkok megépítése, hiszen egy ekkora volumenű beruházás a gazdaság valamennyi szegmensében éreztetné innovatív hatását. Számos tanulmány készült már eddig is a felsorolt témakörökben, de viszonylag kevés értekezés foglalkozik egy ilyen léptékű fejlesztés megvalósulásának *politikai hátterével, döntéshozatalával* az előkészületektől egészen a megvalósításig.

A téma aktualitását megerősíti, hogy a Paksi Atomerőmű bővítése kapcsán 2014. január 14-én Moszkvában Vlagyimir Putyin orosz, és Orbán Viktor magyar miniszterelnök együttműködési megállapodást írt alá Oroszország és Magyarország között az atomenergia békés célú felhasználásáról, mely magában foglalja két új atomerőművi blokk megépítését Pakson.

Az atomerőmű létesítését a *20. század legnagyobb magyarországi beruházásaként* aposztrofálták politikai, gazdasági és társadalmi aspektusból egyaránt. Mire a munkálatok befejeződtek, a kijelentés be is igazolódott. A történelem ismételní látszik önmagát, hiszen a jelenleg tervezett atomerőmű bővítést a szakemberek a *21. század legnagyobb beruházásának* tartják, ezért érdekes lehet megvizsgálni, hogy az előkészületektől az üzembe helyezésig milyen hosszú és rögös út vezetett annak idején. Ma már más

politikai szelek fújnak, mégis úgy gondolom, le kell vonni a konzekvenciákat, a múlt rendszerben is voltak átgondolt, hasznos döntések, amiket újra lehet alkalmazni és olyanok, amiket el kell kerülni.

Tanulmányomban visszatekintek a rendszerváltás előtti időkre, amikor hazánk egyetlen atomerőműve épült a központosított szocialista tervgazdálkodás hőskorában. A történet az 1960-as évekig nyúlik vissza, a *pártirányítás*, a *felsőbb irányítási szintek* beavatkozási lehetőségeit, a korszak politikai, gazdaságpolitikai alkuit és *döntési mechanizmusait* mutatom be.

O17.13

Változó szabályok - változó arányok? Nők a magyar parlamentben

Bagi J.

Jelenleg Magyarország világviszonylatban a 122. helyet foglalja el a női parlamenti képviselők arányát összesítő listán. A 2010-es országgyűlési választások idején ezen összehasonlítás tekintetében a világ 186 államából Magyarország a 114. helyen végzett. A szomszédos kelet-európai országokhoz viszonyítva is jelentős lemaradást nyugtázhatunk, hiszen az Európai Unió keleti tagállamait összevetve Magyarország az utolsó helyen áll az országgyűlésben helyet foglaló hölgyek számát tekintve. Ezen adat már csak azért is adhat okot aggodalomra, mert valamennyi posztkommunista országban hasonló időpontban, 1990-ben zajlottak a kommunista korszak utáni első demokratikus választások. Míg Magyarországon jelenleg a parlamenti képviselőknek mindössze 9,4 százaléka nő, addig Szlovénia, a kelet-európai országok csúcstartójaként 33,3 százalékos női országgyűlési politikusi aránnyal büszkélkedhet. Az európai átlag 24,2 százalék.

Az elemzők szerint a nagyon alacsony parlamenti részvétel legfőbb oka, hogy Magyarországon a női parlamenti szerepvállalás nem tekint vissza nagy múltú (időben elegendően hosszú) demokratikus hagyományokra. A volt kommunista rendszer által megteremtett mesterséges női képviselet nem tette lehetővé azoknak a mintáknak, normáknak a kialakulását, melyek később demokratikus viszonyok között segítették volna elő, hogy a nők nagyobb arányban áramoljanak be a politikába, jelöltessék magukat és induljanak a választásokon.

Kérdés viszont, hogy a 2014 áprilisában lezajló országgyűlési választások milyen változásokat eszközölnek a magyar női politikai képviselet terén? Az eddigi 386 helyett mindössze 199 képviselő kerül be a parlamentbe, mely

szakértők szerint még tovább rontja majd a női politikusok esélyeit. A nők alulreprezentáltsága az országos listák jelöltállításánál is leképeződik. Országos listák tekintetében következőképpen alakulnak a női jelöltek százalékos arányai: Fidesz 18,9%; Jobbik 8,9%; Összefogás 20%; LMP 23,4% (77. jelöltig minden 3. jelölt nő).

Ehhez hozzá kell tenni továbbá, hogy a nők többsége a legtöbb esetben nem bekerülésre esélyes helyen szerepel az országos listán. A női politikusok parlamentbe való bekerülését egyetlen párt a Lehet Más a Politika veszi komolyan 33 százalékos női kvóta alkalmazásával.

A prezentáció rövid történelmi áttekintést követően 2014-es áprilisi országgyűlési választások eredményeinek ismertetésével mutatja be a magyar női politikai reprezentáció jelenlegi helyzetét.

O17.14

Jobbik: A jobboldali radikalizmus jövője?

Árvai P.

PTE BTK Társadalmi Kapcsolatok Intézete, Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Tanszék

A magyar társadalom jobboldali értékorientációja európai kontextusban nem kiemelkedően magas, átlagosnak mondható (Krekó-Juhász-Molnár 2011). Ennek ellenére történelmi hagyományai vannak a jobboldali extrémizmus iránti fogékonyság bizonyos elemeinek. Ezek a hagyományok a 19. századtól jól nyomon követhetők, és bár a rendszerváltások sorozata által okozott történelmi kontinuitás hiánya miatt ebből merészség lenne ok-okozati szintű tudományos következtetést levonni, az tény, hogy a magyar társadalomban, a magyar néplélekben évszázadok óta felfedezhetőek a jobboldali radikalizmus irányába mutató trendek (előítéletesség, jóléti sovinizmus, bizalmatlanság, pesszimizmus, bizonyos esetekben rendszerellenesség, stb.).

Ebben természetesen bizonyos fokú törést jelentett az 1947/48-as időszakot követő szocialista éra. A kemény, majd puha diktatúra időszakában (Szelényi Iván „megszakított polgárosodás” elméletének újraértelmezésével magyarázva) el lettek fedve ezek az attitűdök. A kényszeres uniformizálás, a teljes foglalkoztatottság, és a „szocialista embermodell” megteremtésére tett kísérletek okán, illetve a második világháború tragikus eseményei miatt háttérbe szorultak a jobboldali radikalizmus elemei.

A rendszerváltás után (Szelényi általam módosított elméletét igazolva) nagyon gyorsan éledtek újra a szélsőséges mozgalmak, illetve a társadalmon belül komolyan mérhetővé váltak a szélsőséges attitűdök (Fábián – Sík 1996). Ezek mérések a rendszerváltás után a rendszer stabilá válásával és a jólét viszonylagos növekedésével (különösen a 2000-2007 közötti időszakban) csökkenő, konszolidálódó képet mutattak, de a többrétegű (politikai – gazdasági – társadalmi) válság kielesedésével a társadalomban újra erőre kaptak a radikális eszmék.

Kétségtelen, hogy egyfajta hullámvás megfigyelhető a jobboldali extremizmus iránti társadalmi igény változásában, de azt nem lehet elvitatni, hogy a társadalom egy, választási matematika szempontjából jelentős rétegében folyamatos a szélsőséges eszmék iránti igény (Fábián-Sík 1996, Csepeli-Fábián-Sík 1998, illetve Enyedi-Fábián-Sík 2004).

Ezzel szemben érdekes, hogy a szélsőjobboldal parlamenti reprezentációja a rendszerváltás után sokkal hektikusabban alakult. A MIÉP 2002-es kiesésével, majd széthullásával egy új jött létre a politikai kínálat terén. Ennek az újnak a betöltésére jött létre a Jobbik Magyarországért Mozgalom, amely előbb a 2009-es Európai Parlamenti választásokon, majd 2010 tavaszán a magyar országgyűlési választásokon ért el kiemelkedő eredményt.

A Jobbik megjelenése minőségileg új szintet jelentett a hazai jobboldali radikalizmus történetében, ideológiája csak lazán kapcsolható a MIÉP-hez, sokkal inkább jellemző rá a modern nyugat-európai radikalizmus eszmevilága, ugyanakkor erősen táplálkozik az ideológia hazai hagyományából is.

Jelen előadás célja, hogy felvázolja a jobboldali radikalizmus eddigi fejlődési irányait és útjait, majd ismertesse annak jövőjét és lehetőségeit, hogy végül megtalálja a választ a kérdésre: A Jobbik-e a magyar jobboldali radikalizmus jövője?

O17.15

Válaszutakon a közoktatás - Ideák, utak, tévutak a közoktatási közszolgáltatás megszervezésében MagyarországonGyimesi P.*PTE Bölcsészettudományi Kar*

A közoktatás a modern jóléti államokban az egyik legfontosabb humán közszolgáltatás. Az, hogy a felnövekvő generációk milyen tartalmú és minőségű ismeretanyagot sajátítanak el, mennyire tudják azt alkalmazni és megszerzett tudásukkal hogyan járulnak hozzá a közösség javához, alapvető fontosságú kérdést jelent minden kormányzat számára. Az oktatás-nevelés teljes kibontakozásának hatalmas mértékű gazdaság- és társadalompolitikai jelentősége ugyanakkor időről időre háttérbe szorul az ezt elősegíteni kívánó kormányzati cselekvést befolyásoló, korlátozó más szempontok miatt. Ilyen szempontoknak tekinthetők például a központi költségvetés gazdasági-pénzügyi keretfeltételei, az oktatás megszervezésének földrajzi-társadalmi meghatározottságai, az infrastruktúra és a humánerőforrás kezelésének lehető legoptimálisabb kihasználására való törekvés. Az oktatási rendszerrel kapcsolatos közpolitikai cselekvések tehát több irányból is korlátozott térben mozognak. Különösen igaz ez a megállapítás Magyarországra, ahol a rendszerváltás előtt éppúgy, mint azt követően folyamatos reformfolyamat zajlik az oktatási szférában.

Véleményem szerint e reformhullámok – és a hozzájuk kapcsolódó közpolitikai cselekvés – mindegyike az előadásom címében is jelzett három fázissal írható le a legjobban. A reformfolyamat kezdetén ugyanis gyökeres változást – és ezzel párhuzamosan látványos minőségi, feltételbeli javulást – hozó ideák fogalmazódnak meg. Ezt követően az egyes tervezetek különféle utakat járnak be a megvalósulásig, s aztán a gyakorlatban is kipróbálva. Ezek közül az utak közül pedig jó néhány, sajnálatosan tévútnak bizonyul, s újabb ideák megszületését hozza maga után. E hármás lépcsőfok permanens bejárása nem új keletű intézmény, a hatékony és kiemelkedő szolgáltatásokat biztosító állam kialakítására való törekvés szükségszerű velejárója.

A jelenleg is zajló nagyszabású, centralizációs tendenciát mutató oktatási reform kiváló alkalmat teremt a kutatónak arra, hogy működés közben tanulmányozza a közpolitikai cselekvés mechanizmusának működését, kiemelve a keletkező problémák kiindító okait, gócpontjait. Előadásomban arra vállalkozom, hogy ilyen szempontból feltérképezsem és bemutassam a napjainkban zajló reformot. A téma vizsgálatát újszerű kontextusba helyezem azzal, hogy megvizsgálom a rendszerváltás utáni magyar oktatásszervezési

reformokat is, kifejezetten azzal az igénnyel, hogy feltárjam (1) a reformfolyamatot elindító külső és belső tényezőket; (2) a kormányzat, a politikai szereplők és az érdekképviselői szervek által elfoglalt pozíciókat; (3) a szakpolitikások és a közvetlen döntéshozók által játszott szerepeket. Ezek alapján komplex politikatudományi megközelítésű képet tudok adni egyrészt az egyes reformfolyamatok külső és belső meghatározottságáról, másrészt pedig a jelenleg zajló átalakítási folyamat anatómiájáról.

O17.16

A Balaton térség koherenciájának problémái

Kabai G.

Baltoni Integrációs Ügynökség

A különböző régió megközelítések egyik általános jellegzetessége a társadalmi-gazdasági értelemben vett összetartozás, koherencia. E jellemző átfogó meghatározása azonban rendkívül problémás. Az előadás a Balaton térség, illetve a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet példáján mutatja be a koherencia jellegzetességeit, elsősorban társadalmi, gazdasági és forrásszerzési kérdésekre koncentrálva. A legtöbb szempont alapján a vizsgált területen belül élesen elkülönülnek a partmenti és attól távolabbi területek, illetve egy-egy városi központ. Gazdasági értelemben mindez a közvetlen vízparti területek közötti koherenciát igazolja, társadalmi tekintetben tágabb egységben is tapasztalható az összetartozás. Összességében a probléma vizsgálata közelebb visz annak meghatározásához, hogy az alulról építkező regionalizálódás és a központilag meghatározott térfelosztás között milyen ellentmondások ragadhatók meg.

One of the general characteristic of the region terms is the social-economical coherence. Comprehensive definition of this feature, however, is very problematic. The presentation shows the questions of coherence in the Lake Balaton Resort Area; primarily focusing on social, economical, and development questions. According to the most of the aspects the conclusion is that in the Balaton area the coastal territories, and some town surroundings sharply separated from the distant settlements. The economic considerations demonstrate the coherence of the lakeside territories. Some aspects of the society shows stronger cohesion in the whole Balaton area. Examination of the problem brings us closer to determining that what are the inconsistencies

between the bottom-up regionalization and the centrally determined territorial division.

O17.17

A kormányzás új formái

Nagy M.

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Átalakulóban vannak a nemzetállami szerepek és helyek. A folyamatot a globalizáció folyamata és nemzetközi szintér erősödése is erősíti, így kapva létjogosultságot a klasszikus értelemben vett államisággal kapcsolatos kérdések. A globalizációs hatások megítélése nélkül is világosan látható az, hogy az új kihívások új feladatok elé állítják az államokat. A kihívások komplexebb volta újszerű, célzottabb és hatékonyabb reakciót kívánnak a kormányoktól. Az állammal szemben felállított követelmények jelentőségét felnagyítja egy válságjelenség, a kezelési igények sürgős volta. Ezek kezelésénél adottak olyan szempontok és intézmények, amelyeket nem adhat fel az állam, illetve a kihívás újszerűsége miatt újakat is produkál. Megdőlni látszik a központi kormányzat döntéshozó monopóliuma, a kormányzatról a kormányzásra terelődik a hangsúly. Az államközpontúsággal szemben egy kimunkált és széles társadalmi bázisra támaszkodó gyakorlat, nevezetesen a kormányzás képessége lesz mértékadó a nemzetközi rendszerben. Ebben az új rendszerben kell az állami szabályozás módszertanát újraértékelni, az innovatív módszereket elsajátítani és a legnagyobb hasznot húzni a globalizációból. Az új célok a kormányzati képességek fejlesztését kívánják, a kormányzási tudás alapvetését.

O17.18

A kapcsolat avagy Leadership és Szervezeti kultúra

Gál M.

BCE, Politikatudományi Doktori Iskola, Közigazgatás-tudományi alprogram

A szakirodalom tanulmányozása során gyakran találkozhatunk olyan állításokkal, melyek a leadership és a szervezeti kultúra kapcsolatára utalnak,

viszont viszonylag kevés azon publikációk száma melyeknek célja megragadni és jellemezni e kapcsolat természetét, a kapcsolóból származó eredményeket (hatást) valamint a létező szabályosságokat.

Ahhoz, hogy elemezni tudjuk e kapcsolat jellemvonásait, először szükséges kettészedni a két fogalmat és külön vizsgálni a legelterjedtebb és a kapcsolatra leginkább utaló elméleteket.

Hogy mi jellemző a két fogalom/jelenség közti kapcsolatra, hogy az mennyire szoros vagy sem, illetve milyen kézzelfogható jellemvonásokat sorakoztathatunk fel, azt három szempont mentén kívánom vizsgálni:

a) A leadership hatása a szervezeti kultúrára: a szervezeti kultúra megtervezése (design), fenntartása/operációja és változtatása. E rész kitér arra, hogy tulajdonképpen mit tesz azért a leader, hogy létrehozza a kultúrát egy szervezeten belül, hogyan tartja, fenn a kialakított kultúrát illetve mit tesz a létező kultúra megváltoztatásáért.

b) A szervezeti kultúra hatása („befolyása”) a leadership-re: a társadalmi-kulturális normák és szabályozások hatása az elfogadott és elutasított leadership magatartásokra. Ehhez szükséges vizsgálni a kultúra egyértelműen meghatározott szabályait és normáit melyek tartalmazhatják az elfogadott és elutasított vezetői viselkedéseket (stílusokat).

c) Leadership, szervezeti kultúra és szervezeti teljesítmény: számos publikált anyagban találkozhatunk e fogalmak külön-külön vett ismertetésével, elemzésével. E harmadik szempont különlegessége viszont abban rejlik, hogy a szervezeti teljesítmény meghatározásában együttesen játszik (kontextustól függően játszhat) szerepet a két alapvetően vizsgált fogalom.

Kétségkívül napjainkban is vita tárgyának számít – amikor e kapcsolat elemzéséről van szó – a két jelenség közti ok-okozati összefüggés eltökéltsége. A dilemma mely szerint a kultúra a vezetés által kerül meghatározásra és/vagy a leadership meghatározása a kultúra alapján történik egy „örökzöld” kérdése az idetartozó szakirodalomnak. Jelen tanulmány – ha a vita teljes megszüntetését nem is – szeretne hozzájárulni a meglévő álláspontokhoz és fényt deríteni lehetséges válaszokra melyek elősegíthetik e vita megoldását.

A szerbiai nemzeti tanácsok innovációs potenciáljaPap T.*SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék*

A nemzeti tanácsok intézménye Szerbiában azért jött létre, hogy a többségi elvű döntéshozatal strukturális hiányosságait – a kultúra, az oktatás, a média- és nyelvhasználat terén – ellensúlyozza. A kialakított rendszer egyik sarkalatos pontja a kisebbségi névjegyzék. Ennek szerepéről a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló, 2009-es törvény rendelkezik. (Amelynek a jelleng még zajló, tervezett módosításai tovább pontosítják – pillanatnyi ismereteink szerint – a névjegyzék kialakításának és felhasználásának körülményeit.) Felvetésem a névjegyzéknek a demokratikus részvétel teén meglévő, annak kiteljesítésre alkalmas potenciálját mutatja be. Azt, hogy egy technikai, formális intézményi összetevő, amely eredetileg csak a közvetlen (: a nem elektori) választás feltételét biztosítani hivatott, adminisztratív körülmény volt, miként válhatna a demokratikus döntéshozatal innovatív (a kisebbségi intézményeken is túlra mutató) médiumává. A szerbiai kisebbségi közösségek mind létszámukban, mind a törvény által nekik átengedett döntéshozatali részterületek (szakpolitikák) tekintetében alkalmasnak látszanak a közvetlen politikai részvételre alapuló (a többségi elvű döntéshozatalbelső feszültségeire reflektálni próbáló) intézmény-működtetési innovációk meggyökereztetésére. A német tervezési sejték (Planungszellen) és a közpolitikai kördigitális platforma történő ráheyezésének, az abban központi szerepű döntéshozatali folyamat ún. 3.0-alapú elmélyítésnek a kisebbségi közösségek nemzeti tanácsai hatékonyabbá és megalapozottabbá lennének képesek tenni a saját mindennapjaikat meghatározó közpolitikaalkító döntéseiket. Egy ilyen új, jó gyakorlata később a többségi elv alapján működő politikai arénában is átvehető demokráciaelméleti és döntéstechnikai tapasztallattal szolgálhatnak. A program nem egy inkubációs területen szimulálna, hanem empirikusan is létező, a gyakorlatban is megoldásra váró problémák tényleges megvitatásával és azok politikai és gazdasági megválaszolásával működne. Ennek során teljes életvilágokat tudna a demokráciaelméletek általmár igen jól körülírt gyakorlati fejlesztésekben bevonni. A digitális platformokon szerveződő médiatartalmak – mint a kisebbségi politika médiumának napi megnyilatkozások -- e speciális kisebbségi viszonylatból kinőve a teljes politikai szféra számára lennének irányadóak. Nagyon komoly lehetőség van arra, hogy ezek a relatíve kicsiny létszámú, a politika alaptermészete okán hátrányokat "elszenvedő" közegeknek a média által összefogott életvilágai legyenek a "terepasztalai"

egy, a többségi döntéshozatalon túlra tekintő intézményi innovációnak. a politika a mindenkire kötelező döntések meghozatala. Innovatív akkor lesz, ha ez a szerepe a döntések meghozatalában tevékenyen és kompetens módon részt venni kívánók körét is képes kiterjeszteni, s ez álta felül tud emelkedni a többségi elvből következő belső anomáliákon. A kisebbségmértékség egyik frekvenciát, komoly eredményekkel kecsegtető területe ez a közeg. Nem lenne szabad kihasználatlanul hagyni a benne rejlő lehetőségeket.

Nemzeti Kiválósági Program, Jedlik Ányos Doktorjelölti Ösztöndíj, TÁMOP 4.2.4. (A/2-11-1-2012-0001).

O17.20

Judgments of the European Court of Human Rights against the Republic of Croatia for violating the right to freedom of expression

Zekić Eberhard N.

J.J. Strossmayer University of Osijek

In September 2013 the European Court of Human Rights issued a judgment confirming that Croatia has violated the right to freedom of expression, guaranteed by the European Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms in Article 10. In case *Stojanovic v. Croatia*, the ECHR has proved that a violation of freedom of expression occurred because of an unfounded conviction for defamation. This judgment was pronounced by the Municipal Court in Zagreb, ordering *Stojanovic* to pay compensation of damages for defamation. Arguable defamation had been said against former health minister in one newspaper edition. This judgment became legally effective in February this year, and it is interesting in the context of the fact that this is the first verdict on the issue of Article 10 in which the Republic of Croatia was found responsible for the violation of freedom of expression. At the same time, according to the report of Reporters Without Borders from 2014 among 180 countries for press freedom, the Republic of Croatia is ranked 64th. This report compares all current requests of the ECHR in which Croatia is accused of violating Article 10 of the Convention, as well as the ratio of these types of requests in relation to those associated with other articles of the Convention. The paper statistically presents the number of requests from Croatia to the ECHR from which it is possible to draw a general hypothesis about the issues that the ECHR commonly encounters in relation to the Republic of Croatia. In 2012 The Republic of Croatia was on the third place by the number of requests forwarded by the judicial authorities

of the ECHR in relation to its population. Since 1998 the ECHR considered seven claims against Croatia in the context of Article 10. This paper will review these cases in detail, as well as the reasons why in two requests the conclusion was that there had been no violation of Article 10, while the remaining five claims the ECHR declared inadmissible. Methods that were used for this paper are mainly based on researching written materials on related matters, concrete judgments, but also statistical data and comparison method. The author in her work examines whether indeed Croatia extremely rarely violates the article on freedom of expression, based on previous judgments of the ECHR, or Croatian citizens very rarely use the legal instrument of the ECHR in the case of this deviations. The number of claims against Croatia in the past four years have increased more than three times, so it is very likely to assume that in the future the Republic of Croatia will have to deal with the increasing number of complaints for violation of Article 10. The number of request will certainly grow in proportion with the democratic maturation of the entire nation, especially if Croatia remains in the lower part of the scale in terms of freedom of the media.

O17.21

Albánia és az EU – "elveszett illúziók"?

Harangozó D.

Budapesti Corvinus Egyetem

O17.22**Egy különleges jogállású régió: Trentino- Alto Adige**Oppe O.

Olaszországban az 1948. január 1.-én életbe lépett új alkotmány teremtette meg a későbbi regionális berendezkedés alapjait, amely létrehozta a különleges és a rendes jogállású régiókat. Az alkotmányozók 5 különleges jogállású régiót alkottak meg gazdasági, etnikai, földrajzi, történelmi, és nyelvi adottságok figyelembevételével. A különleges jogalkotói jogkörrel felruházott régiókban a '70-es években indult meg egy „korlátozott regionalizációs folyamat”, ami azonban minőségi változást nem eredményezett, hiszen az erősen központosított bürokratikus rendszer nem hagyott mozgásteret a helyi politika számára.

Azonban csak a '90-es évek elejétől beszélhetünk Olaszországban erőteljes decentralizációs törekvésekről, ami egyet jelentett egyrészt az állami beavatkozás mértékének csökkentésével, másrészt a helyi autonómia kiszélesítésének igényével.

Trentino- Alto Adige (Dél-Tirol) különleges jogállású régió, ahol olaszok és németajkúak élnek együtt közel egy évszázada. A szabályozás számos olyan igazgatási és törvényhozási funkciót biztosít, amit korábban kizárólag az olasz állam gyakorolt.

A régióban a szabályozás révén sikerült megvalósítani az „arányosság elvét”, mely a gyakorlatban és a hétköznapokban is garantálta a kisebbségek védelmét. Az 1972-es második autonómia–statútum rendezte a régió státuszát oly módon, hogy hivatalosan kétnyelvű – olasz és német – lett és a kisebbségek hivatalosan is érvényesíthették önrendelkezési jogukat.

Az autonómia–statútum óta eltelt évtizedeket számos konfliktussal terhelt időszak jellemezi mind olasz, mind osztrák részéről, amely sok esetben megkérdőjelezi a fennálló modell hatékonyságát és működőképességét, illetve felveti a régió stabilitásának kérdését.

O18.1**RHYTH-room**Tarr Z.*PTE-PMMIK*

A programalkotással olyan mai, mindannyiunkat érintő társadalmi jelenségekre szeretnénk reagálni, mint a stressz, rohanás és az ezek hatására kialakuló szorongás. Ezen jelenségek feloldására született meg egy "szakrális tér" létrehozásának gondolata: egyszerű, elemi, ősi szimbolikával átítatott hely modern parafrázisaként. Az alaprajz egy stilizált csigát mintáz, ez a zárt, befelé forduló szerkesztés intimitást, nyugalmat hivatott nyújtani, másrészt jelezi a perspektívaváltást - az egyén kerül a középpontba. A térelhatároló elemek, ülőfelületek, elsődleges funkciójukon túl, mind valamilyen hang keltésére alkalmasak, a felület fraktáltságát a monotonitás elkerülése mellett ez magyarázza. A természettel való harmónia kiemelt szerepet kapott a koncepció kidolgozása során: a pavilon a környezetének szerves része, átfúj rajta a szél, a fémlemezeken kopog az eső, ősszel az avar, télen a hó ropog a talpak alatt. Minden évszakban más hangok, más impulzusok. A környezet fontosságának demonstrálásaként, az eredeti, erdei helyszín mellett megszületett egy urbán verzió is. A meditatív funkció ezzel kibővül egy társas, közösségformáló eseménnyé.

O18.2**Perception of the EU in Croatia: Attitudes and Expectations of Croatian Citizens (July 2013)**Gluvačević D., Grgas Z.*Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Croatia*

Republic of Croatia join the European Union as their 28th member state on 1 July 2013, after long negotiations with the EU institutions. Year and half earlier was held a referendum on European Union accession, with 66, 3% of Croatian citizens who voted in favour of joining the EU. However, the crisis in Europe, as well as the crisis in Croatia partly influenced the change in the pro-European sentiment in Croatia, believing that joining the EU is not good move for the state. Fear of joining the European Union was and still is mostly based on fear of Greek scenario. Besides, one of the biggest fears is the loss of

national identity. But also there is a large number of those who are joining the European Union accompanied with positive aspects, seeking salvation in the European Union. For them, European Union will solve crucial problems in Croatia such as economy and unemployment.

The purpose of this paper is to illustrate how was the image of the European Union in Republic Croatia during the first month of membership (July 2013). The research methodology included a telephone survey of a sample of 1,000 respondents across Croatia. In addition to the image of the European Union, the goal is to show key elements on which is based the image of the European Union in Croatia during July 2013. The survey shows that Croatian citizens are often informed about the European Union, as well as they are still largely satisfied with the accession to the European Union.

O18.3

Sexual exploitation of women for the purpose of trafficking in Southeast Asia

Gugić Z.

J. J. Strossmayer University of Osijek

The statistics shows that considering the total amount of people trafficked in the world; approximately 79% of them are women. Sexual exploitation of women in Southeast Asia, which is also closely related to sex tourism, represents a big issue in today's world. By connecting the definition of sexual exploitation and trafficking in persons, this paper wants to show the bond between sexual exploitation, which can be, and in most cases is a part of wide branch of human trafficking. Sexual exploitation of women for the purpose of trafficking in Southeast Asia is mainly shown in the increase of more and more popular sex tourism in those countries. This paper is trying to make a distinction between free willing prostitution in those countries and forced prostitution of women by sexual exploitation and also which factors had the crucial role in making those countries a potential market for sex tourism and on which bases we can make assumptions about involvement of trafficking in all of that. The paper will also emphasize the problem within law regulations which strictly ban prostitution, human trafficking and any type of sexual harassment, and still women become victims of trafficking for the purpose of sexual exploitation. The reasons for the above mentioned cases lay in a poor economic situation in the countries they come from. Stimulated by search for work and being affected by high rates of unemployment and bad economy in

their country, the migration of women is practically inevitable. All of that leads to trafficking and exploiting these women by violating their basic rights and taking away their fundamental freedoms which are often followed by abduction, coercion, fraud, deception, etc. The aim is to try to give an answer to all burning issues and upon them replicate reasoned conclusion. Methods that were used for this paper are mainly based on collecting and researching written materials on related matters, field survey and documentary study. For the countries of Southeast Asia but also for other developing countries which are mainly poor, trafficking seems pretty rational. Those countries have seen the financial effect which trafficking and prostitution give to their economy and they are not intending to let it go. As for Cambodia, Thailand, Philippines, Vietnam, Laos, etc. which are one of the poorest countries in Asia, but also in the world, sex work is often considered economically rational. All those factors are becoming challenging to discern who is trafficked and who is participating by choice. Trafficking for prostitution is becoming a major concern of human rights organizations and feminist activists as the size of the problem and its grievous effects on the lives of women are becoming better known. Nowadays prostitution and trafficking is equal to the historic view of slavery, so it can be rightly called “modern slavery” or “slavery of the 21st century”. Number of trafficked persons is growing rapidly every year.

O18.4

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei cigányság társadalomtörténete a szocialista korszakban

Hajnóczky T.

ELTE TÁTK Szociológia Doktori Iskola

„Általános nézet, hogy a cigányokkal foglalkozó történeti kutatások eredménye és ismertsége elmarad más tudományterületek, főként a szociológia, néprajz, a zenetudomány vagy a kulturális antropológia hasonló irányultságú teljesítményétől.” – hívta fel a figyelmet Binder Mátyás a Regio hasábjain egy 2009-ben megjelent tanulmányában. Az előadásomban a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei cigányság szocialista korszakbeli társadalomtörténetét mutatnám be, hozzáillesztve az országos cigánypolitikához. A téma feltárása során hosszas kutatómunkát folytattam a Magyar Nemzeti Levéltárban, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban. Továbbá a Törvények és Rendeleték Tárából a vonatkozó határozatokat vettem elemzés alá.

O19.1**The effect of the level of motivation for approach and inhibition on the quality of sleep among students of Warsaw Universities**Andersz N.

Temperamental and personality traits are associated with an individual's general health. The quality of life and the quality of sleep are crucial components of it. However, current evaluation claims that average sleep quality among young people, especially students, is above the optimal level. The main purpose of the study was to investigate the associations between the level of activation of Behavioral Activation and Inhibition Systems (which characterize personality according to Gray's theory) and quality of sleep. The additional purpose of the study was to estimate the quality of sleep among students of Warsaw universities and compare the said quality to students from other countries. Participants ($n=223$) were assessed using Pittsburgh Sleep Quality Index (PSQI), BIS/BAS Scales and a survey concerning their sleep habits and sleep deprivation. The relationship between behavioral activation and inhibition and sleep quality was evaluated. The level of behavioral inhibition was positively associated with PSQI score and, consequently, negatively associated with sleep quality ($r_s=0,259$, $p<0,05$). The average sleep quality among students was above optimal level but significant differences between sexes were observed. Male participants reported poor sleep quality ($PSQI>5$) and their sleep quality was significantly worse than the said quality among women ($U=4525,5$; $p<0,01$). The survey revealed the sample causes of the observed state. 97,3 % of participants took activities in the nighttime, which led to sleep deprivation, and were aware of negative consequences of their decisions. The sleep quality of Polish students measured by PSQI is equivalent in comparison to similar available data. These results suggest that sleep deprivation is a commonly accepted way to save time while completing another task. College students are prone to suffer from sleep problems. Selected personality traits constitute important risk factors.

Introduction to the group-mind theory of group agency

Adam T.

University of Warsaw, Institute of Philosophy

According to the theory of group agency, established by Phillip Pettit and Christian List, in some conditions, certain groups of individual agents are the rational agents themselves. The crucial claim is that these groups have a (group) mind of their own and (group) intentional states, which cannot be reduced to the states and minds of individual group members, despite remaining in a supervenience relation with the individual group members.

Therefore, the theory is also known as *the group-mind theory*.

Firstly, in this speech, I am going to reconstruct the group-mind theory. In doing so, I will be attempting to point out that this theory makes a natural complement to the previous accounts heard in the debate about the problem of shared agency, particularly in the *non-summativ* accounts.

Secondly, I will analyze the concept which, for unknown reasons, has not been included by List and Pettit in the general structure of their theory, i.e. the concept of *group akrasia* (or in Donald Davidson's terms, *the weakness of will*). I will attempt to show that it should be considered as a necessary component of group agency.

Thirdly, I will be considering a hypothesis according to which it is justifiable to apply some of neuroscientific studies like the theory of mirror neurons, as complementary to the research on shared agency, in general and the group-mind theory, in particular. If so, this joint research can reveal that human beings are, in fact, evolutionary designed to cooperate with each other and create complex cognitive group structures.

O19.3**Understanding differences in decision-making process through analysis of personality profiles**

Malesza M.

University of Warsaw, Faculty of Psychology

The aim of the presented study was to investigate the relationship between Cloninger's personality dimensions of temperament and character (harm avoidance, novelty seeking, reward dependence, persistence, and cooperativeness) and rates of temporal, social and effort discounting. Brief overview of three types of discounting, including temporal discounting, social discounting and effort discounting, will be presented. Discounting process is a behavioral measure of decision-making and has been applied to a wide range of phenomena. These include lapses in willpower, health outcomes, consumption choices over time, and personal finance decisions. Generally speaking, discounting refers to a decrease in the subjective value of a reward as its delay (temporal discounting), size of a group the reward is shared with (social discounting), or an effort required to obtain the reward (effort discounting) increases. Put another way, discounting refers to the tendency for people to increasingly choose a smaller-sooner reward over a larger-later reward as the delay occurs sooner rather than later in time. When offered a larger reward in exchange for waiting a set amount of time, people act less impulsively (i.e., choose to wait) as the rewards happen further in the future. In other words, people avoid waiting more as the wait nears the present time. Three experiments are reported. The first experiment addresses the question whether individuals with different personality profiles differ in the rates at which they discount delayed gains and losses. The second study addresses an analogous question, however in the domain of social discounting. Finally, the last experiment refers to the effort discounting process. The analysis has revealed a negative correlation between the rate of effort discounting and harm avoidance, reward dependence and a positive correlation between the rate of effort discounting and persistence.

O19.4**A vajdasági magyarok nemzeti azonosulása a kötődés-glorifikáció mentén és migráció**Jávor R.*Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium*

A Vajdaságban, a demokráciában felnőtt fiatalok, akik nem éltek át csoportközi atrocitásokat magyarságuk miatt, nem tartják fontosnak oly mértékben nemzeti identitásukat, mint az idősebb generációk. Alacsony náluk a kötődés és a glorifikáció mértéke is saját csoportjuk felé. Nem tapasztalták meg az asszimilációs törekvéseket, hogy milyen igazán kisebbségben élni. Már nem is beszélnek nemzeti identitásról, a két nemzet (szerbek és magyarok) egyformán viszonyul egymáshoz és a fiatalok már akár a szerbekkel is azonosulni tudnak. A vajdasági kisebbség ennek köszönhetően feladja a saját maga által ki nem mondott és nem definiált identitását és önként beolvad a többségi társadalomba, vagy elhagyja az országot. Ebből kifolyólag, úgy gondoljuk, hogy mivel a vajdasági fiatalok nem ragaszkodnak szülőhazájukhoz, megnövekszik a migráció, főleg a környező országok felé, és a régióban maradt, elöregedő népesség pedig hosszú távon nem fogja tudni fenntartani a magyar kisebbségi csoportot.

O19.5**A tartós munkanélküliség önértékelésre gyakorolt hatása egy foglalkoztatottakkal való összehasonlító kutatás tükrében**Őszi Viktória*Egri TISZK KKN Kft.*

A szakirodalomban és a munkatanácsadás területén dolgozó szakemberek előtt régóta jól ismert jelenség a tartós, tehát egy évnél hosszabb időtartamon keresztül húzódó munkanélküliség okozta negatív pszichés következmények megjelenése az álláskeresőknél. A foglalkoztatottság világából való kényszerű (vagy bizonyos esetekben önkéntes) kiszorulás az anyagi lehetőségek leszűkülése, s így az életszínvonal minőségének csökkenése mellett olyan komplex pszichoszociális hatásokkal bír, melyek az egyén gondolkodás-, viselkedés- és érzésmintáit befolyásolva alapjaiban határozhatják meg a társadalomba

való visszailleszkedésének lehetőségeit; a reintegráció viszont saját erőből többnyire nem, vagy csak nagyon alacsony százalékban sikerül az egyéneknek. S habár az állástalanság pusztán az anyagi oldalról megközelítve is súlyos nehézségeket okozhat az érintettek számára, óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy az identitás meghatározásában is jelentős teret betöltő foglalkozási szerep időszakos elvesztése milyen pszichés következményekkel jár az egyén mentális egészségére nézve. A biztos munkahely megszűnése egy olyan változás, mely az egyén – s adott esetben az őt körülvevő környezet – életminőségének teljes vertikumát átfogó megrendülését vonja maga után. Az állástalanság megtapasztalása során az álláskereséshez és annak megtartáshoz szükséges kulcskompetenciák egyénenként eltérő mértékben sérülhetnek; mégis, a legfőbb hiányosságok az önbizalom-önértékelés, az elavult szaktudás, a kapcsolatrendszer építése illetve fenntartása, a rendszeresség, és a napi feladatok időhöz kötött megszervezésének területein tapasztalhatóak. Hangsúlyozandó ugyanakkor, hogy nem minden esetben az egyénnek felróható okok miatt következik be a munkanélküliség. Igaz, a tartósan állástalanok csoportját felmérések szerint legnagyobb számban az alacsony iskolai végzettséggel, elavult, már nem piacképes szaktudással rendelkező egyének teszik ki, ám számos szakképzett, megfelelő kompetenciákkal rendelkező személy is ide szorult egyéb, elsősorban külső tényezőknek (úgy mint gazdasági változásoknak, vállalat-átalakításoknak, csoportos létszámleépítéseknek) köszönhetően. Jelen előadás egy 160 fős mintán végzett összehasonlító kutatás eredményeit mutatja be. A kutatás célja volt, hogy a munkanélküliséget legalább egy éve átélő álláskeresők körében az önértékelést és annak változását, mint a foglalkoztatottság hiányának pszichológiai következményét munkavállalók önértékelésével való összehasonlításban bemutassa Magyarország munkaerő-piaci szempontból egyik leghátrányosabb térségében, az észak-magyarországi régióban folytatott vizsgálat alapján.

A nemzeti azonosulás jegyei laikus történelmi elbeszélésekbenSzász L.¹, Pólya T.²¹*Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar*²*Magyar Tudományos Akadémia, Természettudományi Kutatóközpont, Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet*

A tudományos narratív pszichológia (László, 2008) megközelítése gyümölcsözőnek bizonyult a személyes identitás vizsgálatában. Az utóbbi években a kutatók egyre gyakrabban alkalmazzák ezt az elméleti keretet a szociális identitás tanulmányozása céljából is. A nemzeti identitás és a csoporttörténet szerkezete között szoros kapcsolat mutatkozik (László, 2014). Jelen kutatásunk során a nemzeti identitás egy fontos jellemzője, a nemzeti azonosulás és a csoporttörténet szerkezete közötti összefüggések feltárása volt a célunk. A vizsgálatban 225 személy vett részt. A vizsgálati személyek egyik almintáját (N=161) Magyarországon született és itt is élő magyarok adták. A vizsgálati személyek másik almintája (N=64) pedig határon túli, Vajdaságban élő magyar emberekből tevődött össze. A vizsgálati személyektől azt kértük, hogy írják le a számukra legfontosabb magyar történelmi eseményt. A történetek szerkezetét a Narratív Kategorialis Tartalomelemző Rendszerrel (NarrCat) elemeztük (László et al., 2013). A nemzeti azonosulás mértékét a Nemzettel való azonosulás kérdőíve (Szabó és László, 2012) segítségével állapítottuk meg. Az eredmények számos összefüggést mutatnak a nemzettel való azonosulás szintje és csoporttörténet szerkezete között. A nemzeti azonosulás magasabb szintjével a pozitív érzelmekre utaló szavak gyakoribb használata jár együtt. A nemzeti azonosulás szintjével szintén pozitív korrelációs kapcsolatban áll a pozitív értékelő kifejezések használatának gyakorisága. Az eredmények továbbá azt is jelzik, hogy eltérés is van a két minta esetében kapott összefüggésekben. A szereplőknek tulajdonított aktivitás és a nemzeti azonosulás szintje között pozitív korreláció van a Magyarországon élő vizsgálati személyek csoportjában, míg a Vajdaságban élő magyarok esetében ugyanez az összefüggés negatív. Az eredményeket a tudományos narratív pszichológia elméleti keretében értelmezzük.

O19.7

Kirekesztés a pszichoanalízisben? A "Storfer-ügy"

Friedrich M.

MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet

Storfer Adolf (1938-tól Albert) Magyarországról származó publicista és nyelvész hosszú éveken hasznos, sőt pótolhatatlan alakja a pszichoanalitikus mozgalomnak. A pszichoanalízissel először mint páciens került kapcsolatba: 1909-ben feltehetően C. G. Jung kezeli a Burghölzliben. 1911-ben Freud javaslatára jelenik meg első pszichoanalitikai tárgyú munkája, Zur Sonderstellung des Vatermordes címmel. Ferenczivel csak 1913-ban köt ismeretséget, kapcsolatuk később konfliktusokkal terhes. 1919-től a magyarországi, a Tanácsköztársaság bukása után a bécsi pszichoanalitikai egyesület tagja. Innentől kezdve Magyarországgal és a magyar pszichoanalitikusokkal kapcsolatos attitűdje egyre negatívabá válik. Nyolc éven át sikerrel igazgatja a Verlagot, 1933-ig több pszichoanalitikus folyóirat alapítója és szerkesztője. Előadásom középpontjában a mozgalomból való eltávolításának / eltávolodásának folyamata áll, amelyben nem játszottak közre tudományos nézetkülönbségek.

O19.8

Lélek/Gyógyászat. Szociális reprezentációk a pszichiátriában

Takács B.

PTE-BTK Pszichológia Doktori Iskola

A pszichológiai zavarok, pszichiátriai kórképek, bizonyos mértékig a társadalmi diskurzusokban megkonstruált fogalmak (Foucault, 2000; Moscovici, 1967). Az tehát, hogy hogyan alkotjuk meg a mentális betegség és beteg képét és ennek következtében milyen társadalmi eljárásokat alkalmazunk kezelésükre részben társadalmi (részben szaktudományos)kérdés is. Ennek a problémának társadalmi jelentősége és gyakorlati következménye egyrészt a stigmatizáció (Goffman), másrészt az ellátás igénybevétele, kimenetele, eredményességére gyakorolt hatása. A stigmatizáció egyfelől önműködő folyamat, mintegy önbeteljesítő jóslatként működik, de a közösség részéről az elzárás, elutasítás, kirekesztés válaszait vonja magával. A társadalomban egy jelenséggel kapcsolatban uralkodó

nézetek, vélekedésének felmérésnek egyik módja a szociális reprezentációk vizsgálata (Moscovici, 1967). Ennek keretében végeztem vizsgálatot a PTE egyetemistáinak körében. A kutatásban a Test-lélek, illetve Mentális egészség-Mentális betegség dichotóm fogalmihoz kapcsolódó asszociációkat, illetve a pszichiátriai szakmákkal (pszichiáter, pszichológus) kapcsolatos vélekedésekre kérdeztem rá és vettem őket egybe. Az így kapott adatok elemzése során fény derül arra, hogy például a betegség általában a testiség dimenziói mentén konceptualizálódik (szomatizáció), az egészség a test és lélek egységeként is felfogható vagy, hogy a tudományos műszavak távolító hatása mennyiben járul hozzá az előítéletek csökkentéséhez vagy növeléséhez. A vizsgálat távlati horizántján szerepel a pszichiátriai betegekkel folytatott élettörténeti interjúkban a betegség jelentésének, jelentőségének és a betegek által észlelt környezet száliens mintázatainak feltérképezése, illetve a pszichiátriai/pszichopatológiai elméletekben uralkodó kognitív polifázia jelenségének újraértelmezése.

O19.9

Jung, antiszemitizmus és a posztjungliánus közösség

Narancsik G.

OORI, Tündérhegyi Pszichoterápiás Osztály

Jung zsidósághoz, a zsidó valláshoz és kultúrához fűződő összetett és paradox kapcsolata Freud köréből való kiválásától számítva, máig éles viták tárgya. Az 1930-as években tanúsított ellentmondásos magatartása, ill. a náci retorikával rokon vonásokat mutató néhány megnyilatkozása kapcsán a háborút követően Junggal szemben felmerült az antiszemitizmus vádja. Ugyan a vádak alaptalannak bizonyultak, Jung feltételezett antiszemitizmusának kérdése máig jelen van a Jung-kutatásban, széles spektrumot átölelő értelmezésekkel. Az 1940-es évektől kezdődően Jung tanítványai részéről folyamatos erőfeszítés történt a vádak tisztázására, majd a 1980-as évektől alapvető szemléletváltás észlelhető a kérdés megközelítésében: kísérlet történik kontextuális újragondolására, ill. annak elemzésére, a jungi diskurzus mely vonása vezethetett ahhoz, hogy gondolatait kapcsolatba lehetett hozni a náci ideológiával. Az előadás elsősorban a témával foglalkozó, az utóbbi években megjelent posztjungliánus interpretációkat elemezve azonosítja a kérdés feldolgozását célzó stratégiákat és narratív mintákat.

O20.1**A Simpson-paradoxon megoldása, avagy a pozitív befolyásolás és a standardizálás közötti analógia**Bakos V.*Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Kar*

A valószínűségszámításból ismert véletlen események függetlenségét szinte minden szakirodalom megemlíti, ugyanakkor a hétköznapi életben sokkal jobban érzékelhető kapcsolatokról ritkán esik szó. Az eseményeknek ez utóbbi, sajátos viszonya a pozitív és negatív befolyásolás. Ennek a relációnak egyik speciális esete az implikáció. Érdekes módon azonban a befolyásolás és az implikáció rengeteg tulajdonságban különbözik egymástól. Ezen eltérések miatt olykor kialakulhatnak ellentmondásosnak tűnő helyzetek, mint például a Simpson-paradoxon, miszerint az egyes részekenél tapasztalható aránykülönbségekhez képest az egészében tapasztalt aránykülönbség akár ellentétes előjelű is lehet. Ebből kifolyólag a befolyásolás kapcsolatba hozható a statisztikából ismert – Kőrösy József nevéhez fűződő – standardizálás témakörével, amely analógia segítségével megmagyarázhatóak bizonyos ellentmondásos szituációk.

O20.2**Gilvánfai szociális fejlesztések**Vörös E.

Gilvánfa

Az Ormánsági aprófalvakra jellemző történeti átalakuláson áteső Gilvánfa, a tájegység közepétől északra elhelyezkedő település. A faluról először az 1300-as évekből találtak írásos emlékeket a pápai tizedjegyzékben. Az Ormánsági aprófalvakra jellemzően, a területi elhelyezkedésből kifolyólag az egyetlen megélhetési forrás a mezőgazdaság volt, amely az egész területen végbemenő természeti és társadalmi változások, az etnikai cserélődés eredményeképpen, valamint a beás cigányok beköltözésével szinte teljesen megszűnt. Gilvánfa mára 100%-ban roma nemzetiségű, jórészt segélyből élő, 410 lakosú település. A falu és az egész térség elmaradottságára tekintettel a közelmúltban komoly figyelmet kapott az Ormánság, nagy erőfeszítéseket tesznek a helyi szervezetek és önkormányzatok, valamint az államvezetés

egyaránt a terület felzárkóztatásának, vagy legalább a hanyatlás megállításának reményében.

Szociális lakótelep:

A tervezés alapját egy két évvel ezelőtti belügyminisztériumi megbízás jelenti, melynek értelmében, első ütemben 8 új szociális családi ház épül Gilvánfán a rászorulóknak részére, az Ormánsági települések szociális fejlesztés program keretében. A projektben, mint tervező vehettem részt a Doktori Iskola vezetőjével és egy doktorandusszal együtt, így folyamatos rálátásom volt a tervezés és az egyeztetés minden területére.

A tervezés elsődleges szempontja, hogy olyan épületeket tervezzünk, melyek szem előtt tartják az adott társadalmi réteg igényei, lehetőségeit, érzékenyek környezetükre, fenntarthatóak. A tervezés fontos kritériuma a megfelelő technológia és anyagok kiválasztása, melyek könnyen tanulhatóak, használhatóak. Mivel a gilvánfai szociális épületek közmunkaprogram keretében épülő házak, így az építésben részt vevő helyi lakosok szakemberek mellett tanulhatták meg az egyes szakmákat a 8 lakóház felépítése alatt. A tervezés során ezért esett a választás a vályogra, melynek elkészítése és használata nem idegen a 100%-ban roma lakosú falu embereinek. Az építkezés során megtanulták a vályog préselési, beépítési technikáját, a fa tetőszerkezet és födém készítését, ahol képzett ácsok és kőművesek vezették be a mesterségek rejtelseibe a lakosokat. A példa jól mutatja, hogy építésként milyen társadalmi, szociális hatásai lehetnek egy épület felépítésének, ha jól választjuk meg a beépítésre szánt anyagokat és technológiát. A 8 db szociális lakás közmunkaprogram keretén belül állami támogatással 2013 végére elkészült. Ez idő alatt munkát és képzést kaptak a falu lakosai, akik már tervezgetik, hogy a jövőben hogyan hasznosítsák a fél éves építkezés alatt megszerzett tapasztalatokat. Ezek a tervek nyújtanak perspektívát és lehetőséget a felzárkóztatáshoz a falunak és lakóinak egyaránt.

Összességében elmondható, hogy bár a belügyminisztériumi megbízás 8 családi ház megtervezéséről szólt, még is a távlati társadalmi hasznosságát figyelembe véve elmondható, hogy a program végére a 8 épület jó eszközként működött közre a lakosság integrációjának céljából.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

TERMÉSZETES ÉPÍTŐANYAGOK HASZNÁLATA EGY PROTOTÍPUS LAKÓHÁZ TEVEZÉSE SORÁN

SZTRANYÁK Gergely¹, SCHUNK Tímea²

¹Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, Épületszerkezettan Tanszék

²Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, Breuer Marcell Doktori Iskola

2013 szeptemberében a Széchenyi István Egyetem Épülettervezés Tanszéke és Tatabánya Önkormányzata közösen meghirdette a MILD HOME és ECO GREEN VILLAGE című meghívásos építészeti ötletpályázatot. A pályázatra Magyarország posztgraduális képzésében résztvevő hallgatói jelentkezhetnek, beleértve a Mesteriskolát és a Vándoriskolát is. A MILD HOME egy lakóegységet jelent, melyből az Eco Green Village, mint lakó együttes létrejön. A MILD HOME egy mozaik szó: My Modular, Intelligent, Low cost, Do it yourself, nearly zero energy House for our Eco Green Village, és az Európai Unió SEE kutatás-fejlesztési programján belül, ennek Környezetvédelmi és Környezetfejlesztés témájában végzett projekt. Tehát a feladat fenntartható, gazdaságosan megépíthető és üzemeltethető lakóegységek, valamint az ezeket magába foglaló kisebb településrész tervezése Tatabánya Alsógalla-Falurétre.

A projekt során cél az ötletpályázaton kiválasztott legjobb ötlet(ek) továbbgondolása, akár részletekig terjedő továbbtervezése, amely jó alapot kínálhat egy prototípus lakás esetleges megvalósítására. Továbbá az első három helyezett továbbjut a nemzetközi versenyre, ahol számos közép európai ország első díjaival mérheti össze magát.

A pályázaton 2. díjat értünk el.

Sztranyák Gergely publikációt megalapozó kutatása a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A kutatás szakmailag kapcsolódik az Európai Unió SEE kutatás-fejlesztési programján belül, ennek Környezetvédelmi és Környezetfejlesztési

témakörében, a Forrás- és Energiafelhasználási Hatékonyság Fejlesztése témában végzett projekthez. (Pályázati azonosító: SEE/D/0201/2.4/X)

O20.4

Vályog napjainkban

Diósi D., Fövényes Cs.

A téma választását indokolja a napjainkban egyre inkább előtérbe kerülő alternatív építőanyagok és technológiák alkalmazása. Előadásunk betekintést ad a vályog – mint építőanyag – tulajdonságaiba, annak előnyeibe, s hátrányaiba, épületfizikai adottságaiba, valamint életvitelünkre gyakorolt hatásaiba. A prezentáció során Pécs, illetve Pécs környéki példákon keresztül mutatjuk be a vályog alkalmazhatóságát, és összeférhetőségét más természetes építőanyagokkal, mint pl.: szalma, fa, kő stb. A választott épületek által a hallgatóság betekintést nyerhet azon megoldásokba, melyeket a megrendelő és a tervező igényei határoztak meg, mint pl.: megfelelő hőháztartás, egészséges belső légkör, természetes építőanyagok, közösségformálás.

O20.5

Vályog napjainkban

Fövényes C., Diósi D.

PTE-PMMIK

A téma választását indokolja a napjainkban egyre inkább előtérbe kerülő alternatív építőanyagok és technológiák alkalmazása. Előadásunk betekintést ad a vályog – mint építőanyag – tulajdonságaiba, annak előnyeibe, s hátrányaiba, épületfizikai adottságaiba, valamint életvitelünkre gyakorolt hatásaiba. A prezentáció során Pécs, illetve Pécs környéki példákon keresztül mutatjuk be a vályog alkalmazhatóságát, és összeférhetőségét más természetes építőanyagokkal, mint pl.: szalma, fa, kő stb. A választott épületek által a hallgatóság betekintést nyerhet azon megoldásokba, melyeket a megrendelő és a tervező igényei határoztak meg, mint pl.: megfelelő hőháztartás, egészséges belső légkör, természetes építőanyagok, közösségformálás.

MILD HOME – öko településrész TatabányánKokas B.*PTE PMMIK*

A projekt célja egy gazdaságos, fenntartható lakóépület modell, és ezekből az egységekből felépülő öko-településrész koncepciójának kialakítása a délkelet-európai régióban.

A MILD HOME és ECO GREEN VILLAGE építészeti ötletpályázat magyar helyszíne Tatabánya. A tervezési folyamat megkezdésekor kitűzött cél volt egy modulrendszerben megépíthető lakóegységekből kialakított településrész létrehozása, ami energetikailag és szociálisan is megfelel a kor és a jövő elvárásainak, miközben színvonalas életteret biztosít lakói számára.

Hazánkban a feltételek – klíma, talajminőség, domborzat, csapadékmennyiség – mind adottak ahhoz, hogy a bioenergia váljon az ország fő energiaprofiljává. A terv fő energiahordozójává ennek alapján a biomassa lépett elő, amely könnyen „előállítható” és hasznosítható, a mindennapok során mi is hozzájárulhatunk keletkezéséhez.

Az energetikai megközelítés mellett szándékaink közt szerepelt a jól működő lakóközösség létrehozása és az itt élők életminőségének javítása. A tervezési folyamat során kiemelt figyelmet fordítottunk az életmódra, így a terv fontos részévé vált az alapvető egészséges élelmiszerek helyszínen történő termelése. A termelékenység növelése érdekében különféle környezetbarát technológiák (permakultúra, aquaponia) ismeretanyagát felhasználva könnyen fenntartható élő rendszerek hozhatók létre. A jó életminőség fenntartásának fontos eleme a sport, ezért a koncepció szerint erre is lehetőség nyílik a területen.

Az elmúlt időszakban ember és természet egyre inkább elhatárolódott egymástól. Egy fenntartható jövőkép fontos eleme lehet ezen távolság leküzdése, a természettel való együttélés újbóli megteremtése. A projektben igyekeztünk a fenti gondolatmenetnek megfelelő koncepciót kidolgozni.

O20.7**Épületfizikai szimulációs vizsgálatok fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata a Szentágotthai Kutatóközpont épületének segítségével.**

Póth B., Kistelegdi I.

Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar

A kutatás célja olyan épületfizikai szimulációs eljárások kidolgozása, melyek segítségével nagyléptékű középületek energetikai és komfort elemzése, fejlesztése és tervezése valósulhat meg. Ilyen módszerek birtokában a meglévő épületállomány energetikai felújítása, átalakítása, valamint új épületek építése optimális módon valósulhat meg. Ennek lényege pedig, hogy teljesülnek a kívánt komfort paraméterek a lehető legkisebb pénzügyi befektetési és gépészeti teljesítmény szükséglet mellett, a jelenlegi szabványos eljárásoknál pontosabb tervezéssel.

Az eljárások kutatásához és fejlesztéséhez a Pécsi Tudományegyetem Szentágotthai János Kutatóközpontjának épületét modellezzük. Az épület léptékének mérete és gépészeti rendszerének összetettsége jó alapul szolgál a kutatási projekthez. Az épületbe telepített épületfelügyeleti rendszer, mely nem csak irányítási, hanem mérésadatgyűjtési funkcióval is rendelkezik, lehetőséget ad a szimulációs eredmények elemeinek a valós adatokkal való összevetésére, hitelesítésére.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O20.8**Pécs keleti városrész szociális épületállományának energetikai korszerűsítési vizsgálata**

Váradi-Varga O., Póth B.

PTE Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar

Nagyvárosaink szegregációs területeinek leszakadási, elnéptelenedési és amortizációs folyamata egy összetett megoldandó probléma hazánk szociológusainak, várostervezőinek, építészeinek és politikusainak egyaránt. Ezen sokrétű problémakör egyik mérnöki feladatrésze a hátrányos helyzetű városrészekben fellelhető, gyakran évtizedek óta érintetlen épületállomány korszerűsítési lehetőségeink vizsgálata.

Jelen kutatásban Pécs keleti városrészének szociális bérlakás-állománya került komplex tanulmányozás alá, melynek első lépéseként az épületek építészeti- és gépészeti kialakításuk, valamint az akcióterületen belül fellelhető darabszámuk szerint tipizálásra kerültek. Az egyes épülettípusokon különböző korszerűsítési alternatívák kerültek vizsgálatra, melyek végül a beruházási méret, a fenntartási költségek, a várható megtakarítások és a kivitelezhetőség alapján kerültek mérlegelésre.

A kutatás fő célja mindvégig egy olyan optimális energetikai koncepció meghatározása volt, mely mind az épületszerkezetek kialakításában, mind a gépészeti rendszerek megválasztásában az energia- és költséghatékony szemléletet tükrözi. A különböző alternatívák kidolgozása során az ökológikus szemléletű megközelítést részesítettük előnyben ott, ahol a számítások szerint az költség szinten is megtakarításokat eredményezett.

Az általunk részletesen tanulmányozott terület problémáinak feltárásával és az azokra adott válaszokkal egy átfogó javaslatot adunk a szegregátumok energetikai korszerűsítési lehetőségire Pécs-Kelet példáján keresztül.

O20.9**A strukturális változások hatásai a város szövetére**Lovra É.*Pécsi Tudományegyetem*

Az építészet és városépítés időben, szerkezetében és jellegében eltérő karakterisztikái formálják az épített környezetet. Az esetleges szerkezeti konfliktusok, a megváltozott funkciók által kialakult utcasávok és térszerkezetek létrehozta közeg reagál az adott időszak igényeire és elvárásaira. Az objektív és szubjektív tényezők figyelembevételével, M. R. G. Conzen elméleteit alkalmazva területi sémák hozhatók létre, amelyek által lekövethetők a változások, amelyek értékelésével, mátrixos analízisével optimalizált és alkalmazható további tervezési gyakorlat állítható be. Az adott dolgozat témája a vizsgálati folyamat bemutatása egy adott város központi területén, illetve annak elsődleges értékelése.

O20.10**The Future of Community Participation in Urban Design - Almere 2.0 the Sustainable City**Portschy S.

The city of Almere, which is one of the four main cities in the Amsterdam Metropolitan Area, has been among the fastest growing cities in Europe ever since its establishment in 1976. The economic and demographic expansion puts significant pressure on valuable green areas around Amsterdam, and Almere has both space and potential for growth. Already at the time of its creation, the plans of a multiple-core structure city attracted mixed reviews, leading urban designers calling it "an anti-city". However, with time it has developed into a mature, healthy and sustainable city. With the new expansion that would add 60,000 new dwellings and 100,000 new jobs by 2030, the city faces new challenges, which require visionary strategic planning once again.

The intended growth of Almere is planned to take place in an ecologically, socially and economically sustainable fashion. To achieve this and to inspire contribution to future developments, the city has defined seven principles in concurrence with international sustainability experts: cultivate diversity, connect place and context, combine city and nature, anticipate change,

continue innovation, design healthy systems and empower people to make the city.

This paper intends to examine the potential growth and the urban development from the community design perspective. Community participation is one of the strongest principals in this innovative place-making experiment. Creators of the new strategic vision imagine large-scale citizen involvement, bottom-up community and private initiative through empowerment and ownership, from the design phase to the implementation. They aim far beyond the design character of the buildings, including among others the design of the urban fabric and the supporting infrastructure as well.

How can such urban growth take shape responsibly? What are the foreseeable social challenges? How to preserve and reinforce the original qualities, while simultaneously meeting the demand for growth? How to form communities from new pioneers with different backgrounds, while promoting diversity? How to create the sense of ownership and preserve it for the generations to follow? What level of community involvement guarantees that the needs of the people shape the potency of the city? These are some of the questions this paper tries to address.

O20.11

Közösségépítő – Építő közösség

Kósa Balázs

Az építészek munkásságukkal akarva, akaratlanul hatással vannak szűk és tág értelemben vett környezetükre. Ez egy olyan fegyver, amelyet viszonylag kevés szakma mondhat magáénak, így természetesen a felelősség sem kicsi. Hiszen egy ház nem egy maroknyi tárgy, amelyet kukába hajlíthatunk, könnyedén zsebre vághatunk eltüntetve ezzel az érdeklődő, kritizáló szemek elől. Az építészek környezetalakító tevékenységének egyik alapvetően elvárható követelménye a felelősségvállalás. Felelősségvállalás az épületekért és azok a társadalomra kivetülő pszichológiai következményükért. Az előadásom során a közösség és építészet és a szociális építészet emberekre, kisebb csoportokra való kihatását vizsgálom. Mi is az a közösség, közösségi tér, köztér? Mik a határai, hogy oktathatjuk kortársainkat építészként? Mindez azonban mit sem ér, ha nem tisztázunk olyan kérdések, hogy kinek tervezünk, a szakmának, a megrendelőnek, vagy még egy szélesebb körnek? Mennyire lehet mozgatórugója egy kisebb vagy nagyobb közösség az építészeti gondolkodásnak, vagy éppen az ellenkezője? Kihat-e a felelősségteljes

építészeti gondolkodás adott közösségekre, azok életére, körülményeire? Milyen elméleti és gyakorlati eredményei vannak mindezeknek? Mi is takar a közösségi építészeti? Az elmélet és gyakorlat kapcsolatának fontossága, ezek folytonosságának hangsúlyozása, vizsgálata elengedhetetlen a mai világban és az építészeti gondolkodásban egyaránt. De hol is kezdődik el az építészeti felelősségvállalás, ez a fajta gondolkodásmód? Mi a különbség emberi csoportok és a közösség között? Egyáltalán mit nevezünk közösségnek? Az ilyen jellegű morál elsajátítása jó esetben már a gyermekkorban kialakul, legkésőbb azonban az egyetemi, főiskolai padba ülve találkoznia és foglalkoznia kell a hallgatóknak ilyen jellegű problémakörökkel. Ez egy elég bonyolult feladat a mai felsőoktatási rendszert tekintve, hiszen szinte kivétel nélkül minden intézményben tömegoktatás zajlik, ami a személyes kommunikációt, kisebb csoportos foglalkozások megtartását kevésbé teszi lehetővé. Pedig a mai zord, személytelen, önmagába forduló világban, a gazdasági helyzet és a morális értékek eltolódása idején fontos, hogy felhívjuk a figyelmet az összefogásra, a csapatmunka örömeire, a közösség erejére, a fiatalság lendületére, a generációk közti együttműködésre. Az egyetemeknek óriási a szerepe vitathatatlan az innovatív gondolatok, innovatív gondolkodásmód elsajátításában a hallgatókkal. Nem a megoldásokat kell megtanítani a diákoknak, hanem azt az utat, ösvényt megmutatni, amelyen haladva eljuthatnak megtalálják a választ a kérdésre. Így, ha az életben addig nem ismert problémával találkoznak, sokkal könnyebben veszik majd az akadályt.

O20.12

Több Mint Gyár!

Eftimie Izabella

A Bőrgyár története több évszázados múltra tekint vissza, 2012-ben azonban végleg bezárta kapuit. A B2 innovációs hallgatói csoport 2012 decemberében ismét a campuson kívülre lépett és egy újabb aktivitással vetette észre magát a Pécsi Bőrgyár területén. A Bőrgyár üres tereit ismét megtöltöttük élettel, felhívva a figyelmet ennek a területnek a kihasználatlanságára, és annak jövőbeni lehetőségeire.

A projekt megkezdése előtt több ízben kilátogattunk a gyárba, megismertük történetét, és hogy, milyen hatalmas munka zajlott itt működésének fénykorában. Hisz itt valaha bőrök tonnái kerültek feldolgozásra nap mint nap! Jelenleg teljesen kihasználatlanul áll. Feladatunknak éreztük, hogy megint megtöltsük a teret élettel, ha csak egy napra is. A csapat nagyon sokat gondolkozott, hogy mivel is lehetne megmozgatni az embereket, mit

kellene alkotni; létrehozni a gyár 250. évfordulójára, ami nem mindennapi. Az előkészületek alatt lelkesen, összefogva valósítottuk meg apránként a rendezvény puzzle darabjait. Az előadásomban kitekintést mutatok lehetséges jövőképekre, valamint bemutatom az akciót, amely eredményeként már létre is jöttek tervek.

„...mégis azt gondolom sikertörténet a Pécsi Bőrgyáré!” /Tarr György/

O20.13

Szászvári vár és várrom területe - feltárás és bemutatás

Horváth M., Bognár H.

PTE PMMIK

Az építészeti tervezés a régészeti műemlékek helyreállítása esetében sajátos szempontok szerint történik. A régészeti maradványok legtöbbször az úgynevezett „holt műemlékek” csoportjába tartozik. A maradványok történeti adatait a régészek szolgáltatja az építészek számára, akik építészettörténeti ismeretekkel egészíti ki, feladatuk azok megőrzése illetve bemutatása. A tervezendő feladat először a romterületnek és környezetének a szakszerű viszonyának a tisztázása, valamint a járófelületek szemléletes megkülönböztetése a térfunkcióknak megfelelően. A dolgozatban bemutatjuk a Szászvári vár és plébánia épületével kapcsolatos kutatási eredményeket, a vár és plébániaépület történetét, a vár környezetében történt régészeti ásatások eredményeit. A kutatástörténetet követően ismertetjük a Szászvári vár és a templom környezetének rehabilitációjára tett építészeti javaslatunkat. A területen a régészeti kutatás egyedülállóan gazdag leletanyaga alapján és a kialakult érdekes terepszint különbségekből adódóan a koncepció terveket, rekonstrukciókat átgondolva mindenképpen egy bátrabb megoldást kell választani a harmonikusan illeszkedő, didaktikus pótlás igényével szemben, amely a műemlék kezelése, fenntartása és hasznosítása szempontjából az adott helynek, térségnek, az országnak egy példát mutatva jövőképet adhat.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Az „ember – tér – környezet” hármasságának kapcsolati viszonyai, jelentésrétegei a kalocsai Érseki kert rekonstrukciója során, és a benne elhelyezett házasságkötő/pihenő pavilon kialakítása

Fogas R.

PTE PMMIK

Az előadás az „ember – tér - környezet” hármasságának kapcsolati viszonyait, jelentésrétegeit, fizikai és mentális egymásra hatásait kívánja vizsgálni egy kalocsai projekten belül. Ez a projekt a kalocsai Érseki kert rekonstrukciója, és a benne található házasságkötő/szabadtéri pavilon kialakítása. Az Érsek kert turisztikai vonzereje, jelen állapotában megvallhatóan rejtett értékeiben rejlik. Kertfelújítási koncepciónk részét képezte a táji kertrész olyan gyűjteményes kertként történő bemutatása, mely egy virágkori időpontjában ragadja meg a park világát úgy, hogy közben kiszolgálja a városlakók társadalmi igényeit, mint a város legnagyobb kiterjedésű aktív természeti környezete. Magába foglalja a természetet és az építész által alkotott „mesterséges” közeget, melynek szimbiózisban való együttélése volt a legfontosabb, hogy az emberek ne veszítsék el a kapcsolatot a közelükben lévő természeti zölddel. Célunk a zöld, és a már eltűnt funkciók újraélesztése volt a parkban, hogy egy tartalommal teli kötődési pontot biztosítsunk, amely segít elhelyezni az embert ebben a természeti környezetben. Olyan új dimenziót szerettünk volna létrehozni, mely segítségével a természeti környezet átalakul és egy új perspektívából mutatkozik be, mely új kapcsolatot hozhat létre a természet és a használó között. Lehetőséget biztosít a kapcsolatteremtésre ember és ember között, valamint lehetőséget az elvonulásra, nyugalomra, feltöltődésre a természet által. A reakció, a kölcsönös kapcsolat megalkotása, ember és természet között, ez volt a célunk.

„A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Rózsakerti Cella Trichora (Pécs) – védelem és bemutatásHorváth M.*PTE PMMIK*

A temetői kultuszépületeknek egy, Pannoniában is kedvelt típusa a kvadratikus középteret három oldalról apszisokkal lezáró, kupolával fedett centrális építmény, a cella trichora. Az ókeresztény építőművészet ezt a centrális elrendezésű, a középteret kupolával fedett épületformát előszeretettel a temetői sírkápolnáknál használták Itáliában. A dunai provinciák, elsősorban Pannonia felé Aquileia játszotta a közvetítő szerepét. Tartományunkban Sirmium (Mitrovica), Sopianae (Pécs), Aquincum (Budapest-Óbuda) és Savariából (Szombathely) ismeretesek cella trichor-ák. A 2010-es régészeti ásatásnak köszönhetően a pécsi ókeresztény temető együttes épületállománya kibővült a rózsakerti Cella Trichora épületével. Rózsakert területén előkerült Sopianae északi temetőjének második, késő római kori háromapszisos temetői épülete (cella trichora). Ez a terület Sopianae késő római kori északi temetőjének és a középkori városnak a területére esik, kiemelten védett régészeti lelőhely, a területen korábban régészeti kutatás nem folyt. A Pécsi Egyházmegye ezen a területen egy új vendéglátó ipari egységet kívánt nyitni, az építkezési tevékenységéhez az Örökségvédelmi Hivatal régészeti felügyeletet írt elő. A Rózsakert területén egy észak – déli irányú kutatóárokban előkerült két szögletes sarkú faltömb, amelyek helyzetük alapján egy apszis támpillérei lehettek. A georadaros felmérések alapján valószínűsíteni lehetett, hogy egy vasos falakkal felépített temetői épületet találtak. Az épület jelentősége miatt régészeti kutatásra volt szükség, melyet 2010-ben megkezdtek. A Rózsakert területén előkerült Sopianae északi temetőjének második, késő római kori háromapszisos temetői épülete, a Rózsakerti Cella Trichora. A cella trichora egy földfelszín feletti kápolnából és egy földalatti kriptából áll. Az épület építési idejét a 380-as évek – 420-as évek közti időintervallumra datálják a régészek. Más pécsi ókeresztény temetői épületekkel összevetve építészeti hasonlóságokat véltek felfedezni. A cella trichora mérete és felépítése folytán nem egy családi sírbolt, a keresztény közösség szempontjából fontos személyek – püspök(ök), mártír(ok) – nyughelye lehetett. A Cella Trichora védelme szempontjából alapvető kritérium, hogy szükség van egy korszerű védőépület megépítésére, a hatékony védelem, a hosszú távú fenntarthatóság és a látványos bemutatás érdekében. Az épület jelenleg nem látogatható, 2011 augusztusában visszatemették. Ennek a kis kápolnánk a világorökségi területen betöltött szerepe - helyzete a régészeti ásatásokat

követően a visszatemetésével méltatlan módon igencsak a perifériára került. A Cella Trichora terének kialakításánál fontos szempont volt, hogy a műemlék látványa ki tudjon teljesedni és ne csak, mint védőépület működhessen, hanem egy jól használható múzeumtér jöjjön létre. Az épület rehabilitációjával a Cella Trichora védőépülete tulajdonképpen maga a földalatti múzeum, az építészeti látványosság a kápolna lenne.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

O20.16

A fenntarthatóság párhuzamai a műemlékvédelemben

Kondor T., Rétfalvi D.

PTE Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar

Előadásom témája azt a sokszor felemlgetett és gyakorta látszólagos ellentétként egymásnak feszülő látásmódbéli különbséget boncolgatja, melyet épített örökségünk egyes elemeinek hasznosítása során a műemlékvédő szakember, az építész és a beruházó képvisel. Miközben megépült példák sora igazolja a különböző vélemények más-más helyzetben igazolható megfelelőségét, minden egyes új projekt megfogalmazásánál felmerül a kérdés, vajon egy műemléki épület rekonstrukciója, képes-e fenntartható gazdasági hasznot termelni a társadalom számára? Vajon a műemléki rekonstrukciókkal járó nagyarányú többletköltség teremt-e olyan értéktöbbletet, mely által a haszon is hasonló mértékben sokszorozza meg önmagát? Ezen kérdés eldöntéséhez azonban meg kell hogy ismerjük a következő szavak témában releváns értelmezhetőségét: műemlék/műemléki érték – fenntarthatóság – haszon.

A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ honlapján található fogalom-magyarázat így írja le a *műemlék / műemléki érték* jelentését:

„... Műemlék: Olyan műemléki érték, amelyet a 2001.évi. LXIV. törvény alapján jogszabállyal védetté nyilvánítottak.

Műemléki érték: minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (illetve ezek maradványa), valamint azok rendeltetészerűen

összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt. ...”

A fenntarthatóság szó jelentése már messze nem írható le ilyen konkrét és rövid megfogalmazásként. A vizsgálat során hosszú és rövidtávú, célorientált és általános érvényű értelmezések egyszerre lépnek fel még a legkisebb projekteknel is. Az építési beruházások során, jelen bevezetőben csak kiemelten említék pár nézőpontot, melyek egy tudatosan fejlesztett projekt esetében kikerülhetetlenek. Ilyenek például a következők: *integrált, térség-specifikus fejlesztéspolitika érvényesítése / környezet terhelhetőségét figyelembe vevő gazdaságfejlesztés / épített és természeti környezet védelme / társadalmi kohézió erősítése - társadalmi, szellemi, kulturális javak helyi erőforrásokra alapozott megőrzése és hasznosítása / környezetkímélő termelési, közlekedési rendszerek előtérbe helyezése / ökotudatos fejlesztési stratégiák, rendszerek és technológiák alkalmazása, ökotudatos energiefelhasználás...*

A haszon szót érdemes összevetni a hasznosság szó jelentésével, és hogy vajon e két szó hosszútávon ugyanazt kell-e hogy jelentse egy műemléki védettség alatt álló érték hasznosítása során.

Az előadás, Dunaújváros Penetele városrészén található Rudnyánszky – Mondbach – Frankl kúria hasznosítására készült tanulmányterv kapcsán boncolgatja a műemlékvédelem és a fenntarthatóság szimbiózisának lehetséges változatait, síkjait és irányelveit.

O20.17

Geotechnical Aspects of Damages to Monuments using Italian Examples

Aradi L.

PTE PMMIK

During the history numerous architectural and engineering construction damaged significantly or disappeared. In lot of cases new buildings were established on top of the ruins. Using archaeological explorations and excavations, and appropriate architectural and engineering techniques, it is possible to let people see the remains, without demolishing the newer building above, or even enlarge that with brand new parts on and/or under the surface.

Reviewing the architectural and engineering methods, collecting and analyzing international examples, and respecting monumental and archaeological relics, gives great approach and way of thinking, inspiration for the implementation, new building techniques, and enriches the possibility of buildings in historical environment.

During my research I listed those Italian historical sites, where any damage occurred. I examined them from geotechnical point of view and determined the source of their problem. I studied the geological history of their subsoil. I examined their foundation. I used measurements of their movements. And finally I proposed solutions for their preservation.

O21.1**Unconventional spaces for artistic events**Apostolescu G.

The development of art has generated new trends of manifestation in order to be in tune with the novelty brought by the artists. These trends are mostly present in visual arts as well as in music or theatre. The act of creation receives new features due to form of production, location, audience or temporality. The relationship creation – audience becomes a much more attractive element, which sometimes generates a much more profound impression about art.

The art gallery and the stage are the most common spaces for making and expressing art. They serve a certain type of audience that has already been formed and is constantly interested and accustomed to a certain vision, and that can at the same time react positively or negatively to unconventional art (graffiti, street music, etc.). From this point of view, the concert hall and the museum are after all the spaces that the audience is very accustomed to.

Some people expected that with the appearance of recording and sound rendition technology the audience under the form it had existed up to that moment will disappear. The same thing happened in theatre, when the cinema appeared. Fortunately, the television has not replaced art, although it embraced and broadcast to a large audience the most varied forms of art and much more than that. On the contrary, the listener, the viewer and the eager for art have stayed, simply because the artistic civilization could not be made to give up the taste and pulsating interest for performance, theatre or visiting museums, which could only be achieved by establishing a direct relationship with the artist or its work of art.

- Forms of making unconventional art:
- Playfulness, creator of unconventional art
- Graffiti – a new way of expressing art that is subject to spatial unconventionality
- The art of tattoo
- The concerts of Banatul Philharmonic Orchestra from Timișoara in unconventional spaces: Românești Cave, the concert on the bank of the Bega canal
- Rock concert held in a Catholic cathedral – Omega Oratorium
- Street music

O21.2

SpacemakerBOOK_NNNallee – Sounds On thought's

Keresnyei J., Bachman Z., Pethes T.

PTE PMMIK BMDI

Sounds on Thoughts

Based on_Space of Thoughts..Thoughts can create interior space, reaction between participants, like building blocks, in a mutual space. Sketches and drawings reflected each other on a common surface, to build an ever expanding collection.

/with Tamás Pethes DLA, Zoltán Bachman DLA/

Before

Space Maker /13th Architectural Exhibition Venice/ With 5 other Students and our teachers, we applied for the 13th Int. Arch. Exh. Venice curating tender, won 1St place /curators/ Bálint Bachmann DLA, Balázs Markó DLA_space makers/ Johanna Keresnyei, Balázs Kósa, Zsolt László, István Németh, Andrea Stemmer, Péter Zilahi/2012

NNNallee

Further Evolution created the NNNallee of common thought for the unique existence of individual reflection on common thinking.

NNNallee is an invitation to the world, a new international architectural space. Pécs, as a location is reknown, and a continuation of the student biennale will take place. The Király Street NNNallee empty spaces represent the framework of the workshops of students and visions for the entire world, the workshops and programmes create this chain of events. The Interiors are images of student_meetings and introductions. The common core focuses on continuing the relationship. A new approach and worldview, a total alteration. Our own world decided in our soul, drawings which represent new architecture, constructing the new, integrated pure zones, the space of ideas, in minds and the soul.

NNNallee imaginations are flowing, to initiate the core of new thought, like fluids in empty spaces, elevated to a new level of creation, the connection between minds, substituted and changed, the sharing of ideas, inventions. The basic ground is collaboration, the expanded individual, to be more with this inclusion, fussion.

Light as architecture, designed space and chords, flash mobs for concerts, snatch the streets, the inner core, and pick up the full city, outed space. Remarks and fill the ways with life. Breathe the city with this pulse, air lifted as injection, awaking in the sins, most points, wells, for the water, water for mob. Mob on the line of the Castle Wall Promenade, insider mass, give plant and square spaces for main points Széchenyi Square, use Expo, for sleeping, the building as shelters, in the inner city, in the empty stores. Concerts under the surface of the street, Septichora and wine cellars. Over hills and lookout designates another net, for view the inner happens. Square spaces and lookout designates another net, for view the inner happens. Square spaces in inner city can skip and get closer the events. Garden chain in the city_Oppen gardens the city/Barbacan_Castle Wall Promenade_and under Barbacan Gardens/ They create velvet plate of the shows. Skip the distance, between out and inside of the city.

O21.3

Virtuális Építészeti és Régészeti Hálózat

Zsiga Z.

A kutató munka műemlékek, speciálisan romemlékek védelmi és bemutatási lehetőségeinek vizsgálatával foglalkozó doktori kutatás folytatása, bővítése. A munka során egy komplex rendszer szemléletű bemutatási és védelmi stratégia kerül kialakításra, ami nem csak kutatási, hanem prezentációs és tudománynépszerűsítő célokat is maga elé tűzött.

A kutatás célja a Virtuális Építészeti és Régészeti Hálózat gyakorlati alkalmazásának igazolása, ami az építészeti és régészeti kutatások korszerű, webes platformon és 3D vizualizációban integrált, felhasználó, azaz látogató- és társadalombarát megjelenítését tűzte ki célul. Hosszabb távon a Hálózat lehetőséget adna a magyarországi műemlékek egy felületen és alkalmazásban történő összegyűjtésére, ami jelentős kulturális és idegenforgalmi potenciált rejt magában, és növeli a romépületek és az épített örökség társadalmi elfogadottságát, megbecsülését, a kollektív regionális történelmi tudásszintet pedig emeli. A regionálisan kiépülő hálózat a közoktatás és a múzeumpedagógia új eszköze lehet, amivel a fiatalabb korosztály történelmi ismereteit bővíthetjük.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című

kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O21.4

A bakonybéli Szent Mauríciusz Monostor kertjének helyreállítási elvei és gyakorlata

Ombódi I.

Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola

A kert a tudatos emberi beavatkozás eredménye, s egyúttal tanújele, lenyomata az ember természethez fűződő viszonyának az adott korban. A történeti kert nemcsak történeti forrás, nemcsak a nemzeti örökség egy védendő eleme, hanem a mai ember számára rekreációs célú zöldfelület is. Amikor történeti kertről, annak helyreállításáról és megőzéséről beszélünk, elengedhetetlen a történeti kert fogalmának tisztázása. A definiáláshoz a történeti kertek védelmének elveit összefoglaló Firenzei Karta ad segítséget: „a történeti kert olyan építészeti és növényi elemekből álló alkotás, amely történeti vagy művészeti szempontból közérdekű. Mint ilyen, műemléknek tekintendő.” A hazai törvényi szabályozás is átvette e terminológiát, s lehetővé tette, hogy a történeti kert – méretétől, műfajától, korától és a hozzá tartozó épületektől függetlenül – önálló műemléki védetségben részesülhessen.

A történeti kertek igen érzékeny és összetett objektumok, sérülékenységük, veszélyeztetettségük a műemlékek között is kiemelkedő. Védelmük, helyreállításuk során nemcsak az általános műemléki elveknek, szempontoknak kell érvényesülniük, hanem abból adódóan, hogy a legtöbb történeti kert egyben természetvédelmi értéket is képvisel, a helyreállítás során figyelemmel kell lenni a természetvédelmi védetség generálta specifikumokra is.

A bakonybéli Szent Mauríciusz Monostor kertje természetvédelmi és műemléki oltalmat is élvez, ám ezek önmagukban nem biztosíthaták a 19. század első felében kialakított történeti kert fennmaradását. Szükségessé vált a kert teljes körű helyreállítása – szerkezetének rekonstrukciója, úthálózatának és épített elemeinek helyreállítása, növényállományának felújítása, gyarapítása. Mivel a bakonybéli bencés monostor tájképi kertjének kialakításáról, szerkezetéről, érett formájáról bőséges forrással rendelkezünk, a cél ezek felhasználásával az eredeti szerkezet és kialakítás helyreállítása volt. Prioritás volt a 19. század első felében itt működő tervezők

– Szeder Fábián és Schild József – elképzeléseinek tiszteletben tartása, tehát az egymásra telepedett, történetileg igazolható kertrétegek megtartásával a hitelességet mindenben szem előtt tartó, a növekvő műemlék elvét figyelembe vevő „szelíd rekonstrukció” végrehajtása volt a cél.

A forrás- és terepkutatás az alapvető szakirodalom tanulmányozásán túl kitért a levéltári kutatásokra, a képi források (tervrajzok, térképek, légifénykép, archív fotók és képeslapok) elemzésére és feldolgozta a terepi bejárás eredményeit, majd ezek ismeretében kijelölte a megfelelő régészeti módszereket. A forrás- és részben terepkutatáson alapuló kerttörténeti tudományos dokumentáció eredményeire építve a helyreállítást megalapozó módszer a térinformatika volt, amelynek alkalmazásával meghatározhatóak voltak a szerkezeti vonalak, ezek változásai, egymásra épületeik. A komplex szemléletmódot igénylő műemléki tervezés e dokumentumokra támaszkodott, s így valósulhatott meg 2013 augusztusára a kert helyreállításának első üteme.

O21.5

Komplex akadálymentesítés a gyakorlatban

Turi T.

PTE PMMIK

Az akadálymentesítés lehet az épített környezet tudatos kialakítása, átalakítása. A műszaki megoldások tekintetében viszont megkülönböztetünk személyi és intézményi akadálymentesítést. Közhasznú intézmények akadálymentességének kialakítása az üzemeltető szervek, szervezetek feladata (állami és közigazgatási hatóságok és szervezetek). Üzleti szférában lévő szolgáltatások akadálymentességének kialakítását a piaci viszonyok szabályozzák, a társadalmi elvárásoknak megfelelően, mivel a szolgáltató és a fogyasztó viszonyát nem szabályozza magas szintű jogszabály. Lakhatás akadálymentességének kialakítása alatt értendő a lakóházak – lakások minden típusára, vendéglátó szálláshelyekre, oktatási intézményekhez tartozó diákszállókra, kollégiumokra. Az akadálymentes lakhatás feltételeire ma még nincs kötelezően betartandó előírások. Kereskedelmi szálláshelyek akadálymentességének kialakítása alatt értendő a szállodák, panziók, üdülők. Ezek akadálymentes kialakítása sokkal bonyolultabb az átlagnál, mivel erre a területre egyszerre vonatkozik a kereskedelmi – üzleti szféra és a közhasználatú létesítmények előírásai, szempontjai. Ugyanakkor itt a szálláshelyekben ötvöződik a lakóhely, az átmeneti és huzamos tartózkodású szálláshely funkciót. Tehát a „fogyatékos turizmus” számára is meg kell oldani

az akadálymentességet. Oktatási intézményekben mára intézkedések történtek az akadálymentesség megvalósítása érdekében. Ugyanakkor megfelelő jogi szabályozások hiányában az oktatási intézményhez kapcsolódó diákszálló, kollégium akadálymentességének kialakítása jellemzően elmarad. A komplex akadálymentesítés célja, hogy mindenkit befogadó, mindenki számára alkalmas környezetet, épületeket, tárgyakat és szolgáltatásokat alakítsunk ki. Az akadálymentesség biztosítása az élet minden területén szigorú szabályok megalkotását és társadalmi személetmódváltást igényel.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

O21.6

"Machinas beim Münster zu Straspurg gebraucht worden": the engines in Hans Hammer's portfolio

Bereczki Z.

Pécsi Tudományegyetem

Hans Hammer was the master builder of the Strasbourg cathedral at the end of the 15th century. In addition small but intricate works in the cathedral (for example the famous pulpit) he had a momentous job: to design and build up the second tower of the cathedral. Building great towers was a task without a preceding antique model. Its construction differs significantly from the other parts of the building, especially because it is a freestanding structure. This explains the need of advanced hoisting engines. The second tower in Strasbourg wasn't built up, but the portfolio of Hans Hammer survived, with more than a dozen detailed drawings of engines. This collection is unique. There are other collections available from the second half of the 15th century with drawings of engines, but they are connected with warfare, not construction. (One important exception is the sketchbook – the so-called zibaldone – of Ghiberti Bonaccorso with the engines of Brunelleschi from the construction of the dome in Florence, but it is originated in the different cultural and geographical background of the Italian Renaissance.) Fortunately the construction of towers was a beloved subject of the contemporary artists (including the engines and everything in connection), so we can examine this

task on many illuminations and paintings. With the help of the aforementioned contemporary drawings (the warfare-books, the zibaldone, the artworks) the engine drawings of Hans Hammer can be examined, categorised and placed in contemporary context.

O21.7

Nicolas Schöffer Múzeum, Kalocsa

Gyergyák Á.

Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, Breuer Marcell Doktori Iskola

A kalocsai születésű, de főként Franciaországban alkotó, világhírű művész Nicolas Schöffer a kinetikus szobrászat egyik legjelentősebb hazai képviselője volt. A kinetikus művészet a valódi térbeli-fizikai mozgásformákra építi eszméit, az alkotás és az azt körülvevő környezet interaktív kapcsolatán alapszik. Nicolas Schöffer szobrai a tér-fény-idő hármas eszközrendszer segítségével a szemlélő számára komplex vizuális élményt varázsolnak.

1980-ban Kalocsán megnyílt a Schöffer Múzeum, mely a művész életművének legfontosabb állomásait és alkotásait mutatja be. A művész lakóházából átalakított jelenlegi épület mára elavult és a modern múzeumi funkciónak kevéssé felel meg. A tervezési feladat meghatározó eleme, hogy egy olyan modern múzeumteret hozzunk létre, mely megfelel egy korszerű múzeum igényeinek.

Az új múzeumépület lehetőséget ad állandó illetve időszakos kiállítások megrendezésére, valamint workshop jellegű műhelyfoglalkozások és múzeumpedagógiai foglalkoztatások rendezésére is. A földszinten elhelyezett, udvarral egybenyitható időszakos kiállítótér egyben előadótérként is funkcionál, amely kisebb rendezvények, művészeti találkozók, műhelybeszélgetések megtartására is alkalmas. Mindezek mellett helyet kap a földszinten egy kis kávézó is, melynek egy egyedi, falba épített Varetta-installáció ad interaktív háttérrel. Az emeleten - az állandó kiállítótérben - tematikus egységekre bontva méltó helyükre kerülnek Schöffer alkotásai, a Tér-, Fény- és Idődinamikus művek, Reliefek, Kollázstablók, Fényeffektusok, a Mikroidő, a Lumino és főműve, a Prizma. Mindezt kiegészíti egy videó szoba is, mely bemutatja a művész életútját és többi alkotását a nagyvilágban.

A meglévő főépület helyi értékvédelem alatt áll, ezért a tervezési koncepció kialakítása során törekedtünk az értékmegőrzésre a történelmi homlokzat helyreállításával. Az új ráépítés építészeti kialakításában élesen elkülönül a történelmi homlokzattól, a kinyúló előtetőben elhelyezett, kör alakú Schöffner tükör a múzeum előtt elhaladó gyalogos forgalom hatására mozgásba lendül, forogni kezd és véletlenszerű fényeket idéz elő a homlokzaton, egyfajta kinetikus alkotásként definiálva magát az épületet.

„A kutatás a TAMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

O21.8

Térinstalláció - kapcsolat építészet és társművészetek között

Mózes A.

PTE PMMIK

Átfogó képet próbálok adni az építészet és társművészetek között létrejövő párhuzamokról, melyek egyik közös metszetét a térinstallációk képezik. A térinstallációk éppúgy kapcsolódnak külső helyszínekhez, mint belső terekhez, legyen az kávézó, kiállítótér, iskola, lakás, vagy akár műterem. Térinstallációs próbálkozások egyik jól lehatárolható része a tér és anyag kapcsolatát vizsgálja. Az anyagnak, mint művészeti alkotásnak kihangsúlyozása szobrászati eszköznek tekinthető.

Tehát a tér - forma - építészet - képzőművészet egységét maguk a térinstallációk határozzák meg. Élményt ad, mely sokszor absztrakt formában jelenik meg.

Ebből következik, hogy az építészet mint kreatív, technológiai és kulturális tudományág esetében a tágabb értelemben vett tereken van a hangsúly, elengedhetetlen, hogy ezen terek alakot, formát öltsenek. Tér és forma. Építészet és képzőművészet. Fogalmak, melyek kapcsolatrendszerének vizsgálatában segítenek a következő, általam tervezett példák.

Az első egy raklapokból készített, bárhová áthelyezhető installáció. Ez képes szinte bármilyen formát ölteni, szinte bárhol, ahol rendelkezésünkre áll a fő építőelem: a raklap. Ez az úgynevezett „ART BOX” elsősorban

gyerekeknek készül. Itt lehetőségük van kibontakoztatni a kreativitásukat, közelebbről megismerkedhetnek a különböző művészetekkel. Természetesen a műhelyfoglalkozások mellett, kiállítások, előadások helyszínét is adhatja. A tervezési koncepció részét képezi, hogy meg tudjuk teremteni a kreatív gondolkodásmódot a tematikus órák keretében.

A másik példa a TájPont nevet viseli. Egy karakteres, építészeti eszközökkel jól megfogalmazott, a turizmust kiszolgáló, figyelemfelkeltő, de a kialakult falu, vagy városképet nem romboló építmény létrehozása volt a cél. Mindezek mellett a megtervezett installáció pozitívumai továbbá a könnyen szerelhetőség, sorolhatóság és modern megjelenés.

O21.9

Közösségi terek a falvak életében

Gál B.

PTE PMMIK

A falvak életében komoly és sokrétű átalakulást tapasztalhattunk meg az elmúlt évtizedekben. A megújulás új társadalmi és gazdasági változásokból gyökerezik, mely a falu életének szinte minden szegmensére hatással volt, és van, napjainkban is. Többféle tendenciát is megfigyelhetünk, többek között a falu lakosságának öregedését, illetve az eredendően „városi” emberek kitelepülését, mely főként az agglomerációra jellemző. Problémát jelent ugyanakkor, hogy a szakemberek, döntéshozók nem rendelkeznek a magyar települések esetében friss, naprakész szociológiai, demográfiai adatokkal.

Mindazonáltal a tapasztalati ismeretekből is jelentős következtetéseket vonhatunk le. A változások következtében a falvak lakosai zárkózottabbá váltak. Míg régen elmondható volt, hogy szinte mindenki ismert mindenkit, addigra ez korántsem igaz. Továbbá a fiatalok számára általában nincs vagy igen kevés lehetőség adódik a kikapcsolódásra, rekreációra. Azok a funkciók, melyek ezt a funkciót látták el eddig egy falu életében, elavulttá váltak művelődési-, közösségi házak. Ezekre a problémákra adhatnak választ a megújuló közösségi terek. Az építészeti, településépítészeti sokféle szociológiai problémára nyújthat megoldást, természetesen alapos kutatás és információ kiértékelést követően. A meglévő faluközpontok, közösségi terek újraértelmezésével, revitalizálásával, rehabilitálásával lehetőség nyílt alkalmazkodni a változásokhoz. Mindezt úgy, hogy a meglévő értékeket ne sértsük, a kialakult faluképbe illeszkedő megoldásokat hozzunk létre, ugyanakkor a mai kornak megfelelő lehetőségeket kihasználjuk.

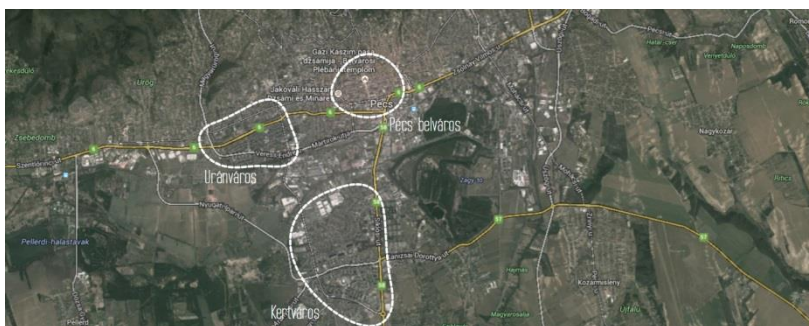
Egy konkrét projekt keretein belül is foglalkoztam a kutatási témával. Kővágószőlős településnek a meglévő közösségi tere mellett egy új, több kulturális, szabadidős tevékenységet felsorakoztató terület kialakítására nyílt lehetőség. A két terület elemzését követően több megoldási javaslattal is előállt kutatócsoportunk a község vezetői számára.

O21.10

A környezet és a lakókomfort kapcsolata

Borsos Ágnes

Napjaink fontos témája a lakásépítés, a lakásfelújítás és ebből következően a lakók életkörülménye is. A kutatási területem a (panel) lakásbelsőben rejlő lehetőségek bemutatása: ezzel függ szorosan össze a lakótelepek megítélése. Átfogó rehabilitációra van ugyanis szükség ahhoz, hogy megakadályozzuk a szlömösödési folyamatot. Ma már sajnos vannak olyan lakótelepek, amelyekben ez feltarthatatlanul felerősödött, ilyen esetekben nem elég fákat telepíteni, játszótereket kialakítani, épületeket hőszigetelni, lakásokat felújítani. Ilyenkor drasztikusabb megoldásra is szükség lehet: például a bontás. Ez természetesen nem érvényes valamennyi lakótelepre vagy panelépületre, de egyes esetekben nem szabad elzárkózni ettől sem. A lakótelepek különbözőek, mindnek más a problémája. A diagnózis után szükség van egyedi megoldások keresésére: lakósűrűségtől, népesség összetételétől függően kell meghatározni a lakótelep karakterét és meg kell fogalmazni a rehabilitáció célkitűzéseit.

Pécs google earth térkép

Általánosságban a környezet rossz megítélésének oka, hogy a lakótelepek közintézményei a beruházási költségek szűkössége és az időhiány miatt sokszor nem épültek meg. Ez Pécs Uránvárosra és Kertvárosra nem jellemző. Óvodák, általános iskolák, nevelési központ, éttermek, áruházak, sétálóutcák, szórakoztatóipari egységek épültek a panelépületek lábainál. Építészeti izgalmas a lakóházak és a közösségi terek közötti térfalak tágasságának és feszességének a ritmusa (ha lecsupaszítjuk a rárakódott esztétikai rendszertelenséget és koncepciótlanságot, amelyek az egyhangúságot hivatottak megtörni). A népességszám csökkenése, az öregedő társadalom, a munkanélküliség, és az elszegényedés végül oda vezetett, hogy az itteni létesítményeknek a jelentős része ma már nem üzemel. Funkcióváltásra lenne tehát szükség, olyan intézményeket kellene kialakítani, amelyek a megváltozott társadalmi igényekhez igazodnak és a mai igényekre reflektálnak: az üresen álló épületeknek és környezetüknek a kereslethez igazodó, jól működő, karbantartott funkciókká kellene válniuk. E megoldatlan problémák a szlömösödést elősegítő tényezők, és ezekhez további esztétikai problémák is társulnak, például a házak szeméttárolóinak gondatlan elhelyezése és külleme, vagy a kevés parkoló felület, amely rendszertelenséghez és környezeti amortizáció érzését kelti. A problémát sokszor fokozza a mai napig jelen lévő társadalmi szegregáció a lakótelepeken, a munkanélküli réteg magas százalékának aránya.

A probléma összetettsége és bonyolultsága márra tényleges megoldást „követel”–hisz az építészet csak eszköz e a rehabilitációban – társadalmi problémák kezelésére van szükség. Az lenne az optimális eset ha a lakóknak, így a lakóközösségnek meglenne a megfelelő anyagi fedezete a felújításra, fenntartásra, karbantartásra. Ha ez nincs így akkor a problémák egy része még a nagy léptékű beruházások után is újra és újra elő fog jönni.

O21.11

Gyerekek a panelben

Pető A.

PTE PMMIK

Napjaink szorító szociális és gazdasági gondjaiban kitüntetett szerephez jut a lakáshelyzet. A panellakások a hazai lakásállomány jelentős részét képezik, a panelépítés harminc éve alatt közel 788 000 panellakás épült fel, amik meghatározták a magyarországi nagyvárosok és iparvárosok

képét. Mára ez a lakásállomány alacsony presztízssértékkal bír, műszakilag elavult, így piaci értéke is erősen lecsökkent.

Az itt élő lakosság (mintegy 1,74 millió fő, a teljes népesség csaknem 1/5-e) előregedése általános tendencia, a fiatalok számára ezekben a lakásokban a családalapítás számtalan problémát vet fel, hiszen a tereit nem a mai családok igényeire tervezték. Így a családalapítás nehézségeit súlyosbítják a lakásokkal kapcsolatos hiányosságok is.

Az előítéletek feloldására, a lakások értéknövelésére a presztízsvesztést felülíró építészeti megoldások kutatása és a különféle konkrét javaslatok kidolgozása jelentheti a megoldást. Kiemelt szerephez jutnak a gyermekek ideális elhelyezésére és a közösségi terek központi szerephez juttatására irányuló törekvések, amik a család életét jelentős mértékben meghatározzák, a gyermekek fizikai fejlődésének és pszichés egészségének alapvető feltételei. A térrendezési javaslatok kidolgozása a gyermekek igényeinek figyelembevételével történt, akik rajzverseny keretében álmodták meg a számukra ideális teret a lakásban.

O21.12

Hagyományos irodateretek átalakításának lehetőségei a tevékenységet támogató munkakörnyezetté

Zoltán E.

PTE PMMIK

A tanulmány a munkafolyamatok az információs társadalom igényeiből megfogalmazódó változásainak hatását vizsgálja az épített munkakörnyezetre. A folyamat a 2009-es világgazdasági válság idején került kiemelten a középpontba, mikor is a fenntarthatósági, gazdaságossági szempontok alapjaikban átértékelődtek. A hierarchikus szervezeti felépítés szerint alakított térstruktúrák minimalizálása mellett folytatódott a már évtizedes múltra visszatekintő, ez idáig fenntartásokkal kezelt, non-territoriális munkakörnyezet térhódítása, ahol a munkavállalók a feladathoz választanak megfelelő munkaállomást - a saját, megszokott asztal helyett, - ami kommunikáció és innováció tekintetében kimutathatóan pozitív eredményekkel jár. A változatosság mellett egy ilyen kialakítással akár 15%-os helymegtakarítás is elérhető, mérsékelve az állandó növekedési kényszerből adódó új építési beruházások ütemét, ami gyakran a fenntarthatóság jegyében nagyobb környezeti terhelést jelent, mint a meglévőségek újragondolása. Az egyértelmű, hogy a vasbeton vázák

megtartása a fenntarthatóságot szolgálhatja, hiszen a rugalmas téralakítás lehetősége biztosított, viszont a munkakörnyezet összefüggéseiben nem elegendő az épületszerkezetek elemzéséből erre vonatkozó következtetéseket levonni, hanem a használati értékkel kiegészítve érdemes elemezni. A kutatás célja megvizsgálni, hogy az eredendően nem az egyterűség szempontjai szerint tervezett épületek esetében milyen kompromisszumok mellett alkalmazható a koncepció, ill. hol a határ a gazdaságosság és fenntarthatóság tekintetében: lehetséges-e a kor technológiai követelményeinek megfelelő, korszerű munkakörnyezet kialakítása, mennyiben jelent korlátot a nem ritkán kis fesztáv, a viszonylag alacsony belmagasság, a meghaladott épületgépészet, és ezek mérlegelése után a beruházás mértéke hogy viszonyul az elért eredményhez.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O21.13

Előzetes, funkcionális tervezési fázis egy megbízható, komplex egészségügyi ellátórendszer építészeti tervezéséhez

Meskó D.

Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kar

Ha hiszünk a körülvevő környezetnek a gyógyító erejében, az épületek tágas elhelyezésének relaxáló hatásában, a természetes tájak előnyeiben, akkor kerül igazán középpontba az épületek, blokkok és funkciók optimális elhelyezkedésének kérdése. Az elhelyezkedés ebben az esetben azt a fontos kérdést is lefedi, miszerint az infrastruktúra megbízható legyen az egészségügyi ellátórendszer épületein belül és az épületek között. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az épület bármelyik részén meghibásodás fordul elő, az épület minden részlege, osztálya, funkciója továbbra is elérhető marad és továbbra is változatlan feltételek mellett tudja nyújtani szolgáltatásait, mintha semmi nem történt volna.

A modern szociális intézményekben nem elegendő a normális körülmények között, meghibásodások nélkül üzemelő épületben biztosítani az ügyfelek elégedettségét, gondolhatunk itt egy lift meghibásodására, az épület egyes részeinek felújítási munkálataira, mindamelllett, hogy a biztosított

szolgáltatások minősége is fokozatosan is egyre fontosabb szerepet játszik. A szolgáltatásokban bekövetkező zavarokat már nem tolerálják a páciensek, az üzlet vagy az ipar. Ezért ezen intézmények egyik legfontosabb tulajdonság: a szolgáltatások túlélő képessége. Ez azt jelenti, hogy ha az épület bármely részén meghibásodik történik, továbbra is a korábbi szintű szolgáltatásokat kell nyújtania az összes ügyfelének, legyen az páciens, látogató vagy épp a szolgáltatást nyújtó orvosok, asszisztensek, intézményben dolgozók. A hibatűrés és rendelkezésre állás szintjét az ügyfelek és üzemeltetők igényeit megmutató keretrendszer segítségével, úgy nevezett rugalmasság minőségével (QoR – Quality of Resilience) lehet kifejezni.

A védelemmel ellátott, garantált sáv szélességű utak elvezetésére két algoritmus került kifejlesztésre, melyek takarékos erőforrás-használat mellett alacsony blokkolást biztosítanak. Feltételezzük, hogy egyetlen üzemi útvonalhoz egy vagy több védelmi útvonalat rendelünk, melyek részben vagy teljes hosszukban függetlenek az üzemi úttól. Ez hatékonyabb kapacitáskihasználtságot eredményez, vagyis hatékonyabb kapacitás megosztást a védelmi utak között. Továbbá azt is figyelembe kell venni, hogy azon erőforrások, melyek a meghibásodás által érintett útvonalon, azonban nem meghibásodott területen vannak, újra-hasznosíthatók a védelmi útvonalak által.

Mivel a védelmi útvonalak egészen a meghibásodásig nincsenek használatban, így azokat adaptívan átirányíthatjuk (átrendezhetjük) a forgalmi adatok és a hálózati feltételeket megváltoztatásának megfelelően. Ez a javasolt, átrendezhető védelmi módszer legfontosabb jellemzője, amely alacsonyabb erőforrás-felhasználást és jobb átbocsátó-képességet biztosít a védelmi útvonalak folyamatos újra-optimalizálása révén.

Az algoritmus a korábban a Pollack Periodica folyóiratban publikált modellen alkalmazható, mely egy modellezési trükköt alkalmaz, LD: Link Doubling vagyis élkettőzés. Ez lehetőséget nyújt, hogy megkülönböztessük az éleken a megosztható és a szabad kapacitásokat, amikor több védelmi útvonal egyidőben történő újra-elvezetését végezzük. Az élkettőzés lehetőséget biztosít minden egyszeres él-meghibásodás esetére a megosztható védelmi útvonalak optimális elvezetésére.

Az épület karbantartói különböző módszerek segítségével képesek elérni, hogy az épület meghibásodás esetén is működőképes maradjon – az épület üzemeltetője kell válasszon a lehetőségek közül.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

The question of the "optimal" position of buildings, blocks and functions is coming much more into the focus believing in the healing power of the surrounding nature environment, in the relaxing effect of the buildings' spacious positioning; in the advantage of the natural landscape. The positioning covers another main issue: to have a reliable infrastructure between or inside of the buildings in these health-care systems. This means that if any part of the building is affected by a failure all the departments, functional units should still be available and should still provide services to all customers as though nothing happened.

In modern social buildings it is not enough to satisfy the customers in normal operation without any failure in the building, without an elevator malfunction, without a restoration of a part of the building, but the quality of the provided services plays also an increasingly important role. Service disruption is no longer tolerated by patients, business or industry. For this reason one of the most requested properties is the survivability of services. This means that if any part of the building is affected by a failure, it still should provide services to all customers as though nothing happened. The requested level of fault tolerance and availability can be expressed using the QoR (Quality of Resilience) framework that reflects the need of the customers and possibilities of the operator.

Two algorithms were proposed for routing of guaranteed bandwidth pipes with shared protection that provide low blocking through thrifty resource usage. It is assumed that a single working path can be protected by one or multiple protection paths, which are partially or fully disjoint from the working path. This allows better capacity re-use (i.e., better capacity sharing among protection paths). Furthermore, the resources of a working path affected by a failure can be re-used by the protection paths.

The main feature of the proposed protection rearrangement framework is that since the protection paths do not carry any traffic until a failure they can be adaptively rerouted (rearranged) as the traffic and network conditions change. This steady re-optimization of protection paths leads to lower usage of resources and therefore higher throughput and lower blocking.

The algorithms could be used on the model that was present previously in Pollack Periodica. It is based on a modelling trick referred to as LD: Link Doubling that allows distinguishing the sharable part of the link capacity from the free capacity in case when multiple protection paths are being rerouted simultaneously. LD allows finding optimal routing of shared protection paths for the case of any single link failure.

The maintenance of the buildings can ensure survivability using various methods - the building operator should decide which one to use.

This research was supported by the European Union and the State of Hungary, co-financed by the European Social Fund in the framework of TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 "National Excellence Program".

O21.14

A szociális építészet tervezési aspektusai

Zilahi P.

Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar

A szociális építészet és annak értelmezési tartománya az elmúlt évtizedekben megváltozott. A globális építészet határterületeként már régóta jelen lévő tudományág - elsősorban a gazdasági és azzal együtt járó morális és ökológiai válságok hatására - az építészet fókuszpontjává vált. A problémákra érzékeny építésztársadalom, lassan de biztosan a természeti és társadalmi katasztrófák sújtotta területek felé fordul.

Ugyanakkor a válság mindig paradigmaváltást is eredményez, amely változások a szakmát gyökeresen befolyásoló kérdések megjelenésével jár együtt. Alapvető kérdésként fogalmazódik meg, hogy mi a szerepe az építésznek egy ilyen helyzetben? Az építész egy tárgyi rendszert alkot [hardware], amely rendszernek mindig egy adott programot kell szolgáltatnia [software]. Adódik a kérdés: hogyan tud az építész cselekvőképes lenni egy olyan helyzetben, ahol nincs megbízó-építész viszony, ahol még nem alakult ki konkrét tervezési program? A holisztikus gondolkodás ebben az esetben elengedhetetlen alapvetés. Építészként hozzá vagyunk szokva a csapatmunkához, azonban ez a csapatmunka az esetek túlnyomó részében a hardware kidolgozására koncentrálnak (építész és a szakági tervezők közös munkája). Azonban a szociális építészet esetében ezek a hagyományos attitűdök nem jelentenek megoldást. A szociális alapfunkció megoldása mindennapi tervezői hozzáállással még nem minősül a szociális szó eredeti jelentését magában hordozó cselekménysornak. A társadalmi, a közösségi, az emberi kapcsolatokra való fókuszálás az, aminek első sorban meg kell határoznia egy ilyen tervezési folyamatot.

Kutatómunkám során a fenti kérdésekre kerestem választ, mind elvi, mind gyakorlati értelemben. Az előadásom a gyakorlatban megvalósuló tervezési munkák során levont konklúziókat mutatja be. Az eredmény az interdiszciplin munkamódszerek erősségét és az azzal együtt járó nehézségeket prezentálja.

A jelentést hordozó szubjektum

Győrfi A.

Pannon Egyetem MFTK IKI

Kutatásom fő célja két műfaj, a novella és a regény egymásra gyakorolt hatásának kimutatása Agatha Christie *Halál a Niluson* című novellájának és regényének interpretációján keresztül. Alapvető kérdésként merül fel, hogy a prózai elbeszélés esetében a terjedelem kérdése vajon csak a szavak számát érinti-e. Előfeltevésem szerint a terjedelem nem mennyiségi, hanem poétikai kérdés: a nyelvi redukció és a verbális kibontás két olyan alapvető irodalmi eljárássá válik egyfelől a novellában és másfelől a regényben, amely a szövegvilág egészét hatja át. Legfőbb célom annak a kimutatása lenne – elméletileg és interpretációkkal –, hogy a sűrítés és kibontás, tömörítés és kifejtés, centralizáció és decentralizáció mentális és nyelvi művelete olyan műfaj meghatározó és megkülönböztető elvvé válik a novellában és a regényben, amely egyszerre befolyásolja a hős-, a cselekvés-, a cselekmény-, a narráció-, a szöveg- és a szövegvilág-képzésének műveleteit. A konferencián dolgozatomnak azon fejezetét mutatom be, amelyben a szó szemiotikai jelentőségét vizsgálom Paul Ricœur *Struktúra, szó, esemény*^[1] című tanulmánya alapján, hiszen a detektívtörténetben a nyom szó alakjában jelenik meg, és a szavak helyes kontextusba állítása vezet el a megoldáshoz.

A műfaji összevetést elősegíti, hogy mindkét szöveg detektívtörténet, így nem pusztán szüzsé szintjén, hanem a narratív struktúra terén is lehet hasonlóságokat felmutatni. A detektívtörténet egyik központi kérdése a szubjektum problémája, ami elsődlegesen a tettesre vonatkoztatható, de kulcsfontosságú az áldozat szerepét átvevő detektív, illetve a tanúk szerepének vizsgálata is. A problémát Paul Ricœur *A szubjektum problematikája: a szemiológia kihívása*^[2] című tanulmánya alapján igyekszem bemutatni. A husserli fenomenológia alapján maga a szubjektum lesz a jelentés hordozója, ami abban is megmutatkozik, hogy az ego a jelentésre irányulásban él. A „vagyok” szerepét Heidegger nyomán a „beszélék” veszi át, ami lehetővé teszi az ügy megoldását. Christie mindkét művében a kulcs a különböző szereplők által mondott szavak (nyomok) lesznek, amik csak a megfelelő kontextus felállításakor vezetnek a megfelelő jelentéshez.

Fő célom tehát a műfajbéli sajátosságok és különbségek feltárása, valamint a detektívtörténet szerepének és struktúrájának tisztázása. Amennyiben sikerül elméletileg és szöveginterpretációk segítségével

rámutatni a két műfaj közös prózaelméleti és eltérő műfajpoétikai mechanizmusaira, akkor a két diszciplína újra dialógusba kerülhet. A kutatás másik, talán legfontosabb eredménye az lenne, ha sikerülne a műértelmezéseket kiterjeszteni a szűk értelemben vett irodalomtudományon túlra, egy általános antropológiai horizontra, s ha az irodomelemzés kifinomult nyelvi interpretációja elősegíthetné az emberi gondolkodás két kiemelkedően jelentős eljárásnak vizsgálatát: a tömörítés és a kibontás intellektuális műveleteinek kutatását.

[1] Ricœur, Paul: *Struktúra, szó, esemény*. In: Kovács Gábor (Szerk.): *A diszkurzus hermeneutikája. Paul Ricœur válogatott tanulmányai*. Argumentum Könyvkiadó, Bp. 2010.

[2] Ricœur, Paul: *A szubjektum problematikája: a szemiológia kihívása*. In: Kovács Gábor (Szerk.): *A diszkurzus hermeneutikája. Paul Ricœur válogatott tanulmányai*. Argumentum Könyvkiadó, Bp. 2010.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

O22.2

"Az ő nagy példája lebeg előttem" – Bölöni Farkas Sándor nyomán egy 20. századi utazó szemével

Sikó B.

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

A reformkori utazás fogalmát elsősorban olyan tanulmányútként határozza meg a szakirodalom, amely keretében a 19. századi (magyar) utazók országonként szakosított programmal indulnak nyugatra főként társadalmi, gazdasági és politikai reformok kiérlelése céljából. A köztudat Bölöni Farkas Sándort azon első reformkori utazóként tartja számon, akinek észak-amerikai útleírása követendő modellt és mintát képezett az utókor - az őt követő reformnemzedék - számára. Jelen kutatás és előadás (alap)hipotézise az, hogy a reformkori utazás fogalma nem csupán a (szigorú) korszakhatáron belül értendő, hanem jelenthet egy jellegzetes utazói magatartást/attitűdöt is, amely kortól és kontextustól függetlenül jelentkezhet különböző utazástörténetekben - útleírásokban és útirajzokban egyaránt.

Remenyik Zsigmondot az irodalmi kánon elsősorban népi íróként kategorizálja, akinek az 1920-as évek Dél-Amerikájában szerzett tapasztalatai nagyban meghatározzák regényeinek és drámáinak (élmény)világát, illetve szemléletmódját. Ám utazásainak emlékét nem csupán ezen művek őrzik, hanem *Amerikai ballada* című útirajza is, amelyet az 1940-as években jelentetett meg, rövidebbel azután, hogy visszatért Magyarországra az Amerikai Egyesült Államokból. Az *Amerikai ballada* című útirajz fényében az előadás és tanulmány elsősorban azt vizsgálja, hogy Remenyik Zsigmond - aki Bölöni Farkas Sándor *Utazás Észak-Amerikában* című könyvének "hatása alatt" indul az Amerikai Egyesült Államokba - miként kapcsolódik a 19. századi reformkori utazókhöz, másodsorban pedig azt elemzi, hogy miként reprezentálódnak a 20. századi utazó prózájában amerikai élményei, illetve milyen kép közvetítődik a tengerentúli kontinensről a korabeli célközönség számára.

O22.3

The motif of madness in German literature from the beginnings until Georg Büchner

Simona O.¹, Patrick L.²

¹*University of Medicine and Pharmacy "Victor Babeş" Timișoara*

²*West University of Timisoara*

The relationship between medicine and literature can be observed from more than one perspective and is sustained by a long tradition. Illness, physical or mental, pain, birth and death shall always be present in medical texts. Writers are doctors and doctors writers, the artist is a sufferer, he is ailing, illness brings art to the light. However, we must not forget that literature is not medicine and can become only an instrument of therapy. An obsessive idea can be lived with a subjective certainty and can be struggled against very hard.

A long list of doctors or men that have studied medicine, have, in time, also confirmed their literary value. A few examples from the world literature would be Archibald Jonathan Cronin(1896), Jonathan Keats(1795-1821), Francois Rabelais(1494-1553), Anton Tschechov(1860-1904), from the Romanian literature Aurel Baranga(1913), George Ulieru(1884-1943), Ion Cantacuzino(1863-1934), Stefan Stinca (1865-1897).

The German literature proves to be nonetheless gifted in examples of doctors and men that have studied medicine and have later become known in the field of literature. We must remember to speak about Albrecht Haller (1708-1777), Friedrich Schiller(1759-1805), Georg Büchner(1813-1837), and nonetheless in the twentieth century - Arthur Schnitzler(1862-1931), Gottfried Benn(1886-1956), Friedrich Wolf(1888-1953), that have first and foremost distinguished themselves as writers and later on as doctors. One must not forget Bertolt Brecht(1898-1956) and Johannes Becher(1891-1958), who have studied medicine while writing literature.

There are many examples of the conflict between the medical profession and the literary- writer's vocation, illustrated in the works of the writers that were also doctors. Moreover these aspects are to be found in the works of Hans Carossa (1878-1956), as follows: "Das Jahr der schönen Täuschungen" (The Year of beautiful Illusions); "Das leidende Welt" (The world that suffers); "Führung und Geleit" (Behavior and Manner); "Die Schicksale Doktor Bürgers"(The Destiny of Doctor Bürger); novels in which one portrays mostly the hardships of the medical profession. "Who would become a doctor could he foresee the difficulties he were to face?" Goethe used to ask himself, as the critics of the time noted.

There are many different perspectives and definitions for the mental disorder or madness, as it was in Middle Age referred to. From possession of the soul to the medical scientific definition, the illness of the soul and the wretchedness of the mind labyrinth have always been the key interests for doctors and moreover doctors that were also in the literary field.

Naturalism offers us the best rendering of reality of the mad and all behavioral misconducts, the mental illnesses are roughly portrayed and no emotions are spared. Characters are scripted as patients are, all illnesses are described just like in a medical treaty and feelings are kept alive by vivid imagery.

O22.4**Release from Entrapment: Feelings That Lead to Escaping Slavery in Uncle Tom's Cabin**

Blidariu S.

Strong feelings can be a turning-point in determining one's way in life. They can be a motivation which leads one on against all odds, they can give someone the strength to submit or even the determination to change for the better. Combining all of these with the dream of achieving freedom can lead to extraordinary deeds.

Self-possession, when not a universal right or even a normal fact of life, can become an object of desire, a goal in itself. In *Uncle Tom's Cabin*, the driving force behind the wish to escape slavery can have various reasons, from a man's desire for self-improvement to a mother's hope not to lose her child. Yet release from entrapment comes in many ways, to the willing as well as to the unknowing. However, all these hopes were initiated by a mix of emotions.

The desire for self-improvement of George Harris reached new heights when he started to *feel the injustice* of belonging to another man. Eliza's hope not to lose her child was derived from the *feeling of maternal attachment*. Topsy's determination to change for the better was supported by a feeling so simple and yet so strong: Eva's love, which was something entirely new to the ears of an abused child. Last but not least, Uncle Tom's submissiveness to his master up to a point and resistance after would not have been possible outside of his strong feelings towards Christianity.

O22.5**Különböző élethelyzetek, azonos világlátás: hasonlóságok Noam Chomsky tízparancsolata és Kovács Vilmos Világosító Szent Gergely Püspök fohásza az Úrhoz című verse között**

Seres K.

UNE Hungarológiai Központ

Noam Chomsky a XX. század egyik legnagyobb gondolkodója. Elismert kutatásokat folytat mind a mai napig, előadásokat tart az MIT-n. Több tudományterülettel is foglalkozott és foglalkozik. Eredményei ismertek a kognitív tudomány, a nyelvtan és a kommunikációelmélet területén egyaránt.

Kovács Vilmos a XX. század második harmadának legnagyobb hatású költője a kárpátaljai magyar irodalomban. Hagyatéka nem terjedelmével, hanem tartalmával hívja fel magára a figyelmet. Írt verset és prózát, szerkesztett tankönyveket, részt vett S. Benedek Andrással közösen egy őstörténet kidolgozásában. Híthű kommunista volt, de észrevette a rendszer hibáit, és volt olyan bátor (vagy őrült, nézőpont kérdése), hogy ezekre a hibákra hangosan fel is hívta a figyelmet. Ezt követően természetesen ellehetetlenítették, egészségét a zaklatások tönkretették. Megtörve, betegen halt meg 1977-ben Magyarországon, két hónappal áttelepülése után.

Világosító Szent Gergely örmény püspök fohásza az Úrhoz című verse halála előtt két évvel, 1977-ben keletkezett. A vers hangvétele, stílusa nincs összhangban a címmel: a pátoasz, a magasztosság helyett inkább a szarkazmus, a gúny és a félelem jellemzi. Tökéletes képet rajzol arról, hogyan manipulálják az embereket.

Noam Chomsky tízparancsolata a nyolcvanas évek első harmadában keletkezett. Egyszerre kommunikációelméleti és pszichológiai jelentőségű. Hangneme tárgyilagos, tartalma egyszerre tanulságos és ijesztő: leírja a tömegmanipuláció eszközeit és menetét.

Chomsky nem ismerhette Kovács Vilmos versét, hiszen az egy helyi, kis példányszámban megjelent orgánumban került publikálásra. A tartalmi hasonlóság mégis megdöbbentő: az eszközök, az események egybeesése, a folyamatok leírása tökéletes analógiák.

Az előadás célja, hogy megismertesse a hallgatósággal a költőt, a vers üzenetét, valamint a keleti és a nyugati gondolkodás- és kifejezőmód közötti különbségeket a XX. század harmadik harmadában, a hidegháború idején.

O22.6**Az irónia megjelenési formái Peter Greenaway filmjeiben**Prax L.*Pécsi Tudományegyetem*

Peter Greenaway a kortárs angol filmművészet jellegzetes alakja. Filmjeinek alapját önmagukban modernista formák képezik, de művei összességükben mégis posztmodern jellegűek, elsősorban többféle módon és szinten ironikus mivoltuk miatt. A modernista, szerialista-strukturalista formákat rendre olyan módon használja, hogy közben megkérdőjelezi azok érvényességét, ezzel kapcsolatban megjelenik munkáiban az ún. ironikus inverzió jelensége is (különösen etikai vetületben: a férfiközpontú világszemlélet visszájára fordítása révén.) Mindezen túl ironikusan tekint az általa rendszeresen megidézett barokk-renaisszansz reprezentációs formákra is. A tanulmány célja, hogy a greenawayi irónia rétegeit részletesen felfejtse és azok egymáshoz való viszonyulását megvizsgálja.

O22.7**Narratív vándormotívumok a középkori francia gesztaénekek és lovagregények álomepizódjaiban**Németh L.*Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar*

A középkori szerzők előszeretettel fordultak az álmokhoz, bizonyos esetekben, mint jövendőmondó technikákhoz, mivel közönségükben általános hit élt arra vonatkozóan, hogy azok mindig jelentéssel bírnak. Álmot látni értelmezhető a lovagokat érő kalandsorozat részeként is, ez a fajta – már nem feltétlenül egy jövőben bekövetkezendő eseményt megjelenítő - „belső kaland” kifejezetten Isten által kiválasztottak privilégiuma, szerteágazó funkciót szolgál.

A középkori szövegekben az álomjelenetek a narratív struktúrától különálló események. Jelen előadás - háttérbe szorítva az álmokban hordozott képek jelentéseihez kapcsolódó tartalmakat és értelmező eljárásokat – az álomepizódok narratív jellegzetességeire koncentrálnak.

Az álomképek álmodóra gyakorolt érzelmi és fizikai hatásának prototipikus nyelvi kifejezésén túl, az álomba szenderülés leírása, az álomepizódokba csúsztatott hiperbolikus, hatásgyakorlást célzó szerzői kommentárok, számos jelenetben hasonlóan, sőt rekurrens módon jelennek meg. Az előadás két narrációs eljárás bemutatásával zárul. Az álomképek narrációja kötött szervezőelv szerint működik, a képi tartalmak anaforikusan ismétlődnek, tehát az olvasó egy művön belül többször is találkozik egyazon álomeseményre vonatkozó utalásokkal hol a szerző, hol az álmodó, hol az álomfejtő interpretálásában. Látni fogjuk továbbá, hogy bizonyos ismétlődő képek újabb narrációs szintre kerülve jelentésbővülést vagy szűkülést mutatnak.

O22.8

Regionális köznyelvi kutatások Kárpátalján

Béres E.

Ungvári Hungarológiai Központ

Az élőnyelvi sajátosságok, szociolingvisztikai vonatkozások előtérbe helyezésével szeretném bemutatni a kárpátaljai, ezen belül pedig az Ungvári járás regionális köznyelvét. Természetesen a kárpátaljai magyar köznyelvnek az általános magyar standard az eszmény. A regionális sajátosságok a helyi nyelvjárás jellegzetességein alapulnak, valamint a szomszédos nyelvek hatásán.

Kutatásaimat nem terjesztettem ki Kárpátalja egész területére, egy kisebb közigazgatási egység, az Ungvári járás nyelvhasználatának vizsgálatát szeretném elvégezni bemutatva a helyi nyelvjárás hatását a köznyelvi kiejtésre és a regionális köznyelvi sajátosságokat. A vizsgált terület legjellemzőbb sajátossága a nyelvek közötti kölcsönhatás. Hosszú évszázadok óta egymás mellett él ebben a régióban a magyar és a szláv (ukrán/ruszin, szlovák) lakosság. A XX. század első negyedéig a magyar nyelv presztízse volt erős, a 20-as évektől a cseh, illetve a szlovák nyelv volt hatalmi pozícióban. A 40-es évektől napjainkig az orosz, illetve a ukrán nyelv volt a „nemzetek közötti érintkezés nyelve”, illetve az államnyelv. A magyar nyelv az iskolai oktatás, az egyházi hitgyakorlás szintjén élt. A hosszú idő alatti együttélés más nemzetiségűekkel a nyelvre nagy hatással volt és van. Így az ebben a régióban élő magyar nemzetiségű lakosság nagy része az idők folyamán kétnyelvűvé, sőt háromnyelvűvé vált. A magyar nyelv presztízse a 90-es évektől, a határok átjárhatósága óta növekedett.

A nyelv története során minden nemzeti nyelvben különböző nyelvváltozatok alakulnak ki. Az irodalmi és a köznyelv a nemzeti műveltség hordozójának két fő típusa, amelyet az újabb nyelvészeti irodalom *standardnak* / *sztenderdnek* is nevez. Ezt a nyelvváltozatot használja mindenki, aki a világon magyarul ír és beszél. Tudjuk azonban, hogy az eszménynek tekintett nyelvváltozat nem teljesen egységes. Nem is lehet az. Tekintettel arra, hogy a beszélt nyelv kötetlenebb az írott nyelvénél, a köznyelvben tükröződik az egyén, a beszélő kapcsolata tájjal, társadalmi réteggel, csoporttal, egyéb szociális viszonyokkal. A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés leginkább a régióra jellemző nyelvjárási elemek jelentkezésében nyilvánul meg. Ebből kifolyólag *kárpátaljai magyar regionális köznyelven* azt a táji színezetű igényes nyelvhasználatot értjük, amely a helyi nyelvjárások és a mintának tekintett egységes magyar köznyelv között helyezkedik el, azaz: amolyan átmeneti alakulat, amelynek sajátosságai a kiejtés, a szóalakok, a szóhasználat, a mondatfűzés, valamint a környezeti nyelvek (ukrán/ruszin, román, szlovák, orosz) kölcsönhatása terén jelentkezik.

Szókincsünkben szembevetődően mutatkozik meg a területünkön együtt élő népek közvetlen kapcsolata, több évszázados együttélése. Gyakran kapjuk magunkat azon, hogy szó szerint fordítunk le egyes kifejezéseket, s ezzel a szláv gondolkodásmódot tükröző ún. tükörszavakat használunk a magyar beszédben: *becsengetünk* valakinek (felhívjuk telefonon), nem *dolgoznak* az üzletek (zárva tartanak). Mondattani szempontból, a nyelv szerkesztési szabályaiban is megnyilvánul a regionalitás. A két-, háromnyelvű emberek beszédében a szórend, a hangsúly, a hanglejtés sok esetben mutatja a szláv nyelvi hatást.

Ezek a táji jellegzetességek halványulóban vannak. Jellemző, hogy minél jobban törekszik a beszélő a választékosságra, annál inkább megközelíti a *sztenderd* köznyelvi változatot, s alig fordulnak elő beszédében kárpátaljai magyar regionális nyelvi sajátosságok.

Mindentudás és fikció. Richard Walsh narrátor-elmélete mediális keretben.Csöngé T.*Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar*

A narrátornak mint univerzális strukturális pozíciónak a témája újra és újra előkerül az elbeszéléseleméletekben, régebben Kate Hamburger (1957) filozófiai, Ann Banfield (1982) nyelvészeti alapokon, újabban Sylvie Patron (2010) érvelt a narrátor opcionálitása mellett. Előadásom fókuszpontjában Richard Walsh narrátor-elmélete (1997) áll és főként az ő álláspontját szeretném felülvizsgálni, amikor filmes példákkal megpróbálok reflektálni a retorikai modelljének átfogó, transzmediális érvényesíthetőségére. Walsh-hoz csatlakozva szeretnék rámutatni, hogy a narrátor mindig a diskurzus produktuma, egy konstruált entitás, mely opcionális módon jelen lehet a narratívák bármilyen formájában. Példáimmal nem a filmes-karakter narrátorok státuszát akarom elvitatni azoktól, hanem a narráció strukturális modelljeinek egyik kitüntetett pontját, vagyis a narrátort mint szerkezeti szükségszerűséget szeretném megkérdőjelezni egy retorikai álláspontból. *A Living Handbook of Narratology* szerint a narrátor klasszikus értelmezésben „egy szigorúan textuális kategória, ezért világosan meg kell különböztetni a szerzőtől.” Szorosabb értelmében a kifejezés „a szövegen belüli(textuálisan kódolt) legmagasabb szintű beszédpozícióra vonatkozik, ahonnan a diskurzus mint értelem-egész származik és aminek az elemeire ebből a pozícióból történik utalás.” Ennek a beszédpozíciónak a sajátosságait igyekszem feltárni, előtérbe helyezve a médium, a fikcionalitás és a narratív kommunikáció szempontjait. Walsh szerint egy szövegbeli beszédpozíció önmagában még nem jár szükségszerűen azzal a következménnyel, hogy az adott pozíció "fiktív" (vagyis a reprezentáció tárgya) lenne, ez a fikcionalitás kódjának súlyos félreértelmezését jelentené. A fikcionalitás ugyanis nem azt jelenti, hogy a megnyilatkozások maguk nem valódiak, vagy ne lenne performatív erejük, (az irodalom esetén például nem állítások imitációjáról van szó), nagyon is valódi megnyilatkozásokról beszélhetünk, amivel egyfajta kreatív tevékenységet hajt végre a beszélő, aki ily módon megfeleltethető a szerzőnek. Előadásomban Walsh modelljét egy olyan elbeszélői forma (a narratív film) esetén vizsgálom, ahol a „narratori megnyilatkozás” vagy „beszédaktus” és a „szerző” koncepciók csak jóval absztraktabban vagy metaforikusan értelmezhetőek.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

O22.10

Rajk László elvtárstól a „Rajk-bandáig” – Rajkkal kapcsolatos attitűdvizsgálat Rákosi Mátyás nyomtatott beszédeiben

Porkoláb Ádám.

PTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola

Tanulmányomban Rákosi Mátyás kommunista vezető pályafutásának talán legvitatottabb elemét, az 1949-ben lezajlott Rajk-per nyelvi kotsruktumait vizsgáltam meg. Elemzésem tárgya Rákosi írott, nyomtatásban megjelent szónoki beszédei voltak, amelyeket abból a szempontból vettem górcső alá, hogy a diktátor megjegyzései Rajk László nyelvi értelemben vett homlokzatát mennyire veszélyeztették. A hozzáférhető szövegkorpusz Rákosi Mátyás beszédeinek öt kötete volt, amelyek a Rajk-per előtt, illetve közvetlenül utána jelentek meg (1945-1951). Tanulmányomban bemutatom azt a folyamatot, amelyben ugyanaz az ember a Rákosi-beszédekben „Rajk László elvtársból” végül a „Rajk-banda” vezetőjévé válik.

Írásomban nyelvi-statisztikai eszközök segítségével kísérletet tettem a Rákosi-Rajk-viszony lehetséges csomópontjainak felvázolására, datálására és értelmezésére. Saját hipotézist állítottam fel Rajk narratív megjelenési stratégiájáról, majd összevettem ezt a szovjet diktatúra nyelvi eszköztárával. Tipikusnak tekinthető például a negatív konnotációjú szavak összekapcsolása a kegyvesztettek nevével. Rajk esetében is így van: a „banda” szó elhelyezi őt a bűnözéssel kapcsolatos szemantikai mezőben, melyet az állandó ismétlés csak felerősít.

Következtetéseim abba az irányba mutattak, hogy Rákosi nagyrészt a Sztálin-érában bevettnek számító gyűlöletbeszéd jellemzőit működtette Rajk László esetében is. A szovjet minta erőteljes behatását nem csak saját kutatási adataim, hanem a történelmi tények és dokumentumok is igazolják.

O22.11

Interkulturalitás televíziós reklámok nyelvében

Lócsi D.

Pannon Egyetem

A legtöbb nyelvész szerint az interkulturális kommunikáció az eltérő kultúrák képviselőinek interaktív kommunikációja, az üzenetek olyan megfogalmazása és küldése, hogy azok egy másik kultúrában is értelmet nyerjenek. Ennek példája a reklám, hisz elsődleges (primer) funkciója gazdasági jellegű: az értékesítés előmozdítása érdekében a potenciális fogyasztók befolyásolása, ugyanakkor számos közvetett hatásával (szekunder funkciójával) is számolni kell: az ízlésformálás, a nevelés, a hangulatteremtés, a kapcsolati kultúra alakítása stb., amelyeket a reklám mind a nyelvvel tud elérni, így a reklám tulajdonképpen a társadalmi kommunikáció egyik formája. Kutatásom során televíziós reklámokat vizsgálok. Korpuszomat az USA-ban, Angliában, Németországon és Magyarországon elérhető reklámok adják. Vizsgálom a reklámok szövegeinek megformálási valamint nyelvalkalmazási kérdéseit. A kutatás célja annak megállapítása, hogyan nyilvánul meg az interkulturalitás a vizsgált reklámokban.

O22.12

The role of the Internet in EFL Classroom

Puschenreiterová J.

Constantine the Philosopher University in Nitra

Nowadays, the Internet has a prominent role in all aspects of the modern world. Due to its widespread application in many fields, the Internet has undoubtedly great potential in educational life, especially foreign language education. The Internet provides space full of authentic materials, which are necessary for foreign language education. It provides versatile opportunities for practising language within an authentic context, thus it helps both teachers and learners of a foreign language. The present paper analyses the role of the Internet in EFL classroom and it also reports on the perceptions of Slovak teachers on the Internet use in teaching EFL.

O22.13

The Intercultural Component in an EFL Student's Book – A Pilot Study

Sándor Zs.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre/Konstantin Filozófus Egyetem, Nyitra

Textbooks – even in an era of information communication technologies – are considered to be the fundamental didactic tool in FL education. However, there are a lot of demands made upon today's FL course-books. It is commonly acknowledged that mastery of the grammatical and lexical issues of a given language is not enough, but students should acquire the ability to efficiently use the language in different situations of life. Therefore, it is of crucial importance that FL course-books contribute to the development of intercultural communicative competence.

The present study serves two purposes. First of all, it provides partial results of a content analysis aimed at finding out whether the chosen EFL course-book fulfils the requirement of fostering intercultural communicative competence. In addition, it also serves to test the research instrument applied in the investigation.

O22.14

Female identity in the work of modern Croatian female poets

Tomić M.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

The communication between the gender studies and the theory of identity is established through answering on a variety of questions. Even within a homogeneous theoretical schools it is impossible to give an unambiguous answers on these kind of questions. This paper will discuss more basic approach on the identity from the perspective of the feminist theory and its basic concepts which, among others, make the (female) subjectivity.

On the example of the work of Croatian female authors it is evident that there is a problematization of the female subject and its identity through a variety of strategies. "Female I" in poetry of those authors will be discovered through its textual body, primarily on the semantic field but also through the

field of textual form. In some of the poems of modern Croatian female authors the female subject in the text is given through their own self-perspective, than through the eyes of the Other, through the attitude towards time and space in the text, through the attitude towards reality and also through metatextual talking about itself.

Gender studies and feminist criticism show that these strategies are the way of analyzing the categories of women in literature (as well as in any other text) and that they are relating to the issue of postmodern notions of identity and the subject. This paper will apply theoretical ideas to certain literary-spatial context of modern Croatian female poets.

O22.15

Poharak és csuprok

Borzási M.

Gemeinsam Durch Den Alltag gemeinnützige GMBH 1o1o Wien

Kisebbségben az anyanyelv családban használatos leginkább. Onnan kilépve az adminisztratív státusz felülír mindent. Minden esélye megvan a kisebbségnek anyanyelve elfelejtésére. A többség is veszít egy nyelv eltűnésével. Élő egy nyelv, a kultúra, ha a gazdasági életben is használható! A gazdasági élet az a közeg, amelyiknek forgatagában legalapvetőbb igényeink telítődnek. A sok súrlódás is ebben a közegben jelenik meg! Amíg a maga kis világában létezik egy személy, az anya gyerek kapcsolatban, mindketten használnak egy eszközkészletet. Ok okozati hatás alapján egy felelősségtudat, kötődés is kialakul bennük ezen eszköztár iránt. Bár ösztönösen, de megtanulják: ha akarják a kellemes létezést, akkor olyan állapotban kell tartaniuk az eszköztárat, ami segít nekik eljutni a kényelmi állapotba. Az eszköztár személyre szabott, minden egyednél más. Minden kapcsolat esetében más. Ha ezt a másságot, mint kommunikációs eszközünk egy alapkövét építjük be identitásunkba, akkor könnyedén lépünk át abba a társas világba, amit a kapcsolatok sokasága jelent. Ha ezzel indul ki a gyerek a családi kapcsolatokon túli világba, könnyedén ismer meg más eszköztárakat is.

Az „Igen, tessék! – Da, pofititi!”, a magyar nyelvről román nyelvre szóról szóra fordítható kifejezés. Mindkét nyelvben azonos kulturális szintet képvisel. Az „igen-da” egy-egy helyeslő, jóváhagyó értelmű szó. Kiejtése során mindkét világ a két beszélő fél közötti belegyezést éli meg. A „tessék-pofititi”, felkérés, a szabad kívánság alapján választható elkövetkező cselekvés felvezetése.

Mindkét verbális eszköztárban arra tanítják a gyerekeket, létezik egy udvarias, elegáns életmód, ebben nem állati rövid hanghatásokkal kommunikálunk, hanem szép szavakkal. Az eszköztár, amelyiknek eleme a két kifejezés, olyan kommunikációs világhoz tartozik, amelyik elfogadja a másságot. Innen kiindulva természetesnek fogadja el azt is: azonos kényelmi állapotokat különböző, más hanghatásokkal, hangeszközökkel is el lehet érni.

Az üzleti életben, kereskedelemben, csak józanság, szakmai tudás, készség, rátermettség, hozzáértés, marketing szaktudás kérdése megkérdezni a vevőt:

– Csuporban vagy pohárban kéri az eladandó árut? – esetleg felkínálni mindkét lehetőséget.

O23.1***A Der logische Aufbau der Welt* kontinentális gyökerei**Tuboly Ádám Tamás

Az utóbbi évtizedekben egyre erőteljesebb az a filozófiatörténeti perspektíva, miszerint a Carnap filozófiai nézeteiről kialakult hivatalos kép átfogó revízióra szorul. Számos filozófiatörténész és filozófus érvelt amellett, hogy az elterjedt Carnap-interpretáció jelentősen leegyszerűsített, eredeti kontextusából kiragadott és szinte karikatúra jellegű. A legátfogóbb történeti rehabilitáció fókuszában Carnap korai főműve a *Der logische Aufbau der Welt* áll, így előadásomban ennek a műnek a kortárs kvázi-recepciójáról beszélnék. A fő kérdés, hogy mi az a filozófiai tradíció és módszertan, amibe Carnap könyve konzisztens és koherens módon beilleszthető, mi az a kontextus, amiben az *Aufbau* struktúrája, kérdésfelvetése és gondolatvilága szubtilis módon értelmezhető.

Az ezekről a kérdésekről kialakult hivatalos kép szerint az *Aufbau* egy empirista munka, a klasszikus brit empirizmus betetőzője Bertrand Russell logikai munkásságának felhasználásával. Ezen felül a mű fundacionalista, vagyis a tudásunk kizárólagos, sziklaszilárd és megbízható fundamentumának felderítésére törekszik. A harmadik jellegzetesség pedig Carnap fenomenalizmusa, ami szerint az említett fundamentumot Carnap a kellőképp izolálható, atomisztikus érzet-adatokban találta meg (ami egybecsengene a klasszikus brit empirizmus atomizmusával és Russell átmeneti fenomenalizmusával). Mindazonáltal az *Aufbau* figyelmes olvasata, filozófia és kultúrtörténeti kontextusának feltárása arra mutat, hogy a fenti karakterizáció nem állja meg a helyét. Előadásomban a legújabb kutatások eredményeit kívánom prezentálni, kitérve az *Aufbau* neo-kantiánus és husserliánus gyökereire. Emellett vázolom az *Aufbau* egy eddig nem vizsgált lehetséges háttérelmét, nevezetesen a tudásszociológiai megközelítését, ugyanis a mű egyes passzusai arra mutatnak, hogy az átfogó megértés érdekében tovább kell tágítanunk az *Aufbau*-hoz kapcsolódó történeti perspektívánkat.

A morális szerencse paradoxona

Véber Virág

A morális szerencse napjainkig vitatott téma a morálfilozófiai diskurzusokban. A szerencse hatása úgy éri el az emberi lét dimenzióit, mint egyfajta fenyegetés, azt az érzést keltve bennünk, hogy nincs valódi hatalmunk az életünk felett. Vajon jogosultak vagyunk használni a szerencse fogalmát morális kontextusban? Úgy tűnik ugyanis, hogy a morális szerencse kifejezés két teljesen különböző koncepció ellentmondásos egymás mellé rendeléséről szól. Mert amennyiben a morál a szerencsétől függ, akkor az embereket olyan dolgokért ítélik meg, amik az irányításukon kívül esnek, ez pedig jogosulatlanok tűnik. Hiszen senki sem lehet felelős amiatt, ami a cselekvési körén kívül esik.

Tehát a morális szerencse esete akkor áll fenn, ha a cselekvőt morális ítélet alanyaként tekintjük, annak ellenére, hogy az értékelése rajta kívül álló tényezőktől is függ. Az intuíciónk mindazonáltal azt sugallja, hogy az embereket morálisan nem lehet értékelni azért, ami nem az ő hibájuk, sem olyan tényezőkért, melyek rajtuk kívül állók. Első pillantásra fel sem tűnik, hogy az embereket morálisan olyan dolgok miatt is megítélik, melyek kontrolljukon kívül eső területekről különféle módon meghatározottak.

Előadásomban a két ellentmondásos koncepciót mutatok be, melyek a probléma paradoxon jellegét adják, hiszen egyszerre kellene igaznak lenniük. Ez a két koncepció a következő:

1. Erkölcsileg csak olyan mértékben vagyunk értékelhetőek, ha a megítélésünk azoktól a tényezőktől függ, melyek cselekvési hatókörünkön belül esnek. Más szavakkal, két embert morálisan nem kellene különbözöképpen megítélni, ha csak a rajtuk kívüli tényezők következtében vannak köztük különbségek.
2. Mivel minden cselekvés szituációba ágyazott, konkrét ágensekhez rendelt, ezért jogosulatlanok vagyunk elvonatkoztatni a tettet a cselekvési hatókörön kívül eső szerencse-balszerencse nyújtotta keretektől. Más szavakkal, morálisan másképp ítéljük meg ugyanazt a tettet, ha eltérőek a körülmények, ha az ágensek adottságai különbözőek.

A koncepciók bemutatása után amellet fogok érvelni, hogy a problémának nincs megoldása: reflektálva ezzel Thomas Nagel, kortárs amerikai filozófus gondolataira. A moralitás működésének fogalma összeegyeztethetetlen azzal, hogy a cselekvések csak események, az emberek pedig csak dolgok

legyenek. Azonban mivel folyamatosan ki vagyunk téve a külső befolyásoló tényezők hatásának, ezért fokozatosan világossá válik, hogy a cselekvések mégiscsak eseményekké alakulnak át, melyek felett elveszíthetjük az irányítást, mi magunk pedig "tehetetlen dolgokká" leszünk. Végül pedig nem marad semmi, ami a felelős egyénnek tulajdonítható: de ezzel megszűnik a helyzet morális volta is.

O23.3

A jóindulat nyomorúsága

Andráskó Flóra

Már az antikvitás korában élő Epikurosz is kereste a választ arra a kérdésre, hogy honnan van a világban a rossz. A kereszténység szerint világunk apró pont a világegyetemhez viszonyítva, életünk egy pillanat az örökkévalósághoz képest. Minden rossz, ami velünk történik a létezés egy későbbi szakaszában és más dimenzióiban nyer értelmet. De ezzel még mindig nincs megválaszolva Epikurosz kérdése. Az istenség végtelen jóakarásával pedig a rossz, az emberi boldogtalanság összeegyeztethetetlen. Hume szerint bizonyítani a mindenható jóindulatot csakis úgy lehet, ha tagadjuk az emberi boldogtalanságot.

David Hume, 18. századi skót filozófus, a felvilágosodás egyik legjelentősebb alakja. Kant mellett az ő szerepe volt a legmeghatározóbb a 18. században az európai gondolkodás irányváltásában. Megrendült a hit a mindenható létének megkérdőjelezhetetlenségének eszméjében. Kritikáját a természetes vallásra élizte ki, ami mintegy hagyományként végigkísérte a filozófiatörténetet, így valamelyest óvatosnak kellett maradnia. 11 évesen még komolyan vette a vallást, engedelmesen követte az előírt hitbuzgó értékrendeket. Nem sokkal később magántanuló lett. Gilbert Elliothoz írt levelében megjelenő, majd eloszló, de újra és újra visszatérő kételyekről beszél, amik feltépték hitgyakorló kálvinista gyökereit. Célja, hogy a filozófiát megszabadítsa a vallástól.

Kíméletlenül kételkedő szemlélete miatt sok ízben támadták, vallásfilozófiája miatt vádolták már ateizmussal is. Korábbi munkáiban is hangot ad a hittel, a vallással kapcsolatos aggályainak. Tulajdonképpen a vallásos hit racionalitását kérdőjelezi meg ismeretelméletéhez tartozó okfejtése során, de itt még csupán érintőlegesen foglalkozik a témával. Valódi állásfoglalásra a - csak halála után megjelenő - *Beszélgetések a természetes vallásról* című művében kerül sor. Itt szintén élesen kritikus megközelítéssel

keresi az érveket Isten létezése mellett vagy éppen az ellen, de inkább a korlátlan Létező természetét keresi.

A műben Hume megnevez négy körülményt, amelyek közrejátszanak minden rosszban, amit az érzékelésre képes élőlények elszenvedni kénytelenek az anyagi világban. Ahogy az anyagi világban semmi, úgy a rossz sincs ok nélkül. A világegyetem első okai vagy jóindulatúak, vagy rosszindulatúak, vagy részben jó és rosszindulatúak, vagy teljesen közömbösek erkölcsi attribútumaikat tekintve. Tehát Hume nem tudja összeegyeztetni a végtelen jóindulatot a rossz, az erkölcstelenség, a boldogtalanság létezésével.

Ugyanakkor szép számmal akadnak a kortárs filozófusok körében is olyanok, akik igyekeznek erre az összeférhetlenségre rációzni. Vannak, akik a rossz valóságát tagadva illúzióként beszélnek róla. John Hick (2009) pedig úgy érvel, hogy a rossz létezése mintegy ösztönzés az embernek. A rossz a tökéletes fejlődésnek, - Swinburne (2004) - a jó jelenlétének elengedhetetlen feltétele.

A fenti érvek mindegyike más és más mértékű és minőségű szabadságot feltételez. Mennyire szabad vagy mennyire kiszolgáltatott az ember a rossznak? Milyen erkölcsi minőségeket kérhetünk egyáltalán számon ezen a felettes erőn? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

O23.4

A lét problémája Thomas Mann-nál

Sticker Viktória

Témám Thomas Mann Tonio Kröger című elbeszélése, melyben az emberképet mint a jövő felé mutatást és annak hiányát mutatom be. Fő kérdésem az élet nélküli élet problémakörére mutat rá. A történetben levő ellentmondások alapvető lételméleti kérdéseket vetnek fel: lehet-e teljes az élet hibátlan önismerettel és pozícionálással, ami szembeáll a főhős természetével; mutat-e a jelen a jövő felé, ha nincs emberkép, aminek eleget kíván tenni?

Feltevésém szerint a jövőkép nélküli élet nem élet, nem lehet olyan minőségben létezni, amelyet azt birtokolva lehetne.

„*De mi van énvelem, és mi lesz mindennek a vége?*” – kérdezi magától Tonio Kröger a műben. Az egyik kulcsmondata a filozófia szempontjából a műnek ez. A *mi van* és a *mi lesz* kérdés teljesen más értelmet nyer a heideggeri filozófiát alapul véve. Nem vehetjük egy kérdéskör alá mindkettőt,

mivel a *lesz-t* a *van* határozza meg, de a pozícionálás dualitása, vagyis vagy a művészi létformához vagy a polgársághoz való tartozás miatti meghasonlottság érzése nem tudja előhívni a *van-t* és a *lesz-t* összekötő *legyen-t*, az utat, ami kialakult jövő- és emberkép. A jövő ebben az esetben kilátástalan, nem lehetséges.

„*És akkor, nemde, hiába az egész?...*” – teszi fel a kérdést magában a hős. Hiábavalósága még sincs senkinek. A hiábavaló ember nem produkál. A produkció mindig valamilyen belső kép vagy érzelem kivételése, külsővé tétele és megtestesülése valamilyen eszköz, jelen esetben az írás által. Ha van okozat, akkor van ok is. Az ok mindig a szükségszerűség elvén jön létre. A szükségszerűség a *van* és a *legyen* összekötőkapcsaként emberképet feltételez, amit mindig az aktuális pillanat határoz meg a műben. Lehet-e az emberkép folyton változó? Ha ilyen mértékű a dualitás, akkor feltételezhető a léte, mert a kettősség és az önismeret pontossága a jelenben való létet feltételezi, ami a jövőkép felé haladást mutatja.

Ha Tonio Kröger megtanul együtt élni a jövőkép-nélküliséggel, akkor a létbizonytalanság biztonsága miatt alakulhat ki olyan bázis, amely a bizonytalanságot tekinti állandónak.

O23.5

A jó művészet jobb művészet, avagy az eticizmus stratégiája

Kovács Marina

Nem kérdés, hogy a műalkotásokkal kapcsolatos véleményünket nem ritkán szövi át egyfajta moralizálás. Vitatkozunk a karakterek mozgatórugóiról, próbáljuk megfejteni egy-egy mű morális álláspontját, vagy éppen megbotránkozunk azon, ahogy egy regény, film, vagy festmény ábrázolja életünk, világunk valamely jelenségét. Az így meghozott etikai ítéleteink pedig nemegyszer befolyásolnak minket abban, hogy felmagasztaljunk vagy elmarasztaljunk egy adott alkotást. De miért is kellene, hogy befolyásolja etikai megítélésünk egy mű művészi értékelését? Egyáltalán milyen kapcsolat áll fenn - ha egyáltalán fennáll – egy *műalkotás művészi és morális értékek* között?

Berys Gaut, a kortárs analitikus esztétika meghatározó gondolkodója, *eticizmus* névvel fémjelzett álláspontjával járult hozzá az *etikai kritika* – mint művészetkritikai gyakorlat – körül kibontakozó filozófiai vitához. Az *eticizmus aradikális moralizmus* egyik változataként, nagyvonalakban a következő nézetet képviseli: egy műalkotás minden olyan esetben esztétikailag hibás, ha esztétikailag releváns etikai hibája van, illetve fordítva;

vagyis egy mű esztétikailag jobb, amennyiben esztétikailag releváns etikai pozitívummal bír. Gaut álláspontja alátámasztására több érvet is megfogalmazott, melyek közül kétségtelenül a leghíresebb és egyben legtöbbször vitatott az ún. *kiérdemelt válasz argumentum* (merited response argument). Az érv, amit egyszerre „torpedóztak” meg az etikai kritika érvényességének tagadói és pártolói, egyúttal egy olyan elmélet magja, ami képes egy egészen meggyőző beszámolót adni arról, hogyan is hat egymásra egy mű morális és esztétikai értéke.

Előadásom a kiérdemelt válasz argumentum vizsgálatára és kritikus pontjainak kiemelésére koncentrál. Vajon meggyőzi a szkeptikusokat az érv arról, hogy egy alkotás morális defektusa kibebítható annak művészi érdemeit?

O23.6

A jelentést hordozó szubjektum

Győrfi Anna

Kutatásom fő célja két műfaj, a novella és a regény egymásra gyakorolt hatásának kimutatása Agatha Christie *Halál a Niluson* című novellájának és regényének interpretációján keresztül. Alapvető kérdésként merül fel, hogy a prózai elbeszélés esetében a terjedelem kérdése vajon csak a szavak számát érinti-e. Előfeltevésem szerint a terjedelem nem mennyiségi, hanem poétikai kérdés: a nyelvi redukció és a verbális kibontás két olyan alapvető irodalmi eljárássá válik egyfelől a novellában és másfelől a regényben, amely a szövegvilág egészét hatja át. Legfőbb célom annak a kimutatása lenne – elméletileg és interpretációkkal –, hogy a sűrítés és kibontás, tömörítés és kifejtés, centralizáció és decentralizáció mentális és nyelvi művelete olyan műfaj meghatározó és megkülönböztető elvvé válik a novellában és a regényben, amely egyszerre befolyásolja a hős-, a cselekvés-, a cselekmény-, a narráció-, a szöveg- és a szövegvilág-képzésének műveleteit. A konferencián dolgozatomnak azon fejezetét mutatom be, amelyben a szó szemiotikai jelentőségét vizsgálom Paul Ricoeur *Struktúra, szó, esemény*^[1] című tanulmánya alapján, hiszen a detektívtörténetben a nyom szó alakjában jelenik meg, és a szavak helyes kontextusba állítása vezet el a megoldáshoz.

A műfaji összevetést elősegíti, hogy mindkét szöveg detektívtörténet, így nem pusztán szüzsé szintjén, hanem a narratív struktúra terén is lehet hasonlóságokat felmutatni. A detektívtörténet egyik központi kérdése a szubjektum problémája, ami elsődlegesen a tettesre vonatkoztatható, de

kulcsfontosságú az áldozat szerepét átvevő detektív, illetve a tanúk szerepének vizsgálata is. A problémát Paul Ricœur *A szubjektum problematikája: a szemiológia kihívása*^[2] című tanulmánya alapján igyekszem bemutatni. A husserli fenomenológia alapján maga a szubjektum lesz a jelentés hordozója, ami abban is megmutatkozik, hogy az ego a jelentésre irányulásban él. A „vagyok” szerepét Heidegger nyomán a „beszélék” veszi át, ami lehetővé teszi az ügy megoldását. Christie mindkét művében a kulcs a különböző szereplők által mondott szavak (nyomok) lesznek, amik csak a megfelelő kontextus felállításakor vezetnek a megfelelő jelentéshez.

Fő célom tehát a műfajbéli sajátosságok és különbségek feltárása, valamint a detektívtörténet szerepének és struktúrájának tisztázása. Amennyiben sikerül elméletileg és szöveginterpretációk segítségével rámutatni a két műfaj közös prózaelméleti és eltérő műfajpoétikai mechanizmusaira, akkor a két diszciplína újra dialógusba kerülhet. A kutatás másik, talán legfontosabb eredménye az lenne, ha sikerülne a műértelmezéseket kiterjeszteni a szűk értelemben vett irodalomtudományon túlra, egy általános antropológiai horizontra, s ha az irodalomelemzés kifinomult nyelvi interpretációja elősegíthetné az emberi gondolkodás két kiemelkedően jelentős eljárásnak vizsgálatát: a tömörítés és a kibontás intellektuális műveleteinek kutatását.

[1] Ricœur, Paul: *Struktúra, szó, esemény*. In: Kovács Gábor (Szerk.): *A diszkurzus hermeneutikája. Paul Ricœur válogatott tanulmányai*. Argumentum Könyvkiadó, Bp. 2010.

[2] Ricœur, Paul: *A szubjektum problematikája: a szemiológia kihívása*. In: Kovács Gábor (Szerk.): *A diszkurzus hermeneutikája. Paul Ricœur válogatott tanulmányai*. Argumentum Könyvkiadó, Bp. 2010.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Jelenlét-teremtődés

Éltető Erzsébet

Kutatásom témája az *írás* mozzanatának vizsgálata E. T. A. Hoffmann *Az arany virágcserep* című műben, mely magában hordozza azt a feltevést, hogy az elbeszélésben többször is visszatérő motívum nem pusztán a főhős munkájaként szolgáló másolási folyamatként jelenik meg az olvasók előtt, hanem egy olyan útként, mely az újjászületéshez vezet.

A dolgozat alappilléreként az *írás* olyan hermeneutikai felfogása fog szolgálni, amely szerint az sohasem „olvasható”, hanem mindig csak értelmző jelleget provokál és annak újraalkotására serkent. Vizsgálódásomat annak a filozófiai hagyománynak a tükrében kívánom bemutatni, mely alapvetően a műalkotásban, illetve a szóban rejlő igazság filozófiáján nyugszik, s ily módon a lét értelmére kérdez rá. S bár e kérdéskör szinte mindennel kapcsolatban ott áll előttünk, mégis nehezen ragadható meg, mindig csak a maga elrejtettségében jeleníthető meg számunkra. „Meg kell magyarázni, hogy milyen módon látunk rá a létre; hogyan értjük és ragadjuk meg fogalmilag az értelmét; szükséges továbbá, hogy megteremtsük a lehetőséget a példaszerű létező helyes kiválasztására, és kidolgozzuk e létező valódi megközelítésmódját”. – írja Heidegger, középpontba állítva ezzel magára a létre kérdezés alanyát, s ezzel együtt a *jelenvaló lét* meghatározottságát is, melyet csakis a műalkotás, majd később a Gadamer által elgondolt költői szó felől érthetünk meg. Mindehhez azonban egy olyan közvetítőre van szükség, mely megnyitja a létezés felé vezető utakat, s melyet az *írás* aktusa által tudunk leginkább tetten érni, s mely által nemcsak felszabadul, hanem ki is bomlik a keresett jelentés. Így egy olyan költői nyelv által teremtett valóság kialakulásának folyamatát láthatjuk, mely ugyanakkor már Paul Ricoeur írásfelfogását is magában hordozza, s melynek figyelembe vételével tanúi lehetünk a szöveg egy egészen sajátos megteremtődésének.

Az *arany virágcserep*ben megjelenő *írás* folyamatának jelentőségét ezt követően kultúrtörténeti vonatkozásokkal, s azok szerepével kívánom tovább mélyíteni, kitérve a képíráásra, mely a főhős kiváltásos létének elérésében játszik kiemelkedő szerepet, mely által a hős, Anselmus beavatódik egy új életbe. Azzal, hogy megfejtja a jeleket –, melyek mások számára csupán érthetetlen tintafoltok lennének – érdemes lesz arra, hogy Atlantisz világában éljen, s az írásban fedezi fel, hogy a világ, a lét, a létezés sokkal több, mint aminek első pillanatra mutatja magát. A vizsgálat középpontja mégis az lesz, hogy mindez miként valósul meg az elbeszélésben kiemelve az *írás* motívumának ebben a műben igen jellemző aspektusát, a *groteszket*.

Úgy vélem ugyanis, hogy Anselmus írása egyben lényének egy darabja, mely átvezeti őt az új élet kapuján, s mellyel kitölti hiányos léte faltjait. Jelei furcsa módon kelnek életre a papíron, s a természet elemeivé válnak oly módon, hogy elkülönülnek „gazdájuk” személyétől. Mintha csak önmagukból születtek volna, szerző vagy másoló nélkül, és önálló életet élve írják saját magukat.

Miután elemeztem az *írás* motívumát bebizonyítva annak groteszk vonulatát, ugyanezt a kézirást, illetve kézirat groteszk aspektusát Cervantes *Don Quijote* című művével is párhuzamba állítom, ahol szintén megjelennek az értelmezhetetlen jelek és ezzel együtt a művészlét, melynek – mindkét mű esetében – eszköze az írás, terméke pedig a kézirat.

Kutatásomban tehát e főbb pontokon végighaladva fogom bemutatni, hogy az *írás* motívumának groteszk aspektusa milyen módon épült be *Az arany virágcserep* szövegébe.

O23.8

Design és etika: a mindennapjainkban

Berta-Szénási Panna

A design, mint kifejezés napjaink alapvető fogalma. Mint tudomány elválaszthatatlan része a társadalomtudományok és az ipari termelés, illetve tárgyalakítás közötti párbeszédnek. Ily módon pedig az egyén mindennapi életének is szereplője. Vizsgálódásaim során arra kerestem választ, hogy a design milyen funkciókat láthat el a tárgyalakításon kívül, illetve e funkciókon keresztül miképpen befolyásolja a cselekvő embert, annak etikai szemléletét. A design szó tehát több oldalról közelít az alkotási folyamathoz, hiszen nem kizárólag csak létrehozásról eshet szó. Ugyanolyan fontos a megalkotott dolog további sorsának kigondolása, a dolog életének nyomon követése vagy éppen rendeltetésének további funkciókkal való bővítése. Úgy tűnik soha véget nem érő folyamatról van szó. Az ember által létrehozott dolog együtt él és működik az „Én”-nel, formálja a valósághoz fűződő viszonyát. Környezetünk formálása egyben az „Én” formálása is. Ebben a kölcsönös helyzetben tárgyainkra nem kizárólag, mint használati eszközökre tekinthetünk, sokkal inkább társaink életünkben. Segítségükkel információkat közlünk magunkról, szokásainkról, értékrendünkről, azaz összességében a valósághoz fűződő viszonyunkról. Az általunk megteremtett környezet tehát lenyomata ennek a viszonynak, illetve az általunk képviselt és ehhez köthető fogalmi rendnek is. A gondolati térből létrejövő jelek, amelyet életünk filozófiájának elbeszélése végett „írunk le”. Az emberi cselekedetekhez köthető mindennemű megnyilvánulási forma egy-egy ilyen alkotó eleme a

rendnek. A formátlan személyünkben, a rendteremtés eszközei nem kizárólag a megkonstruált tárgyakhoz, illetve környezethez köthetőek. A rend jelenthet egy másokat támogató gondolatot, egy hasznos ismeret átadását vagy éppen egy helyes etikai cselekedet is.

Módszerként saját, közvetlen élményeim leírását választom, amelyet az egyes fogalmak tisztázásánál, hivatkozásképpen hazai és külföldi szakirodalomból vett idézetekkel is kiegészítetek. Ennek eredményeképpen a lehetséges válaszok megfogalmazása mellett előadásomban össze kívánom foglalni eddigi eredményeimet és megszerzett ismereteimet. A leírt következtetések elsődleges feladata a témán belüli új kérdések megfogalmazása. Ezek az eredmények lehetőséget adnak a továbbgondolásra, illetve új nézőpontok kialakítására, amely a gyakorlati hasznosíthatóságot alapozza meg, például az oktatásban.

O23.9

Faktum és artefaktum

Fülöp Szabina Kitti

Mi alapján dől el, hogy mit nevezünk műalkotásnak? George Dickie (A művészet definiálása, 1969) elmélete alapján ennek két kritériuma van. Az egyik, hogy artefaktumnak számítson a mű, tehát műtárgyi értékkel kell, hogy bírjon. A másik, hogy ezzel az értékkel a társadalom egy csoportja - amely erre a döntésre jogosult -, ruházza fel az illető dolgot. Azonban ha ezt az elméletet fogadjuk el, számos kérdés merül fel. Mi, vagy ki hatalmazza fel azt a bizonyos csoportot arra, hogy egy olyan megfoghatatlan érték felett döntsön, hogy mit nevezünk műalkotásoknak, és mit nem? Ahogyan ők megítélnék egy tárgyat, úgy őket ki ítéli meg, hogy ezt megtehessek?

Ez a bizonyos csoport a legtöbb esetben egyet jelent néhány múzeumigazgatóval vagy tárlatrendezővel, akik egy bólintással eldöntik, hogy az előttük sorakozó tárgyak közül mi váljon artefaktummá. Ez folyamat pedig akkor teljeseedik be az elmélet szerint, amikor azok az alkotások – beszéljünk jelen esetben festményekről – üvegek mögé kerülnek a múzeum egyik légkondicionált termében, egy aranyozott díszkötél mögött, csinos megvilágításban. Ennyi tehát elég is lenne ahhoz, hogy műtárgyként tekintsünk arra a festményre, amit mondjuk egy addig el nem ismert művész festett?

Az előbbieket tükrében felmerül a kérdés, hogy számos ma elismert művész, kiknek a műveit napjainkban a világ leghíresebb múzeumaiban őrzik

és csodálják, akik a maguk korában nem kaptak megbecsülést, és a legtöbbjük munkáira még csak rá sem néztek, hogyan is válhattak egyes művészettörténeti korszakok meghatározó alakjaivá? A művészet, a műalkotássá válás talán nem is akkor éri el a hatását, amikor megalkotják és kiállítják őket – tehát „frissen” -, hanem akkor, amikor már valamilyen hatást elértek. Mondjuk így: megértek. Számomra úgy tűnik, ebből a szempontból ez is egy fontos kritérium kell, hogy legyen a műalkotás meghatározásakor. Ugyanis ezek a művészek akkoriban álmaikban sem gondolták volna, hogy később tanítani fogják a műveiket, sőt mi több, az életrajzukat, miközben életük során számos megaláztatás érte őket, mert saját korukban nem jelentett művészeti értéket a produktumuk.

Mindebből az következik, hogy elhamarkodott és rövid életű lehet a döntés, amikor arról hoznak az illetékesek ítéletet, hogy a tárlatvezetésnél megtekintett festmények a műtárgy-kategóriába sorolhatók, vagy nem. Ha azonban így cselekszenek, tehát annak tekintik, akkor az a kérdés merül fel, hogy meddig tart ez a kinevezés? Álláspontom szerint a felsorolt Dickie-féle kritériumok erre nem adnak választ, azaz kibővíthetők. Be kell látnunk ugyanis, hogy valamilyen szinten hatással van a modern kor emberére az a tény, hogy az előtte lévő művet már egy avatott szakértő műtárgynak ítélte. A legtöbb ember a kiállítótermekben a művészeti értékeket keresi, és az esetek többségében meg is találja mindenben, amit ott lát. Hangsúlyozom, ha a modern művészetről beszélünk. Kevés olyan szemlélővel találkozunk, akik egy neves múzeumból megbotránkozva és felháborodva rohanna ki, hangot adva felháborodásának: „manapság már mindenféle szemetet kiállítanak”.

Dickie válasza után a kérdés előttem nyitva marad: mi tesz műalkotássá egy tárgyat? Előadásomban azt vizsgálom, lehetséges-e Dickie válaszát úgy értelmezni, hogy az értelmezésből az iménti kérdés megválaszolásához ne csak szükséges, hanem elégséges kritériumokat is nyerhessünk.

O23.10**A digitális szövegértés felmérése – A 2009-es PISA-teszt definíciós problémái**Szabó Krisztina

A technológiai újítások eredményeképpen gondolkodási – így ismeretszerzési – szokásaink is folyamatosan változnak, melynek egyik fontos tényezője a szövegbefogadás- és értés, amit a multimédiás eszközök használata jelentősen befolyásolhat. A digitális környezet változásainak lényegét és hatásait egyre több kutatás igyekszik megragadni, ilyen például az Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) nemzetközi szervezetének 2009-es Programme for International Student Assessment (PISA) felmérése is. A 15 éves tanulók körében végzett teszt középpontjában a szövegértés állt, melynek során – a PISA-tesztek történetében először – külön, részletes összehasonlító adatokkal szolgáló tesztsorral vizsgálták a digitális szövegértést. A 19 ország részvételével készült, gondos minőségellenőrzésnek alávetett felmérésben hazánk is részt vett, az eredményekről pedig részletes jelentés készült, melyben a nemzetközi sztenderdek megfelelő, a digitális szövegértést illető lekérdezés módszertanáról is szó esik. A jelentés – többek között – definiálja a szövegértés fogalmát, a digitális és nyomtatott szövegek alapvető hasonlóságait, különbségeit, típusait, formátumát, továbbá a szövegértést befolyásoló tényezőket, a mérés technikai jellemzőit és tartalmi kereteit. A digitális szövegek meghatározása a nyomtatott szövegekhez képest azonban olyan kérdéseket vet fel, melyek mind a szövegfelfogás, mind a szövegek kezelés meghatározásának – módszertani szempontból kiemelten fontos – javítását, pontosítását igényelnék. Hipotézisem szerint a felmérés nem különíti el megfelelően a klasszikus értelemben vett szövegértés és szöveghasználat fogalmait, ami befolyásolja a teszteredményekből levont következtetéseket. A PISA2009-nek nem minden esetben sikerült lépést tartania a digitális eszközfejlődés változásaival, sem pedig a modern szöveg- és befogadás-elméletekkel. Ezt jelzi az is, hogy a legutóbbi (PISA2012) felmérésben – bár középpontjában a matematika állt – annak ellenére sem tettek kiegészítéseket a szövegértés módszertani vizsgálatát illetően, hogy arra több szempontból is szükség lett volna. Előadásomban ezekre, a kiegészítést érdemlő vonásokra, a digitális szövegek sokrétű értelmezési és kategorizálási lehetőségeire, valamint az online térben történő szövegértés jövőbeli kihívásaira szeretném felhívni a figyelmet. A digitális szövegértés vizsgálatának összehangolása a modern szövegfelfogás és befogadás-elméletekkel, valamint a precíz kategóriaképzés és fogalmi definiálás hosszú távon a PISA-mérések módszertani fejlesztésének sarkalatos pontja lehet.

Bruno Latour Cselekvő Hálózat Elméletének alkalmazása a modern tudománykommunikációbanPintér Dániel Gergő

Tudás-alapú társadalomban élünk: a mindennapjainkat, kultúránkat, gazdaságunkat szervező ismeretek társas mechanizmusok által termelődnek, fogadtatnak el, terjednek és kerülnek alkalmazásra. A tudományos-technikai üzenetek a társadalom fejlődésének legfőbb mozgatórugói: naprakész, helytálló információk nélkül az emberi civilizáció tudása aligha gyarapodna. A tudományos gondolkozásmód terjesztése, a tudomány eredményeinek, s a társadalmi életben betöltött szerepének ismertetése a tudománykommunikáció feladata. E társadalmi és oktatási mozgalomként, munkaköri leírásként, kutatási területként és gyakorlatként egyaránt definiálható jelenség elsődleges célja, hogy a kutatók, professzorok, akadémikusok tudományról való beszédmódját érthetővé tegye a laikusok számára, növelje tudományos műveltségüket, s kétirányú interakció segítségével javítsa a tudomány alkalmazhatóságának hatásfokát.

A 2000-es évek információrobbanása s az azóta megjelenő globális méretű problémák komoly kihívás elé állították a tudomány nyilvános, laikusok általi megértését vizsgáló kutatókat és a tudományos tartalmú közlésfolyamattal gyakorlatban foglalkozó szakembereket. Tanulmányom elsősorban számukra kíván egy eltérő, – a *Publikus Tudományfelfogást* kiegészítő – perspektívát kínálni *Bruno Latour: Cselekvő Hálózat Elméletének* segítségével, melynek újszerűsége, hogy nem zárja ki sem a humán, sem a dologi vagy tárgyi komponenseket a tudományt alakító *ágensek* és *aktorok* rendszeréből. Az 1980-as években megalapított interdiszciplináris iskola képviselői szerint a tudomány termelő és közvetítő mechanizmusainak megértéséhez nemcsak a tudományt befolyásoló cselekvőket, hanem a cselekvések által meghatározott hálózatot és annak heterogén összetevőit kell vizsgálat alá vonni.

Előfeltevésem szerint a tudományos ismeretterjesztést nem kizárólag társadalmi szempontok – politikai, gazdasági, jogi, kulturális – határozzák meg, hanem médiatechnológiai kritériumok is, mely alapjaiban változtatja meg a tudományfogyasztás csatornáit és igényeit, a kutatók és laikusok viszonyát, tudománykommunikációs termékek formai követelményeit és az üzenetek tartalmát. Tézisem a gyorsan fejlődő kommunikációs infrastruktúrát önálló szociológiai cselekvőként definiálja, mely segíthet pontosabban megérteni a tudomány összetett kapcsolathálózatának működését, a tudományos

ismeretterjesztés hatékonyságát befolyásoló tényezőket, s a tudománykommunikáció során megjelenő eltérő érdekeket.

O23.12

Virtuális valótlan

Szám Dorottya

Használjuk gyors információszerezésre, szórakozásra és konferenciák lebonyolítására is. Távoli földrészekben zajló eseményeket követhetünk vele élőben. Segítségével otthon is tanulhatunk, dolgozhatunk, vagy éppen sportolhatunk. Az internet kétségtelenül a mindennapjaink részévé vált. Széleskörű használata azonban nem csupán a levelezési, kapcsolatépítési, olvasási, tanulási, munkavégzési és szórakozási szokásainkat változtatta meg, hanem az emberi élet évezredek óta megszokott kereteit is.

Alexander Bard és Jan Söderqvist svéd gondolkodók szerint a netokrácia korszakában élünk. Korunk arisztokratái pedig a netokraták, akik az internet segítségével képesek felvenni a versenyt és hathatós megoldásokat adnak a globális kihívásokra – sok más mellett – a fejlett országok népességének előregedésére és a gazdasági növekedés megtorpanására. A netokraták az állandó fejlődésben hisznek. Úgy vélik, hogy míg a feudalizmusban a föld, a kapitalizmusban a pénz, addig a netokráciában az információ és az információhoz való hozzáférés jelenti a tőkét és határozza meg az egyén társadalomban elfoglalt helyét.

A netokrácia beköszöntével a nyomtatott könyv mellett megjelentek az elektronikusan előállított és elektronikus formátumban tárolt könyvek. Ebben nem az a különleges, hogy számítógépen vagy telefonon is olvashatunk könyvet, hanem hogy megváltozott az olvasott szöveghez való viszonyunk. Az elektronikus szövegek könnyen manipulálhatóak. Bárki elolvashatja, letöltheti, átküldheti, sokszorosíthatja vagy akár szerkesztheti őket, míg évtizedekkel ezelőtt ehhez még egy nyomda kellett. Míg régen egy passzív befogadó volt az olvasó, addig ma már aktív szerepet játszik a véleményformálásban. Sokan úgy érzik: többek által, hogy elmondhatják a véleményüket. Míg Descartes kora úgy definiálta a létezést, hogy gondolkodom, tehát vagyok, addig a napjaink netpolgára elmondhatja magáról, hogy hozzászólok, tehát vagyok.

Ilyen lehetőségek között a tények és a vélemények abszolút jellege eltűnhet, megkérdőjeleződhet, és meg is kérdőjeleződik. A plurális média uralma ez, ahol nem az a bizonyosság végső forrása, ha bemondja a rádió vagy megírja az újság a híreket. Semmi sem készít minket arra, hogy

elfogadjuk az adott tények igazát. Hiszen a hírekhez hozzászólhatunk, kinyilváníthatjuk tetszésünket vagy éppen e-mailt küldhetünk a szerkesztőnek. De akár cáfolhatjuk is a hírt egy saját hírportál indításával.

Jó ez nekünk? Egyes vélemények szerint a tudományos tudással kapcsolatos vélemények válságát éljük, amikor senki sem tudja, hogy mi az igazság. Vagy, hogy létezik-e egyáltalán igazság. Létezik-e olyan álláspont, amelyet senki sem fog azonnal kétségbe vonni. Más vélekedők rémképet vázolnak fel számítógépről leszakadni nem tudó, elhízott gyerekekről, akik nem ismerik meg a barátaikat és elhidegülnek a családjuktól. Akik ahelyett, hogy kihasználnák a közösségi médiában rejlő új kapcsolatteremtési lehetőségeket, nyitottabbá és érzékenyebbé válnának ezáltal a környezetükre, bezárkóznak, a személytelen képernyő és klaviatúra áldozataivá válnak, és társas magányba vonulnak. Mert a virtuális valóság, vagy inkább virtuális valótlanosság erről szól: elhitheti a netpolgárral, hogy nem magányos. Miközben ez a magány is magány. Csak társas magány. Megint mások úgy vélik, hogy a virtuális valóság térnyerésével párhuzamosan nem megy tönkre a szociális világ. Hiszen az internetes szféra önmagában nem képes létezni, csak a hagyományos társadalmi és természeti létre épülve.

Mi az igazság? Létezik-e igazság a netokráciában? Prezentációmban ezekre a kérdésekre keresek választ és egy olyan világba szeretném elkalauzolni a hallgatóságot, ahol alapvető hálópolgári jog az anonimitás, a külső tulajdonságainkon tetszőlegesen változtathatunk és lehetőség van az énünk megtöbbszörözésére a nicknevek által.

O23.13

Az irracionális nagylelkűség csapdája

Varga Ádám Zoltán

Fontosnak tartom, hogy előadásomat interdiszciplináris alapokra helyezzem, mely alap elemei a filozófia (etika), pszichológia és a szociológia. A kutatásom gerincét Peter Singer Éhség, bőség, és moralitás (Famine, Affluence, and Morality, 1972)című munkája adja. A kiindulópont az említett Singer szövegben lévő bangladesi szenvedés filozófiai vizsgálata. Szeretnék rámutatni, hogy az új morális felfogást elsősorban a militáns társadalomtípus felváltó ipusztriális társadalomtípus eredményezte. Etikai vonatkozása ennek az, hogy más társadalmak érdekeit is figyelembe kell venni, ha helyesen akarunk cselekedni, hiszen Singer feltételezése szerint a szegénység okozta szenvedés alapvetően rossz, ebből következően az ennek megszüntetésére szolgáló cselekedetek jók, feltéve, ha ezekkel a cselekedetekkel nem

áldozunk fel „valami morálisan összevethető fontosságút” (Peter Singer: *Famine, Affluence, and Morality*, 1972). A két társadalomtípus alapvető differenciáinak leírásához Herbert Spencer *A szociológia elvei* (*The Principles of Sociology*, 1876-1882) című munkáját fogom használni, melyen keresztül megérthetjük a singeri értelemben vett „globális falu” mibenlétét is.

A „globális falu” kapcsán meg kell említenünk egy másik singeri választ arra vonatkozóan, hogy miért nem adakozunk vagy érezzük, hogy felelősek vagyunk más népek szenvedéséért, nevezetesen a távolságot. A távolságot Singer elsősorban fizikai értelemben veszi ám önzőségünk és közönyünk megértésének érdekében kiegészíteném egy kézzel nem fogható értelmezéssel is. A bangladesi szenvedés ténye teszi relevánssá a konzekvencialista etika utilitarista ágát, hiszen „azt kell tennünk ami az örömet, a gyönyört, a boldogságot és a megelégedettséget maximalizálja a fájdalommal és a szenvedéssel szemben mindenki számára, akit cselekvésünk érint” (Boros János: *Időszerű etika*, 2013). Singer a két megoldási javaslata közül az „erősebbet” tartja helyesnek, ami az adakozókat (és a tőlük függőket is) az adományt kapók anyagi szintjére redukálná. Ennek kapcsán egy új fogalmat szeretnék bevezetni és értelmezni, mégpedig az irracionális nagylelkűséget. A téma kapcsán az én felfogásom szerint nem hagyhatunk figyelmen kívül egy szociálpszichológiai alapfogalmat, a konformizmust, mely fogalom a kutatásom kiindulópontja.

O23.14

Az állatok morális státuszáról

Győri Anett

Azon nézetek, melyek szerint az állatok rendelkeznek egyáltalán morális státusszal, az 1970-es években kezdték meg térhódításukat a nyugati filozófiában. Az állatfelszabadítási mozgalom elindítója, Peter Singer szerint a legfőbb probléma, amivel akkor találjuk szembe magunkat, amikor az egyenlőség alapelvét kizárólag emberi lényekre szorítkozva igyekszünk meghatározni, az, hogy olyan kritériumok mentén, mint a nyelvhasználat, vagy a racionalitás, nem jutunk egy minden emberre érvényes definícióhoz. Jeremy Bentham-re hivatkozva véli úgy, hogy a fájdalom –és gyönyör érzésére való képesség a minimális feltétele annak, hogy valaminek az érdekeiről beszélhessünk. Lévén ezzel az állatok is rendelkeznek, az egyenlőség alapelvét ki kell terjesztenünk rájuk – ha ezt azért nem tesszük meg, mert az emberi életnek intrinzikus értéket tulajdonítunk, fajsovinisztákká válunk. A fajsovinizmus (szpécieszizmus) elkerülése azt jelenti, hogy általánosságban az állatok érdekeit ugyanakkora súllyal vesszük figyelembe,

mint az emberek érdekeit. Ennek fényében néhány mindennapi gyakorlat, úgy mint az ipari állattartás, az állatkísérletek, morálisan helytelenné válnak. Tom Regan ennél tovább megy, és azt állítja, hogy az állatok élettalányok, vagyis olyan mentális állapotokat tulajdoníthatunk nekik, amik csak kvantitatív módon térnek el a mieinktől, emberektől. Ennél fogva életük önértékkel bír, s joguk van ahhoz. James Rachels az “élettalány” fogalom alapján megalkotta saját, “biográfiai élet” terminusát, és azt mondja, hogy a fejletlenebb élőlények felé haladva egyre kevésbé van okunk feltételezni, hogy a példánynak van élete, így az élet védelmének szabálya is fokozatosan gyengül. Az *Animal Liberation* publikálása óta majdnem 40 év telt el, a *The Case for Animal Rights* 31 éve jelent meg, rendkívüli hatást gyakorolva az állatokról való filozófiai gondolkodásra. Számos ellenvetés fogalmazódott meg mind az antiszépiceszizmussal, mind az állatok jogaival szemben; előadásomban elsősorban a singeri álláspontra fogok fókuszálni, pro és kontra érvek rekonstrukcióját prezentálva.

O23.15

Genetikai beavatkozások morális válsága?

Laki Beáta

Mivel napjainkban a genetikai kutatások figyelemre méltó eredményeket érnek el, meg kell vizsgálnunk annak más tudományos oldalait is, több oldalról kell görcső alá venni mint csak a biotechnológia területe, melyben elsősorban munkálkodik. Én a bioetikai részt képviselem, és ennek fényében mutatok be néhány problémát, érvet és etikailag fontos kérdést is.

Tanulmányomban kifejtem először a modern orvosi etikát és annak alapelveit, melyekkel dolgozik. Ezek az elvek az esetek többségében segítenek eligazodni a kutatóknak az ‘én’ kérdéseiben, aki szabad, van méltósága, jogai és autonómiája. Munkám második szakaszában a genetikai kutatások két nehézségét tárgyalom, a multidiszciplinaritást és a gyorsan változó és bővülő információ- és adatmennyiséget. A következő részben a genetikai beavatkozások kategorizálását mutatom be. A fő szempontja a szomatikus és a csírasejtes beavatkozás és a gén transzfer technika és a genetikai embernemesítés közötti különbségtétel. Ezután bemutatom a csírasejtes génterápia melletti és elleni érveket. Munkám utolsó szakaszában kifejtem az egyes genetikai beavatkozások etikai kritériumait. Felteszem a kérdést: ha mi, emberek a genetikai kutatások eredményeit – értem alatta a diagnosztikát és a gén transzfer technikát, valamint a genetikai

embernemesítést – mindössze diagnosztikára használjuk, akkor nem követünk-e el morális vétséget? Ennek a kérdésnek a megválaszolása, vagyis annak több komponensű elemzése adja meg előadásom vázát, s egy félig meddig nyitott kérdéssel zárva adom meg a választ, melyet dr. Szebik Imre gondolatának segítségével hívásával teszek. Ez pedig a tudományos megismerés problematikájának gondolata, melynek szemléltető elve a tudományos megismerést egy folyamatosan növekvő gömbhöz hasonlítja.

A fenti célok megvalósításához többek között dr. Boros János, Jürgen Habermas, dr. Szebik Imre, Beran Ferenc, dr. Kovács József munkáit, valamint különböző jogszabályokat (pl.: Orvos-Világszövetség Helsinkai deklarációja, 23/2002. (V.9.) EüM rendelet) használók.

O23.16

Bioetikai perspektívák a poszthumanizmus és a modern reprodukciós technológiák társadalmi implikációiban

Nádasi Eszter

O23.17

A test határvonalai

Fekécs Ildikó

Bahtyin *A szerző és a hős* című művében kifejti, hogy az emberre irányuló külső látásmód lényeges mozzanata a határvonalak élménye és ezt a külső határvonalat másként éljük át önmagunkra vonatkoztatva, és egy másik emberrel kapcsolatban.

A másik határvonalait, a körvonalait, és testének vonalait, amelyek körülhatárolják, a világban tapintással érzékelhetem, ebből kifolyólag a másik a maga térbeli kiterjedésével, számomra a külső világban található. Esztétikai szempontból lényeges, hogy aktív megnyilvánulások, mint látás, hallás, tapintás, gondolkodás alanya vagyok, élményeimben kilépek önmagamból, és kifelé a világ a tárgy felé irányulok, a tárgy szemben áll velem, az alannal. (Bahtyin, 2004., 82.) Elgondolhatom és észlelhetem magam külső érzékszerveimmel, azaz saját objektumommá tehetem magam, de „nem élhetem át magam meggyőzően olyannak, mint, aki teljes mértékben egy

kívülről körülhatárolt, mindenünnen látható és tapintható tárgyba zárult, és minden tekintetben azonos vele.” (Bahtyin, 2004., 84.) Ennélfogva, egy külső képről lehet olyan élményünk, hogy az lezárja a másikat, de én nem úgy élem át saját magam külső képét, mint amelynél én ne lennék több mint, ami engem lezárna. Bahtyin szerint önmagunk ilyen élményének az alapja, a végtelenség képe, a „minden bennem, és én mindenben.” (Bahtyin, 2004., 84.)

A vonal a test határáként megjelenő értéket jelent, meghatározza és lezárja a másikat, de nem alkalmas arra, hogy engem meghatározzon és lezárjon. Ezt a le nem zártságot fogalmazza meg Bahtyin, amikor meghatározza az ember végtelenségének a képét. „Hiszen én lényegileg élem át magam, átfogok minden lehetséges határvonalat, minden lehetséges testet, és olyannyira kitágítom magam, hogy túllépek bármilyen végponton, öntudatom lerombolja képem plasztikus meggyőző erejét.” (Bahtyin, 2004., 85.) Minden, ami bennem térbeli adottság, egy nem térbeli belső központ köré vonzódik, így esztétikai aktivitásunk számos olyan belőlünk kiinduló visszafordíthatatlan cselekedetben fejeződik ki, amelyek, megerősítik a másik embert külső lezártságának mozzanataiban. Melyek ezek a cselekedetek, és hogyan értelmezhetjük az ember végtelenségének a képét, mint az én és a másik között húzódó határvonal? Előadásomban erre a kérdésre keresem a választ.

P1.1**Effects of RFRP-3 administration into the central amygdala on food intake in rats**

Kovács A.¹, László K.¹, Ollmann T.¹, Péczely L.¹, Zagoracz O.¹, Gálosi R.¹, Bencze N.¹, Lénárd L.^{1,2,3}

¹*Institute of Physiology, Pécs University Medical School, Pécs, Hungary*

²*Molecular Neurophysiology Research Group, Pécs University*

³*Szentágotthai Center, Pécs, Hungary*

RFRP-3 belongs to the RF-amide peptide family. I.c.v. microinjection of RFRP-3 facilitates feeding. It is well known, that the amygdala plays an important role in regulation of food intake and body weight. RFRP-3-positive nerve cells were detected in the rat hypothalamus and RFRP-3 immunoreactive fibers were identified in the central amygdaloid nucleus (CeA). RFRP analogues bind with relatively high affinity to the NPFF1 and NPFF2 receptors (NPFF-R). RFRP-3 has potent activity for NPFF-1 that is expressed in the CeA. In the presents experiments feeding related effects of RFRP-3 were studied in the CeA.

In male rats were microinjected by different doses of RFRP-3 and their food intake were quantified over a 60 min period. Liquid food intake of male wistar rats was measured after bilateral intraamygdaloid administration of RFRP-3 (25, 50, 100, 200 ng / side, RFRP-3 dissolved in 0.15 M sterile NaCl / 0.4 µl, respectively). NPFF-R antagonist (RF9) was applied alone, 15 min prior to 50 ng or 100 ng RFRP-3 microinjections The 50 ng and 100 ng dose of RFRP-3 microinjections resulted in significant decrease of food intake. The 25 and 200 ng had no effect. Food intake decreasing effect of RFRP-3 was eliminated by ANT pretreatment. ANT applied in itself had no influence on feeding. Open field activity was examined with 50 ng and 100 ng doses of RFRP-3 in separate experiment. During 5 min observation period number of crossings, the distance moved and the time spent in the central area of the open field apparatus were recorded. There were no any alterations in these parameters in the RFRP-3 treated animals compared to controls.

Our results are the first reporting that RFRP-3 injected to the CeA resulted in a decrease of food consumption. This is a receptor-linked effect because it can be eliminated by NPFF-R selective antagonist. The inhibitory effect of RFRP-3 on feeding in the CeA cannot be explained by any changes of spontaneous motor activity.

Supported by SROP-4.2.2/B-10/1-2010-0029, SROP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0002 and by the HAS.

P1.2

A dohányfüst hatása a Wnt5a jelátviteli molekula expressziójára in vivo és in vitro körülmények között a tüdőben

Feller D.

Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar

A tüdő krónikus gyulladással járó folyamatai és a tüdődaganat kialakulása közötti összefüggés bizonyított, de a háttérben lejátszódó molekuláris folyamatok szerepe még nem ismert. Korábbi tanulmányok leírták a nem kanonikus Wnt jelátviteli útvonalban résztvevő Wnt5a molekula szintjének emelkedését a humán tüdő gyulladással megbetegedéseiben és planocelluláris karcinómákban egyaránt. A dohányzás szerepe a tüdőgyulladásos és daganatos elváltozásaiban jól ismert.

Kutatásunkban dohányfüst expozíció hatására vizsgáltuk a Wnt5a expressziójának változását 1, 2 és 3 hónapig dohányoztatott C57BL/6 típusú egerekben, illetve 1 és 4 napig dohányoztatott három-dimenziós humán epitél, fibroblaszt és perifériás monocitákból összeállított sejtaggregátumokban. Egér és humán modellünkben kvantitatív real-time PCR és immunfluoreszcens festésekkel határoztuk meg a Wnt5a mRNS, illetve fehérje szintű változásait dohányfüst expozíció hatására.

Az in vivo és in vitro modellrendszerekben egyaránt megemelkedett Wnt5a mRNS és fehérje expressziót mértünk dohányzás hatására a kontroll csoportokhoz képest. Eredményeink alapján feltételezhetjük a Wnt5a dohányzás indukálta gyulladásban és karcinogenezisben betöltött jelentős szerepét, így terápiás céllal a jövőben akár anti-inflammatorikus targetként szolgálhatna. Emellett az általunk létrehozott három-dimenziós sejtaggregátumok az in vivo egérmódelnél alkalmasabb kísérleti rendszerek lehetnének humán szöveti környezetben tesztelhető gyógyszercélpontok számára.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

P1.3**Agydaganatok immunfenotipizálása digitális képanalízissel**Murnyák B.*Debreceni Egyetem, ÁOK, Pathologiai Intézet, Neuropathologiai Tanszék*

Az immunhisztokémia a hisztopatológiai diagnosztika és kutatások széles körben alkalmazott módszere. A szövettani minták vizsgálata során a sejtek számának és festődési intenzitásának meghatározása sokszor időigényes és szubjektív módon történik. A manuális kiértékelés hátrányait a digitális képanalízáló programok alkalmazása küszöbölheti ki. Munkánk célja különböző immunhisztokémiai markerek expressziójának kvantitatív analízise volt digitális képelemző szoftverek segítségével. Első lépésben gliális agydaganatok különböző régióit tartalmazó szövettani multiblokkot készítettünk. A blokk öt eset különböző régióiból származó, összesen 19, egyenként 2 mm átmérőjű szöveti hengert tartalmazott. Kontrollként normál agyszövetet használtunk. Az immunhisztokémiai jelölést követően minden régióból 10-10 véletlenszerűen kiválasztott látómezőt fotóztuk le, és digitális képanalízáló szoftverek segítségével elemeztük. A vizsgálat során meghatároztuk a területek pozitív és negatív sejtheinek arányát. Továbbá összehasonlítottuk az egyes zónák és az individuális sejtmagok DAB intenzitásának mértékét is. Munkák következő szakaszában a digitális, illetve manuális kiértékelés során nyert adatok összehasonlítását tervezzük.

P1.4**A cinguláris kéreg streptozotocin mikroinjekciójának hatása a glukóz toleranciára laboratóriumi patkányban**Hormay E., Csetényi B., Szabó I., Nagy B., Hideg B., Bajnok Góré M., Karádi Z.*Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet*

A cinguláris kéreg szoros kölcsönkapcsolatban áll több glukóz-monitorozó neuronokat (GM) tartalmazó limbikus előagyi struktúrával, melyek fontos szerepet töltenek be a táplálkozás központi szabályozásában. Jelen kísérleteink célja az volt, hogy megvizsgáljuk, vajon szénhidrát anyagcsere változás kialakulásához vezet-e a streptozotocin (STZ) kiváltotta szelektív GM sejt pusztulás a cinguláris kéregben.

STZ bilaterális cinguláris kérgi mikroinjekciója nyomán glukóz tolerancia tesztet (GTT) végeztünk hím Wistar patkányokban, 20 perccel (akut GTT), majd 4 héttel (szubakut GTT) az anyagbeadást követően.

Az akut GTT során a vércukorértékek változásának dinamikájában eltérést tapasztaltunk a STZ kezelt és a kontroll csoport között: a STZ mikroinjekciós állatok vércukor görbéje a kontrolloknál magasabb értéken, később tetőzött. A GTT kezdetén és végén mért vércukor koncentrációk között ugyanakkor nem volt szignifikáns csoporteltérés.

Eredményeink alapján feltételezzük, hogy a cinguláris kéreg kemoszenzoros neuronjai a szénhidrát anyagcsere befolyásolásával is adaptív szerepet játszanak a homeosztázis regulációjában.

Ajinomoto 51064/2009, TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0002, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029 és PTE AOK-KA 2013/34039/1.

P1.5

Cinguláris kérgi IL-1 β mikroinjekció hatásai a táplálkozásra és anyagcserére laboratóriumi patkányban

Csetényi B., Hormay E., Nagy B., Szabó I., Bajnok Góré M., Hideg B., Karádi Z.

Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet

A cinguláris kéreg (cctx) a táplálkozás- és anyagcsere központi szabályozásának egyik elemeként fontos szerepet tölt be a homeosztázis fenntartásában. Egysejtelvezetéses elektrofiziológiai kísérletekben olyan idegsejtek jelenlétét mutattuk ki ezen kérgi régióban, melyek interleukin-1 β (IL-1 β) mikroelektroforetikus adására aktivitásuk megváltoztatásával válaszolnak.

Az IL-1 β kiemelt immunregulátor, ún. primér citokin, mely a homeosztatisz szabályozásban, többféle működés kontrolljával, fontos szerepet játszik.

Jelen kísérleteink célja ezen primér citokin hím Wistar patkányok cinguláris kérgébe történő injektálásával az IL-1 β különböző homeosztatisz funkciókra gyakorolt hatásának vizsgálata, valamint hatásmechanizmusában a ciklooxygenáz (COX) szerepének tisztázása volt.

Az IL-1 β beadása bilaterális mikroinjekcióval történt. Ezt követően mértük az állatok 1) vércukorszintjét glukóz tolerancia tesztben, 2) rövid- (2 óras),

közép- (12 órás) és hosszú távú (24 órás) táplálék- és vízfelvételét (TF, VF), valamint 3) testhőmérsékletét (TH; az anyagbeadás előtt, majd 2 órával azt követően). A TF, a VF és a TH vizsgálatát a COX-gátló paracetamol előkezeléssel vagy anélkül végeztük.

Az IL-1 β mikroinjekció a testhőmérséklet szignifikáns emelkedését okozta ($p < 0,05$; ANOVA). A paracetammal történt előkezelést követően ez a hipertermiát kiváltó hatás nem volt megfigyelhető. Az állatok vércukorszintjében, táplálék- és vízfelvételében nem következett be szignifikáns változás a citokin-kezelt és kontroll csoportok között.

Kísérleteink leletei a cinguláris kéreg IL-1 β -mediálta folyamatainak homeosztatis szabályozásban betöltött szerepét igazolják.

Támogatás: Ajinomoto 51064/2009, TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0002, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029 és PTE ÁOK-KA 2013/34039/1.

P1.6

Tumorpromócióban szerepet játszó gének expresszió-változásainak vizsgálata mesterséges színezék valamint tartósítószer expozíció hatására

Raposa L.¹, Szijártó G.¹, Soltész D.², Szabó Z.², Varjas T.³

¹Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola

²Pécsi Tudományegyetem, Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet, Dietetikai és Komplementer Medicina Tanszék

³Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Népegészségtani Intézet

Az adalékanyagok alkalmazása napjainkban már minden élelmiszercsoportban elterjedt, ugyanakkor ajánlott beviteli mennyiségük nem ismert a laikusok körében. Fogyasztásuk mindemellett túlérzékenységet okozhat, kihathat gyermekek esetében a viselkedésre valamint több krónikus betegség kialakulásában kockázati tényezőként szerepel.

Munkánk során a Magyarországon forgalmazott és kereskedelemben jelen levő élelmiszerekben leggyakrabban előforduló tartósítószer (Na-benzoát, Kálium- szorbát) és mesterséges színezékek (azorubin – E102; tartrazin – E122) génexpresszióra gyakorolt hatását vizsgáltuk olyan biomarkerek esetében, melyek bizonyítottan szerepet játszanak a daganat kialakulásban (NF κ B, GADD45 α , MAPK8).

Vizsgálatunkban csoportonként 6-6 db 6-8 hetes, beltenyésztett, nőstény, CD1 típusú egeret használtunk, azok génexpressziós sajátosságai miatt.

A kísérlet során az anyagok állati szervezetbe juttatását, speciális táp segítségével orálisan oldottuk meg úgy, hogy a vizsgálni kívánt anyagok mennyisége és koncentrációja - a humán ekvivalens dózis figyelembevételével – megfelelő legyen az egyszeres és a tízszeres expozíciójú csoportok esetében szeparálva illetve együttesen adva egyaránt

Eredményeink azt mutatják, hogy mind a tartósítószeresek mind a mesterséges színezékek hatással vannak a daganatok kialakulásában szerepet játszó gének expressziós mintázatára összehasonlítva a kontroll csoporttal. Mindazonáltal ezen anyagok daganat kialakulásban betöltött pontos szerepének megítéléséhez további több generációs vizsgálat szükséges.

Támogatók: Magyar Epidemiológiai Társaság; Közép-európai Kemoprevenációs Társaság.

P2.1**The effect of the level of motivation for approach and inhibition on the quality of sleep among students of Warsaw Universities**Andersz N.*University of Warsaw, Faculty of Psychology*

Temperamental and personality traits are associated with an individual's general health. The quality of life and the quality of sleep are crucial components of it. However, current evaluation claims that average sleep quality among young people, especially students, is above the optimal level. The main purpose of the study was to investigate the associations between the level of activation of Behavioral Activation and Inhibition Systems (which characterize personality according to Gray's theory) and quality of sleep. The additional purpose of the study was to estimate the quality of sleep among students of Warsaw universities and compare the said quality to students from other countries. Participants ($n=223$) were assessed using Pittsburgh Sleep Quality Index (PSQI), BIS/BAS Scales and a survey concerning their sleep habits and sleep deprivation. The relationship between behavioral activation and inhibition and sleep quality was evaluated. The level of behavioral inhibition was positively associated with PSQI score and, consequently, negatively associated with sleep quality ($r_s=0,259$, $p<0,05$). The average sleep quality among students was above optimal level but significant differences between sexes were observed. Male participants reported poor sleep quality ($PSQI>5$) and their sleep quality was significantly worse than the said quality among women ($U=4525,5$; $p<0,01$). The survey revealed the sample causes of the observed state. 97,3 % of participants took activities in the nighttime, which led to sleep deprivation, and were aware of negative consequences of their decisions. The sleep quality of Polish students measured by PSQI is equivalent in comparison to similar available data. These results suggest that sleep deprivation is a commonly accepted way to save time while completing another task. College students are prone to suffer from sleep problems. Selected personality traits constitute important risk factors.

P2.2

Effect of different concentrations of ambroxol on glucocerebrosidase activity

Fumić B.¹, Zekušić M.², Petković-Ramadža D.³

¹*Faculty of Pharmacy and Biochemistry, University of Zagreb, Zagreb, Croatia*

²*Department of Laboratory Diagnostics, University Hospital Center Zagreb, Zagreb, Croatia*

³*Department of Pediatrics, University Hospital Center, Zagreb, Croatia*

Background: Gaucher disease (GD) is the most common lysosomal storage disorder, caused by deficiency of the enzyme β -glucocerebrosidase (GCCase). Three broad clinical subtypes of GD are recognized: type I (non-neuronopathic) patients develop combinations of blood dyscrasia, hepatosplenomegaly and bone disease; type II (acute neuronopathic) and type III (chronic neuronopathic) present with a predominantly neurodegenerative syndrome in childhood or early adulthood. Several pharmacological chaperones have already been shown to assist correct folding of mutant GCCase molecules and increase enzyme activity so they can be applied in therapy, particularly of patients with neuronopathic types of the disease. Ambroxol, a known expectorant, is one of such chaperones.

Aim: The objective of this study was to optimize the concentration of Ambroxol on the cell culture fibroblasts (*in vitro* test) for each patient with known GCCase mutation before clinical treatment.

Methods: Fibroblast cell lines from a brother and a sister with neuronopathic GD (GBA mutations c.1448T>C (p.L483P) and c.882T>G/1342G>C (p.H294Q/D448H) were treated with Ambroxol hydrochloride (Sigma) which was dissolved in dimethylsulphoxide (DMSO) and diluted in cell culture media to give final concentrations of 1 μ M, 5 μ M, 10 μ M, 30 μ M, 40 μ M, 60 μ M and 100 μ M. Controls were treated with DMSO only.

Results: The optimal concentration of Ambroxol for both patients was 10 μ M. However, in one of the patients GCCase activity increased by 239%, and in another by 120%. Toxic concentration for cultured skin fibroblasts was 40 10 μ M.

Conclusions: Response to a pharmacological chaperone (in this case Ambroxol) seems to be patient-dependent; therefore the *in vitro* optimization of concentration is highly recommended.

P2.3

Altered Wnt microenvironment during pulmonary senescence leads to drastic decline of the alveolar epithelial surface

Kovács T.¹, Csöngéi V.¹, Feller D.¹, Ernszt D.¹, Bartis D.², Pungrác J.¹

¹PTE ÁOK

²University of Birmingham

Background: The molecular background of pulmonary senescence is less understood than the aging process of other organs. In the aging lung, the lung capacity decreases and the formation of new alveoli slows down even in the absence of diseases. In the distal lung, alveolar type II (ATII) cells are one of the most important facultative progenitor cells, therefore their survival and differentiation are essential for the regeneration of the gas-exchange surface. Surfactant protein production and survival of ATII cells are supported by lipofibroblasts, which is a peroxisome proliferator-activated receptor gamma (PPAR γ) dependent special cell type of the pulmonary tissue. The family of Wnt molecules has been confirmed in the regulation of PPAR γ .

Aims: To investigate the role of Wnt molecules in the decline of lung structure and lung functions during aging in the context of PPAR γ .

Methods: Micro Computed tomography (microCT) was used to demonstrate the three dimensional structure of young and old lung Balb/c mice. FACS Aria III cell sorter was used to separate lung tissue type specific cells then mRNA was purified and cDNA generated from cell populations for quantitative real time PCR analysis. Changes at protein level were also tested with immunofluorescence staining and fluorescent microscopy. To test human lung tissue responses, a three dimensional human lung culture model was set up.

Results: CT analysis and hematoxylin-eosin staining of young and old mice lungs confirmed a marked decrease in useful alveolar surface during aging and also demonstrated enlarged airspace. Tested by FACS Aria III, the number of epithelial cells also decreased significantly with age. With the help of quantitative real time PCR the gene expression differences were investigated. The adipocyte differentiation markers PPAR γ and ADRP are decreased, while Wnt4 levels were elevated. To investigate the results in human tissues, a three dimensional tissue culture was set up to test the effects of Wnt4 in an in vitro human lung tissue system, where the PPAR γ production was decreased beside the surfactant protein C. The lipidtox staining showed a decreased level of lipofibroblasts.

Conclusion: Without lipofibroblasts, the number of alveolar type II cells that function as stem cells at the alveolar region of the lung decreased, making more difficult to regenerate the gas exchange surface of the lung. With age, Wnt4 expression increases that directly moderate PPAR γ levels that are essential for lipofibroblast differentiation. Down regulation of PPAR γ leads to the decline of lung ATII cells resulting in structural degeneration of the pulmonary tissue and of proper lung function.

P2.4

A pécsi orvostanhallgatók dohányzási, kávé, alkohol, drog- és energiatáplálékfogyasztási szokásainak vizsgálata.

Szijártó G.¹, Varjas T.², Berényi K.², Soltész D.³, Raposa L.¹

¹PTE-ETK EDI

²PTE-ÁOK Orvosi Népegészségtani Intézet

³PTE-ETK Fizioterápiás és Táplálkozástudományi Intézet
Táplálkozástudományi és Dietetikai Tanszék

A Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán tanuló egyetemista hallgatók életmódi szokásainak vizsgálata több szempontból is fontos; egyrészt a felsőoktatási intézmény egyik fokmérőjeként is felfogható, másrészt e hallgatók válnak majd a hazai népesség számára releváns, mindenki számára hihető információforrásává. Utóbbi azért is jelentős, mert viselkedésükkel, példájukkal, szakmai felkészültségükkel – részben – rájuk nehezedik az életmódi szokások jó irányba való befolyásolásának társadalmi feladata. Persze semmilyen szinten nem nélkülözhető a komplementer diszciplínák léte.

Jelen vizsgálat célja az orvostanhallgatók életkörülményeinek, fizikai aktivitásának, élvezeti szerek fogyasztásának, alkoholfogyasztásának vizsgálata volt. A felmérést a PTE-ÁOK Általános Orvos Szak I-V. évfolyamán, magyar nyelven tanuló orvostanhallgatók körében végeztem. Az adatfelvétel saját szerkesztésű kérdőívvel történt. A statisztikai elemzés az IBM SPSS szoftverének 20.0 verziójával történt. A táblázatokat és ábrákat a Microsoft Office 2010-es verziójával készítettük. A változók közti összefüggéseket Khí-négyzet, Wilcoxon, Mann-Whitney és Friedman teszttel vizsgáltuk.

Szignifikáns eltérést tapasztaltunk a hétköznapi aktivitások vizsgálatakor, ahol az első éves hallgatók bizonyultak aktívabbnak. A felsőbb évfolyamokon tanulók számára szükséges lenne a testmozgás növelésének,

illetve annak kedvező hatásainak jobb promotálása. Tömény szeszes italokat az első éves hallgatók nagyobb mennyiségben, míg a felsőbb évesek szignifikánsan rendszeresebben fogyasztottak. Az energiatalok mennyiségi és rendszerességi fogyasztásának vizsgálatakor szignifikáns eredményt kaptunk, ahol a többed évesek itták nagyobb mennyiségben, míg az elsők rendszeresebben.

Célszerűnek tartanám egy hasonló vizsgálat megismétlését a közeli jövőben, persze csak akkor, ha a korábban javasolt módosítások megvalósulnának (több, szélesebb körben elérhető sportolási lehetőségek, az egészséges életmódról szóló kurzusok kötelezővé tétele úgy, hogy azt releváns személy közvetíti a hallgatóság számára).

Támogatók: Magyar Epidemiológiai Társaság; Közép-európai Kemoprevenációs Társaság

P2.5

Myogenic adaptation to pulsatile pressure is compromised in aged mouse cerebral arteries

Springo Z.¹, Toth P.², Tarantini S.², Tucsek Z.², Cseplo P.¹, Sonntag WE.², Csiszar A.², Ungvari Z.², Koller A.¹

¹*University of Pecs, Medical School, Department of Pathophysiology and Gerontology and Szentagotthai Research Centre, Pecs, Hungary*

²*University of Oklahoma, Reynolds Oklahoma Center on Aging, Department of Geriatric Medicine, Oklahoma City, United States of America*

Background: Aging is associated with increased incidence of cerebrovascular disorders, but the age-dependent changes in local vasomotor mechanisms are not completely understood. Myogenic autoregulation of cerebral vessels in response to static changes in perfusion pressure protects the microcirculation from high pressure and volume. Recently it was shown that aging impairs static myogenic regulation of cerebral vessels, however effects of aging on responses of cerebral arteries to pulsatile pressure are not known. Thus, we tested the hypothesis that aging impairs myogenic responses of cerebral arteries to increases in pulsatile pressure.

Methods and Results: Middle cerebral arteries (MCA) were isolated from young (3 mo) and aged (24 mo) C57BL/6 mice and then cannulated. Young and aged MCAs developed similar myogenic tone in response to stepwise, steady-state increases in intraluminal P. Young MCAs exhibited significant

myogenic adaptation to sinusoidal pulsatile pressure (PP, amplitude: 40 mmHg, frequency: 450/min). While in myogenic-inactive MCAs each PP elicited a ~7% distension in synchrony with the PP, in young myogenic-active MCAs the amplitude of the diameter changes induced by the PP was significantly attenuated (~2%) in the range of autoregulation. The myogenic tone curves of young MCAs were similar to steady and pulsatile pressures. In aged MCAs, the cyclic changes in diameter induced by the PP were increased, but the development of myogenic tone in response to PP was impaired.

Conclusion: Collectively, aging impairs myogenic adaptation of cerebral arteries to pulsatile pressure, which likely promotes the development of cerebrovascular injury, such as cerebral microbleeds and blood brain barrier disruption by allowing the high pressure to penetrate the distal portion of the cerebral microcirculation.

This research was supported by the European Union and the State of Hungary, co-financed by the European Social Fund in the framework of TÁMOP 4.2.4. A/2-11-1-2012-0001 'National Excellence Program' and TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001, SROP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0024 and 0017, OTKA K-108444

P2.6

Áramlás-indukálta vascularis válaszok humán és patkány agyi ereken

Springó Zs.^{1,4}, Avas Á.¹, Tóth P.^{1,3,4}, Cséplő P.¹, Dóczi T.², Hamar J.¹, Koller Á.^{1,3}

¹Pécsi Tudományegyetem, ÁOK, Kóréletani és Gerontológiai Intézet és Szentágotthai Kutató Központ

²Pécsi Tudományegyetem, ÁOK, Idegsebészeti Klinika,

³Department of Physiology, New York Medical College, Valhalla, NY, USA

⁴Reynolds Oklahoma Center, University of Oklahoma Health Sciences Center, Oklahoma city, OK, USA

Bevezető: Az intraluminális áramlás növelése a legtöbb szövet kis artériáiban és arterioláiban dilatációt vált ki. Ennek a válasznak a fő funkciója, hogy a szöveti áramlást úgy növeli, hogy a keringési energiaveszteség a minimum legyen. Az agyi erek áramlás növekedésére adott válasza azonban nem pontosan tisztázott. Ismert tény, hogy az agy térfogata szigorú szabályozás alatt áll: a Monroe-Kelly elvnek megfelelően a vér, a liquor és az agyszövet térfogatok összege állandó. Ezért feltételeztük, hogy a különböző

elhelyezkedésű agyi artériák vasculáris válaszaik eltérőek lesznek intraluminális áramlás emelkedésére.

Módszerek: Patkányok izolált arteria cerebri media-it (MCA) és arteria basilaris-ait (BA), ill. műtéti anyagból nyert humán intracerebrális artériákat vizsgáltuk nyomás/áramlás miográf kamrában. A belső átmérő változásait video-mikroangiometérral mértük. Az intraluminális áramlást a két üveg kanül közötti nyomáskülönbség növelésével hoztuk létre. A kísérletek végén megmértük az erek passzív átmérőjét, Ca²⁺ mentes oldatban.

Eredmények: Az áramlásnövelés hatására az MCA átmérője szignifikánsan csökkent ($\Delta P = 40$ Hgmm: $\sim 11\%$, $p < 0.05$), míg a BA átmérője szignifikánsan növekedett ($\Delta P = 60$ Hgmm: $\sim 8,8\%$, $p < 0.05$). A humán intracerebrális artériákban szintén konstriktiót tapasztaltunk ($\Delta P = 60$ Hgmm: $\sim 11\%$, $p < 0.05$). Az áramlásra adott választ több blokkolóval is próbáltuk gátolni, melyek közül a HET0016 (20-HETE szintézis gátló) bizonyult a leghatékonyabbnak, mind a patkány MCA-kon, mind a vizsgált humán erekben.

Konklúzió: Az eredmények alapján feltételezzük, hogy az agyi artériák áramlásnövekedésre adott ellentétes válaszaiknak fontos fiziológiai szerepe van: a BA dilatációja fontos lehet az agyba történő véráramlás növelésében, míg az MCA kontrakciója fontos lehet az állandó agyi térfogat fenntartásában.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. További támogatók: OTKA K71591, K67984, 108444AHA Founders Aff., 0555897T, Magyar Neuroimaging Alapítvány, TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0024, TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0024, TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0017

Magatartási vizsgálatok MAM-E17 skizofrén állatmodellen

Kállai V.^{1,2}, Gálosi R.¹, Tóth A.¹, Petykó Z.¹, Ollmann T.¹, Péczely L.¹, Kovács A.¹, Karádi Z.¹, Kállai J.², Szabó I.², Lénárd L.¹

¹PTE-ÁOK Élettani Intézet

²PTE-ÁOK Magatartástudományi Intézet

A skizofrénia a népesség 0,5-0,8 %-át érintő súlyos neuropszichiátriai betegség. Mivel mind szimptomatológiáját, mind a lehetséges kiváltó tényezőket tekintve igen komplex betegségről van szó, pontos mechanizmusa a mai napig nem ismert. A napjainkban alkalmazott antipszichotikumok még mindig számos mellékhatással járnak, továbbá a kognitív funkciók csökkenésének problémája sem megoldott. Noha a skizofrénia humán betegség, a kutatásokban általánosan elfogadott az állatmodellek használata. Jelenleg több mint 20 féle állatmodell áll a kutatók rendelkezésére, amelyek között találunk farmakológiai, genetikai és fejlődési modelleket. Kutatócsoportunk vizsgálatai az utóbbi típusba tartozó MAM-E17 modellen történtek, amely a methylazoxymethanol-acetate (MAM) antimitotikus hatásán alapszik. Az embrionális 17. napon végzett kezelés a neurogenesis átmeneti megszakításán keresztül súlyos zavart okoz az idegfejlődésben, amely tünetei pubertáskori kezdettel jelentkeznek. Kísérleteink célja a modell létrehozása és különféle magatartási tesztekben történő vizsgálata volt. Az általános aktivitás mérése open field tesztben (OPF), a szorongás mértékének meghatározása emelt keresztpallón (EPM), valamint a motoros koordinációs képesség vizsgálata rotarodon történt. Mindegyik vizsgálatot elvégeztük 3 különböző életkorban (5-6, 8-10, 14-16 hét).

Az open field tesztben a MAM-E17 állatok a kontroll csoporthoz képest szignifikáns hiperlokomóciót mutattak, amely kizárólag pubertáskori kezdettel jelent meg. Az emelt keresztpalló tesztben nem találtunk jelentős különbséget a kezelt és a kontroll csoport között. A rotarod tesztben a kezelt állatok szignifikáns teljesítménynövekedést mutattak, amely szintén pubertáskorra és felnőttkorra korlátozódott. A szövettani vizsgálatok a kezelt csoport egyedeinél a dorsális hippocampus területén jelentős térfogatcsökkenést, továbbá a piramisréteg integritásának megszűnését, valamint a sejtek diszperz elhelyezkedését mutatták ki.

Az open field tesztben kapott korfüggést mutató hiperlokomóció, az emelt keresztpalló tesztből származó adatok valamint szövettani elváltozások megfelelnek az irodalmi adatoknak. A rotarod vizsgálatban ezzel szemben új eredményeket kaptunk. Míg más kutatócsoportok a MAM-E17 állatok

teljesítménycsökkenéséről számolnak be, esetünkben a modellállatok fokozott aktivitást mutattak, amely a skizofréniából is ismert perszeverációként értelmezhető.

Eredményeink nagyrészt megegyeznek az irodalmi adatokkal, ami azt jelenti, hogy Magyarországon elsőként sikeresen létrehoztuk a még külföldön is újdonságnak számító MAM-E17 modellt. A rotarod tesztben kapott adatok az eddigiektől eltérőek, így új ismeretekkel bővíthetik az irodalmat. További vizsgálataink a MAM-E17 modell szenzoros kapuzó mechanizmusának tanulmányozására fognak irányulni.

A Richter Gedeon Talentum Alapítvány támogatásával.

P3.1

Microhabitat utilization patterns among native gammarids (Crustacea: Gammaridae)

Mauchart P.¹, Reitzl B.¹, Czirik A.², Horvai V.², Boda R.¹, Csabai Z.¹

¹*University of Pécs, Department of Hydrobiology*

²*Carpathes Nature Conservation Foundation*

In the last one hundred years, through the accelerated industrialization, condition of watercourses have worsened so much that the number of invasive species greatly increased in large European rivers. That process is remarkable, because gammarids are common and play an important functional role in fresh and brackish running water systems across Europe. They could be considered as key species in aquatic assemblages, especially in food web interactions. In spite of changed structure of amphipod communities through invasions have been well researched the biotic relations in native, so-called undisturbed communities are poorly known. Closely related species share greatly similar niches, but are often found separated by one or more traits when they occupy the same habitat. Among the gammarids, shifts in life-cycles, food specialization and changes in microhabitat preference could limit the niche overlap and competition between species. Our aim was to survey the distribution patterns and changes in habitat segregation in macro- and microhabitat scale, among gammarids. For the study we chose two native sympatric species (*Gammarus fossarum*, *G. roeselii*), which are showing similarity in several ecological traits. Furthermore, we made an attempt to reveal the variability in their biotic interactions if they are sympatric. Therefore we seasonally sampled stream sections in South Transdanubia (SW Hungary) in 2009. To identify the seasonal shifts in microhabitat preferences, Kruskal-Wallis tests were used within each season. To determine the biotic interactions between the gammarids, the co-existence index (CI_{ij}) was calculated. We revealed different habitat preference of the gammarid species at sites where they co-occurred, compared to the habitat choice of single occurrences in each scales. *G. fossarum* showed microhabitat preference only, if it co-occurred with *G. roeselii*. In those cases, *G. fossarum* was mostly abundant in the optimal lithal and biotic microhabitats, whereas it was less dominant in gravel ones. On the contrary, *G. roeselii* was almost completely absent from the lithal microhabitats, but it was usually frequent in biotic microhabitats. The co-existence analysis showed mainly negative association, which has confirmed the influence of biotic interactions on the evolved microhabitat preference.

P3.2**Emergence behaviour of a strictly protected dragonfly species**

Boda R., Ortmann-Ajkai A., Mauchart P., Pernecker B., Csabai Z.

University of Pécs, Department of Hydrobiology

Cordulegaster heros (Theischinger, 1979) is a central and southeastern European endemic taxon, a Natura 2000 indicator species of community importance and according to "The IUCN Red List of Threatened Species" its status is "Near Threatened". With respect to wingspan and body length, *C. heros* is the largest among the European Odonata species. Despite of this, its distribution patterns and ecology are poorly known. Dragonfly exuviae have been used to study seasonal emergence patterns, life history and emergence behaviour of a species. Obtaining information from exuviae is especially useful when studying rare and endangered species, because it minimizes stress associated with capture and handling while reduces sampling effort, costs and negative impacts on the habitat. The aim of this study was to examine the emergence behaviour of *Cordulegaster heros* properly, and to determine the time and dynamics of emergence, the sex ratio and the emergence-site selection of the species. Exuviae were collected regularly during two years (from 19 May to 4 August in 2011; from 16 May to 21 July in 2012) in Mecsek Mountains (south-western Hungary). At each site a 200m long and 10m wide section on both side was visited at 3-6 day intervals. Riparian vegetation and surface of soil were checked thoroughly. For each detected exuviae the height, the distance from the bank, and the substrate type were noted and the sex was also determined. Riparian habitats of the streams were mapped. In our presentation we demonstrate the characteristics of emergence period, namely, that the emergence of *C. heros* was relatively poorly synchronized and long-drawn in the sampling sites. These characteristics are typical of "summer species". Furthermore, we present the differences in emergence-site selection between sampling sites. Significant difference was appeared in the distances to the suitable emergence support. On one of the sampling sites the larvae were walking far horizontally, than the other sites. However, the vertical distances showed quite the contrary in both sampling site. We could measure vertical distance in the case of the most exuviae. Based on our results, we suppose that the *C. heros* larvae need to climb vertical before emerging for the perfect ecdysis. Significant difference was found in the emergence-site selection between the sampling sites. 80% of the larvae chose tree for emergence at one site, whereas the support selection was much more various. We determined that, the riparian vegetation

and other habitat structural characteristics have effect on the emergence-site selection.

Egy fokozottan védett szitakötőfaj kirepülési viselkedése

A kétcsíkos hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*, Theischinger, 1979) közép és délkelet Európa endemikus taxonja, Natura 2000-es közösségi jelentőségű, valamint a veszélyeztetett fajok vörös listáján „mérsékeltlen veszélyeztetett” státuszban szerepel. Európa legnagyobb szitakötőfajának tekintik a szárnyfeszítávolság és a teljes testhossza alapján. Ennek ellenére a faj eloszlási mintázatai és ökológiája jórészt ismeretlen. Szitakötő exuvium (lárvabőr) vizsgálatok közvetlen információt nyújtanak a fajok szezonális kibújási mintázatairól, az életciklus egy szakaszának jellemzőiről és a kibújási viselkedésről. Az exuvium-gyűjtési módszer különösen hasznos védett és veszélyeztetett fajok vizsgálata esetén, mert kevésbé befolyásolja az élőlények populációinak és élőhelyüknek az épségét. Kutatásunk célja a *Cordulegaster heros* kibújási viselkedésének feltárása valamint a kibújási periódus idejének, dinamikájának és az ivararányának a meghatározása. Az exuviumok mennyiségi gyűjtését két éven keresztül a kirepülési periódusban 3-6 naponta végeztük a Mecsek-hegységben. A gyűjtést két mintavételi helyen, egy 200m-es szakaszon, 10-10m szélességben a partoldalak növényzetének és a talajnak a részletes átvizsgálásával végeztük. Minden talált exuvium esetén feljegyeztük a vízszegélytől a kibújási aljzatig megtett vízszintes, függőleges távolságot, az imágóvédelmi aljzat típusát és az állat nemét. Mindemellett részletes partmenti vegetáció felmérést is készítettünk. A poszterelőadásban bemutatjuk a faj kibújási periódusának jellemzőit, mely szerint a faj kirepülése a Mecsekben meglepően elnyújtott volt, a szinkronizáció pedig csekély. E jellemzők alapján a *C. heros* egy tipikus nyári fajnak („summer species”) tekinthető. Továbbá prezentáljuk a mintavételi helyek között a kibújási viselkedésben megfigyelhető különbségeket. Szignifikáns különbséget tártunk fel a lárvák által a vízszegélytől a kibújási aljzatig megtett távolságokban. Az egyik mintavételi helyen a lárvák vízszintesen nagyobb távolságot tettek meg a megfelelő kibújási aljzatig. A megtett függőleges távolságok épp ellenkezőleg alakultak a mintavételi helyek között. A legtöbb talált exuvium esetén tudtunk mérni függőlegesen megtett távolságot. Eredményeink alapján azt feltételezzük, hogy a *C. heros* lárvának mindenképpen kell függőlegesen másznia a tökéletes kirepüléshez. Továbbá szignifikáns különbséget találtunk a mintavételi helyek között a kirepülési aljzatválasztásban. Az egyik mintavételi helyen a lárvák 80%-a fát választott kirepülési aljzatként, míg a másik mintavételi helyen sokkal változatosabb volt az aljzatválasztás. Megállapítottuk, hogy a partmenti

vegetáció és egyéb élőhelyszerkezeti adottságok jelentős hatással vannak a kirepülési viselkedésre.

P3.3

NGS technológiára alapozott saját- és egyéb antibiotikum rezisztenciáért felelős gének azonosítása

Kiss Í.É.^{1,2}, Valasek A.^{1,2}, Tóth Zs.^{1,2}, Urbán P.^{1,2}, Fekete Cs.^{1,2}

¹*Pécsi Tudományegyetem, Általános- és Környezeti Mikrobiológiai Tanszék, Pécs*

²*Pécsi Tudományegyetem, Szentágotthai János Kutatóközpont, Mikrobiális Biotechnológiai Kutatócsoport, Pécs*

Napjainkban a multirezisztens kórokozók számának robbanásszerű növekedése egyre nagyobb kihívás elé állítja a klinikumot és a kutatókat. A jelenség orvoslása érdekében elengedhetetlen a rezisztencia mechanizmusok molekuláris hátterének átfogó megismerése. A ma ismert több ezer biológiailag aktív szekunder metabolit közül mintegy 6000-et az *Actinomycetales* rend tagjai termelik, melyek 65%-át *Streptomyces* fajokból izolálták. Nyilvánvaló, hogy a mikrobiális evolúció során ezen fajok olyan tulajdonságokra tettek szert, melyek lehetővé teszik a saját és más fajok által termelt másodlagos anyagcseretermékekkel szembeni ellenállóságot.

A genetika, a biokémia és a molekuláris biológia egyre bővülő ismeretanyaga segíti a különböző bioaktív anyagokkal szembeni ellenállóság megismerését, az információk rendszerezését. Az új generációs szekvenálási stratégiák (NGS), a kultúra független metagenomikai kutatások, valamint a bioinformatikai eszköztár alkalmazása lehetővé teszi a prokarióta genomok annotációját, az antibiotikum rezisztencia gének predikcióját. Jelenleg a mikrobiális antibiotikum rezisztencia több mechanizmusa ismert: a sejtkárosító anyag felvételének gátlása, a sejtfal permeabilitásának megváltozása; a célmolekula enzimatisz degradációja, illetve támadáspontjának modifikációja és a sejtmembrán aktív efflux folyamatainak felerősítése. Emellett a szerzett rezisztencia kialakulásához jelentősen hozzájárulhatnak a mobil genetikai elemek, mint a plazmidok, transzpozonok és integronok.

Az antibiotikumok egyik legfontosabb csoportját a makrolidok képezik, melyeket számos Gram-pozitív baktériummal szemben sikeresen alkalmaznak. Munkánk során egy nem polién típusú makrolid laktont termelő

baktérium, a *Saccharomonospora azurea* SZMC14600 törzs rezisztencia génjeit a CARD (Comprehensive Antibiotic Resistance Database) adatbázis segítségével térképeztük. Az adatbázis alapját képező antibiotikum rezisztencia ontológia (Antibiotic Resistance Ontology) négy fő rendszerezés összekapcsolásán alapszik: a rezisztencia gének, a rezisztencia mechanizmusok, az antibiotikum támadáspontja illetve fizikai, kémiai természete. Az analízis fő célja egyrészt a termelt makrolid antibiotikummal szembeni ellenállóság mechanizmusának megértése, másrészt a genom egyéb rezisztencia génjeinek azonosítása. A vizsgálatok során négy gén a saját védekező mechanizmussal (self-resistance), további hét egyéb antibiotikum rezisztenciával hozható kapcsolatba.

P3.4

A Mecsek-hegységből származó kőzetek geomikrobiológiai jellemzése

Urbán P., Brandt B., Major E., Jáger V., Kiss Í., Valasek A., Tóth Z., Fekete C.

Pécsi Tudományegyetem, Szentágothai János Kutatóközpont

A geomikrobiológia a mikrobák és a geológiai valamint geokémiai folyamatok közötti összefüggéseket vizsgálja. Számos mikroorganizmus részt vesz a kőzetek mállásában, fosszilis energiaforrások kialakulásában valamint képesek bizonyos ásványi anyagok kioldására kőzetekből. Ezenfelül a geomikrobiológia foglalkozik a szélsőséges körülmények között élő mikrobák vizsgálatával, amelyek általában valamilyen extrém geológiai jelenséghez köthetők. Ezen extremofil mikroorganizmusokat mind az alap kutatásban, mind az alkalmazott tudományban felhasználják.

A Mecsek, hazánk déli részén elhelyezkedő közephegysége, melynek legjelentősebb részét mészkő alkotja, de számos más kőzettípus (pl.: gránit, kristályos pala, hyaloklasztit, riolit, homokkő) is részt vesz a felépítésében. A hegységet alkotó kőzetek kialakulásukat tekintve üledékes valamint vulkáni eredetűek. Ezen kőzetek diverzitása lehetőséget biztosít számunkra, hogy a különböző kőzettípusok mikroba közösségeit összehasonlítsuk és az adott kőzettípusra jellemző baktériumpopulációt jellemezzük. Molekuláris módszerekkel földtani léptékben viszonylag kis életkorú nukleinsav izolálható és azonosítható, ezért főleg recens – a holocéntől napjainkig előforduló – mikrobafajok identifikálását tűztük ki célul. A Mecsek keleti részén (Ófalu térsége) korábbi kutatások magas vastartalmú kőzet jelenlétét mutatták ki, melyben pásztázó elektronmikroszkópos vizsgálatok alapján egy vasoxidáló baktérium, feltételezhetően a *Gallionella* nemzetség képviselői voltak

kimutathatók. A feltételezések szerint ezek a vasoxidáló baktériumok az alsó kréta idején a tengeri mészszipban éltek, de még óvatos becslések szerint is a *Gallionella* baktérium növekedésének megfelelő körülményeket biztosító mészszip életkora legkevesebb 100 millió év. Jelenleg általánosan elfogadott nézet, hogy az egymillió évesnél idősebb örökítő anyag (DNS) a környezeti faktorok degradáló hatásának köszönhetően olyan mértékben bomlik, hogy az molekuláris biológiai kutatásokra nem alkalmas. Azonban nem kizárt, hogy speciális körülmények között a DNS hosszabb ideig megőrizheti integritását.

Munkánk során a Mecsekéből származó finom tengeri mészszipból keletkezett mészkő valamint vulkáni eredetű, a gyors kihülés miatt üvegesre dermedt hyaloklasztit kőzetek mikrobiális-metagenomikai jellemzését végeztük el. A kőzetek mikroba közösségének azonosítását *in vitro* tenyésztés nélkül, az abból kivont DNS 16S rRNS génjének sokszorosítását követő szekvencia analízis révén valósítottuk meg.

A mészkőminták esetén *Acetivobacter*, *Streptococcus*, *Pseudomonas*, *Burkholderia*, *Bacillus*, míg a hyaloklasztit minták esetén *Lactococcus*, *Burkholderia*, és *Pedobacter* nemzetségbe tartozó fajok képviselőit sikerült azonosítanunk.

P3.5

Gidrán lovak kancacsaládjainak ellenőrzése a D-loop régió egy szakaszának vizsgálatával

Sziszkosz N., Kusza S., Jávora A., Mihók S.

Debreceni Egyetem, Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet

Kiemelkedően fontos a hungarikumot jelentő magyar háziállatfajták értékes, másoktól megkülönböztető tulajdonságainak a feltárása és a - fenntartható fejlődés elvét szem előtt tartva - a génkészlet vizsgálata, géntartalékok védelme. A géntartalékok védelmének legfőbb feladata a kihalás szélén álló háziállatfajták megmentése. A gidrán a veszélyeztetett fajták közé sorolható, genetikai vizsgálata hasznos a fajtavédelmi tervekhez, a genetikai helyzetének megértéséhez. A kancacsaládok vizsgálata mitokondriális DNS analízissel valósítható meg, mivel a mtDNS anyai ágon, maternálisan öröklődik. Vizsgálataink során száz gidrán kanca minta vizsgálatát végeztük el, melyek különböző magyarországi ménesekből származnak. A DNS izolálása szőrhagymából történt. A mitokondriális D-loop

régióban szaporítottunk fel 298 bázispár hosszú szakaszt polimeráz láncreakcióval. A D-loop régió hipervariábilis, a leghosszabb nem kódoló szakasz, mely nagyfokú polimorfizmust mutat, ezáltal mtDNS vizsgálatokra alkalmas. A szekvenálást követően meghatároztuk az egyes kancák szekvenciáit az adott régióban, majd a filogenetikai elemzés után a haplotípusok vizsgálatával egyeztettük az eredményeinket a méneskönyvben fellelhető kancacsaládokkal. Egyes haplotípusok megfeleltethetőnek bizonyultak egyes méneskönyvi kancacsaládokhoz, azonban nem minden esetben sikerült a beazonosítás. A vizsgálattal az esetleges méneskönyvi hibákat térképeztük fel, az egyes kancacsaládok azonos eredetére vagy az esetleges törzskönyvi hibákra fókuszáltunk. Nem zárható ki a törzskönyv szerint kettő vagy több család azonos eredete sem, aminek bizonyítása nagyban képes segíteni a génmegőrzési munkát. Azonban az eredmények megerősítéséhez és a pontosabb analízishez célszerű lehet az egyedszám növelése, valamint egy másik marker bevonása.

P3.6

Dopaminergic amacrine cell dendrites form presynaptic rings around somata of various inner retinal interneurons in the mammalian retina

Debertain G.¹, Kovács-Öller T.¹, Popovich E.¹, Orbán J.², Nyitrai M.², Völgyi B.¹

¹PTE-TTK

²PTE-ÁOK *Biofizikai Int.*

Retinas of most examined mammalian species possess a population of dopaminergic amacrine cells (they also express GABA) whose dendrites arborize in stratum 1 of the inner plexiform layer (IPL), whereas the finer axonal fibers penetrate deeper and form dense axonal plexi in stratum 3 and 5. It has repeatedly been shown that dopaminergic cell dendrites form ring like structures around All amacrine cell somata and these rings serve as presynaptic surfaces for GABA-ergic inhibitory contacts to All somata. However, if somata of other (non-All) cells are also receiving similar inputs has not been elaborately examined. In this study we combined histological and immunohistochemical methods to characterize putative cell contacts formed between dendritic rings of dopaminergic cells and inner retinal neurons of the rabbit, the rat and the mouse retinas. We found many dendritic rings in stratum 1 of the rabbit retina, some of them were formed around parvalbumine positive (PV) All perykaria, whereas others appeared empty (likely formed around non-All cells). In addition, dopaminergic dendritic rings were also found around somata of various inner retinal subpopulations in the

rat and the mouse retina, including calretinin (CaR) and PV positive non-All interneurons. When nuclei of all retinal neurons were labeled with a vital dye, dendritic rings of dopaminergic cells were obvious around most somata of the inner nuclear layer (INL) that were located nearby the INL/IPL border. Finally, our elaborate morphometric analysis showed that dendritic rings displayed a wide range of variety in their diameters suggesting that they formed around somata of different interneuron subpopulations. This hypothesis of cell type specific ring formation was further supported by the finding that, rings around PV⁺ All cells in the rabbit, and CaR⁺ and PV⁺ non-All cells in the rodents contributed to only a certain diameter range of the observed rings. Thus, we conclude that dendritic rings of dopaminergic amacrine cells are formed around somata of all inner retinal interneurons that are either submerge into the IPL or located near to the INL/IPL border. This suggests that perisomatic GABAergic inhibition by dopaminergic cells is not unique to All cells but is a general feature of most inner retinal neurons in the mammalian retina.

P4.1

Ultrasound assisted technique to prepare phenolate contained layered double hydroxides (Fenolát tartalmú réteges kettős hidroxidok előállítása ultrahang segítségével)

Szabados M.¹, Mészáros R.², Ferencz Z.¹, Sipos P.³, Pálinkó I.¹

¹*Department of Organic Chemistry, University of Szeged, Szeged, Hungary*

²*Material and Solution Structure Research Group, University of Szeged, Szeged, Hungary*

³*Department of Inorganic and Analytical Chemistry, University of Szeged, Szeged, Hungary*

Even though many wet chemical methods can be identified in the literature for the preparation of layered double hydroxides (LDHs), ultrasonically aided ones are quite rare^[1,2]. Working in the area of the synthesis and modification of these materials, especially in constructing hierarchically structured substances, it is our aim to expand the already available toolkit with the use of the cavitation phenomenon (ultrasonic waves), in order to increase the rate and efficiency of synthesis of Ca(II)Fe(III)-LDH and the intercalation of phenolate ions among its layers.

The pristine and the intercalated LDHs were prepared by combination of ball milling and sonication. First, the starting materials were homogenised and mechanically activated in the mill, then the sample was immersed into an ultrasonic bath, and sonication was carried out at 60 °C. Optimum parameters of the treatments were searched and identified. Both the pristine and the modified LDHs were characterised by X-ray diffractometry (XRD), scanning electron microscopy (SEM), thermogravimetric analysis (TGA), energy dispersive X-ray fluorescence (EDX) and infrared (IR) spectroscopies. The adsorbed and intercalated phenolate ions amount were measured by UV-spectroscopy.

The major method was the XRD allowing, the fast checking of the outcome of varying the parameters in the sonochemical synthesis. It was found that the layered structure was formed indeed, even if the parameters were altered in a wide range. Thermogravimetric and infrared measurements also indicated the formation of LDH structure. In SEM images, the laminated and hexagonal crystal forms of the LDHs were clearly observable, even for the phenolate ions intercalated samples. Elemental maps for SEM-EDX also verified the preparation of LDHs. From the UV-spectroscopy measurements it could be estimated the bounded of deal of phenolate ions.

In conclusion, a novel method, the combination of ball milling and ultrasonic treatment, was developed for fast synthesis and intercalation of Ca(II)Fe(III)-LDHs, providing an efficient and comfortable tool for preparation of hierarchically-ordered nanostructures. Furthermore the adsorption and intercalation ability of LDHs, and the sonochemical synthesis could give a simple method to regain the phenol from waters or remove and store it.

^[1]Paredes P. S., Valenzuela A. M., Fetter G., Flores O. S., (2011) TiO₂/MgAl layered double hydroxides mechanical mixtures as efficient photocatalysts in phenol degradation, *Journal of Physics and Chemistry of Solids*, 72, 914-919. doi:10.1016/j.jpcs.2011.03.017

^[2]Macedo Neto R. O., Ribeiro P. F. N, Perez C. A. C., Schmal M., Souza M.V.M.M., (2010) Incorporation of cerium ions by sonication in Ni–Mg–Al layered double hydroxides, *Applied Clay Science*, 48, 542-546. doi:10.1016/j.clay.2010.02.015

P4.2

Formation of different types of aluminium and calcium containing solid phases in NaOH/NaAl(OH)₄/Ca(OH)₂ system

Gácsi A.^{1,2}, Béltéki R.¹, Cseh A.¹, Pallagi A.^{1,2}, Peintler G.^{1,3}, Pálinkó I.^{1,4}, Sipos P.^{1,2}

¹SZTE Materials and Solution Structure Research Group (MASOST)

²SZTE Department of Inorganic and Analytical Chemistry, H-6720 Szeged, Dóm tér 7.

³SZTE Department of Physical Chemistry and Material Science, H-6720 Szeged, Rerrich Béla tér 1.

⁴SZTE Department of Organic Chemistry, H-6720 Szeged, Dóm tér 8.

Introduction: The formation and nature of solid phases in the NaOH/NaAl(OH)₄/Ca(OH)₂ system is very important and intensively investigated topic since the introduction of the Bayer process in the alumina industry^[1-3].

In the systems containing calcium and aluminate various solid phases may be formed: Ca(OH)₂, tricalcium aluminate (TCA), and some types of layered double hydroxides (LDHs). Controlling this process in alumina industry is very important, because formation of TCA causes significant aluminum and CaO loss. Therefore, the formation of TCA is disadvantageous in the alumina industry, however, in some technological steps (e.g. filtration, removal of silicates) the TCA could be of use^[4].

Our goal was to determine the formation of solid phases from XRD measurement in solutions containing NaOH/NaAl(OH)₄/Ca(OH)₂ as a function of time and temperature.

Results: First, we determined the solid phases formed in solutions containing 1 M NaOH and 0.01 M Al(OH)₄⁻. In these experiments we used 1 g/L CaO concentration and the temperature was set up to 25 and 75 °C. The reaction time was 24 hours. The measurement was carried out by XRD measurement.

From the measurements, the diffractograms show the formation of three different solid phases at 25 °C: LDH, Ca(OH)₂ and TCA. By increasing the temperature up to 75 °C the solid phase contains only Ca(OH)₂ and it's stable with time. With these result in hand, we performed experiments to determine the maximum aluminate concentration which allows the solid phase to be Ca(OH)₂ in 1 M, 0.1 M and 0.01 M NaOH solutions. By increasing the temperature, the maximum concentration of aluminate (where Ca(OH)₂ is the only solid phase) is increasing. With the decrease of the NaOH concentration the maximum aluminate concentration decreases. The explanation of this phenomenon is closely related to the Al(OH)₃ solubility in NaOH solution^[6].

Conclusions: At low temperature TCA, Ca(OH)₂ and LDH solid phases are formed, by increasing the temperature, the only solid phase is Ca(OH)₂. There is a maximum aluminate concentration, under which the solid phase is only Ca(OH)₂; this amount of aluminate increases with the temperature and decreases with the NaOH concentration.

References:

- [1]Lansing S. Wells (1928) Reaction of water on calcium aluminates, Bureau of Standards Journal of Research, 34, pp. 951-1009
- [2]B. I. Whittington (1996) The chemistry of CaO and Ca(OH)₂ relating to the Bayer process, Hydrometallurgy, 43, pp. 13-35
- [3]Steven P. Rosenberg (2001) Some aspects of calcium chemistry in the Bayer process, Light Metals, pp. 19-25
- [4]B.I. Whittington (1997) Tricalcium aluminate hexahydrate TCA/filter aid in the Bayer industry: factors affecting TCA preparation and morphology Int. J. Miner. Process., 49, pp. 1–29
- [5]P. Sipos (2001) Viscosities and Densities of Concentrated Aqueous NaOH/NaAl(OH)₄ Mixtures at 25 °C, J. Chem. Eng. Data, 46, pp. 657-661
- [6]K. H. Gayer (1958) The solubility of aluminium hydroxide in acidic and basic media at 25 °C, Can. J. Chem, 36, pp. 1268-1271

P4.3**Korrózióellenes bevonatok tanulmányozása pásztázó elektrokémiai mikroszkóppal**

Kiss A., Nagy G.

Pécsi Tudományegyetem, Általános és Fizikai Kémia Tanszék

Hatékonyabb korrózióvédelmi módszerek kidolgozásához a korróziós folyamatok jobb megértése szükséges. A jelenleg használatos módszerek nagyrésze közvetve követi nyomon a korróziós folyamatokat. Ilyen módszerek például a potenciosztatikus és galvanosztatikus polarizáció és az elektrokémiai impedancia spektroszkópia. A pásztázó elektrokémiai mikroszkóppal (PEKM) lehetőség van azonban egy közvetlenebb vizsgálatra. Megfelelő ionszelektív mérőcsúcsot alkalmazva nyomon követhető a lokális anódokra jellemző fémion kioldódás, és meghatározható ezek pontos helye, és a kioldódás időbeli függése.

A módszert magnézium ötvözetek korrózióvédelmi felületeinek vizsgálatában használtam. Ezek az ötvözetek két fő szempontból jelentősek. Egyrészt rendkívüli szilárdságukhoz társuló kis sűrűségük miatt ideális szerkezeti anyagok, másrészt alacsony elektród potenciáljuk révén használhatóak áldozati, vagy aktív anódként más fémek védelmére. Mindkét alkalmazás esetén fontos a korrózió nyomon követése. Ehhez viszonylag nagy sebességű pásztázásokra van szükség, mivel a kialakult lokális anódok helye és aktivitása viszonylag gyorsan változik.

A poszteren be fogom mutatni a PEKM alkalmazhatóságát korrózióvédelmi vizsgálatokban az AZ63 magnézium ötvözet korrózió- és korrózióvédelmi vizsgálatának példáján.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

P4.4

Hangyasav, mint hidroxilgyökfogó koncentrációjának hatása a fenol vákuum-ultraibolya fotolízisére és γ -radiolízisére

Kozmér Z.¹, Arany E.¹, Alapi T.², Takács E.³, Wojnárovits L.³, Dombi A.¹, Hernádi K.¹

¹Szegedi Tudományegyetem, Környezetkémiai Kutatócsoport

²Szegedi Tudományegyetem, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék, Környezetkémiai Kutatócsoport

³MTA Energiatudományi Kutatóközpont, Izotópkutató Intézet

A nagyhatékonyságú oxidációs eljárások, köztük a vákuum-ultraibolya (VUV) fotolízis és a γ -radiolízis hatékonyan és adalékanyagok hozzáadása nélkül képes a vizek szerves szennyezőinek lebontására. Ezen eljárásokat alkalmazva a célvegyületek mineralizációja szabad gyökös ($\cdot\text{OH}$, $\text{H}^{\cdot}/e_{\text{aq}}^{-}$, $\text{HO}_2^{\cdot}/\text{O}_2^{\cdot-}$ stb.) folyamatokon keresztül megy végbe. A mechanizmusok pontos ismerete, így a célvegyület mellett egyidejűleg a rendszerben lévő egyéb szerves vegyületek (alkoholok, savak, stb.) szerepének megismerése fontos a bontási folyamatok optimalizálásához. Kutatásaink ezért arra irányultak, hogy a gyökfogóként viselkedő hangyasav (HCOOH) koncentrációját változtatva befolyásoljuk a bontás gyökkészletét, és megfigyeljük annak hatását egy egyszerű szerkezetű modellvegyület, a fenol vizes oldatának VUV-fotolízisére (Xe excimer lámpa: $\text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}^{\cdot}$ és $\cdot\text{OH}$) és γ -radiolízisére (^{60}Co -forrás: $\text{H}_2\text{O} \rightarrow e_{\text{aq}}^{-}$ és $\cdot\text{OH}$).

Kísérleteink során $1,0 \times 10^{-4}$ mol dm^{-3} koncentrációjú, oxigénmentes és oxigéntartalmú vizes fenololdatokat sugároztunk be VUV- vagy γ -fotonokkal, illetve 0,001; 0,050 és 0,500 mol dm^{-3} HCOOH , mint $\cdot\text{OH}$ -fogó hozzáadásával. A fenol bomlását HPLC-s analízissel követtük nyomon.

Oxigénmentes oldatokban a fenol bomlásáért elsősorban a vízből képződő reaktív $\cdot\text{OH}$ -k, illetve kisebb arányban $\text{H}^{\cdot}/e_{\text{aq}}^{-}$ felelősek, azonban ezek rekombinációja igen kedvezményezett. HCOOH -t kis koncentrációban (0,001 mol dm^{-3}) adva a rendszerhez, mindkét eljárás során a fenol bomlásának sebessége nagyobbá vált, mint a gyökfogó távollétében. Ennek valószínűsíthető magyarázata, hogy a HCOOH egyrészt csökkenti az oldatban lévő reaktív gyökök koncentrációját azáltal, hogy befogja $\cdot\text{OH}$ -ket (és így kisebb reaktivitású formilgyököt ($\cdot\text{COOH}$) képez), másrészt megakadályozza a primer gyökök rekombinációját, és így utat enged azok – elsősorban a $\text{H}^{\cdot}/e_{\text{aq}}^{-}$ -ok – feldúsulásának az oldatban. Ugyanakkor növelve a HCOOH koncentrációt (0,050 és 0,500 mol dm^{-3}), az előbbi hatás ($\cdot\text{OH}$ -

befogás) fokozódik, túlkompenzálva az utóbbit (gyökrekombináció gátlás), és így csökkentve a fenol bomlásának sebességét.

Oxigén gázt vezetve az oldatokba az O_2 molekulák H^+/e_{aq}^- -kal történő reakciójuk során kevésbé reaktív $HO_2^{\cdot}/O_2^{\cdot-}$ -k képződését eredményezik, ezáltal akadályozva a primer gyökök rekombinációját, és nagymértékben növelve a fenol bomlási sebességét mindkét módszer során. HCOOH jelenlétében, annak növekvő koncentrációjának függvényében a bomlási sebesség csökken a vizsgált eljárások során, mivel a HCOOH csökkenti az O_2 reakcióinak következtében feldúsuló $\cdot OH$ -k koncentrációját az oldatokban, így ezek a gyökök kisebb mértékben képesek csak hozzájárulni a fenol bontásához.

Összegezve tehát az egyidejűleg jelenlévő hangyasav az esetek többségében csökkentette a célvegyület bomlási sebességét, azonban kis koncentrációban és oxigén távollétében épp ellenkezőleg, növelte azt.

P4.5

Tumormarkerek azonosítása Maldi Imaging képalkotó technika segítségével

Zelenyánszki D.¹, Schmidt J.^{2,3,4}, Pápai Z.², Maász G.^{2,3,4,5}, Avar P.², Márk L.^{2,3,4,5}

¹PTE TTK - Kémia Intézet Szervetlen Kémia Tanszék

²Analitikai Biokémia Tanszék, Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet

³Szentágothai János Kutatóközpont

⁴Élet- és Anyagtudományi Képzési Központ

⁵MTA-PTE Humán Reprodukciós Kutatócsoport

A MALDI (Matrix-assisted laser desorption/ionization) ionforrást alkalmazó tömegspektrométerek lehetővé teszik a komplex biológiai minták jelölésmentes vizsgálatát. A Maldi Imaging technikát alkalmazva akár sejt szintű felbontással detektálhatjuk a szöveti metszetekben lokalizálódó fehérjéket, peptideket vagy lipideket.

Munkánk során több laphámsejtes nyaki tumor fehérje és lipidomikai profilját vizsgáltuk.

Az eredmények azt mutatják, hogy S100A8/A9 kalcium és cink kötő fehérjék a tumoros sejtekben jelentős overexpressziót mutatnak. Az S100A8/A9 fehérjéket a közeli jövőben talán potenciónalis biomarkerként alkalmazhatjuk majd a tumorigenezis korai stádiumban történő detektálására.

P4.6**The role of Ca²⁺ oscillations in mammalian fertilization**Czajkowska K.*Department of Embryology, Institute of Zoology, Faculty of Biology, University of Warsaw*

During the fertilization in mammals, the spermatozoon introduces an oocyte-activating factor, phospholipase C zeta, which triggers oscillations in the concentration of free calcium ions ([Ca²⁺]_i) in the oocyte cytoplasm. Repetitive increases and decreases in [Ca²⁺]_i are a signaling mechanism, leading to the initiation of embryo development. The signaling information is encoded mainly by amplitude and frequency of the [Ca²⁺]_i spikes. The [Ca²⁺]_i oscillations induce processes such as resumption of meiosis, block to polyspermy, activation of embryonic genome and further embryonic development. Recently many studies have analyzed how these calcium signals are transmitted and interpreted by various proteins. Still, the exact signaling pathways and downstream targets, as well as the factors responsible for variability in oscillation patterns remain unclear. In my poster I would like to elucidate the role of Ca²⁺ oscillations in triggering the embryo development and explain the mechanisms of Ca²⁺ transport and storage. Furthermore, I would like to present the molecules and mechanisms regulating the Ca²⁺ homeostasis in the oocyte.

P4.7**Memriszor-szikraköz működésének szimulációja**Horváth Ildikó*PTE PMMIK; ELTE IK Informatikai Doktori Iskola*

A memristor létezését 1971-ben jósolta meg Leon Chua professzor. A három ismert alapvető passzív áramköri elem, az ellenállás, a tekercs és a kondenzátor a középiskolai fizika tanulmányokból ismert, a memristor azonban némi magyarázatra szorul. Ez a különleges komponens egy olyan áramköri elem, melynek ellenállása a rajta átfolyó feszültség függvényében változtatható, az állapotát képes megőrizni (Flash memóriához hasonló módon) az áramforrás lekapcsolása után is. A HP mérnökei Leon Chua elméleti modellje alapján 37 év elteltével tudták megalkotni ezt a roppant

lehetőségeket rejtő alapvető áramköri elemet. A memvrisztor két-kivezetéssel rendelkező áramköri elem, amelynek M jellemzője a q villamos töltés és a φ fluxus közötti összefüggéssel adható meg.

Az membrisztor ellenállásának értéke növekszik, ha az áram az egyik irányban folyik át rajta és csökken, ha az ellenkező irányban folyik. A villámvédelem egyik legegyszerűbb és legolcsóbb eszköze a szikraköz, amely azonban nem képes a villámáram energiáját hő formájában eldisszipálni és önmagában az utánfolyó zárlati áramot sem képes megszakítani. Szikrakózzal sorba kapcsolva a membrisztor ezen tulajdonsága felhasználható az utánfolyó zárlati áram kikapcsolására a szikraköz működése után, így a membrisztorok a jövőben valószínűsíthetően alkalmazást nyernek a belső villámvédelem területén is. A poszter a szikrakózzal sorba kapcsolt membrisztor működésének egy lehetséges áramköri szimulációs szoftverrel készített szimulációját mutatja be. A szimuláció a lököfeszültség esetén működésbe lépő szikraköz párhuzamos áramkörének a membrisztor működésének köszönhetően bekövetkező kikapcsolását modellezi.

P5.1**Understanding differences in decision-making process through analysis of personality profiles**Malesza M.*University of Warsaw, Faculty of Psychology*

The aim of the presented study was to investigate the relationship between Cloninger's personality dimensions of temperament and character (harm avoidance, novelty seeking, reward dependence, persistence, and cooperativeness) and rates of temporal, social and effort discounting. Brief overview of three types of discounting, including temporal discounting, social discounting and effort discounting, will be presented. Discounting process is a behavioral measure of decision-making and has been applied to a wide range of phenomena. These include lapses in willpower, health outcomes, consumption choices over time, and personal finance decisions. Generally speaking, discounting refers to a decrease in the subjective value of a reward as its delay (temporal discounting), size of a group the reward is shared with (social discounting), or an effort required to obtain the reward (effort discounting) increases. Put another way, discounting refers to the tendency for people to increasingly choose a smaller-sooner reward over a larger-later reward as the delay occurs sooner rather than later in time. When offered a larger reward in exchange for waiting a set amount of time, people act less impulsively (i.e., choose to wait) as the rewards happen further in the future. In other words, people avoid waiting more as the wait nears the present time. Three experiments are reported. The first experiment addresses the question whether individuals with different personality profiles differ in the rates at which they discount delayed gains and losses. The second study addresses an analogous question, however in the domain of social discounting. Finally, the last experiment refers to the effort discounting process. The analysis has revealed a negative correlation between the rate of effort discounting and harm avoidance, reward dependence and a positive correlation between the rate of effort discounting and persistence.

New engineering approach of cream liqueur production

Albert K., Koris A., Simon D., Vatai G.

Budapesti Corvinus Egyetem

In the present work achievement in energy efficient beverage production and basic product development were targeted. Over the last 20 years, there has been a growing interest in a technique for making emulsions known as “membrane emulsification” which allows the production of emulsion droplets under controlled conditions with a narrow size distribution. In case of cross-flow membrane emulsification the disperse phase is pressed through the membrane pores under pressure, and forms droplets at the pore openings in the membrane surface, which are detached by the cross-flowing continuous phase. Both the size and the size distribution of droplets may be carefully controlled choosing suitable membranes and focusing on some fundamental process parameters. Successful emulsification can be carried out with much less consumption of emulsifier and energy. According to literature review, it was not possible to find any discussion about cream liqueur production by membrane emulsification. Therefore in present work the possible application of this environmentally friendly operation is investigated.

The final aim of this study is to prepare a new O/W emulsion, a healthy liqueur, with low energy density, moderate alcohol content, which is also lactose-free. In laboratory experiments oil-in-water emulsions and cream liqueur were prepared successfully by membrane emulsification with ceramic tube membranes with 1,4 µm mean pore size. Previous to process optimization, preliminary experiments was carried out with a simple magnetic stirrer in order to determine the recipe of the final product. In the optimization experiments commercial grade peanut oil was used. To indicate the results statistical methods, 3p type full factorial experimental designs were evaluated, using software called STATISTICA. Process optimization was carried out in order to define crucial operating parameters. Thereafter cream liqueur was prepared by membrane technology with these determined optimal operating conditions.

Follow after preparation of liqueur, basic sensory analysis test were carried out by trained panelist in order to know the quality and customer preference. The cream liqueur prepared based on the final recipe was tested against a commercially available liqueur from the premium quality (Baileys hazelnut liqueur). Based on the sensory tests it can be established that the final ME product need to be developed. The major problem was the emulsion stability,

which could be solved by feeding a greater amount of emulsifier or using other type of surfactant. The parameter with the best result was the color of the liqueur, which is represented specifically the nutty character.

After series of experiments and data analysis it can be concluded that cross-flow ME is suitable for green production of O/W emulsions like cream liqueur, and the technology we used looks suitable for industrial applications.

P5.3

Hazai és nemzetközi akadálymentes környezetre vonatkozó törvényi szabályozások, eltérő követelményrendszerek

Turi T.

PTE PMMIK

A komplex akadálymentesítéssel kapcsolatos szakmai tevékenységem során élő projekteken keresztül szemlélve az akadálymentes épített és tárgyi környezet racionális határait, azt tapasztaltam, hogy a törvényi szabályozás és a megrendelői, beruházói igény valamint az anyagi lehetőségek minden esetben „szorogatottak”. A projektek, pályázatok sikeres megvalósítása esetébe a „túlélése” az egyetlen, egyértelműen jól kirajzolódott cél. „A célszerűség és művészet egymáshoz való viszonya, a kettőnek egymást áthatása az építészetben ma probléma. Mindig feladat volt, hol nehezebb, hol könnyebb, de mindig teljesíthető... Ma a viszony a kettő közt nem feladat, hanem probléma. Ha feladat volt, egyértelműen meg tudták határozni tartalmát, amiből szükségszerűen következnek teljesítésének módja. De nem tudjuk... Nem probléma ott, ahol az egyik fél, a művészet leköszön, s teljesen átengedi a teret a célszerűségnek, ahol tehát kettőjük viszonya megszűnt. Ezzel az építészet kivonult eddigi szellemi hazájából, s átköltözött a merőben praktikusba.” (Szentkirályi Zoltán) Az nyilvánvaló tény, hogy az „abszolút akadálymentesség” csak egy kis környezetben, a csúcstechnológia teljes támogatásával, bevezetésével valósítható meg. Kutatásom célja, hogy átfogó képet adjon az akadálymentességre vonatkozóan, mind az európai, mind a hazai jogi jellegű szabályozások, követelményrendszerek tekintetében, az akadálymentes környezetre vonatkozó törvények és a társadalmi integráció iránti igény ismeretében, a helyes megközelítési elvekkel egy újszerű, empátikus, etikus és esztétikus „szabályrendszer” kidolgozása. Akadályozottsággal élők a világ összes országában léteznek és találkoznak a mindennapi élet nehézségeivel. Ezek az akadályok gátolják vagy korlátozzák a fogyatékkal élőket az alapvető emberi és szabadságjogukban. Hazánk is az Európai Unió tagállamaihoz hasonlóan törekszik a fogyatékosággal élő

esélyegyenlőségének a megteremtésére. Az intézkedések sorában kiemelkedő oktatás, mely az emberi jogok előmozdításának alapvető eszköze. Az elmúlt években, hazánkban a jogi szabályozások terén hozott pozitív irányú változásoknak köszönhetően megduplázódott a felsőoktatásban a fogyatékossgal élő hallgatók száma. Mostanra már a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar építés, építésmérnök és építőmérnök képzéseinek szerves részét képezi a komplex akadálymentesítés ismeretkör. A tantervekben szereplő komplex akadálymentesítési ismeretek célja, hogy a hallgatók képesek legyenek az építmények, elsősorban a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés, használat feltételeinek kialakítására, akár a tervezés, akár a kivitelezés, esetleg az üzemeltetés során. A Pécsi Tudományegyetem épületállományának átfogó vizsgálatát mutatom be komplex akadálymentesítés szemszögéből. Az elemzéssel általános, az oktatási intézményekre kiterjeszhető optimalizált akadálymentesítési elveket kívánok alkotni, ami tervezők és a használók részéről elfogadható, költséghatékony, használható és nem elhanyagolható szempont, hogy esztétikus. Az egyetem épületállomány akadálymentességi vizsgálatához feldolgoztam az érintett populációt, elsősorban a hallgatói fogyatékossgal típusait, mértékét, statisztikai adatait valamint meghatároztam az ezekhez illeszkedően akadálymentesnek tekinthető épített és tárgyi környezet ismérveit. „A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

P5.4

Archaeological Park of Apolonia and its role into Albanian Heritage LawXheraj-Subashi D.*Center of Albanological Studies, Albania*

The culture heritage and the improvement of it, is becoming a crucial key point all over the cultures. What we believe as important part of Heritage Law is Preservation and raise of awareness in popular culture about the threats which are facing heritage sites from their visitors. The improvement and the raises of awareness has become a real debate in nowadays. It comprises many aspects in how to improve better our heritage resources', in order to find the best way to preserve better them, make new strategies to involve other actors and improve where necessary the heritage legislation. This mean that making new strategies doesn't effort all the problems relating of it, so need adopting the best practices and taking account the role of this heritage focused to the stakeholders. In this point we belief need start making new strategies regarding law heritage and its uses. When we talk about heritage we have to evaluate its importance in terms of chronology, and the methodologies applied before and continuing to evaluate its impact into the stakeholders during the periods. This means stimulating new collaborations, evaluation and actualization. I'm going to present my central focus in the role of legislation for cultural and heritage tourism, to understand what to do next, since its first attempt and strategies.

P5.5

Késő római ókeresztény építészet emlékeinek védelme - Pécs (Sopianae) háromkaréjos temetői épületei - Cella TrichorákHorváth M.*PTE PMMIK*

Hazánk történetének jelentős részét képezi az az időszak, amikor a Római Birodalom időszámításunk kezdetén elfoglalta a mai Dunántúlt és Pannonia provincia néven bekebelezte a Római Birodalomba. Sopianae Kr.e. 10-ben került a Római Birodalom fennhatósága alá. A Római Birodalom hazánkban mind katonailag, mind gazdaságilag berendezkedett, létrehozva egy fejlett városi kultúrát. Egyik ilyen fontos város volt Sopianae, ami a mai Pécs

belvárosa területén helyezkedett el. A késő római temetők általában az egykori római várostól északra és keletre helyezkedtek el. Ezek nagyobb számban Sopianae északnyugati részén, nagyjából a Dóm tér - Ferencesek utcája – Széchenyi tér – Aradi vértanúk útja által körülhatárolható, a IV. század közepe táján kialakult temetőben létesültek, de a nagy kiterjedésű temető elsősorban a mai Székesegyház környékén található. A késő római temetők közül ma ismert ilyen nagy kiterjedésű temetőterület még az Apáca utca és Káptalan utca környékén fordul elő. A karéjos építmények legkorábbi nyomait a római pogány építészetben találjuk, ahol a térképzések során általában a tiszta és vegyes négykaréjos elrendezés uralkodik, minden esetben egy négyzetes, nyolcszög vagy köralaprajzú középtér körül, átlós irányban elhelyezkedő karéjos fülkével. A háromkaréjos vagy más néven lóhere-alaprajzú, háromapszisos templomtípus már a kereszténység legkorábbi idejéből ismeretes. Számos példa ismert az egykori Római Birodalomból, az északi-, keleti- és déli provinciákból. Rendeltetésük alapján a temetői kápolnák, a cella memóriák sorában helyezkednek el, kultikus célokra csak ritkábban használták, vagy csak később alakultak át. Az első, hazánk területén felfedezett háromkaréjos temetői épület, a pécsi ókeresztény temetőrész nyugati szélén, a Szent Péter székesegyház és a püspöki palota közt foglal helyet részben a püspöki palota, részben a székesegyház délnyugati tornya, részben a köztük átvezető úttest alatt, amelynek burkolata az építmény körvonalait jelzi a mai térszínt. Az épület megközelítőleg észak-déli főtengely körül csoportosuló három karéjból, ezek által körbezárt négyszög térből és ehhez délről csatlakozó, visszatemetett előcsarnoki (narthex) részből áll. A kutatásokból is látszik, hogy a Cella Trichora rendelkezik a legnagyobb múlttal. Ismeretes, hogy a kápolnát meglehetősen hosszú ideig használták. Jelentősége a benne található falfestés, két réteg is fellelhető benne. Építését a IV. század föld őskultúrájának dokumentálása szempontjából is, nem csak szakmai, társadalmi, politikai feladat is.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Protection of the Early Christian buildings - Pécs (Sopianae) three-apse burial buildings – Cella Trichora

The period when the Roman Empire occupied the present-day Transdanubia, and annexed it to the Roman Empire as Pannonia Province at the beginning of our era (9 BC), is a significant epoch in the history of Hungary. In 10 BC, the present-day City of Pécs was under the authority of

the Roman Empire. The Empire established its military and economic institutions and laid the foundations of an advanced urban culture. One of the major cities was Sopianae, which was situated in the area of the contemporary downtown of Pécs. Late Roman cemeteries were situated to the north and east of the former Roman city. The majority of them were established in the northwestern area of Sopianae, in the cemetery formed in the middle of the 4th century. Early examples of the apse in the buildings appeared in Roman pagan architecture. The three-apse (trefoil, clover) layout church type was already known in the earliest Christian era. As for their function, burial chapels are *cella memoriae*, and were not used frequently for religious services; or this was a subsequent development. The first three-apse building found in Hungary is situated in the western edge of the Early Christian cemetery, between Saint Peter's Cathedral and the Bishop's Palace: partly under the Bishop's Palace, the south-western tower of the Cathedral and under the road connecting the two buildings. On the paving of the road – the present-day ground level – the outlines of the previous buildings can be seen. The building itself consists of three apses around the approximately north-south main axis, a rectangle area limited by the apses, and a vestibule part connecting from the south. The latter has been covered again. This *Cella Trichora* has the greatest history. It was erected in the middle of the 4th century, but it was reconstructed many times and its interior walls were repainted. The two-layer painting gives an outstanding significance to the building. The chapel had a distinguished role in the Hungarian architecture. Representing the continuity between the Roman era and the Middle Ages, it was functioning even in the 11th century. The second late Roman three-apse burial building of Sopianae's north cemetery was discovered in Rózsakert (Rose Garden, Pécs) The Rose Garden *Cella Trichora* includes a chapel above the ground level and a crypt under the ground level. This burial building – a *cella trichora* from the architect's perspective – was a mausoleum as for its function.

„This research was realized in the frames of TÁMOP 4.2.4. A/2-11-1-2012-0001 „National Excellence Program – Elaborating and operating an inland student and researcher personal support system” The project was subsidized by the European Union and co-financed by the European Social Fund.”

P5.6

Épített örökségünk, építészeti értékeink tanulmányozása, kulturális gyökereink megismerése, örökségvédelem a gyakorlatban - Szászvári vár és környezetének rehabilitációja

Horváth M., Bognár H.

PTE PMMIK

Az építészeti tervezés a régészeti műemlékek helyreállítása esetében sajátos szempontok szerint történik. A régészeti maradványok legtöbbször az úgynevezett „holt műemlékek” csoportjába tartozik. A maradványok történeti adatait a régészek szolgáltatja az építészek számára, akik építészettörténeti ismeretekkel egészíti ki, feladatuk azok megőrzése illetve bemutatása. A tervezendő feladat először a romterületnek és környezetének a szakszerű viszonyának a tisztázása, valamint a járófelületek szemléletes megkülönböztetése a térfunkcióknak megfelelően. A dolgozatban bemutatjuk a Szászvári vár és plébánia épületével kapcsolatos kutatási eredményeket, a vár és plébániaépület történetét, a vár környezetében történt régészeti ásatások eredményeit. A kutatástörténetet követően ismertetjük a Szászvári vár és a templom környezetének rehabilitációjára tett építészeti javaslatunkat. A területen a régészeti kutatás egyedülállóan gazdag leletanyaga alapján és a kialakult érdekes terepszint különbségekből adódóan a koncepció terveket, rekonstrukciókat átgondolva mindenképpen egy bátrabb megoldást kell választani a harmonikusan illeszkedő, didaktikus pótlás igényével szemben, amely a műemlék kezelése, fenntartása és hasznosítása szempontjából az adott helynek, térségnek, az országnak egy példát mutatva jövőképet adhat.

"A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg."

Studying our built heritage and architectural values, our cultural roots and heritage protection in practice

The restoration of archaeological monuments demands special considerations in architectural planning. Most of the archaeological remains are classified as „dead monuments”. Historic data on the remains are provided for the architects by the archaeologists; and the architects complement these with special information on the history of architecture. Their

task is to preserve and exhibit them. The first challenge to be solved in planning is to explore the relation between the ruin area and its environment; and evidently identify the walking surfaces – as spatial functions indicate. In the current presentation authors address the results of the research on Szászvár Castle and on the parish building; the history of the castle and of the parish building; and the results of archaeological excavations in the castle environment. After the research history, our proposal for the rehabilitation of the Szászvár Castle and Church environment is presented. Based on the uniquely rich archaeological findings and on the interesting level differences in the area, a valorous solution should be preferred to harmonic, didactic replacement. Such a vision may serve as a model for heritage protection, maintenance and utilization, not only in the locality, but in the region and in the country as well.

„This research was realized in the frames of TÁMOP 4.2.4. A/2-11-1-2012-0001 „National Excellence Program – Elaborating and operating an inland student and researcher personal support system” The project was subsidized by the European Union and co-financed by the European Social Fund.”

RÉSZTVEVŐK LISTÁJA / LIST OF PARTICIPANTS

Adam, Tuszyński	tuszynski.ad@gmail.com
Albert, Krisztina	krisztina.albert1986@gmail.com
Alpek, B. Levente	alpeklevente@gmail.com
Alpek, B. Levente	alpeklevente@gmail.com
Andersz, Nina	nina.andersz@psych.uw.edu.pl
Andráskó, Flóra	andrasko.flora@gmail.com
Andrzejewska, Agata	agatheand@gmail.com
Angyal, Árpád Béla	anarp@freemail.hu
Apostolescu, George	george_apostolescu@hotmail.com
Apostolescu, George	george_apostolescu@yahoo.com
Aradi, László	laradi@pmmik.pte.hu
Árvai, Péter	arvaipeter@outlook.com
Augusztinovicz, Fülöp dr.	fulop@hit.bme.hu
Bachman, Zoltán dr.	bachman@pmmik.pte.hu
Badowska, Katarzyna	katiabe@o2.pl
Bagdán, Viktor	viktor.bagdan@gmail.com
Bagi, Judit	bagi.judit@pte.hu
Bakos, Viktor	bakosv@freemail.hu
Bakos, Viktor	bakosv@freemail.hu
Bálint, Pikler	pikler@web.de
Balogh, Gábor	baloghg@ktk.pte.hu
Bánhalmi, Árpád	banhalmi.arpad@gmail.com
Bánhalmi, Árpád	banhalmi.arpad@gmail.com
Bedő, Valér	valerbedo@gmail.com
Békési, László	leslie.bekesi@gmail.com
Bereczki, Zoltán	zoltan@berezki.org
Béres, Erzsébet	bbbersike@gmail.com
Berta-Szénási, Panna	panna.szenasi@gmail.com
Blidariu, Serban Dan	blidariu.serban@gmail.com
Boda, Réka	reka86@gamma.ttk.pte.hu
Bognár, Hajnalka	hajoka90062812@gmail.com
Börcsök, Tamás dr.	emla@hotmail.hu
Borsos, Ágnes	agnesborsos@gmail.com
Borzási, Mária	borzasimaria@yahoo.com
Bózsity, Noémi dr.	bozsity.noemi@pharm.u-szeged.hu
Csege, Gyula	gyulacsege@gmail.com
Csepregi, Kristóf	kristofcsepregi@gmail.com
Csetényi, Bettina	bettina.csetenyi@aok.pte.hu
Csöngé, Tamás	csongetas@gmail.com
Czajkowska, Katarzyna	kczajkowska@student.uw.edu.pl
Czeferner, Dóra	czefernerd@gmail.com
Czégény, Gyula	czegeny@gamma.ttk.pte.hu
Deák, Máté	deak.mate@pte.hu

RÉSZTVEVŐK LISTÁJA / LIST OF PARTICIPANTS

Debertin, Gábor	debertin.gabor@gmail.com
Demkowicz, Karol	agatheand@yahoo.com
Denich, Ervin	denich.ervin@gmail.com
Diósi, Dávid	decy@windowslive.com
Dominek Dalma Lilla dr.	dominekdalma@gmail.com
Domokos, Dóra	dora.domokos@pharm.u-szeged.hu
Dóra, Longauer	ldori0309@gmail.com
Duga, Zsófia	zsofiaduga@yahoo.com
Ébl, Zsuzsa	ebلزsuzsa@gmail.com
Eftimie, izabella	idza626@gmail.com
Éltető, Erzsébet	zso1988@gmail.com
Etlinger, József	jozsefettlinger@gmail.com
Fáskerty, Éva dr.	eva.faskerty@gmail.com
Fáskerty, Péter	faskerty@sze.hu
Fehér, Klaudia, Skodáné Földes R.	feherklau89@gmail.com
Fekécs, Ildikó	ildy73@gmail.com
Feller, Diána	dia.feller@gmail.com
Fésüs, Péter	peter.fesus@gmail.com
Fogas, Renáta	renifogas@gmail.com
Fövényes, Csaba	fovenyescsaba@gmail.com
Friedrich, Melinda	melinda.friedrich@gmail.com
Fülöp, Szabina Kitti	fulop.szabina@gmail.com
FUMIĆ, Barbara	fumicbarbara@gmail.com
Fürj, Orsolya	orsolya.furj@gmail.com
Gácsai, Attila	gacsia@chem.u-szeged.hu
Gál, Bence	galbence.arch@gmail.com
Gál, Márk István	galmark@gmail.com
Gatti, Beáta	gattibeata@gmail.com
Getto, Tamás dr.	gettoplan@gmail.com
Gluvačević, Dejan	dejan.gluvacevic@hotmail.com
Godyn, Jaroslaw	jarekgodyn@gmail.com
Gyergyák, Ákos	gyergyakakos@gmail.com
Gyimesi, Péter	gyimesi@rkk.hu
Gyórfi, Anna	gyorfi.anna@hotmail.com
Győri ,Anett	anordess@gmail.com
Haffner, Tamás	haffner.tamas@ktk.pte.hu
Hajnáczky, Tamás	hajnaczkyy_tamas@freemail.hu
Hamerli, Petra	petra.h@hotmail.hu
Harangozó, Dániel	daniel.harangozo@uni-corvinus.hu
Hartung, Katalin	katalin.hartung@gmail.com
Havancsák, Alexandra	alexandra.havancsak@gmail.com
Hódi, Ágnes dr.	agnes.hodi@pharm.u-szeged.hu
Hoffbauer, Márk	hoffbauermark@gmail.com

RÉSZTVEVŐK LISTÁJA / LIST OF PARTICIPANTS

Horeczki, Réka	horeczki@rkk.hu
Hormay, Edina	edina.hormay@aok.pte.hu
Horváth, Ádám	vatam86@gmail.com
Horváth, Gábor dr.	gabor.horvath@aok.pte.hu
Horváth, Ildikó	ildikovh@gmail.com
Horváth, Magdolna	magdolna.horvath@gmail.com
Horváth, Orsolya dr.	horvath.orsolya@ajk.pte.hu
Huba, Lilla Luca dr.	huba.luca@gmail.com
Hubay, Dalma Gabriella dr.	hubaydalma@hotmail.com
Hubay, Fruzsina Dóra dr.	hubayfruzsina@gmail.com
Hüber, Gabriella Margit	huber.gabriella1986@gmail.com
Hutter, Ákos dr.	akos.hutter@gmail.com
Jaksa, Ladislav	ladislavjaksa@hotmail.com
Jávor, Rebeka	kicky.r@gmail.com
Jónás, Jácint	jacint.jonas@gmail.com
Józsa, Tamás	jozsatamas@yahoo.com
Kabai, Gergely	kabaig88@gmail.com
Kállai, Veronika	veronika0727@gmail.com
Karsai, Gergely	szalonszalon@hotmail.com
Kastelan, Ivan	ivan.kastelan@ieee.org
Kemény, Péter	kemenypeter@pr.hu
Keresnye, Johanna	johannakeresnyi@icloud.com
Keresztúri, Judit Lilla	lilla.kereszturi@gmail.com
Kiss, András	akiss@gamma.ttk.pte.hu
Kiss, Diána	kdiana@sze.hu
Kiss, Írisz Éva	yrysz_@freemail.hu
Kiss, Szabolcs	kiszabolcs@freemail.hu
Kiss, Szabolcs	kiszabolcs@freemail.hu
Kiss, Tibor	kiss.tibor@biokom.hu
Kócsó, Dániel	danielkocso@outlook.com
Kokas, Balázs	kokas.balazs@gmail.com
Kondor, Tamás dr.	kondor@kondor.hu
Kósa, Balázs dr.	kosa.balazs@pmmik.pte.hu
Kovács, Anita	anita.kovacs@aok.pte.hu
Kovács, J.	fedorita85@gmail.com
Kovács, Marina	kovacsmarina@gmail.com
Kovács, Sándor Zsolt	skovacs@rkk.hu
Kovács, Tamás	kovacs.tamas2@pte.hu
Kozmér, Zsuzsanna	kozmerzs@chem.u-szeged.hu
Laki, Beáta	laki.beata@gmail.com
Lakner, Tamás dr.	dekan@art.pte.hu
Lambert, Nándor Csaba	nandor@gamma.ttk.pte.hu
Léphaft, Áron	lephafta@gmail.com

RÉSZTVEVŐK LISTÁJA / LIST OF PARTICIPANTS

LLM, Arambašić Vjenceslav	vjenceslavarambasic@gmail.com
Lócsi, Dóra	dora.locsi@gmail.com
Lovra, Éva	lovra.eva@gmail.com
Máder, Patrik Márk	mpatesz20@gmail.com
Malesza, Marta	marta.malesza@psych.uw.edu.pl
Marolin, Mario	alfa.consilium@gmail.com
Marolin, Mario	alfa.consilium@gmail.com
Marosevic, Durdica	djurdjica.marosevic@gmail.com
Máté, István Zsolt	mate.istvan@informatikaiszakerto.hu
Mátyás, Melinda dr.	matyas.melinda@ajk.pte.hu
Mauchart, Péter	mauchart@gamma.ttk.pte.hu
Mazurkiewicz, Paweł	p.mazurkiewicz@student.uw.edu.pl
Meskó, Diána	diana.mesko@gmail.com
Mijatovic, Tihomir	tihomir.mijatovic@gmail.com
Mikáczó, Viktória	mikaczo.viktoria@uni-miskolc.hu
Mikó, Alexandra Dr.	sandrine@vipmail.hu
Mishra, Anadi	anadi.mishra@uniroma1.it
Molnár, Milán	galambmester@gmail.com
Molnárné, Nagy Mária	nagymaria1@gmail.com
Mózes, Anett	mozes.anett@gmail.com
Murnyák, Balázs	murnyak.balazs@med.unideb.hu
Nádasi, Eszter	eszter.nadasi@filozofia.bme.hu
Nagy-Gál, Eszter	ngeszter@gmail.com
Nagy, Mariann Veronika	namave7@gmail.com
Narancsik, Gabriella	gnarancsikg@gmail.com
Németh, Ádám	n.adam86@gmail.com
Németh, Anikó	nemethani@gtk.uni-pannon.hu
Németh, József	jnemeth@almos.uni-pannon.hu
Németh, Kristóf	manzotta@gmail.com
Németh, Linda	nemeth.linda@pte.hu
Nitu, Florin	eufloirin@yahoo.com
Nogel, Mónika dr.	drnogelmonika@gmail.com
Novák, Ádám	tavernicorum@gmail.com
Nyitrai, Endre dr	soundlife@freemail.hu
Olaru-Poșiar, Simona	simona.posiar@yahoo.com
Ollmann, Tamás	ollmanntamas@gmail.com
Ombódi, Ildikó	ombodi.lili@gmail.com
Oppe, Orsolya	oppe.orsolya@pte.hu
Őszi, Viktória	oszi.viktoria@gmail.com
Páger, Balázs	pagerb@rkk.hu
Pál, Eszter	p.eszter19@gmail.com
Pap, Tibor	tibor.pap@gmail.com
Pap, Zoltán	pap.zoltan89@gmail.com

RÉSZTVEVŐK LISTÁJA / LIST OF PARTICIPANTS

Pápai, Zoltán dr.	zoltan.papai@aok.pte.hu
Péczely, László dr.	peczelylaszlo@gmail.com
Péczely, László Zoltán Dr	peczelylaszlo@gmail.com
Pędziwiatr, Bartłomiej	pedziwiatr.bartlomiej@gmail.com
Pékné, Sinkó Csenge	sinko.csenge@gmail.com
Pethes, Tamás dr.	pethes.tamas@gmail.com
Pető, Alexandra	alexandrapeto.88@gmail.com
Pintér, Dániel Gergő	pinter.daniel.gergo@gmail.com
Podobni, András	podobni.andras@gmail.com
Pongrácz, Péter	ignoop@gmail.com
Porkoláb, Ádám	adam.porkolab@gmail.com
Portschy, Szabolcs	portschy@gmail.com
Posza, Alexandra	alexandra.posza@gmail.com
Póth, Bálint	poth.balint@gmail.com
Pozdena, Emese	pozdenae@btk.uni-pannon.hu
Prax, Levente	prospero83@gmail.com
Prokos, Hedvig	hedi.prokos@gmail.com
Puschenreiterová, Jana	jana.puschenreiterova@ukf.sk
Rákóczi, Attila	rakoczi.attila@gmail.hu
Raposa, László Bence	raposa.bence@gmail.com
Rideg, András	rideg.and@gmail.com
Rosinau Cocos Iulia Georgia	iuliarig@yahoo.com
Sándor Zsuzsanna	zsdolinszky@gmail.com
Schunk, Tímea	schunktimea@gmail.com
Schwarzwölder, Ádám	schwadam@gmail.com
Sepsey, Annamária	sepsey@gamma.ttk.pte.hu
Seres, Kristóf	81pigman@gmail.com
Sikó, Beáta	siko_bea@yahoo.com
Simon, Gregő	gsimon@chem.u-szeged.hu
Simon, József	simonjozsef88@gmail.com
Sipos, Norbert	norbert.sipos.pro@gmail.com
Sipos, Tamás	sipostamas5@gmail.com
Springó, Zsolt Dr.	springozsolt@yahoo.com
Sticker, Viktória	viktoria.sticker@hotmail.hu
Strang, Orsolya	strangorsi@citromail.hu
Szabados, Márton	szabados.marton@chem.u-szeged.hu
Szabó, Krisztina	krisztinaszabo.mail@gmail.com
Szakó, Tímea	szakot@ktk.pte.hu
Szám, Dorottya	d.szam@ffek.hu
Szász, Levente Péter	szlp@szlp.eu
Szekeres, Márta	mrtaszekeres@gmail.com
Szemző, Robert	szemzo@mail.com
Szendi, Antal dr	szendi.antal@gmail.com

RÉSZTVEVŐK LISTÁJA / LIST OF PARTICIPANTS

Szijártó, György	gyorgy.szijarto@gmail.com
Sziszkosz, Nikolett	sziszkosz@agr.unideb.hu
Szlávicz, Eszter	szlavicz.eszter@gmail.com
Sztranyák, Gergely	gsztranyak@yahoo.de
Szűcs, Ildikó	ildiko.szucs90@gmail.com
Szűcs, Krisztián	christian.szucs@gmail.com
Takács, Bálint	blintov@gmail.com
Tálas, Nándor	talas.nandor@gmail.com
Tarr, Zsuzsanna	mormotina@gmail.com
Thom, Marco	marco.thom@web.de
Tomić, Marina	marina.tomic.os@gmail.com
Török, Dániel Viktor dr.	wycktor@freemail.hu
Tóth-Pajor, Ákos	toth.pajor.akos@gmail.com
Tövískes, Rita Judit	toviskes.rita@geo.u-szeged.hu
Tuboly, Ádám Tamás	tubolyadamtamás@gmail.com
Turi, Tamás	turi.tamas.tuki@gmail.com
Unferdorben, Márta	umarta@fizika.ttk.pte.hu
Urbán, Péter	urpe.89@gmail.com
Vági, Zsolt	zsolt.vagi@gmail.com
Váradi-Varga, Orsolya	vrg.orsi@gmail.com
Varga, Ádám Zoltán	adamvarga2013@gmail.com
Vári, Vince dr.	drvariv@gmail.com
Várnai, Gergely	varnaigergely@freemail.hu
Véber, Virág	veber.virag@gmail.com
Végh, Anna	vegh.anna@pte.hu
Vincze, Gabriella dr.	gabriellavincze041@gmail.com
Vonyó Péterné, Szabó Réka	vonyo.reka@gmail.com
Vörös, Erika dr.	erikavorosg@gmail.com
Wasilewska, P	pn.wasilewska@gmail.com
Weber, Erika	w.erika87@gmail.com
Werner, Petra dr.	petra.werner429@gmail.com
Wojciech, Wasiak	wotawa@wp.pl
Xheraj-Subashi, Dorina	dorina.xheraj@hotmail.com
Zagorác, Márk	zagomark@gmail.com
Zawisza, Rafal	rafal.w.zawisza@gmail.com
Zekić, Eberhard Nefreteta	nefretetaz@hotmail.com
Zelenyánszki, Dóra	dora.zelenyanszki@gmail.com
Zila, Gábor	zila.gabor@gmail.com
Zilahi, Péter	zilahi.peter@gmail.com
Zoltán, Erzsébet Szeréna	betty.zoltan@pmmik.pte.hu
Zrinka, Gugic	gugic-zrinka@hotmail.com
Zsiga, Zoltán	zoltan.zsiga.zsz@gmail.com
Zsombori, Zsolt	zsoltzsombori@gmail.com

A

Adam T.	O19.2
Alapi T.	O11.7; P4.4
Albert K.	P5.2
Alpek B. L.	O3.1
Andersz N.	O19.1; P2.1
Andráskó F.	O23.3
Apostolescu G.	O21.1
Aradi L.	O2.17
Arany E.	O11.7;P4.4
Árvai P.	O17.14
Avar P.	O1.7; P4.5
Avas Á.	P2.6

B

Babak V.	O6.4
Bachman Z.	O21.2
Bacskay I.	O11.5
Badowska K.	O17.3
Bagdán V.	O2.4
Bagi J.	O17.13
Bajnok Góré M.	P1.4; P1.5
Bakos V.	O2.1
Balogh G.	O4.2
Bánhalmi Á.	O7.2; O7.9
Bartis D.	P2.3
Bedő V.	O3.9
Békési L.	O1.2
Bélteki R.	P4.2
Bencze N.	P1.1
Bereczki Z.	O21.6
Berényi K.	P2.4
Béres E.	O22.8
Berta-Szénási P.	O23.8
Blidariu S. D.	O22.4
Boda R.	P3.1; P3.2
Bognár H.	O2.13; P5.6
Borsos Á.	O21.1
Borzási M.	O22.15
Bózsity N.	O1.6
Börcsök T.	O16.1
Brandt B.	P3.4

C

Cervinkova D.	O6.4
Czajkowska K.	P4.6
Czeferner D.	O17.8
Czégény G.	O6.2
Czimerman L.	O2.4
Czirok A.	P3.1
Csabai Z.	P3.1; P3.2
Csege Gy.	O3.2
Cseh A.	P4.2
Cseplo P.	P2.5
Cséplő P.	P2.6
Cseporán Zs.	O16.2; O16.9
Csepregi K.	O6.5
Csetényi B.	P1.4; P1.5
Csiszar A.	P2.5
Csönge T.	O22.9
Csöngéi V.	P2.3

D

Deák M.	O17.9
Debertin G.	P3.6
Denich E.	O8.4
Dér A.	O6.2
Diósi D.	O2.4; O2.5
Dix P.	O6.2
Dóczy T.	P2.6
Dombi A.	O11.7; P4.4
Dominek D. L.	O7.4
Domokos D.	O2.1
Ducza E.	O2.1; O2.2
Duga Zs.	O4.3

E

Ébl Zs.	O7.3
Eftimie I.	O2.12
Éltető E.	O23.7
Eriksson L.	O6.2
Ernszt D.	P2.3
Etlinger J.	O14.1; O14.3; O14.4; O14.5

F			
Falkay G.	O2.1	Hernádi K.	O11.7; P4.4
Farkas J.	O11.7	Hideg B.	P1.4; P1.5
Fáskerty É.	O2.6	Hideg É.	O6.2
Fáskerty P.	O15.4	Hódi Á.	O2.2
Fehér K.	O11.2	Hoffbauer M.	O5.1
Fekécs I.	O23.17	Horeczki R.	O3.4
Fekete Cs.	P3.3; P3.4	Hormay E.	P1.4 ; P1.5
Felinger A.	O11.3; O11.5; O11.6	Horvai V.	P3.1
Feller D.	P1.2 ; P2.3	Horváth Á.	O1.2
Ferencz Z.	P4.1	Horváth I.	O15.5 ; P4.7
Fogas R.	O2.14	Horváth M.	O2.13 ; O2.15 ; P5.5 ; P5.6
Földesi I.	O2.2	Horváth O.	O13.3
Fövényes Cs.	O2.4; O2.5	Huba L. L.	O13.4
Friedrich M.	O19.7	Hubay D. G.	O16.3
Fröhlich B.	O15.3	Hubay F. D.	O16.1
Fumić B.	P2.2	Hüber G. M.	O7.6
Fülöp Sz. K.	O23.9	J	
Fürj O.	O17.11	Jäger V.	P3.4
G		Jaglic Z.	O6.4
Gácsai A.	P4.2	Jávor A.	P3.5
Gál B.	O21.9	Jávor R.	O19.4
Gál M.	O17.18	Jónás J.	O9.2
Gálosi R.	P1.1; P2.7	Józsa T.	O12.3
Gáspár R.	O2.2	K	
Gatti B.	O3.3	Kabai G.	O17.16
Gluvačević D.	O18.2	Kállai J.	P2.7
Godyn J.	O8.5	Kállai V.	O1.3; O1.4; P2.7
Grgas Z.	O18.2	Karádi Z.	P1.4; P1.5; P2.7
Gugić Z.	O18.3	Karsai G.	O6.1
Gyergyák Á.	O21.7	Kastelan I.	O15.6
Gyimesi P.	O17.15	Kégl T.	O11.4
Győrfi A.	O22.1 ; O23.6	Kemény P.	O3.5
Győri A.	O23.14	Keresnyei J.	O21.2
H		Keresztúri J.	O8.2
Haffner T.	O12.7	Kiss A.	P4.3
Hajagos-Tóth J.	O2.2	Kiss D.	O15.7
Hajnáczy T.	O18.4	Kiss Í. É.	P3.3 ; P3.4
Hamar J.	P2.6	Kiss S.	O14.1; O14.2 ;
Hamerli P.	O17.1		O14.3; O14.4; O14.5
Harangozó D.	O17.21	Kistelegdi I.	O2.7
Hartung K.	O12.2	Kocsis G.	O16.5
Havancsák A.	O7.5	Kócsó D.	

O14.1; O14.3 ; O14.4; O14.5	Mihók S.	P3.5
Kokas B. O2.6	Mijatovic T.	O1.4
Kollár L. O11.4	Mikáczó V.	O15.1
Koller Á. P2.5; P2.6	Mikó A.	O2.7
Kondor T. O2.16	Molnár L.	O6.1
Koris A. P5.2	Molnár M.	O7.7
Kósa B. O2.11	Molnárné Nagy M.	O15.2
Kovács A. O1.3; O1.4; P1.1 ; P2.7	Mózes A.	O21.8
Kovács J. O9.3	Murnyák B.	P1.3
Kovács K. O11.7	N	
Kovács M. O23.5	Nádasi E.	O23.16
Kovács S. O12.4	Nagy B.	P1.4; P1.5
Kovács T. O9.2; P2.3	Nagy G.	P4.3
Kovács-Öller T. P3.6	Nagy M. V.	O17.17
Kozmér Zs. P4.4	Nagy-Gál E.	O16.6
Kusza S. P3.5	Narancsik G.	O19.9
L	Németh A.	O4.5
Laki B. O23.15	Németh Á.	O3.7
Lambert N. O11.3	Németh J.	O15.8
László K. O1.3; O1.4; P1.1	Németh K.	O8.1
Lénárd L. O1.3; O1.4; P1.1; P2.7	Németh L.	O22.7
Léphaft Á. O3.6	Nitu F.	O5.2
Lócsi D. O22.11	Nogel M.	O13.1
Longauer D. O12.5	Novák Á.	O17.1
Lovra É. O2.9	Nyitrai E.	O13.5
Lukonits Á. O16.2	Nyitrai M.	P3.6
M	O	
Maász G. O1.7; P4.5	Ollmann T. O1.3 ; O1.4; P1.1; P2.7	
Máder P. O14.1; O14.3; O14.4 ; O14.5	Ombódi I.	O21.4
Majer P. O6.2	Oppe O.	O17.22
Major E. P3.4	Orbán J.	P3.6
Malesza M. O19.3 ; P5.1	Ortmann-Ajkai A.	P3.2
Márk L. O1.7; P4.5	Őszi V.	O19.5
Marolin M. O12.8	P	
Marosevic D. O6.4	Páger B.	O12.6
Máté I. Zs. O13.6	Pál E.	O5.3
Máthé K. O2.4	Pálinkó I.	P4.1; P4.2
Mátyás M. O13.2	Pallagi A.	P4.2
Mauchart P. P3.1 ; P3.2	Pap T.	O17.19
Méreg A. O11.7	Pap Z.	O15.3
Meskó D. O21.13	Pápai Z.	O1.7 ; P4.5
Mészáros R. P4.1	Papp T.	O11.4
	Patrick L.	O22.3

Péczely L.	O1.3; O1.4 ; P1.1; P2.7	Sikó B.	O22.2
Pędziwiatr B.	O8.6	Simon D.	P5.2
Peintler G.	P4.2	Simon G.	O11.7
Pékné Sinkó C.	O7.1	Simon J.	O11.6
Pernecker B.	P3.2	Simona O.	O22.3
Pethes T.	O21.2	Sipos N.	O12.1
Petković-Ramadža D.	P2.2	Sipos P.	P4.1; P4.2
Pető A.	O21.11	Sipos T.	O17.12
Pető Z.	O1.2	Skodáné Földes R.	O11.2
Petykó Z.	P2.7	Soltész D.	P1.6; P2.4
Pikler B.	O8.3	Somlai J.	O9.2
Pintér D. G.	O23.11	Somogyvári F.	O1.1; O1.2
Podobni A.	O9.3	Sonntag W.	P2.5
Pollák E.	O6.1	Springó Zs.	P2.5; P2.6
Pólya T.	O19.6	Sticker V.	O23.4
Pongrácz P.	O11.4	Strid Á.	O6.2
Popovich E.	P3.6	Sümegi P.	O9.1
Porkoláb Á.	O22.1	Szabados M.	P4.1
Portschy Sz.	O2.1	Szabó I.	P1.4; P1.5; P2.7
Posza A.	O8.7	Szabó K.	O23.1
Póth B.	O2.7; O2.8	Szabó Z.	P1.6
Pozdena E.	O5.4	Szakó T.	O5.5
Prax L.	O22.6	Szám D.	O23.12
Prokos H.	O9.4	Szász L.	O19.6
Pungrác J.	P2.3	Szekeres M.	O1.1
Puschenreiterová J.	O22.12	Szendi A.	O16.4
Pytel J.	O2.4	Szijártó G.	P1.6; P2.4
R		Sziszkosz N.	P3.5
Rákóczi A.	O6.3	Szlávicz E.	O1.5
Raposa L. B.	P1.6; P2.4	Sztranyák G.	O2.3
Reitzi B.	P3.1	Szűcs I.	O15.9
Rétfalvi D.	O2.16	Szűcs K.	O4.6
Rideg A.	O3.1	T	
Rónyai N.	O16.8	Takács B.	O19.8
Rosianu C. I. G.	O13.7	Takács E.	P4.4
S		Tálas N.	O17.5
Sándor G.	O6.2	Tarantini S.	P2.5
Sándor Zs.	O22.13	Tarr Z.	O 18.1
Schmidt J.	O1.7; P4.5	Thom M.	O4.7
Schunk T.	O2.3	Tomić M.	O22.14
Schwarczwölder Á.	O17.6	Tóth A.	P2.7
Sepsey A.	O11.5	Toth P.	P2.5
Seres K.	O22.5	Tóth P.	P2.6

Tóth Z.	P3.4	Vlkova H.	O6.4
Tóth Zs.	P3.3	Vonyó Péterné Szabó R.	O8.9
Tóth-Pajor Á.	O8.8	Völgyi B.	P3.6
Török D. V.	O16.7	Vörös E.	O2.2
Töviskes R. J.	O9.1	Vörös K.	O7.8
Tuboly Á. T.	O23.1	W	
Tucsek Z.	P2.5	Wasiak W.	O17.2
Turi T.	O21.5; P5.3	Weber E.	O3.8
U		Wegener C.	O6.1
Unferdorben M.	O11.1	Werner P.	O1.1
Ungvari Z.	P2.5	Wojnárovits L.	P4.4
Urbán P.	P3.3; P3.4	Wu M.	O6.2
V		X	
Vadovics M.	O1.2	Xheraj-Subashi D.	P5.4
Vági Zs.	O2.5	Z	
Valasek A.	P3.3; P3.4	Zagorác M.	
Váradí-Varga O.	O2.8	O14.1; O14.3; O14.4; O14.5	
Varga Á. Z.	O23.13	Zagoracz O.	P1.1
Várhegyi A.	O9.2	Zekić Eberhard N.	O17.2
Vári V.	O13.8	Zekušić M.	P2.2
Varjas T.	P1.6; P2.4	Zelenyánszki D.	P4.5
Várnai G.	O17.7	Zila G.	O17.4
Vatai G.	P5.2	Zilahi P.	O21.14
Véber V.	O23.2	Zoltán E. Sz.	O21.12
Végh A.	O2.3	Zsiga Z.	O21.3
Videnska P.	O6.4	Zsombori Zs.	O8.1
Vincze G.	O1.3		